

Berxwedan

Sal 9
Hejmar 127
15 Hezîran 1991
Buha 2.50 DM
Rojnameya 15 rojîn

HER TIŞT JI BO ENIYA RIZGARIYA NETEWA KURDISTAN

ARGK'nin yoğun eylemliliği kitleleri ayaklandırdı

FARQÎN-LICÊ-HEZRO-HÊNÊ VE BISMIL İSYAN HAVASI YAŞIYOR

☐ Mûş ve Erxenî'deki çarpışmalarda şehit düşen ARGK savaşçıları için Licê ve Farqîn'de onbinlerce kişinin katıldığı görkemli cenaze törenleri yapıldı.

☐ **Ayaklanma ve isyan havası bir anda bütün bölgeyi sardı. Köyler birleşerek ilçe merkezlerine yürüdüler. Şehirler arasında yüzlerce araçlık konvoylar gidip gelmeye başladı.**

☐ Hezro'da halk sömürgeci kolluk kuvvetleriyle çatıştı. Esnaf kepenk kapattı. İlçede iki gün sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

☐ **Licê esnafı da kepenk indirdi. Licê ve Farqîn'den Hezro'ya gitmek isteyen 200 araçlık konvoya, Zoxbirîn köyünde tim ve korucular tarafından ateş edildi. 2 bin kişilik kitle Hezro-Farqîn arasında bir vadide 24 saat kuşatmada kaldı.**

☐ Hezro'da asker ve timlerin açtığı ateş sonucu 9 yaşındaki bir kız çocuğu ve bir genç; Zoxbirîn köyünde de 7 kişi çeşitli yerlerinden kurşunla yaralandı.

Ayaklanma Haberleri 3-5. sayfalarda

Kentler adım adım gerilla kuşatmasında

ARGK'NİN KENT BASKINLARI SIKLAŞTIKÇA SÖMÜRGECİ KIŞLALARDA PANİK ARTIYOR

● Agrî'nin Gihadîn (Diyadin), Bêdlîs'in Xelat(Ahlat) ilçelerine düzenlenen baskında sömürgecilere ait tüm resmi binalar tahrip edildi.

● **Serhildan bölgesinde ayaklanan kitlelere gerilla selamı: Hênê ilçe merkezine baskın düzenlendi; 2 assubay ve çok sayıda asker öldürüldü.**

● Nisêbîn'de mayınlı pusu: 4'ü subay toplam 21 düşman askeri öldürüldü. / Cizîra Botan-Şaxê(Çağlayan) köyü yakınlarında 8 özel tim elemanı; Şirnex çevresindeki çarpışmalarda 4 subay, 10 asker ve 2 korucu öldürüldü. / Elk(Beytüşşebap) Kela Sorfî çarpışmasında 1 teğmen, 1 assubay ve 8 asker öldürüldü.

● **Çel(Çukurca) Geyman mıntıkasındaki pusuda bir düşman askeri konvoyu imha edildi. / Deştan'da 1 üsteğmen ve 3 er öldürüldü. Gerilla saldırısı karşısında Deştan karakolunu koruyamayan sömürgeciler binayı terkedip kaçtı.**

Foto: Pelle Vamstad

Ulusal kurtuluş kuvvetlerimizle sömürgeci ordu birlikleri arasında meydana gelen çarpışmalarda Mûş'ta 2, Erxenî'de 4, Dêrsim'de 1, Gihadîn'de 1 ve Şemrex(Mazıdağı)'te 3 ARGK savaşçısı şehit düştü.

Savaş Haberleri 6-8. sayfalarda

Açlık grevleri günlüğü

○ Kürdistanlı yurtseverler bulundukları her alanı bir direniş odağı haline getirdi. Tekirdağ'dan Wan'a kadar 30'a yakın merkezde yapılan açlık grevine katılanların sayısı binleri buldu.

○ **Birçok yerde sömürgeciler vahşice eylemcilere saldırdı. Dêrika Çiyayê Mazî'de 8 yaşındaki kız çocuğu Canan Önen öldürüldü. Şok geçiren 11 yaşındaki Mustafa Zeren bilincini yitirdi.**

○ Kitlesel açlık grevleri önemli oranda amacına ulaşarak bir çok yerde şenliklerle sonuçlandırıldı.

Haberleri 9-11. sayfalarda

Kürdistan için söylenecek gerçek sözü halkımız söylüyor

Kürdistan, Ortadoğu bölgesindeki çelişki ve çatışmaların her gün biraz daha odak noktası durumuna geldikçe, bu rolü belirginleştikçe, buradaki çatışma ve hesaplaşmaların renk ve niteliği de daha belirgin bir hal alıyor. Ülkemizde iki ayrı ve aynı zamanda zıt mecrada yoğun ve hızlı gelişmeler yaşanıyor. Doğal ve anlaşılır yanları, Kürdistan'a özgü gariplikleri ve olumlu-olumsuz yönleriyle boy veren gelişmelerin hızı yaşlı gezegenimizle kıyaslanamayacak bir tempoda, adeta başdöndürücü bir tarzda seyretmektedir. Aynı durum hem Güney hem de Kuzey için geçerli. Fakat asıl hesaplaşma, sonuç tayin edici ve belirleyici özellikler taşıyanı Kuzey'de yaşanıyor.

Güney'de son birkaç ayda yaşanan gelişmeler, Kuzey'in belirleyici rolünü daha açık biçimde gözler önüne serdi. Bu süreçte genelde Ortadoğu bölgesinde olduğu gibi Kürdistan'da da büyük bir çalkalanma ve alt-üst olma durumu yaşandı. Böylesi altüst oluş dönemleri karışıklık ve belirsizliklerin yanısıra hatta ondan daha fazla bir netleşmeyi birlikte getiriyor. Netleşme, halk kitlelerinin olumlu ve olumsuzu daha iyi ayırdedebilmesi, doğruyu görmesi ve doğruya yönelmesini olanaklı kılıyor. Günümüzde Kuzey-Batı Kürdistan'da yaşananlar bunun somut ifadesi oluyor.

Devamı 3. sayfada

Avrupa'da yurtsever etkinlikler

– Direniş şehitlerimiz çeşitli etkinliklerle anıldı.
– Kürdistan'daki açlık grevleriyle dayanışma ve terör yasasını protesto eylemleri
– Avrupa'da "Güney Kürdistan'la Dayanışma Kampanyası"nın sonuçları.

Haberleri 14-16. sayfalarda

İÇİNDEKİLER

Direniş kahramanlarımız

İnsanlığın büyük gururu Haki KARER

Mustafa Karasu

GEÇEN SAYIDAN DEVAM

Yanlarına vardığımızda silahlarını Haki'ye çevirmiş halde hala tutuyorlar. Ben hiç birini tanımıyorum. Gençler **Kemal**'i görür görmez, *"Vay Kemal abi, sen misin?* diyerek, **Kemal**'le sarmaş dolaş oldular. **Kemal** *"Ne o lan, bizi mi öldüreceksiniz?"* diye gençlere takılmaya başladı. Onlar da, *"Abi buraya bazen faşistler geliyor. Nöbet bekliyoruz. Arkadaşları tanımayınca soralım dedik"* diye yanıtladılar. Bu duruma dayanamayan **Haki**, *"Böyle olmaz ki, bizi tanımazsanız vuracak mısınız? Sizin sorularınıza karşı şöyleyim desem olur mu? Daha dikkatli olmanız gerekir. Herkesin önünü böyle kesmek olmaz"* dedi. **Haki** biraz ciddi konuştuğundan, onlar bin türlü özür dilemeye başladılar. **Kemal** de, *"Yaptığınız iyi, ama dikkatli olun. Devrimciler yanlışlık yapmamalıdırlar"* dedi.

Kemal, daha önce Tuzluçayır'da kaldığında bunları devrimcileştirmiş. Ancak O'nun kaldığı dönemde öyle sistemleşmiş bir ideoloji yoktu. Genel devrimcilik vermiş. **Kemal** o zamanda "siz şimdi necisiniz" diye sormadı. Ancak onların **Kemal**'i bilmeleri lazımdı. Belki de bizim sempatizanlardı.

Sanırım yine 1977 yılbaşı toplantısıydı. Daha sonra ajan olduğu ortaya çıkan Pilot'un (Ağrılı Necati) evinde bir toplantı yapıyorduk. O zaman öyle polisin devrimcileri toplama, yakalama gibi bir yaklaşımı pek yoktu. Daha çok eylemle ilgili operasyonlar yapardı. Herhalde o dönem Pilot vasıtasıyla istihbarat toplayıp bizi kontrol etmeye çalışıyorlar. Bazı şüpheler var ama, Pilot daha tam açığa çıkmamış. Bundan dolayı da oldukça dikkatli davranılıyor. Her ihtimale karşı güven veriliyor.

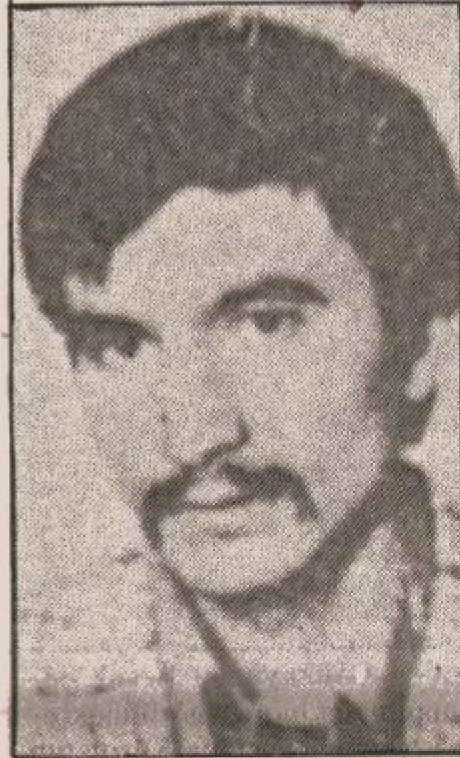
İşte 1977'deki bu toplantıda, Pilot'un da toplantıya alınması konusu konuşuldu. **Haki** arkadaş, *"Bu doğru değil"* diyerek kesinlikle katılmasına karşı çıktı. Sonunda Abdullah arkadaş, *"Genel ve herkesin bilebileceği konuları gelip dinlesin"* dedi. Bunun üzerine toplantının bazı bölümlerine alındı. O sıra, bu kuşkuları Apo dışında diğer arkadaşların tümü bilmiyormuş. Herhalde **Haki** de bilmiyordu. Buna rağmen toplantıya girmesini istemedi.

Haki, bir çok toplantıda görüşlerini net ve ilkeli bir biçimde ortaya koyardı. Bu devrimci ilke ve üslubuyla her arkadaş üzerinde etkisi vardı. Abdullah arkadaşın O'na büyük bir sevgisi ve saygısı vardı. Ve **Haki**'ye büyük bir değer verirdi. Abdullah arkadaş, her arkadaşa bazen kızardı ama, **Haki**'ye karşı çok ölçülü ve karşılıklı büyük bir saygı ilişkisi vardı. Her tutumuyla bunu ortaya koyardı. Aynı zamanda **Haki** arkadaşın düşüncelerini daha bir dikkatle dinlerdi. Karşılıklı ilişkileri ölçülü ve saygılıydı ve yoğun bir sevgi yüklüydü. İkisi arasındaki bu bağı görenler, bilincinde olmazsa kıskanabilirdi.

Haki de Abdullah arkadaşa, o kadar güveniyordu ki, tutum ve davranışları "gerçek bir önder" gibiydi. Apo'ya çok değer verirdi. Apo'nun gelecekte Kürdistan devrimini gerçekleştireceği, O'nun gözünde kesin gibiydi. Daha önemli bir pratiğin ortaya çıkmadığı bu dönemde **Haki** yoldaş için bu sonucun kesin olması önemlidir. **Haki**'nin Apo'nun yanında yer almasında bu güven ve inanç belirleyici olmuştur. İlk ilişkilerinde daha ideoloji ve politika tümden netleşmemiş ama **Haki**, Apo'nun her şeyi en iyi biçimde ortaya koyacağına inanmış. Siyasi yaşamı için daha başından açık çek vermiş. Yaklaşımı böyleydi hep. Buna rağmen, yine de toplantılarda **Haki** arkadaş da çok konuşurdu. Daha doğrusu, yeni ve farklı düşüncelerle konuşmalara ve yapılacaklara katkı yapardı. Apo da **Haki**'nin olgun ve iyi biçimde düşünebileceğine daha baştan inanmıştır.

Eğer, **Haki** yoldaş bugün yaşasaydı, Apo'nun her alanda en büyük yardımcısı olacaktı. Yükünün önemli bölümünü üstlenecekti. Çünkü ilkeli, sarsılmaz bir iradenin sahibiydi. Parti çizgisini ve kişiliğini tüm yönleriyle kendinde somutlaştıracak bir önderdi. Diğer arkadaşların tümü Abdullah arkadaşın nasıl değer verir ve yaklaşırsa, **Haki** arkadaşa da öyle değer verir ve yaklaşırlardı. Apo'ya olan ölçülü yaklaşımı, O'na da gösterirlerdi. Hele O'nun seveçen, pırıl pırıl yüreği, gülüşü herkesi O'na çok derinden bağlamıştı.

Haki arkadaş, Dilük'a gelmeden önce bir süre Adana'da kalmış. Daha çok Mêrdîn (Mardin)'li inşaat işçilerinin bulunduğu inşaatlarda çalışarak, onlara Kürdistan'a bakışımızı kavratmak, onları mücadeleye kazanma faaliyeti içinde olmuştu. Diğer zamanlarını da ya işçilerle ya da devrimci insanların gidip geldiği TÖB-DER'de geçirmişti. Alaattin Kapan'a ilk hedef olması da orada başlar. Alaattin, eskiden beri politikayla ilgilenen, insanlarla nasıl ilişki kuracağını bilen, politik kültürü de o dönemin koşullarına göre az

Ben İNSAN'dım!..
Zulüm ve işkence, dert ve kahır
Unutulur belki de,
Ama ben unutulmam.
Çünkü ben dilden dile dolaşan
Bir destandım.
Dağlardan, barikatlardan
Düşmana kurşun sallayan
Gerillanın göğsündeki nişandım.

sayılmayacak bir unsurdu. Daha o zamandan, Kürdistan'daki gelişmeleri kontrol altına alabilecek, ajanlaşmayı kurumlaştıracak bir grup kurmuştu. Zaten daha önce Ankara'daki tekel soygununda da bir kişinin ölümüne, bir kişinin de yaralanmasına neden olmuştu. Bu kişilerin Dilük'ta öldürülen Halkın Kurtuluşu'nun önemli bir kadrosu olan İ. ile ilişkisi vardı. Daha sonra Alaattin bunlar tarafından tecrit edilmişti.

Ayrıca 1977 yılında Taksim'deki 1 Mayıs katliamında aktif bir rol oynadığı, o zamanın günlük gazetelerince de geniş olarak yazılmıştı. Yani, bu işler için devletçe iyice eğitilmiş biriydi.

Haki arkadaşla Alaattin'in Adana'da çalıştıkları çevre aynı olduğundan, **Haki**'nin çalışmalarına ve kendisiyle yaptığı tartışmalara bakarak hemen önder konumunu anlamış ve daha o zaman **Haki**'yi safdışı etmek istemiş. Nitekim bir gün geniş bir kitle önünde ikisi arasında geçen siyasi bir tartışmada Alaattin provake edici sözler sarfediyor. **Haki** arkadaş da onun bu tutumuna hem sert tepki gösteriyor, hem de bu tutumu teşhir ediyor. Alaattin tartışmayı kavga noktasına ulaştırıp arkadaşa, *"Kalk dışarı çıkalım"* diyor. **Haki** de ö anlık kızgınlık içinde, *"Çıkalım"* diyerek üç arkadaşla birlikte dışarı çıkıyor. Alaattin'in de yanında birkaç kişi var. Dışarı çıktıklarında Alaattin, o anda **Haki**'yi safdışı edemeyeceğini anlayınca, *"Böyle yapmayacaktık, biz devrimciyiz, olanları unutalım"* diyor ve olay kapanıyor. Ama Alaattin'in **Haki**'yi "safdışı" etme planları daha da yoğunlaşıyor.

Haki yoldaş vurulduğunda Abdullah arkadaş büyük bir boşluk hissetmiştir. Herhalde hiç bir kayıp Apo'yu bu kadar sarsmamıştır. Kürdistan devrimi ve kendisinin nasıl bir kişiyi kaybettiğinin en çok da O farkındaydı. Sanırım hiç bir arkadaş, bu kayıba gerçek değerini o zaman vermemiştir. Herkes için büyük bir kayıptı. Bugün düşünüyorum da, bu kayıbın büyüklüğünün ne olduğu pek anlatılacak gibi değil. İşte Abdullah arkadaş, daha o zaman böyle değerlendirmişti. Mücadele en büyük değerini yitirmişti. Hem de işin başında!..

Biz **Haki** yoldaşın cenazesini Ulubey'e götürmüştük. **Kemal**, D. K., M. A. ve daha beş-on kişi vardı. Tam bir şaşkınlık içindeydik. Ve gerçekten O'na layık bir tutum takınmamıştık. **Kemal** ne yapacağını bilmez durumdaydı. Düşünün, o ajitatör, o propagandist **Kemal**, bir odada bir konuşmayı bile yapamamıştı. Ne kadar üstlediysek de, *"Ben yapamam"*, *"Beceremem"* demişti. Sonra başka bir arkadaş konuşmuş, ama konuşma istenildiği gibi olmamıştı.

Haki, bölgede çok sevilen, sayılan bir devrimci olduğu için, Ordu'dan ve başka yerlerden, Türk sosyalistlerinden bin kişi, belki daha da fazla insan gelmişti. Biz, "kendi pankartlarınız olmaz" ve daha başka şeyler söyleyerek sekter ve olumsuz bir tutum sergilemiştik. Daha doğrusu onlara bazı gerekçeler söylemiş, onlar da bizim istemediğimiz şeyleri yapmak istememişlerdi. Bize çok olgun davranmışlardı. İyi bir yürüyüş olacaktı ama, biz havasını bozmuştuk. İşte, öyle kalabalık bir insan topluluğu geldi, mezara gitti ve dağıldı. Kalkıp biz de konuşamadık. "İşte dışarıdan geldik, zaten buraya kadar takip edildik. Konuşursak bizi tutuklarlar" diyerek ne kendimiz bir şeyler yaptık, ne de başkalarına iyi bir şey yaptırdık. Sanki bir yakınımız ölmüş, onu gömüyoruz ve üzüntü içindeyiz. O anki durumumuz tam da böyleydi.

Dönüşte bile "bizi yakalarlar" diyerek Ankara üstü değil de Erzingan (Erzincan) üstü dönmeyi düşündük ve saatlerce bunun tartışmasını yaptık. Bu tutumumuzla herkesi sağa-sola koşturduk. Özcesi, bize layık, **Haki**'ye layık bir tutum takınmadık.

Dönüşte, Ankara'da Abdullah arkadaşa durumu anlattık. *"Haki'nin cenazesi böyle mi kaldırılır? Sizi oraya ağlamanız ve sızlanmanız, şaşkın ördekler gibi dolaşmanız için mi gönderdik?"* vb. daha bir çok söz söyledi. Öyleki sanki kendisini bile suçlu hisseder gibi bir durumdaydı. Büyük bir vefa borcunun, o karşılıklı duydukları sevginin, saygının ezildiğini hissediyor gibiydi. Abdullah arkadaşın bu durumunu görünce ne halt ettiğimizi anladık. İçimizde büyük bir eziklik ve boşluk hissettik. Büyük bir suç işlemenin duygusuyla sessizleştik. Bir kelime bile boğazımızdan çıkmadı. Sonunda, *"Bunu yapmayacaktınız, böyle olmamalıydı"* dedi. Ve kendisinin en kısa zamanda Ulubey'e gideceğini söyledi.

Sanırım on-onbeş gün sonra bir-iki arkadaşı yanına alarak Ulubey'e gitti. Bizim yapamadığımızı, şaşkınlığımızı biraz da olsa gidermeye çalıştı. Belki de orada kaldığı günleri, "Sana layık olamadık, artık bizi hoş gör" duygusu içinde geçirmiştir.

Apo'nun, *"Ben şehitlerin inançlarını, vasiyetlerini yerine getiriyorum"* demesi, büyük bir gerçeğin, yoldaşlarına bağlılığının ifadesi olması bakımından önemlidir. Abdullah arkadaş, bu sözleriyle, arkadaşlarına, şehitlere verdiği değeri, saygıyı ortaya koymaktadır. O'nun **Haki**'ye ve diğer şehitlerimize karşı olan sevgi ve saygısını bu sözlerde bulmak gerekir. "Şöyle seviyordum, böyle sayıyordum" demese de, bu sözlerin, tüm bu saygıyı ve sevgiyi içinde taşımaktadır.

İşte, Apo'nun **Haki** yoldaşa ve diğer şehitlerimize duyduğu saygıyı ve verdiği değeri, bu sözler içerisinden herkes çıkarabilir...

Berxwedan
Rojnameya Kurdî û Tirkî
Berxwedan-Verlags-GmbH
Marken Str. 5-7
Postfach 16 12
4000 Düsseldorf 1 - BRD

Verantwortlich für den Inhalt
WALTHER BRAUN

NAVENDA NÛÇEYAN
(HABER MERKEZİ)
Tel.: (49-0211) 72 71 46
Fax: (49-0211) 77 35 03

Çap: Druckhaus Bonn
Belavkirin: Agri Verlag Köln

Avustralya 3.00 $ / Avusturya 18.00 s.
Belçika 60.00 bfr. / Danimarka 8.00 dkr.
Fransa 6.00 ff. / Hollanda 3.00 hfl.
İngiltere 0.80 £. / İsveç 6.00 skr.
İsviçre 2.50 sfr. / Norveç 10.00 nkr.

ABONE KOŞULLARI

Almanya içi	Almanya dışı
6 ay 30.- DM	6 ay 35.- DM
12 ay 60.- DM	12 ay 70.- DM

Stadtsparkasse Düsseldorf
Kto Nr. 360 168 06 / BLZ 300 501 10

ARGK'nin yoğun eylemliliği kitleleri ayaklandırdı

FARQÎN-LICÊ-HEZRO-HÊNÊ VE BISMIL İSYAN HAVASI YAŞIYOR

KÜRDİSTAN İÇİN SÖYLENECEK GERÇEK SÖZÜ HALKIMIZ SÖYLÜYOR

Baştarafı 1. sayfada

Ülkemizin büyük parçasındaki mücadele, 1991 yılının başından bugüne kadar sürekli ve istikrarlı bir gelişme kaydederek büyüyor. Gerilla ve kitle faaliyetleri birbirlerini karşılıklı olarak besleyip büyüterek devrime ve devrimci atılıma büyük bir ivme kazandırıyor. Bunun sonucunda gerçekten son derece anlamlı ve büyük adımlar ortaya çıkıyor.

'91 Haziran'ının Kürdistan'ı, bağrında yarattığı görkemli gelişmelerle dünyanın başta gelen bir devrim ocağı olduğunu ortaya koyuyor. Geniş halk kitleleri PKK-ERNK-ARGK şahsında önderliğini bulmuş ve onunla bütünleşmiştir. Ve buradan aldığı güçle büyük gelişmeler yaratıyor.

Bir yandan gerilla birlikleri ülkenin her alanında varlığını ve otoritesini daha çok hissettirip pekiştiriyor. Kırsal alanlarda sömürgecilere daha büyük darbeler vurmanın yanısıra, peşpeşe gerçekleştirilen kent baskınları, gerilla savaşının yeni ve daha ileri bir aşamaya girdiğinin somut kanıtları oluyor. Sadece son iki haftada Gihadîn, Xelat ve Hênê ilçe merkezlerinin basılması, durumu yeterince izah edebilen somut örnekler oluyor. Bütün bunlar, Kürdistan'da gerillanın artık kentleri ciddi biçimde tehdit eden bir duruma geldiğini gösteriyor.

Diğer yandan ayaklanmalar da aynı paralelde bir gelişme kaydederek büyüyor ve yayılıyor. Kitlesel ayağa kalkışta gözle görülür biçimde nitel ve nicel bir ilerleme ve yetkinleşme görülüyor. Gerilla ile doğrudan bağları çok daha belirgin, örgütlü ve planlı yanı daha ağırlıkta serîhildanlar, ister dost ister düşman olsun, görmek ve anlamak isteyenlere çok şey anlatıyor. 1925 isyanının merkezi durumundaki topraklarda yaşanan son durum; Farqîn, Licê, Hênê, Bismil, Hêzro gibi merkezlerde ve tüm köylerinde kitlesel gösteri ve eylemlerin sömürgecilerin tüm baskı ve tehditlerine rağmen yüzbinleri kucaklar duruma gelişi basit bir olay değildir elbet. Devrim mecrasında gürül gürül bir akışın sesidir. Daha dün şehit düşen kendi öz çocuğuna bile sahip çıkamayacak denli tanınmaz duruma getirilmiş bir halk gerçekliğinden, şehitlerini onbinlerce kişilik törenlerle uğurlayan ve her bir cenaze törenini ulusal kurtuluşçu bir şenliğe ve direniş zeminine çeviren bir halk gerçekliğine ulaşılmıştır ki, bu bile başlı başına bir devrimdir. Öte yandan her bir şehidin ardından bir ilçe halkının topyekün ayağa kalkması, bir savaşçımızı şehit etmekle başarı kazandığını sanan sömürgecilerin çıkmazını da iyi sergilemektedir.

Kürdistan, büyük-küçük her sömürgeci uygulamaya karşı kitlesel direnişlerin sergilendiği bir zemindir artık. Bir kez böylesine bir direniş zeminine giren halk, direnişi geliştirmenin en yaratıcı yöntemlerini de pratik içerisinde bizzat kendisi bulur. Kitlesel açlık grevleri bu yöntemlerden bir tanesidir. Açlık grevlerini, belki de dünyada ilk kez Kürdistan halkı bu denli kitlesel boyutlarda bir direniş aracı haline getiriyor. Gerçekten de, "Anti-Terör Yasası"na karşı geçtiğimiz günlerde Kürdistan'da ve Türkiye metropollerinde sergilenen kitlesel açlık grevlerinin dünyada bir örneğini daha gösterebilmek zordur.

Ülkemizde yaşanan tüm bu devrimci gelişmelerin, hiç kuşkusuz bağımsızlıkçı direniş mücadelemizin öncüsü PKK'nin 4. Kongre gerçeğiyle yakından ilintisi vardır. Orada alınan karar ve belirlenen hedeflerin ve bunlara ulaşmak için çizilen yol ve yöntemlerin isabetliliğinin somut kanıtı, bizzat yukarda belirtilmeye çalışılan gelişmelerin kendisi oluyor.

Yoğun gelişmelerin yaşandığı mecralardan biri bu; yani devrim mecrası. Bir diğeri ise, aynı yoğunlukta ama farklı yönde işleyenidir.

Burada sözü edilmek istenen, Kürdistan üzerinde geliştirilmek istenen yeni emperyalist planlardır. Sömürgeciler ile işbirlikçi Kürt çevrelere de önemli roller yüklenen bu planın hayata geçirilmesi doğrultusunda da sürekli çabalar sergilenmektedir. Burada önderlik emperyalizmde, özellikle de ABD emperyalistlerindedir. Ancak figüran ve piyonların sayısı hayli kabarıktır.

Son günlerde bu kanaldaki faaliyetlerde de çok yönlü ve yoğun bir çaba göze çarpıyor. Bir yandan Bağdat'ta görüşmeler emperyalistlerin gözetimleri altında sürdürülürken, diğer yandan TC ve Irak sömürgecilerini bağımsızlıkçı direniş seçeneği karşısında bir araya getirmek için aralarındaki çelişkileri giderme çabaları var. Irkçı Ecevit, gazeteci kisvesi altında ikinci kez Bağdat'a gönderiliyor. Ardından Tarık Aziz Ankara'ya davet ediliyor ve bu davet gerçekleştiriliyor. Ve tabii bütün pazar-lıklar devrimimizin öncüsü PKK adı etrafında dönüyor. Aynı pazarlığın daha sonra Çankaya'da kabul edilen Talabani ile de sürdürüldüğü anlaşılıyor. TC sömürgecilerinin PKK'nin gelişmesinden nasıl kaygılandığı Milli Güvenlik Kurulu toplantılarında dile getirildiği belirtilen şu görüşlerden de açıkça anlaşılıyor:

"Körfez Savaşı'nda yenilen Saddam Hüseyin'e karşı başlatılan Kürt ayaklanmasının felaketle sonuçlanması PKK'yı güçlendirdi. Kürtlere otonomi değil, bağımsızlık verilmesi için savaşılması gereğini öne süren PKK, şimdi açıkça Barzani ve Talabani'nin liderliğine karşı çıkıyor. ...PKK'ya sempatinin giderek yaygınlaşması, aslında etnik Kürt unsurunun, Irak olaylarının etkisini şimdi daha fazla duymasında ve kimliğini kanıtlama ümitlerinin artmış olmasından kaynaklanıyor." (Milliyet, 3 Haziran 1991)

Bağımsızlıkçı direniş mücadelemiz karşısında Kürt işbirlikçilerinden Çankaya ve Beyaz Saray'a kadar saflaşmanın net olduğu görülmektedir. Ve zaten bu netleşme sayesinde Kürdistan halkı gerçeği daha iyi kavrayarak hızla bağımsızlıkçı saflarda yerini almaktadır.

Bir üçüncü seçenek gibi görünen, ama aslında emperyalizmin planlarına kan ve can veren; ilerici ve demokrat geçinen, Kürt halkının haklarından da zaman zaman sözetmeyi ihmal etmeyen çevreler de bulunmaktadır. Örneğin, geçtiğimiz günlerde İstanbul'da toplanan Sosyalist Enternasyonal'in nitelik-leri böyledir. Kürt devleti kurulmaması gerektiği doğrultusunda kararlar alıyor, halkımızın bağımsızlık talebine açıktan ve pervasızca karşı çıkıyor. Hangi sosyalizm ve demokrasi adına yapıldığı belli değil ama, Sosyalist Enternasyonal Kürdistan halkının geleceğine ipotek koyma yetkisini kendisinde görebiliyor. Hem de bunu halkımızın haklarını savunma adı altında yapıyor.

Birleşmiş Milletler denilen sözümona tarafsız kurumun Kürdistan'daki varlığı daha da ilginçtir. Güney'de emperyalist güçlerin çekildiği veya çekilmeye hazırlandığı bölgelerde Kürtlerin güvenliğini sağlayacak(!) Bu da dünyanın Kürdistan gerçeğine yaklaşımındaki çarpıklığının bir örneği ve Kürdistan'a özgü gariplikleriden biri olsa gerek. BM, bir halk olarak varlığını kabul etmediği, bu nedenle de bünyesinde yer vermek istemediği bir halkı, yani Kürt halkını tehlikelerden korumaktan sözediyor.

Bütün bunlar anlaşılacak olgular gibi görünmüyor, ama başlangıçta da belirtilmeye çalışıldığı gibi, alt-üst oluş dönemleri aynı zamanda netleşme dönemleri de oluyor ve halk doğruyu daha kolay buluyor. Bu açıdan BM'nin Güney'de Kürtleri koruma adı altında ABD askerlerinin çekileceği alanlara yerleşme hazırlıkları yaptığı; halkımızın geleceğini ipotek altına almaya çalışan Sosyalist Enternasyonal'in İstanbul'da toplantı halinde bulunduğu günlerde, Farqîn-Licê-Hezro'da yaşanan ayaklanmalar daha da anlam kazandı. Emperyalizme, sömürgeciliğe ve yerli işbirlikçilerine karşı "Yaşasın Kürdistan", "Yaşasın PKK" şiarlarıyla ayaklanan onbinler, herkese en anlamlı yanıtı kendi eylemiyle vermiş oldu.

Kürdistan halkı tüm dünyaya şu önemli gerçeği bir kez daha ilan etmiş oldu: **Kendi geleceğim üzerine söz söyleme hakkı yalnız ve yalnız bana aittir!**

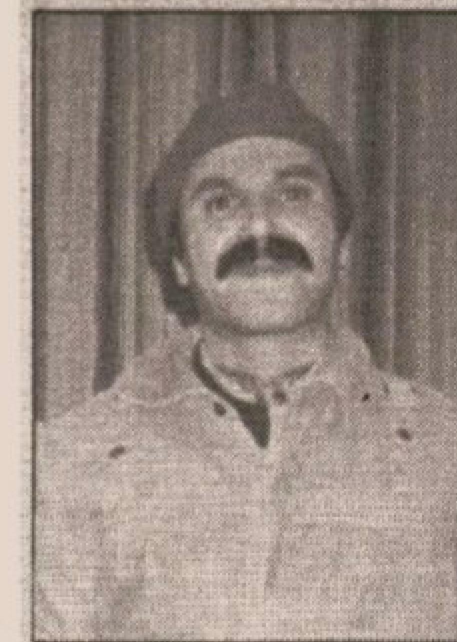

Newroz 1991 - Kerboran   Foto: Berxwedan

Amed, Farqîn ve Licê'den Berxwedan Muhabirleri bildiriyor

Devrimin yakıcı sıcaklığı Kürdistan'da her geçen gün daha çok hissediliyor. 1991 yazına girerken Amed çevresinde bir isyan havasına bürünen ayaklanmalar, aynı zamanda kurtuluşun yakın olduğunu müjdeliyor. Bir isyan ocağı durumundaki bu topraklarda yediden yetmişe onbinlerce kitlenin PKK, ERNK ve ARGK bayrakları altında günlerdir sürdürdüğü kitlesel direniş ve ayaklanmalar, '90'lı yılların halkımız için bağımsızlık ve özgürlük yılları, faşist Türk sömürgecileri için de nihai çöküş yılları olacağının en somut göstergesidir.

Geçtiğimiz Newroz sürecinden bu yana Orta Eyalet'te gün geçtikçe büyüyen gerilla saldırıları, kitleler üzerinde büyük bir etki yaratarak kısa sürede bölgeyi bir yaygın kitlesel ayaklanmalar ve isyan alanı haline getirdi. Haziran ayının başından itibaren kesintisiz olarak devam eden kitlesel gösteriler, büyük cenaze törenleri, sömürgeci kolluk kuvvetleriyle çatışmalar, kepenk kapatma eylemleri, mitingler, kentten kente gidiş-gelişler, Kürdistan'daki serîhildanların gerilla savaşına paralel olarak nitel bir gelişme kaydettiğini göstermektedir.

Adı soyadı: Ömer TEL (Mirza)
Doğum yeri: Koçerê
Baba adı: Halef
Anne adı: Badibe
Şehit düştüğü tarih: 14 Mart 1991
Şehit düştüğü yer: Nisêbîn Mehsert(Ömerli) arasındaki Kersivan(İkitepe) köyü yakınları.

Bir ARGK gerilla grubunun komutanı olarak vatanı ve halkının kurtuluşu, bağımsızlık ve özgürlüğü için düşmanla girdiği çatışmada aldığı ağır yaralar sonucu şehit düştü.

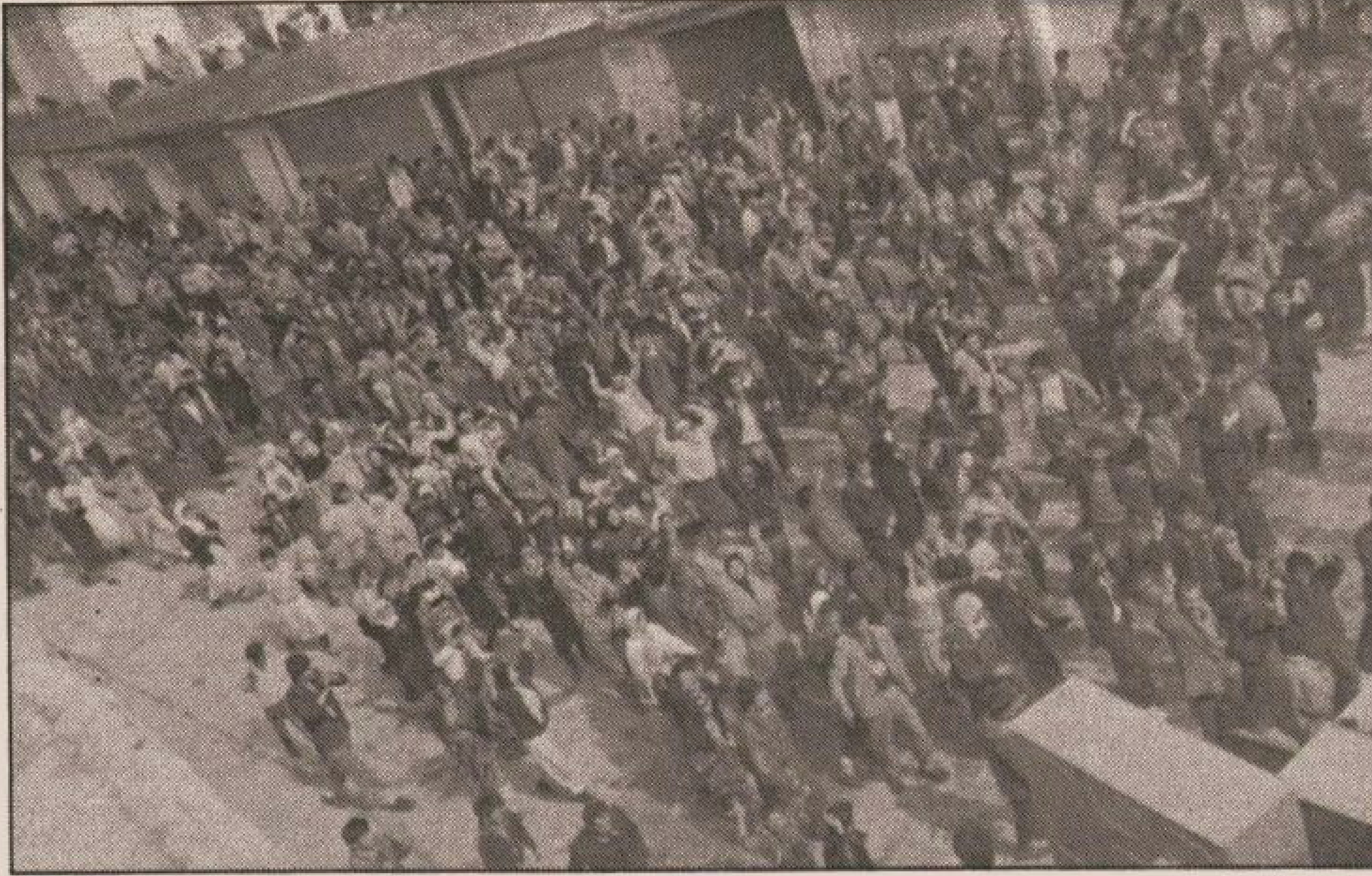
Şehit Mirza komutasındaki 5 kişilik gerilla grubunun düşmana karşı verdiği büyük direniş ve sonuçta gelen onurlu şahadet, Nisêbîn ve çevresinde yaşayan halkı ayağa kaldırdı. Nisêbîn'de Newroz ve serîhildan kıvılcımını, şehit Mirza ve arkadaşları kendi bedenleriyle yaktılar.

Ayaklanmanın kıvılcımını yine gerilla tutuşturdu

Orta Eyalet'te yaşanan ayaklanmalar da öncekiler gibi yine doğrudan gerilla mücadelesi ve savaşla bağlantılı olarak patlak verdi. Licê'de 5 Haziran günü düzenlenen ilk kitlesel gösteri, şehit düşen bir gerilla için yapılan cenaze töreniydi.

26 Mayıs tarihinde Muş'un Kızılağaç yöresinde ARGK gerillaları ile sömürgeci güçler arasında meydana gelen bir çarpışmada 6 özel tim elemanı öldürülürken, 2 gerilla da şehit düşmüştü. Sömürgeciler bu olayı radyo ve TV'lerinde 4-5 günlük bir gecikmeyle ve çarpıtarak yansıttılar. Bu çarpışmada şehit düşen 2 ARGK gerillasından biri Licê'nin Banav(Buharlar) köyünden **İrfan Genç**'ti.

Bu haberin duyulması üzerine başta şehidimizin ailesi olmak üzere Licê halkı hemen harekete geçti. Daha önce Muş'ta defnedilen İrfan'ın cenazesi buradan alınarak doğum yeri olan Licê'ye getirildi. Bu şehidimiz için 5 Haziran günü Licê merkezinde yapılan cenaze törenine 7-8 bin civarında bir kitle katıldı. Daha sonra aynı kitle, Banav köyüne kadar giderek cenazeyi orada

Kurtuluşa kadar durmak yok diyor halkımız Foto: Berxwedan

törenle defnetti.

Kürdistan halkının şehit düşen gerillalara bu tarzda sahip çıkışının sömürgecilerin hiç de hoşlarına gitmeyeceği belliydi. Nitekim bu hoşnutsuzluk, Banav köyündeki törenden dönen kitleler üzerine yolda ateş açılarak gösterildi.

Kitleyi dağıtmak amacıyla ateş edilmesine rağmen dağılan olmadı. Bunun üzerine halktan birkaç kişi gözaltına alındı. Bu olay halkın öfkesini daha da arttırdı. Halk, gözaltına alınanların derhal bırakılmasını, aksi halde direnişi durdurmayacağını belirtti. Durumun kendileri açısından daha da vahimleşeceğini anlayan sömürgeciler gözaltına aldıkları yurtseverleri bırakmak zorunda kaldı.

Bu olay, daha sonra çok geniş boyutlara varacak kitlesel direnişler zincirinin ilk halkası oluyordu.

Erxenî'de çarpışma ve ardından büyüyen kitlesel gösteriler

Amed'in Erxenî ilçesine bağlı Kortikan(Yakacık) köyü yakınlarında 3 Haziran günü ARGK birlikleri ile sömürgeci güçler arasında sabahın erken saatlerinde başlayan bir çarpışma çıktı. Korucuların ihbarı üzerine çıkan çarpışma gündüz saat 15.00 sıralarına dek sürdü. Yüzlerce kişilik birliklerle, 5 kişiden oluşan küçük bir gerilla grubunun kahramanca direnişi karşısında sonuç alamayan ve şaşkına dönen düşman güçleri, 4 ölü ve bir yaralı vermesi üzerine, Amed'den destek istemek zorunda kaldı. Amed'den gönderilen takviye kuvvetleri arasında bulunan bir Puma helikopterden gerillalara karşı kimyasal silahlar kullanılması sonucunda 4 ARGK savaşçısı şehit düştü. 1 savaşçının da yaralı olarak düşmana esir düştüğü bildirilmektedir.

Sömürgeci TC'nin savaş kurallarını bir kez daha hiçe sayarak kimyasal silahlar kullanılması sonucu şehit düşen savaşçıların kimlikleri belirlendi. Bunlar Farqîn(Silvan) doğumlu **Şinasi ŞANS**, Licê doğumlu **Mehdi BULUT**, Pîran(Dicle) doğumlu **Mehmet ÇİÇEK** ve aynı yerden **Mehmet DEMİR**'dir. Yaralı olarak esir düşen savaşçının da Erxenî doğumlu **Mehmet Yaşar** olduğu sanılmaktadır.

Çarpışmada yaralanan gerillanın düşmanın eline sağ geçmemek için intihar etmek istediği, ancak buna fırsat bulamayarak esir düştüğü söylenmektedir. Üzerinde çıkan belgelere dayanan sömürgeciler, **Erxenî** merkezi ile **Licê**'nin **Şeqlat** ve **Licok** köylerinde bazı tutuklamalara giriştiler.

Adı soyadı: Mehmet Şirin NİBAK(Eyüp)
Doğum yeri: Çiçikan köyü/ Farqîn
Doğum yılı: 1974
Şehit düştüğü tarih: 27 Ekim 1990
Şehit düştüğü yer: Licê'nin Kozê dağı mıntıkası.

Şehit Şirin NİBAK'ın babası: *"Şirin, 14.9.1989'da gerillaya katıldı. Vatan meselesini omuzlamaya gitti. 27 Ekim 1990'da Licê'de Kozê dağında çıkan çatışmada şehit düştü. Partiden onun anısına bir türkü bestelenmesini, türkünün de içinde bulunduğu kasetten bir tane de bana gönderilmesini rica ediyorum."*

Şehit Şinasi ŞANS ve Mehdi BULUT için Farqîn ve Licê'de görkemli cenaze törenleri yapıldı

Erxenî'de şehit düşen Farqîn ve Licê doğumlu savaşçıların cenazelerini almak üzere 7 Haziran günü, her iki ilçeden yüzlerce araçlık konvoylar halinde, çarpışmanın geçtiği **Kortikan** köyüne doğru harekete geçildi. Olay yerine varan yurtseverler, faşist Türk sömürgecilerinin yeni bir vahşetine tanık oldular. Toprağa fazla derin olmayan şekilde ve üzerlerindeki yanık elbiseleriyle birlikte gömülmüş bulunan ARGK savaşçılarının vücutları tamamen yanmış vaziyettedir. Bu manzaraya şahit olan her görgü tanığı, düşmanın yakıcı kimyasal gaz kullandığını söylemektedir. Yoksa bu yanıkları başka türlü izah etmek mümkün değildir. Sözkonusu vahşet tablosu, TC'nin sadece vahşetinin değil acizliğinin de bir göstergesidir.

Kitleler şehitlerin cenazelerini alarak geri dönmek üzere Farqîn ve Licê'ye doğru yola çıktığında, konvoyun uzunluğu 5 km'yi bulur. Sadece Farqîn'den gelen araç sayısı 200'ün üzerindedir ve istisnasız tüm araçlar kapasitesinin üzerinde yolcu taşımaktadır.

Konvoy Licê ve Farqîn yol ayrımına geldiğinde durur ve burada önce şehitlerin anısına bir saygı duruşu yapılır. Ardından Kürtçe devrimci marşlar okunur ve ulusal kurtuluşçu sloganlar atılır. Daha sonra konvoylar Licê ve Farqîn istikametinde ayrı ayrı yollarına devam ederler. Bismil'den gelen çok sayıdaki araç da burada Farqîn konvoyuna katılır.

Kürdistan anaları şehit evlatlarını şimdi düğün havasıyla toprağa veriyor

Farqîn doğumlu **Şinasi ŞANS**-(Serleşker), yaklaşık 3-4 ay önce ARGK saflarına katılan bir savaşçıdır. Kendisi son derece sportik bir yapıya sahip, Farqîn'de bir süre karate öğretmenliği yapmış ve halk tarafından çok sevilen bir kişidir. Kısa süre önce askerden döner dönmez saflara katılmıştır.

Farqîn'den Erxenî'ye giden konvoyda şehit **Şinasi**'nin annesi de bulunmaktadır. Cenazeler gömüldükleri yerden çıkarıldığında buradaki vahşi manzaraya gözleriyle tanık olan Kürdistanlı ana, soğukkanlılığını korur ve daha konvoy hareket etmeden önce Farqîn'e haber gönderir, **"Şinasi'nin kınasını ve mumlarını hazırlayın ve yakın, geliyoruz"** diye bildirir. Bu yüce davaranışa tanık olan yurtseverler derinden etkilenirler. Şüphesiz bu bir zafer göstergesidir. Analarımız bağımsız ve özgür Kürdistan yolunda şehit düşen evlatlarını artık düğün havasında toprağa veriyor. Kurtuluşun yakın olduğunun bundan daha somut kanıtı olabilir mi?

Cenaze konvoyu Farqîn'e girdiğinde, şehidin evinin önünde de çok sayıda Farqînli'nin toplanmış olduğu görülür. Cenaze yıkanmak üzere eve alınır. Şehidin vücudunun tümüyle yanık olduğu burada daha da yakından görülür. Evde yıkama işlemi sürerken, dışarda toplanmış bulunan binlerce kişi sürekli olarak marşlar okur, devrimci-direnişçi türküler söyler ve **"Bijî PKK"**, **"Bijî Serok APO"**, **"Vur gerilla vur, Kürdistan'ı kur"**, **"Şinasi'nin anası anamızdır"** gibi sloganlar haykırır. Bu durum iki saati aşkın bir süre devam eder.

Daha sonra şehidin naaşı ARGK bayrağına sarılmış bir vaziyette evden çıkarılır. O anda dışarda ellerinde yanan mumlarla beklemekte olan binlerce kişinin sloganlarıyla ortalık adeta inletilir. Bu öfkeli haykırışların doğurduğu korkunun etkisiyle, sömürgeciler herhangi bir müdahale girişimine bile cesaret edemez. Bu olayın coşkusunu yaşayan muhabirimiz, telefonun diğer ucundaki heyecanlı sesiyle, *"Farqîn, Farqîn olalı böyle tören görmedik"* sözleriyle çizmeye çalışıyordu tabloyu.

Sayıları binleri bulan yurtseverler, yine sloganlar eşliğinde şehidin naaşını eller üzerinde taşıyarak mezarlığa kadar gider, şehidimizi toprağa verdikten sonra yine toplu olarak dönerler. Farqînli bir yurtsever, *"Eğer sömürgeciler en küçük bir müdahalede bulunsalardı, Farqîn'i başlarına yıkacaktık"* diye öfkesini dile getiriyordu.

Aynı gün **Licê** merkezi ile **Cimar** köyünde de şehit **Mehdi BULUT** için aynı görkemlilikte cenaze töreni yapıldı. Çevre il ve ilçelerden gelenlerle birlikte zaman zaman sayıları 10 bini bulan kitlelerin katıldığı tören üç gün sürdü. Üç gün boyunca konuşmalar yapıldı, bildiriler dağıtıldı, ERNK bayrakları altında marşlar okundu, halaylar çekildi. Bu arada kitleler daha önce Müş'ta şehit düşen **İrfan GENÇ(Harun)**'in mezarının bulunduğu Banav köyüne giderek orada da **Harun**'un mezarı başında anma törenleri yaptılar. Banav'daki törenler sırasında, sömürgeci asker ve özel timlerin halka ateş açması üzerine olaylar çıktı. Burada gözaltına alınanlar arasında HEP İlçe Başkanı Mahfuz Mehmetoğlu'nun da bulunduğu bildirilmektedir. Ayrıca burada askerlerin açtığı ateş sonucu yaralanan yurtseverler arasında 9 yaşındaki bir kız çocuğu da bulunmaktadır.

Genişleyen serîhildanlar bir isyan havasına bürünüyor

Licê merkez ve köyleri ile Farqîn'de peşpeşe yapılan büyük kitlesel boyutlardaki cenaze törenleri ardından bütün bölgede büyük bir kaynama, kıpırdanma ve isyan havası egemen oldu.

Farqîn'den Licê'ye giden konvoyda yer alan Berxwedan muhabirinin izlenimleri

Aralarında bir otobüs ve bir de kamyonun bulunduğu 100 kadar araçlık bir konvoyla Farqîn'den yola çıktık. Licê yolçatısında Bismil ve Amed'den gelen konvoylarla da birleşerek Erxenî'de şehit düşen **Mehdi BULUT** arkadaşın köyü olan Cimar'a gittik. Bütün konvoylar şehidin mezarının başına vardığımızda sayısı 10 bine yaklaşan bir kitle toplanmış bulunuyordu. Mezarın başında yapılan saygı duruşunun ardından Kürtçe devrimci marşlar okundu. Marşlardan sonra Partinin yazılı bir mesajı okunduğunda, 10 bin yürek tek vücutta atar gibi baştan ayağa isyan kesilmişti.

Mesajın ardından şehitliğin anlam ve önemi üzerinde başka konuşmalar da yapıldı. Konuşmalar sık sık **"Bijî PKK"** ve **"Bijî Serok APO"** gibi sloganlarla kesilmekteydi. Şehidin mezarının baş ucunda dikilmiş bulunan bir ağaç gönderde ERNK bayrağı dalgalanıyordu, ayrıca mezarın üzerine de bir ARGK bayrağı serilmişti. Çok coşkulu ve duygulandırıcı bir manzara ve direnişçi bir ruh hali yaşanmaktaydı.

Anayoldan ayrılıp Cimar köyüne gelebilmek için 10-15 kadar köyden geçmemiz gerekiyordu. Geçtiğimiz istisnasız her köyde, yediden yetmişe tüm köy halkı yol ağızlarına toplanarak bizi sloganlarla karşılayıp uğurladılar. Ben hayatımda böyle bir şey görmedim. Benim gibi pek çok kişinin de sevinç gözyaşlarını saklamaya çalıştıklarını gördüm. 5-6 yaşlarında bir kız çocuğunun gözlerimin içine baka baka **"Bijî ERNK"** diye haykırışını duyduktan sonra artık gözlerimdeki yaşları saklama gereği duymadım. Yaşlar öylesine çoğaldı ki buna olanak da yoktu doğrusu.

Cimar'daki tören sona erdikten sonra Licê, Hênê ve Bismillilerle yine konvoylar halinde, bir süre önce Müş'ta şehit düşen **İrfan** arkadaşın köyüne, O'nun mezarını ziyarete gittik. Buradaki tören de sona erdikten sonra bu defa Hezro'ya doğru yola çıktık. Hezro'da durumların gergin olduğu ve bazı olaylar yaşandığı haberini almıştık.

Ancak Licê-Hezro arasında ve Hezro'ya bağlı Zoxbirîn köyüne geldiğimizde, asker ve korucular tarafından yolumuz kesildi. Üzerimize ateş açıldı. Görebildiğim kadarıyla o anda 4-5 kişi yaralandı.

Hedefimiz Hezro'ya gidip tutuklu 5 kişinin serbest bırakılmasını sağlamak ve Hezro'da bir gösteri yaptıktan sonra Farqîn'e geri dönmekti. Biz daha Licê'den yola çıkarken bir helikopter tarafından sürekli izlenmekteydik. Sömürgecilerin amacı orada bazı provokasyonlar yaratıp bizi Zoxbirîn köylüleri ile birbirimize düşürmekti. Ama biz onları hep ikna etmeye çalıştık. Saldırılara rağmen geçmekte direndik ve geçtik. Köyü biraz geçip bir vadiye vardığımızda bu kez TC askerleri, komando ve timler tarafından dört yandan sarıldık. Ertesi güne kadar aç-susuz bizi böyle tuttular. İçimize girmeye cesaret edemiyorlardı ama helikopter ve panzerlerle donanarak kuşatmayı giderek pekiştirdiler. Burada 2 bin kadar insan vardık. Bugün (10 Haziran) saat 14.00 civarına kadar orada kaldık. Kaldığımız sürece sürekli kameraya alınıyorduk. Bununla da yetinmeyip geri dönüş sırasında kimliklerimizi de kayda geçtiler.

Konvoyumuz Farqîn'e geldiğinde, Hemen dağılmadık, şehir içinde bir tur attıktan sonra şehit **Şinasi ŞANS**'ın evine, ailesini ziyarete gittik.

Hezro, Bismil Elih(Batman), Licê, Farqîn, merkezleri arasında yüzlerce araçlık konvoylar gidip gelmeye başladı. Yine aynı güzergahlarda kitlesel yürüyüş eylemleri başladı. Bir yandan da köylerden ilçe merkezlerine doğru bir hareket başladı. Bu müthiş kitlesel kaynamanın verdiği korkuyla TC sömürgecileri bölgeye durmadan askeri birlikler, özel komando timleri ve helikopter ile zırhlı araç filoları sevketmeye başladı. Şehir merkezlerine büyük bir asker ve silah yığınağının ötesinde, kırsal kesimde de yollar, köprüler, geçit ve tepe gibi tüm stratejik noktalara durmadan güç konumlandırıldı. Ancak düşmanın bütün bu girişimleri de kitlesel eylemleri engellemeye yetmedi.

Bu kez ayaklanma sırası Hezro'da

8 Haziran günü Hezro'dan yola çıkan ve sayıları 300 dolayında olan bir grup, Ferqînli şehit **Şinasi ŞANS**'ın mezarını ve ailesini ziyaret etmek amacıyla Farqîn'e doğru yürüyüşe geçti. Ancak grup Şimşim korucularının şikayeti üzerine yolda, Hondrof yakınlarında bir yerde durduruldu. Etrafı asker, özel tim ve korucularla çevrilen Hezrolular'a Farqîn'e gitmelerine izin verilmeyeceği bildirildi. Ne pahasına olursa olsun gideceklerini belirten köylüler direnişe geçtiler. Burada meydana gelen olaylarda 5 kişi gözaltına alındı.

Bu olayın çevrede duyulması üzerine Hezro çevresindeki birçok köy ayaklanarak Hezro merkezine doğru yürüyüşe geçtiler. Köylerden ilçe merkezine doğru yol aldıkça sayıları giderek artan kitleler ilçeye vardıklarında merkezdeki yurtseverler de kendilerine katıldı. Sayıları bir anda birkaç katına ulaşan kitle kaymakamlık binasına yöneldi. Kitle Hondrof'ta gözaltına alınan yurtseverlerin serbest bırakılmasını istiyordu. Asker, polis ve timlerin saldırısı üzerine Hezro baştan başa bir çatışma alanına dönüştü. Düşman askerlerinin silahla ateş etmelerine Hezro halkı taş ve sopalarla karşılık veriyordu. Askerlerin açtıkları ateş sonucu **Linda Latifeci** adlı 9 yaşındaki bir kız çocuğu ile başka bir genç vücutlarının çeşitli yerlerinden kurşunla yaralandı.

Bunun üzerine ilçe esnafı kepenk kapatarak kitlesel eyleme yeni bir boyut kazandırdı. Çatışmaların giderek yayılması karşısında sömürgeciler ise, aynı gün akşama doğru Hezro merkezinde sokağa çıkma yasağı ilan ettiler. Kepenk kapatma eylemi ile sokağa çıkma yasağı ertesi gün de devam etti. İlçe merkezi toplam 5 bin kişilik bir nüfusa sahip, ancak ilçede bulunan asker ve tim sayısı bundan çok daha fazla. Buna rağmen sömürgeciler Amed'den durmadan asker takviyesi yaptı.

Öte yandan Hezro'daki olayları duyan ve hemen harekete geçen bir grup köylü ile asker ve korucular arasında Helhel köyü yakınlarında taşlı sopalı bir çatışma çıktı. Sayıları 500-600 civarında olduğu bildirilen köylülerden çok sayıda yaralanan oldu.

Hezro'da durum gerginliğini sürdürürken Farqîn'den hareket eden 200 araçlık bir konvoy da 9 Haziran günü Licê'ye gitti. Licê şehitlerinin mezarlarını ziyaret ettikten sonra, sayıları 2 bine yaklaşan aynı konvoy bu kez de Hezro'ya doğru harekete geçti.

2 bin kişi dağda kuşatılıyor

Licê dönüşünde Hezro'ya gitmek isteyen konvoyun yolu Zoxbirîn(Kırmataş) köyünde korucu ve timler tarafından kesildi ve geri dönmeleri istendi. Kitle bunu kabul etmeyerek ilerlemek üzere direnişe geçti. Burada kitlelerin üzerine ve konvoydaki araçlara ateş açıldı. Korucu ve timlerin açtığı ateş sonucu 7 kişi çeşitli yerlerinden kurşunla yaralandı. Başından yara alan bir kişinin durumunun ağır olduğu bildirilmektedir. Ayrıca bu olaylar ve çıkan kargaşalık sonucu kaza geçiren bir araçta bulunan 4 yurtsever de çeşitli yerlerinden yaralandılar.

Sömürgecilerin bütün bu saldırılarına rağmen konvoy Zoxbirîn köyünü geçerek Hezro'ya doğru yoluna devam etti. Ancak köyden bir miktar uzaklaşan konvoyun yolu tekrar kesildi. 2 bin kişilik kitlenin etrafı askerler ve zırhlı araçlarla çepeçevre kuşatıldı. Farqîn'li yurtseverler burada 24 saat kadar açıkta ve aç-susuz bırakıldıktan sonra ertesi gün tekrar Farqîn'e geri çevrildiler.

Hezro merkezindeki kitlesel direniş kepenk kapatma ve oturma eylemi biçiminde devam etti. Halk büyük bir kararlılıkla, suçsuz olarak gözaltına alınan 5 yurtsever bırakılmadan direnişe son vermeyeceğini açıkladı. Bunun üzerine geri adım atmak zorunda kalan sömürgeciler 12 Haziran günü gözaltındaki 5 kişiyi serbest bıraktı. Eylem de böylece amacına ulaşarak sona erdi. Ancak durumun hala gerginliğini koruduğu bildirilmektedir.

Her şehit düşme olayı bir ayaklanma yaratıyor artık

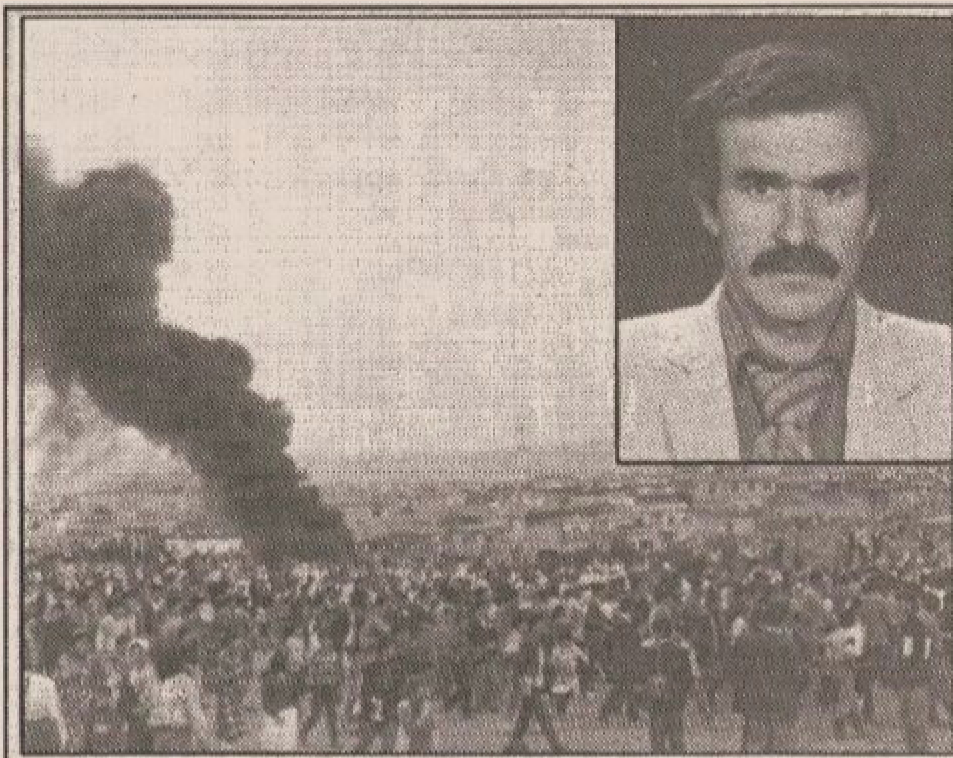
Kürdistan'da artık her bir gerillanın şehit düşmesi olayı bir ilçeyi ayaklandırıyor. Bu gerçeklik, 'kazandım' sandığı yerde TC sömürgecilerinin ne büyük kayıplar verdiğinin en açık kanıtıdır.

Şehit bir gerillanın cenaze töreni için ayağa kalkan ilçelerden bir de Mêrdîn'e bağlı Şemrex(Mazıdağı) ilçesi oldu. Sömürgeci ordu birlikleriyle çıkan bir çatışmada şehit düşen ARGK gerillası **Gênco Atlı** için 14 Haziran günü ilçe merkezinde bini aşkın kişinin katılımıyla bir cenaze töreni düzenlendi. Aynı gün tüm Şemrex esnafı da işyerlerinin kepenklerini kapatarak şehidin cenaze törenine katıldı. Cenaze toprağa törenle verildikten sonra, törene katılan kitle mezarlıktan ilçe merkezine kadar sloganlar atarak yürüdü. Ve daha sonra herhangi bir olay çıkmadan dağıldı.

Şemrex'in Bîrkê(Işıkyaka) köyü yakınlarında 12 Haziran günü çıkan bir çarpışmada üç ARGK gerillasının şehit düştüğü yolunda yayılan haberin mahiyeti henüz tam öğrenilemedi. Burada üç kişinin şehit düştüğü doğrudur. Ancak bunların gerilla olup olmadığı, ve orada herhangi bir çarpışma yaşanıp yaşanmadığı konusunda bir bilgi mevcut değil. Yöredeki yurtseverler ve Bîrkê köylüleri herhangi bir çarpışma olmadığını, muhtemelen silahsız üç kişinin katledilmiş olabileceğini belirtiyorlar.

Bu olayda şehit düşenlerden biri **Gênco Atlı**'dır. Diğer ikisinin adları bilinmiyor. **Gênco Atlı** aslen Şemrex'li olmasına rağmen uzun bir süreden beri Nisêbîn'de oturuyor ve bir ilkokulda müstahdem olarak çalışıyordu. Bundan 20 gün önce ortalıkta görünmemeye başladığı söyleniyor. Muhtemelen gerillaya yeni katılmak üzere ve bunun arayışında olan üç kişilik bir grup olduğu ihtimali de bu durumda daha fazla güçlenmektedir.

Onlar gerillaya ulaşamadan şehit düşmüş olsalar da halkımız onları bağrına bastığını Şemrex'teki kitlesel gösterileriyle ortaya koymuştur.

Adı soyadı: Ali TURAN
Doğum yeri: Dûpîç/Hezex
Doğum yılı: 1962
Baba adı: Hasan
Anne adı: Zeynep
Şehit düştüğü tarih: 21 Mart 1991/Newroz
Şehit düştüğü yer: Nisêbîn

Sömürgeci-faşist Türk rejiminin, Newroz'u kutlamak için sokaklara dökülen ve barışçıl gösteriler yapan 15 bin dolayındaki kitleye ateş açması sonucu şehit düştü. **Ali TURAN**, düşman kurşunlarıyla yaralanıp yere düşerken elinde hala taş vardı. Annesi, oğlunun elindeki taşı alarak, *"Oğlum sen bu taşı atamadın, ama ben senin yerine atarım"* diyerek, taşı düşmana attı.

Ali TURAN, ağır yaralı olarak hastaneye götürülürken yolda şehit düştü. Annesi şehidin arkasından ağlamadı. **Ali TURAN** için ağlayan kadınlara, şehidin annesi şöyle diyordu: *"Düşmanın önünde ağlamak bize yakışmaz. Bunu şehitlerimiz de istemezler."*

BASINA AÇIKLAMA

10 Haziran 1991 günü Hazro ve köylerinde meydana gelen olaylar, İHD Diyarbakır Şube Başkanı **Hatip Dicle** ve Yönetim Kurulu üyelerinden **Hasan Beksek**, HEP Diyarbakır İl Örgütü Sekreteri **Av. Sedat Yurttaş** başkanlığında bir parti heyeti, Petrol-İş Diyarbakır Şube Başkanı **Mehmet Yıldız** yöneticiliğindeki bir sendikacılar grubu ile yerli ve yabancı basın mensuplarından oluşan 25 kişilik bir heyetçe incelenmiş ve tespit edilen hususların kamuoyunun dikkatine sunulması kararlaştırılmıştır.

1) 8 Haziran 1991 günü, çatışmada vurulan bir gerillanın ailesine başsağlığı dilemek için Lice'den Silvan'a hareket eden on araçlık bir konvoy, Hazro yakınlarında durdurulup bekletilir, isim ve adresleri kaydedilir. Olayın Hazro'da duyulması üzerine 300-350 civarında kalabalık bir grup, araçlarla, askerlerin Lice'den gelenleri beklettiği Zerguz Çeşmesi mevkiine giderler. Tümü sabaha kadar ablukaya alınarak orada bekletilir. Sabahleyin fotoğraf ve kamera çekimleri yapıldıktan sonra serbest bırakılırlar. Ancak ilçeye geldikleri sırada HEP ilçe Başkanı **Mahfuz Mehmetoğlu** ile Lice'den gelen **Rıza Dinç, Cemal İzra, Samet Akdemir** ve **Seygi Pehlivan** gözaltına alınırlar. Bunun üzerine Hazro halkının gözaltına alınanların serbest bırakılması için kaymakamlık önünde beklediği bir sırada askerlerce ateş açılır, bu sırada **Linda Latifeci** adında on yaşındaki bir kız çocuğu ağır yaralanır.

2) Olayın çevre ilçelerden duyulması üzerine, 9 Haziran 1991 günü saat 15.00 sıralarında Silvan ve Lice'den yola çıkan 70-80 araçlık bir konvoy Hazro'ya doğru yol alırken, Zohbirîn köyü yakınlarında önleri adı geçen köyün korucuları tarafından kesilir. Orada hazır bulunan özel polis timlerinin verdiği talimatla köy korucuları konvoya rastgele ateş açarlar. Ateş sırasında konvoydakilerden **Vedat Aydın, İhsan Ülkü, Mehmet Yağmur** ve **A. Vahap Uyanık** yaralanırlar. Konvoyun çevresi daha sonra askeri birliklerce sarılır ve sabaha kadar açık arazide alıkonulurlar. Kimlikler, fotoğraflar alınıp kamera çekimleri tamamlandıktan sonra ertesi gün saat 14.00 sıralarında serbest bırakılırlar.

3) Heyetimiz 10 Haziran 1991 günü, incelemelerde bulunmak üzere Hazro'ya giderken, serbest bırakılan ve Silvan'a dönen konvoyla karşılaştı. Konvoydaki araçlardan 21 AD 152 ve 21 EA 213 plakalı araçlarda kurşun izlerine bizzat tanık olduk. Bazı insanlarda kurşun sıyrıklarını bizzat gördük. İnceleme için, insanların bekletildiği mevkiiye gittiğimizde aynı terör havasıyla biz de karşılaştık. Kimlik kaydetme işlemleri, fotoğraflar ve kamera çekimleri safhasından sonra, polisler ve askerler tarafından özellikle basın mensuplarına ağır hakaretler edilerek tüm filmlerine el konuldu. Hepimizin gözü önünde tümüne karşı, özellikle de Alman gazeteciye karşı onur kırıcı davranışlar sergilendi.

4) Hazro'ya girdiğimizde çok gergin bir durumla karşılaştık. Özel timler tarafından tüm ilçe kordon altındaydı. HEP ilçe binası önünde, gözaltına alınan insanların serbest bırakılması talebiyle kadınlı-erkekli 300 kişilik bir grup oturma eylemi yapmaktaydı. Heyetimiz HEP ilçe yöneticilerinden bilgi alırken Beni, Licok, Helhel, Mişrif, Zengê, Şımşım ve Hundrof köylülerinin 1500-2000 kişilik çocuklu-kadınlı-erkekli büyük bir grupla Hazro'ya doğru sessiz bir protesto yürüyüşüyle yaklaştıkları haberini aldık. Askeri birliklerin de o yöne doğru kaydırıldığı yolundaki bilgiler üzerine heyetimizce olay mahalline gidildi. 3 km sonra Hundrof köyü yakınlarında askeri barikatla karşılaştık. Burada askeri birliğe komuta eden binbaşı, tehditkar bir tavırla hemen geri dönmemizi istedi. Köylülerin kendilerine taşla ve sopayla karşılık verdiklerini ifade etti. Ama heyetimiz yoldaki boş mermi kovanlarının çokluğunu dikkate alarak köylülere karşı azgın bir devlet terörünün canlı belgelerini tesbit etti. Askerlerce alıkonulan ve başından darbeyle yaralı 60 yaşındaki yaşlı kadın Fatma Çarkçı'yı da yanımıza alarak tekrar Hazro'ya dönmek zorunda kaldık. Heyetimizde köylülerin akibeti hakkında ciddi endişeler oluştu.

Bu olaylar dizisi, Terörle Mücadele Kanunu adı altında yasallaştırılan devlet terörünün bölgemizdeki yeni boyutunu sergilemektedir. İnsanlarımızın en doğal hakkı olarak yaşama hakkı ciddi bir tehdit altındadır. Bölgede kitlesel bir katliamın provaları yapılıyor. Devlet güvenlik güçleri halkımıza karşı yaygın bir terör uyguluyor. Bu terörün kıskacı köylerimizden ilçelerimize ve şehirlerimize kadar tüm bölgeyi, köylülerimizden aydınlarımıza ve basın mensuplarına kadar her kesimi kapsamıştır. Halkımızın zulme ve baskıya karşı ulusal ve toplumsal tepkisini dile getirmek için kullanmak istediği bütün demokratik kanallar tıkanmıştır. En demokratik talepler üstüne dahi şiddet yöntemiyle gitmek, devletin temel müdahale tarzı olmuştur. Halkımızın geleneksel ve dini açıdan büyük bir değer verdiği cenaze taziyeleri bile suç sayılmış, başsağlığına giden insanlar potansiyel suçlu muamelesiyle karşılaşmışlardır.

Kendi topraklarında özgür ve insanca yaşamak Kürt halkının da hakkıdır. Bu hakkı ihlal edenler, sadece halkımıza karşı değil, tüm insanlığa karşı suç işlediklerini bilmelidirler. Devlet, hukuk dışı ve insanlık dışı bu politikayı hızla terk etmeli, Kürt sorununun çözümünde barışçıl ve demokratik çözümün tüm kanallarını hızla açmalıdır.

Ulusal ve uluslararası tüm demokratik kamuoyunu, zulüm kıskacındaki halkımızla dayanışmaya çağırıyor, bu tür hukuk dışı uygulamaları şiddetle kınıyoruz.

11.6.1991

Hatip Dicle (İHD D'bakır Şb. Bşk.), **Av. Sedat Yurttaş** (HEP İl Sekreteri), **Mehmet Yıldız** (Petrol-İş Sen. Bşk.)

Kentler adım adım gerilla kuşatmasında

ARGK'NİN KENT BASKINLARI SIKLAŞTIKÇA SÖMÜRGECİ KIŞLALARDA PANİK ARTIYOR

Son dönemlerde ARGK gerillalarının kentlere yönelik baskınlarının giderek daha sık aralıklarla gerçekleşmesi, sömürgeci ordu birliklerinin artık kentlerdeki kışlalarında bile büyük bir korku ve panik yaşamasına neden oluyor. Kürdistan'ın pek çok il ve ilçe merkezindeki kışlalarda konumlanmış bulunan faşist ordu birlikleri kendilerini her geçen gün daha çok gerillanın kuşatması altında hissediyor. Bu psikolojik ruh halinin verdiği korku düşman birliklerinde büyük bir moralsizlik ve çöküşe yol açmaktadır. Bunun pek çok somut örnekleri Kürdistan'da hemen her gün yaşanmaktadır. Özellikle gerilla saldırılarının nisbeten daha yoğun yaşandığı alanlarda bulunan il ve ilçelerde, düşman, korkusunu yenebilmek için sabahlara kadar sağa sola ateş açıyor; binlerce, onbinlerce mermiyi boş yere yakıyor.

Örneğin, Çel(Çukurca) ve Elk (Beytüşşebap) alanlarında çarpışmaların yoğunlaştığı Haziran ayı başlarında, sömürgeciler her an Çolamerg merkezine bir gerilla baskını olabileceği korkusunu yaşadı. 6 Haziran gecesi Çolamerg merkezinde bulunan muhabirimiz, o gece sabaha kadar il merkezinin çevresindeki dağlara doğru rastgele ateş edildiğine tanık oldu. Ertesi sabah bu durumun nedenini soran halka, sömürgeci yetkililerce **"Gece tatbikatı yapıldı"** yalanı söyleniyor. Ama halk düşmandaki bu paniğin gerçek nedenini çok iyi biliyor.

Bir diğer örnek de Çewlik (Bingöl)'e bağlı Dara Hênê (Genç) ilçesinde yaşanan olaydır. Amed muhabirimiz Dara Hênê ilçe merkezinin 6 Haziran günü gerillalar tarafından basıldığını bildirdi. Olayı araştırdığımızda gerçeğin farklı olduğu anlaşıldı. Sırtını sarp Kurnêl dağlarına yaslamış bulunan bu ilçenin her an basılabileceği korkusu sömürgecilerin beyinlerini sürekli kemirmektedir. Bu nedenle de ilçeye çok sayıda askeri birlik yığmışlardır. Öyle ki artık askeri bina ve kışlalara sığmadığı için diğer resmi binalara da el konarak asker yerleştiriliyor. Aynı amaçla ilçe merkezindeki kültür binasına da askerler yerleştirilmiştir. 6 Haziran gecesi bu binanın etrafında nöbet bekleyen düşman askerleri bir hayvan karartısı görür görmez korkudan derhal ateşe başlarlar. Bu sesi duyan diğer tüm kışla ve binalardaki askerler, ilçeyi gerillalar bastı endişesiyle dağlara doğru ateş etmeye başlarlar ve bu durum sabaha kadar sürer. Gerçek durumu öğrenen ilçe halkı TC ordusunun bu halini günlerce alay konusu eder.

Kuşkusuz bu olaylar TC sömürgecilerinin Kürdistan'daki ruh hallerini çok iyi yansıtan birer küçük örnektir.

Öte yandan ARGK birliklerinin kentlere yönelik baskın eylemleri de sürüyor. Haziran ayının ilk iki haftasında çeşitli aralıklarla Gihadîn(Diyadin), Xelat(Ahlat) ve Hênê merkezleri gerilla baskınına uğrayan ilçeler oldu.

Başkan APO önderliğinde gerilla ve halk elele — *Foto: Berxwedan*

Gihadîn'e baskın düzenleyen ARGK gerillaları sömürgecilere ait bütün resmi binaları tahrip etti

Agrî *(Berxwedan):* Agrî(Grîdax)'ye bağlı Gihadîn(Diyadin) ilçesine ARGK birlikleri tarafından 1 Haziran akşamı baskın düzenlendi. Bölük düzeyindeki bir ARGK birliğinin saat 21.30 sıralarında düzenlediği baskın sonucu, ilçe merkezinin denetimi gece saat 24.00 sıralarına kadar gerilanın eline geçti.

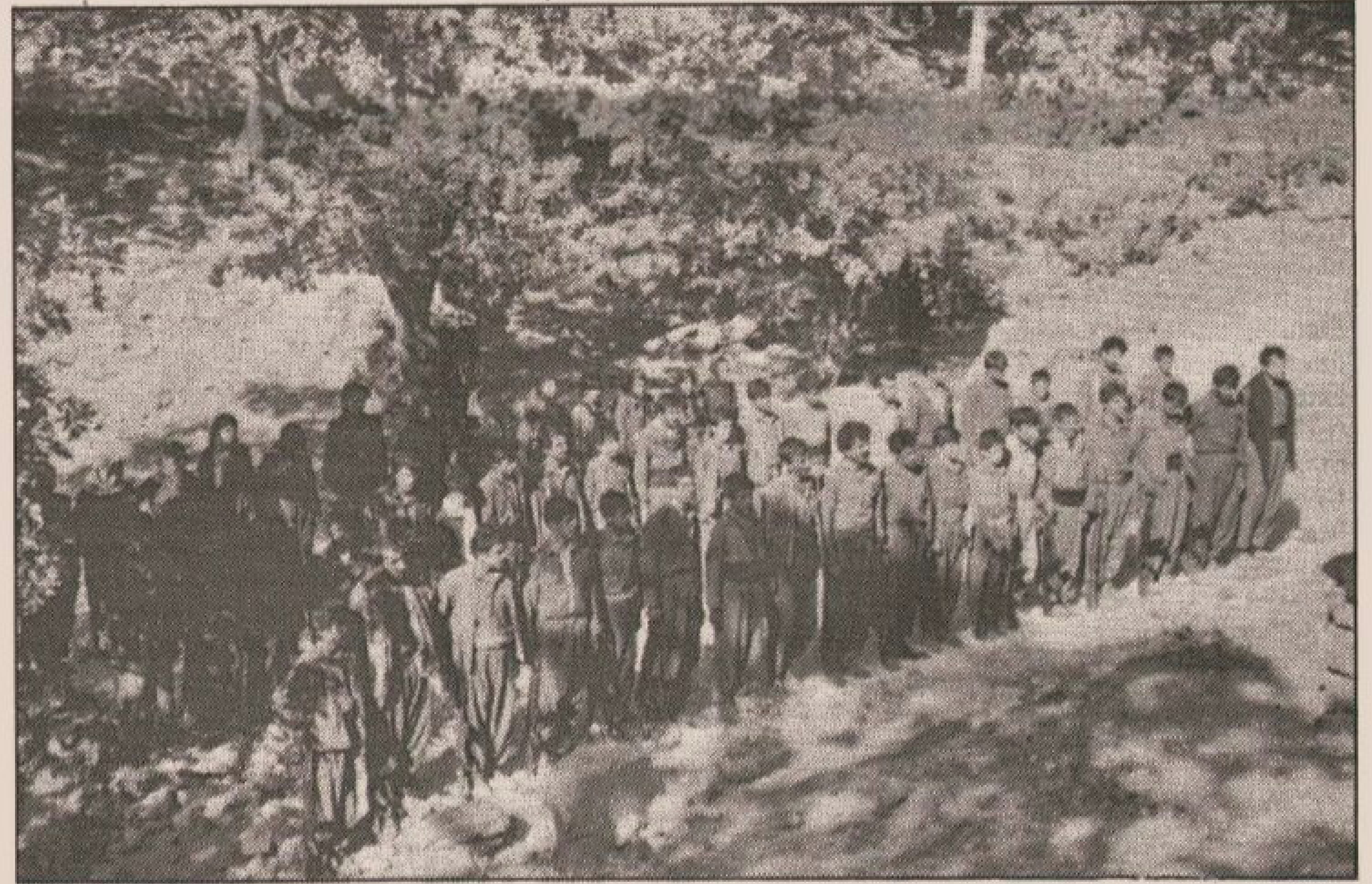
Görgü tanıklarının bildirdiğine göre ilçe merkezine birkaç koldan giren gerillalar ilk etapta düşman silahlı kuvvetlerinin konumlandığı noktaları hedefledi. Yenişehir mahallesinde bulunan polis karakolu ile üst katında bulunan resmi lojmanlar roket ve otomatik silahlarla kısa sürede ağır tahribe uğratıldı. Gerillalara etkin bir karşılık vermeyen polislerden çok sayıda ölü ve yaralı olduğu bildirilmektedir. Sömürgeciler sadece bir komiserin yaralı olduğunu açıklarken, halk ölü ve yaralı sayısının çok fazla olduğunu bildirmektedir.

Aynı sırada başka gruplar da Adliye Binası, Emniyet Müdürlüğü, Ziraat Bankası, ANAP ilçe merkezi binası, Veterinerlik vb. tüm resmi kuruluşları roketleyip taradılar. Bu binalardan bazılarını da ateşe verdiler. Gerillaların bu başarılı hareketi karşısında sömürgecilerin hiçbir varlık gösteremediğini gören ilçe halkı, dükkan ve kahvelerden çıkarak büyük bir coşku ile alkış ve sloganlarla sevgi gösterilerinde bulundu. Daha sonra yer yer toplanan kitlelere yönelik konuşmalar yapıldı, bildiriler dağıtıldı.

Geceyarısı saat 24.00'e doğru ARGK birlikleri yine çeşitli kollar halinde ilçe merkezini terkederken talihsiz bir olay yaşandı. Gruplardan biri şehir çıkışında bir düşman panzeriyle karşılaştı. Gerillanın hafif otomatik silahlarından etkilenmeyen panzerden açılan ateşle bir savaşçı yaralandı ve yaralı savaşçı panzer tarafından ezilmek suretiyle şehit edildi. Gihadîn yenilgisinin acısıyla daha da acizleşen ve alçaklaşan düşman, vahşetini bununla da sınırlı tutmayıp, şehit savaşçının cesedini araçların arkasına bağlayarak sürükledi. Bu durum halkın büyük bir tepki ve nefret duymasına yol açtı.

Gerilla baskını karşısında paniğe kapılan sömürgeciler çevre il ve ilçelerden takviye kuvvetler, tank birlikleri sevkettiler. Bu sırada bir zozan(yayla), komando birlikleri ve özel timler tarafından çepeçevre sarıldı. Hacî Xalid köyüne bağlı Çoban mezrası olduğu bildirilen bu zozandaki bütün çadırlar uzun süre kurşun yağmuruna tutuldu. Bu vahşet de, "yanınızda teröristleri saklıyorsunuz" gerekçesiyle sergileniyordu. Oysa o sırada tek bir gerilla bile yoktu orada. Bu taramalar sırasında herşeyden habersiz yatağında yatmakta olan Gulê Yıldırım adındaki 8 aylık hamile bir kadın başından vurularak ağır yaralandı. Hastaneye kaldırılan kadın kurtarılamadı ve ertesi gün yaşamını yitirdi.

Agrî, Giyadîn, Tûtax ve Aladağ'da son günlerde çok yoğun tutuklamalar olduğu bildirilmektedir. ARGK gerillalarının düzenlediği baskının ertesi gününde sadece Gihadîn'de gözaltına alınanların sayısının 200'ü geçtiği söyleniyor.

Gerillanın hedefi: Kentlere doğru — *Foto: Berxwedan*

Xelat baskınında 1 polis öldürüldü, 1'i de yaralandı

Bêdlîs / Xelat *(Berxwedan):* Haziran ayı içerisinde ikinci kent baskını da 3-4 Haziran gecesi Bêdlîs'in Xelat(Ahlat) ilçesine düzenlendi. Alınan ilk bilgilere göre baskında ARGK birliklerine karşı koymaya çalışan sömürgeci polislerden biri öldü, biri de yaralandı.

Xelat merkezine giren ve bir bölük düzeyinde olan ARGK birliğinin ilk hedefi yine resmi kuruluşlar oldu. Kaymakamlık, PTT, polis karakolu, Askerlik Şubesi ve İlçe Tarım Müdürlüğü gibi binalar kurşun, roket ve el bombalarıyla önemli oranda hasara uğratıldı.

İlçe merkezinin denetimini böylece birkaç saatliğine eline alan gerilla birlikleri, halka yönelik propaganda konuşmaları yaptı ve bu konuşmaların halk üzerinde büyük etki yarattığı görüldü. Bu arada bir polis aracından gerillalara ateş açılması üzerine, sözkonusu oto bir anda yoğun kurşun yağmuruna tutuldu. Araçta bulunan iki polisten biri olay yerinde ölürken, diğeri ağır yaralandı. Bunun da daha sonra hastanede ölmüş olabileceği söylenmektedir.

ARGK birliği gece geç saatlerde Xelat'ı terkedip geri çekildikten kısa bir süre sonra çok kalabalık sayıdaki düşman güçleriyle karşılaştı. Bunlar Xelat'a yardıma çağrılan takviye birliklerdi. Sayıca çok üstün olan sömürgeci ordu birlikleri gerillaları çembere almak istedi ancak bunda başarılı olamadı. Çevik manevralarla düşman çemberini boşa çıkaran birliklerimiz kayıp vermeden alandan uzaklaştı.

Aynı gece Modkî(Mutki) ilçesi yakınlarında bulunan bir köyede ayrı bir gerilla birliği tarafından düzenlenen baskında sömürgecilere ait bir dozer ateşe verilerek imha edildi.

Ayaklanan kitlelere ARGK'nin selamı:

Hênê merkezine düzenlenen baskında 2 assubay, çok sayıda asker öldürüldü

Amed/Licê/Farqîn *(Berxwedan):* Amed'e bağlı Hênê(Hani) ilçe merkezine 13-14 Haziran gecesi ARGK gerillaları tarafından baskın düzenlendi. Serîhildanların dorukta olduğu bir süreçte, ayaklanma bölgesinin merkezinde bulunan Hênê ilçesine gerillalar tarafından baskın düzenlenmesi, bölge halkı tarafından büyük bir sevinç ve coşku ile karşılandı. Bu olay aynı zamanda sömürgeci otoritenin her çeşidinin ülkemizin bu yöresinde nasıl sıfıra inmiş bulunduğunun da açık kanıtı oldu. Çünkü son günlerde yaşanan yaygın ayaklanmalar nedeniyle, sömürgeciler bu alana büyük miktarda bir ilave askeri güç yığmış ve bütün stratejik noktaları kontrolüne almaya çalışmıştı. İşte böylesi koşullarda Hênê merkezine baskın düzenlenerek düşmana ağır kayıplar verdirilmesi, halk kurtuluş ordumuz ARGK'nin nasıl yetkinleştiğini de gösteriyor.

Edinilen bilgilere göre ARGK'nin Hênê ilçe merkezine yönelik baskını şu şekilde gelişti: Belirtilen günün akşamı takriben saat 22.00 sıralarında şehir merkezi bir ARGK taburu tarafından kuşatmaya alındı. İlçe merkezine giriş-çıkışları kontrolüne aldıktan sonra gerilla birliklerinden bir kısmı iki ayrı yönden şehir merkezine girdi. Önceden yapılan keşif ve istihbarat çalışmaları sonucu noktaları kesin olarak tespit edilen Komanda Birliği, Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma Bölük Komutanlığı binaları seri ve yoğun bir ateşle ve aynı anda taranmaya başlandı. Roketatar ve el bombalarının da etkin biçimde kullanıldığı bu saldırılarda adı geçen düşman güçlerinin konumlandığı binalar ağır hasara uğratıldı. İlk belirlemelere göre, Jandarma Bölük Komutanlığındaki düşman birliklerinden 2 assubay ile çok sayıda asker öldü, kalanların büyük bir kesimi de yaralandı. Ayrıca gerillaya hedef olan diğer binalarda da çok sayıda ölen ve yaralanan olduğu bildirilmektedir. Bunların kesin sayıları konusunda bilgi edinilemedi.

ARGK birliği düzenlediği baskın eylemini planlanan biçimde başarıyla gerçekleştirdikten sonra hiçbir kayıp vermeden üssüne çekildi.

KÜRDİSTAN'IN DEĞİŞİK ALANLARINDAN SAVAŞ HABERLERİ

Nisêbîn

Habisê ve Cinatê köyleri arasında mayınlı pusu: İki araçlık bir düşman konvoyu imha edildi

Nisêbîn*(Berxwedan)*: Nisêbîn'e bağlı Habisê ve Cinatê köyleri arasındaki bir mevkiide anayol üzerinde gerillalar tarafından kurulan mayınlı pusuda, mayına çarpan iki araçlık bir düşman askeri konvoyu imha edildi. Araçlarda bulunan sömürgeci ordu mensuplarından 21'i olay yerinde öldü; kalan 18 kişinin de ağır yaralı olduğu bildirilmektedir. 2 Haziran günü meydana gelen pusu eyleminde, olay yerinde ölenler 1 üsteğmen, 2 assubay, 1 asteğmen, 1 çavuş, 2 onbaşı ve 14 er olmak üzere toplam 21 kişidir.

Görgü tanıklarının bildirdiğine göre, Habisê köyüne doğru ilerlemekte iken gerillaların döşedikleri mayına çarparak havaya uçan askeri konvoydaki araçların parçaları 400 metre çapındaki bir alana yayıldı. Olayda ağır yaralı olarak çeşitli hastanelere kaldırılan 18 kişiden kurtulma ihtimali olanların çok az olduğu bildiriliyor.

Olaydan sonra alana çok sayıda takviye birlikler gönderen sömürgeciler, ARGK gerillalarının izlerine bile rastlayamadıklarından yine hınçlarını yoksul ve yurtsever köylülerden çıkardılar. Bölge günlerce abluka altına alınarak giriş-çıkışlar engellendi. Yakın köylerden 50 kadar kişi gözaltına alındı. Bu tür uygulamaların halen de sürmekte olduğu bildiriliyor.

Ajan Salih Aydın ölümle cezalandırıldı

Nisêbîn merkezinde oturmakta olan ve uzun süreden beri sömürgecilere ajanlık yapan, MİT ile öteden beri ilişkileri olduğu ilçedeki hemen hemen tüm yurtseverler tarafından bilinen ajan Salih Aydın, 28 Mayıs günü akşam saatlerinde evinin önünde kurşunlanarak öldürüldü. Ölümle cezalandırılan bu kişi sıradan ve basit bir ajan değil, sömürgecilerin bu tür faaliyetlerinin yöredeki örgütleyicilerinden biridir. Yöredeki sayılı ajanlardan olan Salih Aydın, TC'ye yaptığı kirli hizmetler karşılığında çok miktarda maddi menfaat de elde etmiştir. Kendisi aynı zamanda ilçedeki Murat Tesisleri'nin de sahibidir.

Yurtsever halka yaptığı kötülükler karşılığında elde ettiği tüm menfaatler pis kursağında kaldı. Bu ajanın ARGK'ye bağlı bir şehir timi tarafından ölümle cezalandırıldığının çevrede duyulması, halk tarafından sevinçle karşılandı.

Nisêbîn ve yöresinde son günlerde yoğun tutuklama ve gözaltına alma olaylarının yaşandığı bildirilmektedir. Bazı alanlar ve köylere "operasyon yapılıyor" gerekçesiyle günlerce kimsenin bırakılmadığı oluyor. Örneğin 10 Haziran günü Nisêbîn'den bir grup köylü Geliyê Soran(Güneyli) köyü ve çevresinde olağanüstü bir durum olduğu, Yêzîdî Kürtlerin yaşamakta olduğu bu köye yönelik bazı tehlikeli durumlar olabileceği hususlarına dikkat çekmektedirler. Bölgeye kimse yanaştırılmadığı için neler olup bittiği halen de bilinmemektedir.

Yalnız dağ değil ova da barındırır gerillayı — Foto: Berxwedan

düşman güçlerinin sayısının 10 olduğunu ve bunlar arasında korucuların da bulunduğunu bildirmektedir. Newala Qesrikê denilen mevkide gerçekleştirdiği pusuda, sömürgecilere unutamayacakları bir ders veren gerilla birlikleri kayıp vermeden olay yerinden uzaklaştı.

Olaydan sonra yine çok sayıda güçle Şaxê köyünü ablukaya alarak yurtseverlere baskı ve terör uygulayan sömürgeciler daha sonra köy muhtarı Muhteşem Aşan ile Beşir Işın, Baki Türül, Nurdin Türül, Osman Geran ve Abdurrahman Fidan adındaki köylüleri gözaltına alarak işkenceden geçirdiler.

ERNK Cizîra Botan Komitesi'nin çağrısıyla koruculara toplumsal ve ticari ambargo

Hezex'ten sonra Cizîra Botan'da da köy korucularına toplumsal ve ticari ambargo kondu. Hezex halkı "Koruculara uygulanan ambargo ve silah bırakmalarda zafer elde edildi" diyor. Bu zaferin etkisinin çevreye de yayılmakta olduğu anlaşılmaktadır. ERNK Cizîra Botan Komitesi'nin halka yaptığı çağrı üzerine, 10 Haziran 1991 tarihinden bu yana bu ilçede de ambargo uygulaması başlatıldı.

Buna göre, hiç kimse korucularla konuşmayacak, onlara selam vermeyecek, korucuların ilçeye girmelerine engel olunacak, hiçbir şoför onları araçlarına almayacak, hiçbir esnaf onlara yiyecek, giyecek vb. maddeleri satmayacaktır.

Ambargonun uygulamaya konmasıyla birlikte alış-veriş yapmak üzere ilçeye gelen korucular esnaf mal satmadı, halk da onları çeşitli biçimlerde ilçeden çıkmaya zorladı. Durumun kendileri açısından vahametini gören sömürgeciler, Osman Demir ve çetelerini devreye sokarak ambargoyu kırma çabaları içine girmeye başladılar. Ancak halk bunun da sökmeyeceğini ve korucuların tümünün silah bırakmalarına kadar eylemlerini sürdüreceğini kararlılıkla vurgulamaktadır.

YURTSEVER KÜRDİSTAN HALKI!

Çağımızda verilen ulusal kurtuluş savaşları gün geçtikçe gelişip güçlenmektedir. Kitle desteği bulan ulusal kurtuluş mücadeleleri artan bir hızla dünya kamuoyunda haklı yerlerini almaktadırlar. Ülkemiz Kürdistan'ın kurtuluşu için de, üstlendiği görevi en iyi şekilde yerine getiren Partimiz, özellikle IV. Kongre çizgisi temelinde çalışmalarını yoğunlaştırmıştır.

İşte, bu temel üzerinde '91 özgürlük hamlemizin bahar atılımını güçlü bir hazırlık temelinde ülke genelinde geliştirmekte olduğumuz gibi, Botan'da da tarihimizin en anlamlı adımlarından birini atmaktayız. Bu çalışmalarımızın daha da hızlandırılmasına yol açan Güney Kürdistan'daki serîhildan ve arkasından gelişen büyük göç olayı, her ne kadar önemli sıkıntı ve ızdıraplara yol açmışsa da, uzun vadede bu temelde kitlemizin de devrime son derece uygun bir konuma geldiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Dönem, Kürdistan halkının iktidar nüvesini kurmaya imkan verecek olgunluğa gelmiştir. Belirleyici olan Parti kadrolarımızın çalışmalarıdır, Parti siyasetimizin bu alanda beklediklerinin yerine getirilmesidir. Tarihin bu döneminde hiç şüphesiz, bütün Parti tarihimiz boyunca en başarılı imkanı verecek ne lazımsa onu yapmamız gerekir. Kürdistan tarihinde daha önce yaşanan olumsuzluklar göz önüne getirilecek olursa, bu dönemin oldukça gelişme vaadeden, ısrar edilirse onlarca yıllık gelişmeyi kısa bir süreye sığdıracak kadar olgun koşullarını değerlendirmemiz, dönemin devrimci çıkışını bulmak için biricik doğru ifade olacaktır.

Kürdistan halkının yılgınlık bilmeyen mücadelesiyle, doğa koşulları ne kadar zor olursa olsun, yine düşmanın her iki taraftan denetimi ne kadar gelişmiş olursa olsun, objektif olarak bir gerilla konumuna geldiği açıktır ve bu kadar sıkıntı, ızdırap içinde bir halk devrime gebedir.

Aşılacak olan, yenilmiş olan işbirlikçi önderliktir, onların siyasetidir. Halkımızın devrimci iradesi onların baskıcı, zorba gücünü kırmayı bilmiştir.

Yurtsever Kürdistan halkı!

Mücadelemiz ülkemiz genelinde yaygın bir biçimde örgütlü yerini bularak, kitleselleşerek özgürlüğe doğru adım adım ilerlemektedir. Partimiz olağanüstü gayret sarfederek, hayatın her alanında gelişmeleri takip ederek, örgütlü gücünü yükseltirek hatırı sayılır yerini almıştır. Bu sayede ulusal kurtuluş savaşımına damgasını vurmuş politik güç oluşumuzu dünyaya duyurmuş ve dünyada ilgi odağı haline gelmiş bulunmaktayız.

Savaşımız, işte bu şekilde sürecek, eksikliklerimizi, hatalarımızı görerek ve kendimizi bunlardan arındırarak ilerleyeceğiz. Çağın gereklerine uyarak, kendimizi yenileyerek ilerleyişimize devam edeceğiz.

Halkımız şunu çok iyi bilmelidir ki, hiç bir güç halkımızın birlik içinde özverili ve fedakarca verdiği mücadelesini engelleyemeyecektir. Ulusal kurtuluş savaşımız engel tanımayacak ve halkımız bağımsızlığa doğru giden yolda büyük bir hızla ilerleyişine devam edecektir.

– Kahrolsun sömürgecilik ve emperyalizm!
– Kahrolsun işbirlikçilik ve yerli çetecilik!
– Yaşasın Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi!
– Yaşasın PKK-ERNK ve ARGK!
– Yaşasın ulusal önderimiz Abdullah ÖCALAN!

ERNK Cizîra Botan Bölge Temsilciliği
10 Haziran 1991

DUYURU

Yurtsever Kürdistanlılar!

Yıllardır devletin hizmetinde çalışan koruculara, ajanlara ve işbirlikçilere karşı her türlü ambargonun uygulanmasını uygun görüyoruz. Bundan sonra onlara yiyecek, giyecek, içecek vermeyi, yolculuğa götürmeyi ve hatta onlara selam vermeyi, gidip gelmeyi dahi yasaklıyoruz. Bu kararı çiğneyenler Halk Mahkemesi'ne çıkarılıp uygun görülen cezaya çarptırılacaklardır.

Dostça selamlarımızla.

ERNK Cizîra Botan Komitesi
10 Haziran 1991

Cizîra Botan

Şaxê'de gerilla pususuna düşen özel tim elemanlarından en az 8'i öldürüldü

Cizîra Botan*(Berxwedan)*: 3 Haziran günü Cizîra Botan'a bağlı Şaxê(Çağlayan) köyü yakınlarında operasyon yapmakta olan bir sömürgeci birlik ARGK birlikleri tarafından pusuya düşürüldü. Olayda en az 8 özel tim elemanının öldürüldüğü bildiriliyor. Bazı kaynaklar öldürülen

Şırnex

Pusu, baskın, saldırı ve çarpışmalarda sömürgecilere ağır kayıplar verdirildi

Şırnex*(Berxwedan)*: Gerilla savaşının başlangıçtan beri en çok yoğunlaştığı alanlardan biri Şırnex'tir. Sömürgeciler gerilla mücadelesinin önünü alabilecekleri ve sınırlayabilecekleri düşüncesiyle, küçük bir ilçe olan Şırnex'i özel savaşın bir gereği ve taktiği olarak il de yaptılar. Ama yine de savaşın bu alanda yoğunlaşmasını önleyemediler. Şırnex merkezinde şu anda asker, polis, özel tim ve komando birliklerinin sayıları ilçede yaşamakta olan halkın sayısını çok çok geride bırakmış durumda. Toplam 30 bin kadar nüfusa sahip Şırnex'de sivillerin sayısının 13 bin, askerlerin ise 17 bin olduğu söylenmektedir.

Özellikle geçler son dönemlerde adeta bir açık cezaevindeymişcesine yaşamaktadırlar. Hele akşam saatlerinden sonra ortalık tamamen asker-polis ve timlere kalıyor. Bir yandan girişilen yoğun tutuklamalarla da halka gözdağı verilmeye çalışılıyor. Ancak savaş herşeye rağmen büyüyerek yayılmasını sürdürüyor.

6 Haziran tarihinde Şırnex'e bağlı Bişî Reş köyü yakınlarında ARGK gerillaları sömürgeci birliklere yönelik bir baskın düzenlediler. Çıkan çatışmada düşman güçlerinden 6 asker ve 2 korucu öldürüldü. Gerillalar kayıp vermeden olay yerinden uzaklaştılar.

8 Haziran günü Avka Masiyan(Toptepe) köyü yakınlarında bir ihbarı değerlendirerek kuşatmaya girişen sömürgeci güçlerle ARGK birlikleri arasında büyük bir çarpışma oldu. Çarpışmada 1 üsteğmen, 1 assubay ve 3 de er-erbaş öldürüldü, birçoğu da yaralandı. Sömürgecilerce bu olayda 3 ARGK gerillasının da şehit düştüğü yolunda iddialar ortaya atıldıysa da, bu haber gerilla kaynaklarınca henüz doğrulanmamıştır.

Aşağı yukarı aynı tarihlerde Şırnex'ten Dih(Eruh) yönüne doğru gitmekte olan bir düşman konvoyuna, Şırnex çıkışına yakın bir yerde roketlerle saldırıldı. Gerillaların roketli saldırısı sonucu isabet alan bir araçta bulunan 1 teğmen, 1 assubay ve aracı kullanan er öldürüldü. Yaralılar olup olmadığı, varsa sayılarının ne kadar olduğu konusunda herhangi bir bilgi edinilemedi.

Şırnex-Sêrt arasında yer alan Kaniyareş bölgesinde, gerillalar tarafından yola döşenen mayına çarpan bir YSE aracı imha oldu. Olayda can kaybı olup olmadığı bilinmiyor.

Elk

Sömürgeci ordu saflarında bunalım

Sêrt/Elk *(Berxwedan)*: Gerillanın sürekli saldırıları karşısında psikolojik ve moral açıdan bir çöküş içerisinde bulunan TC ordu birliklerinin bu durumu, birbiriyle didişme, erlerin emir dinlememeleri ve hatta bir-

birlerini vurmaya kadar varıyor. Öte yandan ordu saflarında bulunan Kürt asıllı askerlerin Kürdistan'daki durumu, TC ordusunun orada kendi halkına karşı uyguladığı vahşeti yakından gördükçe buna karşı kinlenerek faşist subaylardan nefret etmelerinin de bu tür olaylarda önemli payı var.

Benzer bir olay 9 Haziran günü Elk(Beytüşşebap) merkezinde yaşandı. Elk'deki sömürgeci birliklerde askerlik yapan Adanalı ve Kürt asıllı bir er, birliğindeki subayla girdiği tartışmadan sonra elindeki G-3 silahıyla faşist subayı kurşun yağmuruna tutuyor. Subayın olay yerinde hemen öldüğü, olay yerinde bulunan başka bir askerin de yaralandığı ve subayı vuran erin de daha sonra intihar ettiği bildiriliyor. Subayı vuran erin katledilerek intihar süsü verilmiş olması ihtimali yüksektir.

Kela Sortî'de çarpışma: 1 teğmen, 1 assubay ve 8 asker öldürüldü

Faşist ordu sürülerinin kalabalık birlikler halinde operasyonlara çıktığı alanlarda, gerillaların, düşman operasyon güçlerinin kollarına yönelik saldırılarında çok sayıda düşman gücü imha edilerek saf dışı bırakılıyor. Bu şekilde darbeler yedikçe şaşkına dönen faşist ordu sürüleri çoğu zaman operasyonları yarıda keserek kışlalarına dönmek zorunda kalıyor.

6 Haziran günü Elk (Beytüşşebap)'in dağlık alanında harekat halindeki sömürgeci birliklere Kela Sortî mevkiinde ARGK gerillaları tarafından saldırı ve baskın düzenlendi. Öğlene yakın saatlerde gerçekleştirilen bu saldırıda 1 teğmen, 1 başçavuş ve 8 asker öldürüldü, çok sayıda askerin de yaralandığı bildiriliyor. İlk saldırıda düşman birliğine ağır darbe vuran gerillalar, diğer düşman birlikleri toparlanıp olay yerine ulaşamadan hızla alandan uzaklaştı. Bu çarpışmada gerillaların herhangi bir kaybı olmadı.

Öte yandan yine Elk'in dağlık alanlarında 29 Mayıs günü ARGK birlikleriyle sömürgeci güçler arasında meydana gelen bir çarpışmada kaybolduğu söylenen 11 asker hakkında bugüne kadar herhangi bir açıklama yapılmadı. Çeşitli yurtsever kaynakların bildirdiğine göre, sömürgecilerin bu alandaki çarpışmalarda verdiği kayıpların çok yüksek olduğu, öğrenilebilenlerin ancak bunun çok az bir kesimi olduğu belirtilmektedir.

Şehit Mahmut TANRIKULU'nun cenazesi Kerboran'dan Amed'e törenle nakledildi

Amed *(Berxwedan)*: 16 Temmuz 1990 tarihinde Kerboran-Îvan'da sömürgeci güçlerle girilen bir çarpışmada şehit düşen Mahmut TANRIKULU yoldaşın cenazesi 31 Mayıs günü Kerboran'dan alınarak Amed'e getirildi.

1 Haziran günü Amed merkezinde yüzlerce yurtseverin katıldığı bir törenle şehir mezarlığında ulusal kurtuluş mücadelemizin diğer şehitleri yanında toprağa verildi.

Çel

Sömürgeciler Deştan karakolunu terkedip kaçtı

Çel/Wan *(Berxwedan)*: Çel-(Çukurca) ilçesinin Deştan mıntıkasında sınıra yakın bir yerde bulunan Deştan karakoluna, 4 Haziran günü ARGK gerillaları tarafından baskın düzenlendi. Roketatarların da kullanıldığı saldırıda karakol binası önemli oranda hasar gördü. Olayda ölen olmadığı, 4 veya 5 kişinin çeşitli biçimlerde yaralandığı bildirilmektedir. Sömürgeci güçler bu olayın hemen ardından burada daha fazla tutunamayacaklarını anladıklarından karakol binasını terkedip kaçtılar. Gerilla saldırıları sonucunda tahrip edilmiş durumdaki karakol binasının şu anda boş ve terkedilmiş bulunduğu bildiriliyor.

Geyman mevkiinde bir düşman konvoyu imha edildi

6 Haziran 1991 tarihinde Çolamerg ili Çel ilçesi Geyman-(Köprülü) mevkiinde, ARGK birliklerinin kurduğu pusuda bir düşman askeri konvoyu imha edildi. Edinilen bilgiye göre Çolamerg alanından başka alanlara dağıtıma giden askerleri taşıyan birkaç otobüs ve bunları sözümona korumakla görevli diğer askeri araçlardan oluşan büyük bir konvoy, Geyman mıntıkasında gerillaların kurmuş olduğu pusuya düşer. Açılan çapraz ateş, roketli ve bombalı saldırıda 11 askerin olay yerinde öldüğü bildiriliyor. Ağır yaralanan 40 civarındaki düşman askerinin birçoğunun da yolda veya kaldırıldıkları çeşitli hastanelerde öldüğü belirtiliyor. Olay yerine yakın alanlarda bulunan köylülerin belirttiklerine göre helikopterler ve özel askeri ambulanslarla bütün gün yaralı taşındı.

ARGK birlikleri hiçbir kayıp vermeden üslerine çekildi.

Sömürgeciler bu olayın çevreden duyulmasını önlemek için çok çırpınmalarına rağmen bunu başaramadılar ve olay kısa sürede her alanda duyuldu. TC yetkilileri durumu kurtarmak amacıyla yaptıkları resmi açıklamada, "Iraklı sığınmacıların güvenliklerinin sağlanması ile ilgili görevlerinin sona ermesi üzerine 1 panzer, 3 Land Rover refakatinde 7 otobüsle kışlalarına dönmekte olan Ağrı 1/29'uncu Piyade Alayı konvoyuna pusu kurulduğu"nu belirterek, olayda sadece iki askerin öldüğünü iddia etti. Ancak gerçek rakam yukarda belirtilen şekildedir.

Deştan'da sömürgecilere bir darbe daha: 1 üsteğmen ve 3 er öldürüldü

Geyman'da bir düşman askeri konvoyunun imha edildiği 6 Haziran günü, yine Çel'in Deştan mıntıkasında ARGK gerillaları tarafından sömürgecilere bir darbe daha vuruldu. Alınan ilk haberlere göre Deştan'da çıkan çarpışmada düşman güçlerden 1 üsteğmen ve 3 er öldürüldü. Çok sayıda askerin de yaralandığı bildiriliyor. Çarpışmada gerillaların herhangi bir kayıpları olmadı.

Pusudan pusuya koşar gerilla — Foto: Berxwedan

Bu alanda hemen her gün birçok yerde çarpışmalar meydana geldiği bildirilmektedir. Ancak bunlarla ilgili somut bilgiler henüz edinilmediğinden tümünü iletemiyoruz.

Dêrsim

'91 Yaz Atılımı Dêrsim alanında da canlı ve coşkulu yaşanıyor

Dêrsim *(Berxwedan)*: Kürdistan'ın her alanında olduğu gibi Dêrsim alanında da '91 Yaz Atılımı'nın yoğun gerilla saldırılarının yarattığı canlı ve coşkulu bir atmosfer hakim durumda. Özellikle Haziran ayında gözle görülür bir artış kaydeden gerilla saldırılarında Dêrsim'in çeşitli alanlarındaki sömürgeci hedeflere isabetli darbeler vurulmaktadır. ARGK birliklerinden yedikleri darbeler kaşısında acizleşen TC, çok sayıda yurtseveri gözaltına alarak bu aczini gidermeye çalışıyor.

Mamikan(Dêrsim şehir merkezi)'a bağlı Ambar köyü karakoluna ARGK gerillaları tarafından 11 Haziran günü baskın düzenlendi. Karakol binası roketlenerek tümden tahrip edildi ve kullanılmaz hale getirildi. Karakoldaki askerlerden çoğu öldürüldü. Kalanların ise gerillalar tarafından silahlarıyla birlikte esir alınarak götürüldükleri bildirilmektedir.

Aynı gün yine merkeze bağlı Sixenk(Sihenk) köyü yakınlarında ARGK birlikleriyle sömürgeci ordu sürüleri arasında şiddetli çarpışmalar meydana geldi. Sömürgeci birliklere çok sayıda kayıp verdirildi, ancak bunların kesin sayıları öğrenilemedi. Bu çarpışmada 1 gerillanın da şehit düştüğü bildirilmektedir. Şehit gerillanın kimliği konusunda bilgi edinilemedi.

12 Haziran günü Xozad(Hozat)'a bağlı Deşt alanında büyük bir çarpışma oldu. Geniş bir alana yayılarak, haberi yayına hazırladığımız sırada halen devam etmekte olan bu çarpışmada, ilk belirlemelere göre düşman birliklerinden 8 askerin öldürüldüğü kesinleşti. Çarpışmanın geniş alanlara yayılması ve sömürgecilerin sürekli kayıp vermesi üzerine düşmanın bölgedeki ormanlık alanları havadan bombaladığı bildirilmektedir. Bombalamalar sonucu yer yer büyük orman yangınları çıktı ve yangınlar halen devam ediyor. 13 Haziran günü, çarpışmaların yanısıra ormanların ateşe verilme durumu da sürmekteydi.

Gerilla saldırılarının yoğunlaşmasıyla birlikte alanda ARGK saflarına katılımların da hızlandığı bildirilmektedir. Sadece Dêrsim alanında değil, Mazra(Elazığ) merkezi ve çevresinde de gerillaya yoğun katılımlar olmaktadır. Mazra merkezinde en son 5'i lise, 10'u da üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 15 kişilik bir grup gerillaya katıldı.

En son aldığımız bir habere göre, Nazmiye'nin kırsal kesimlerinde ARGK gerillalarıyla sömürgeci birlikler arasında meydana gelen başka bir çarpışmada 4 asker öldürüldü, 1'i de yaralandı. Çarpışmada kahramanca savaşan bir gerillanın da şehit düştüğü bildirilmektedir.

Kerboran halkı korucu istemiyor

Kerboran *(Berxwedan)*: 10 Haziran günü Kerbend(Suçatı) köyünden 16 korucu Kerboran-(Dargeçit) ilçe merkezine gelerek gıda maddeleri satın almak istedi. Ancak hiçbir esnaf onlara eşya satmayı kabul etmedi ve ilçeden defolup gitmeleri istendi. Bunun üzerine korucular jandarma karakoluna giderek ihbarda bulundular. Jandarmalar **Naif Şahin**(50), **Melle Sait Çelik**(40) ile **Melle Tahir**(55) adlı dükkan sahibi yurtseverleri gözaltına aldı.

Bu olayı duyan ilçe halkı hemen harekete geçti. Olayı protesto etmek amacıyla esnaf kepenk indirdi. Halk gözaltına alınan yurtseverlerin serbest bırakılmaması durumunda direnişe geçeceğini sömürgeci yetkililere bildirdi. Bunun ilk adımları olarak işyerleri günboyu kapalı tutuldu. Ayrıca başka gösteriler düzenleme çalışmalarına hız verildi. Durumun ciddiyetini kavrayan ve bundan ürken sömürgeciler, akşama doğru gözaltına almış bulundukları üç yurtseveri serbest bıraktılar. Talebin yerine gelmesi üzerine esnaf dükkanlarını açtı ve gösteri hazırlıklarından da vazgeçti.

Korucular ise hiçbir şey satın alamadan ve kendilerinden ne kadar nefret edildiğini bir kez daha görüp anlayarak eli boş dönmek zorunda kaldılar.

Kürdistan'ın çeşitli alanlarından alınan son haberler

Wan ile Çolamerg arasındaki alanlarda ulusal kurtuluş kuvvetlerimiz ile düşman güçleri arasında yaygın ve yoğun çarpışmalar olmaktadır. Sömürgeciler bu alana çok sayıda askeri güç yığmış bulunmaktadır. Özellikle Çel(Çukurca)'da bir düşman konvoyunun imha edildiği olaydan sonra çarpışmaların daha da artış gösterdiği bildiriliyor.

Şax(Çatak) ile Berwarî(Pervari) arasında bulunan Çiyayê Katoyê Xêrkan mıntıkasına helikopterler sürekli güç taşımaktadır. Bu alanda her an büyük çarpışmalar bekleniyor.

11 Haziran günü Bêdlîs'e bağlı Motkî ilçesi Guzik(Kocainiş) köyüne gerillalar baskın düzenledi. Çete reisi Kemal Taşkın'ın evi ateşe verildi. Uzun süreden beri silahlarını bırakmaları doğrultusunda uyarılan ancak bu uyarıyı dikkate almadıkları görülen köydeki diğer çetelerin silahlarına da el kondu. Gerillalar köyden ayrıldıktan sonra sömürgecilerin büyük birliklerle alana girdikleri ancak gerillalarla temas sağlayamadığı bildirilmektedir.

Qers(Kars)'ın Têkor(Digor) ilçesine bağlı Arpalı köyüne 10 Haziran akşamı baskın düzenleyen bir ARGK birliği, Halis Şaşkın adlı bir işbirlikçi-ajanı ölümle cezalandırdı.

5 Haziran gecesi Berwarî'nin Xêrxor mıntıkasında YSE'ye ait kamyon ateşe verilerek imha edildi. Aracın şoförü gerillalar tarafından sorgulanmak üzere gözaltına alındı.

Müş'un Pasûr(Kulp)-Dara Hênê(Genç) taraflarına düşen bir köyünün 5 Haziran günü TC uçakları tarafından bombalandığı bildiriliyor. Bombalama gerekçesi köyde gerillaların barındırıldığıdır. Olayın kesin sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi edinilemedi.

AÇLIK GREVLERİ GÜNLÜĞÜ

Kitlesel direniş mutluluğu Foto: Berxwedan

Berxwedan Haber Merkezi

Amed: 23 Mayıs'ta başlayan açlık grevi 13 Haziran'da sona erdi. Baştan sona kadar büyük bir örgütlülük ve disiplin içinde geçen eylem boyunca tutuklu ve hükümlü ailelerinin yanısıra yüzlerce yurtsever de açlık grevine katıldı. Her gün en az 2 bin kişinin ziyaret ettiği ve dayanışmada bulunduğu açlık grevi büyük bir coşku ve kazanma kararlılığı içinde geçti. Eğitim, sömürgeci politikalara ve eylem gerekçesi de olan devlet terörü yasasına karşı bilinçlenme ve gereken politik ve pratik tavrı alma konusunda tartışmalar yürütüldü.

Kitleler son derece bilinçliydiler. Günlük yaşamdan gelen ziyaretçilerle ilişkilere kadar her konuda büyük bir sorumluluk ve bilinçlilik sergilediler. Açlık grevinde olmalarına rağmen, hazırladıkları skeçlerle gelen ziyaretçileri de eğitmeyi, bilinçlendirmeyi unutmadılar. Diğer alanlarda yapılan açlık grevlerine ve ortaya çıkan sorunlara karşı da oldukça duyarlı yaklaştılar.

1 Haziran günü açlık grevcilerini ziyaret eden SBP (Sosyalistlerin Birlik Partisi) Başkanı **Kemal Anadol** ve milletvekili **Hüsnü Okçuoğlu**, direnişçilerin dayatmaları sonucu Mêrdîn ve Dêrika Çiyayê Mazî'deki açlık grevcilerine yönelik saldırı karşısında harekete geçmek zorunda kaldılar.

Ulusal birlik ve ulusal kurtuluş ruhu, açlık grevi direnişçilerinin tavır, davranış ve yaşamlarına damgasını vurdu. Toplumun her kesiminden, her yaş ve cinsinden insanlar, belki de ilk kez burada birbirlerini gördüler, ama kaynaşmak için zamana ihtiyaçları yoktu. Çünkü, talepleri ve amaçları ortaktı. Onları birleştiren de bu oldu. Bu birlik ruhu eylemin başından sonuna kadar sürekli güçlendirilerek devam etti.

Eğitim ve uykudan arta kalan zamanlarında gelen ziyaretçilerle birlikte coşkulu türküler, marşlar söylediler, hep birlikte halaylar çektiler. Telefonun öbür ucundan, binlerce kilometre öteden bizim kulağımıza kadar ulaşan marşlardan biri de şuydu: ***"Mezin Apo, Serok Apo / Bilind Apo, Pîroz Apo / Apê me, dilê me / Qehremanê gelê me."***

23 Mayıs günü açlık grevine başlarken, yurtseverler, eylemlerinin 12 gün süreli ve dönüşümlü olduğunu açıklamışlardı. Ancak daha bu süre dolmadan Mêrdîn ve Dêrika Çiyayê Mazî'de sömürgeci güçlerin açlık grevcilerine saldırısı ve Ankara'ya bir heyetin gönderilecek olması nedeniyle eylemlerini süresize çevirdiler. Bu durum aslında tüm açlık grevleri için geçerliydi. Ankara'da meclise yürüyen açlık grevcilerine saldırı ve gözaltına alınmaları nedeniyle eylem daha da uzadı. Bu kez yurtseverler büyük bir sorumlulukla, gözaltına alınanların serbest bırakılması koşuluna bağladı açlık grevini bitirmeyi. Ve öyle de oldu.

13 Haziran günü yaptıkları basın açıklamasında da vurguladıkları gibi, sömürgeci devlet terörü yasası ve diğer uygulamalara karşı açlık grevi biçimindeki eylem sonuçlandı, ancak kitleler daha yığınsal halde daha farklı eylem biçimleriyle her zaman sömürgeciliğe karşı duracak, onun her düşmanca yönelimini boşa çıkarmak için sonuna kadar mücadele edecektir.

Artık direnişler bayram gibi

Licê: 26-27 Mayıs'ta 100 dolayında kitleyle başlayan açlık grevi, oldukça coşkulu sürüyor ve adeta bir çekim merkezi konumundaydı. İlk günler sömürgeci güçlerin pek müdahalesi olmadı. Ancak 3 Haziran günü Erxenî yakınlarında sömürgeci ordu birlikleriyle bir grup ARGK gerillası arasında çıkan çatışmada Liceli **Mehdi BULUT** adlı gerillanın şehit düştüğü haberinin gelmesi ve tüm Licê halkının ayağa kalkması üzerine açlık grevcilerine ve ziyarete giden yurtseverlere yönelik saldırılar başladı.

4 Haziran günü HEP binasındaki açlık grevcilerini ziyaretten dönen bazı yurtseverler, binanın 100-200 m. uzağında özel timler tarafından tek tek dövülmeye başlandı. Bu keyfi ve haksız uygulamaya karşı çıkan **Ali İhsan Çelik** adlı yurtsever, hemen gözaltına alınarak emniyet binasına götürüldü. Çelik de, sömürgecilere, bu yaptıklarının eşkiyalık olduğunu ve kendilerini şikayet edeceğini söylüyor. Bunun ardından daha yoğun bir işkenceye tabi tutulan Çelik rahatsızlanarak hastaneye gitmek istiyor. Sömürgeciler ise, yaptıklarının açığa çıkmaması için hemen serbest bırakmaktan yana. Ama Ali İhsan Çelik, doktora gitme isteğinde diretiyor ve nitekim Amed'de gittiği hastanede, kendisine 30 günlük rapor veriliyor. Ayrıca işkence sırasında gözlerinin de zedelendiği belirtiliyor.

Sömürgecilerin saldırılarından SBP'nin kurucu ve Genel Merkez Yürütme Kurulu üyesi **Mevlüt İlgin**'le birlikte çok sayıda yurtsever nasibini alıyor. Bunlardan **Adnan Yıltaş'a** doktor 3 günlük rapor veriyor. Aynı uygulamaya maruz kaldıkları için **Bahoz Perişan, Recep Menekşe, Ethem Özer, Cengiz Akgüler, Muharrem İldan, Recep Aytek** ve **Evin Aytek** adlı kişiler de şikayet dilekçesi veriyor.

Yurtseverlerin verdikleri şikayet dilekçesinde özel tim komiseri **Rıfat Çiftçi**'nin adı ve yaptıkları özellikle geçiyor.

Ancak, sömürgecilerin dayanışmacılara yönelik bu saldırıları ve ardından şehit ARGK gerillası **Mehdi BULUT**'un kitlesel cenaze töreni sırasında yaşananlar açlık grevcilerini geriletmek şöyle dursun, eylemlerinde daha kararlı, daha bilinçli, daha coşkulu hareket etmelerine yol açtı.

Açlık grevi, Licê'de kitlesel direnişlerin sadece bir parçasıydı. Licê halkının mücadeleci yapısını ve baskılar karşısında susmak yerine ayaklanmayı tercih ettiğini çok iyi bilen sömürgeciler, çok istemelerine rağmen halkın direnişini engelleyemediler. Günde 1.500-2.000 dolayında yurtsever açlık grevcilerini ziyaret etti. Bina yetmediği zaman, eylemciler ve dayanışmacılar dışarıya taştı. Licê açlık grevinde en belirgin özellik, bir önceki sayımızda da belirttiğimiz gibi çok yüksek moral ve coşkuydu. Hiç bir saldırı karşısında endişeye kapılmadılar, ürküp geri çekilmediler; tam tersine bunlara daha büyük bir güçle karşılık verdiler ve sürekli olarak sayılarını arttırdılar.

Öyle ki, silahlarını teslim etmeye ilçe merkezine gelen korucular da dayanışma amacıyla açlık grevcilerini ziyaret ettiler ve halktan tecrit olma konumlarını, saf değiştirerek değiştirdiler. Bu durum, elbette son derece anlamlı ve güzeldi. Ayrıca şehitler verme pahasına ayağa kalkan Licê köylülerinin gerek doğrudan katılım, gerekse de dayanışma amacıyla açlık grevcilerinin yanında yer alması, ulusal birlik, mücadele ve mutlak kazanma azminin bir başka göstergesiydi.

Licê mevcut durumuyla ulusal kurtuluşun kalesi durumunda.

Telefonla görüştüğümüz açlık grevcileri, buradaki yurtseverlere bir mesajları olup olmadığını sorduğumuzda bize şöyle yanıt verdiler: *"Licê halkı ve eylemcilerin vekilleri sizlersiniz. Avrupa'daki yurtseverlere ve direnişçilere başarı mesajlarımızı iletin!"*

Farqîn-Bismil: Farqîn'de 24, Bismil'de de 26 Mayıs günleri başlayan açlık grevleri son gününe kadar aynı coşku, disiplin

Kitlesel açlık grevleri sona erdi

13 Mayıs günü başlatılan Wan kitlesel açlık grevi dışında kalan diğer kitlesel açlık grevleri 20 Mayıs'tan itibaren başladı. Amaç, sömürgeci-faşist rejimin 12 Nisan günü yürürlüğe soktuğu "Terörle Mücadele Yasası" adı altında devlet terörünün yasallaştırmasını ve uygulamasını protesto ve faşist yasanın işlemez kılınmasıydı.

Kitlesel açlık grevleri başlayıncaya kadar, bu yasanın anti-demokratik, faşist niteliği üzerine birtakım tartışmaların ötesinde somut pek bir tavır yoktu. Basın-yayın organlarında da konu sadece tartışılıyor, fakat hiç bir girişimde bulunulmuyordu. Bir yıl önce SS kararnamelerinde olduğu gibi, şimdi de somut bir eylem, direniş gerekliydi. Aksi taktirde Kürdistan'da uygulanmakta olan özel savaş, Türkiye'ye de taşırılacak, ulusal ve toplumsal muhalefeti ezmek için sömürgeci rejimin kullandığı her yöntem sonuç alacaktı. Bu nedenle, öncelikle bu özel savaş yasasının teşhir edilmesi, kamuoyunun buna karşı duyarlı kılınması ve sonuçta işlevsiz hale getirilmesi gerekliydi.

Binlerce insanın katıldığı açlık grevlerinin asıl amacı buydu. 13-14 Haziran günlerine kadar Kürdistan ve Türkiye genelinde birçok il ve ilçede toplumun her kesiminden binlerce yurtsever, demokrat ve devrimcinin katıldığı açlık grevleri bu amaca paralel sonuçlar doğurdu. Herkes, terör yasasının içeriğini tartışmaya ve somut tavır alma zorunluluğunu hissetmeye başladı. Diğer tüm kazanımlar bir yana bunun bile başarılması bir hayli önemliydi. Yurtsever kitlelerin bu direnişi, Kürdistan ve Türkiye sınırlarını da aşarak Avrupa'da da yankısını buldu. Yani, önemli oranda amaca ulaşılmıştı.

Amed'deki açlık grevi direnişçilerinin eylemi bitirirken yaptıkları açıklamada da şöyle deniliyor:

"Demokratikleşme adı altında çıkarılan Anti-Terör Yasası, Kürt ve Türk halklarının yükselttiği demokratik muhalefeti bastırmak, boyuneğmeci, sindirilmiş, insani ve demokratik talepleri bastırılmış, tamamen devletin yasayla militaristleştirdiği anlayışın kölesi durumuna getirilmiş bir topluluk yaratma amacına ve devlet terörünün meşrulaştırılmak istenmesine karşı biz tutuklu ve hükümlü aileleri, işçiler, demokratlar ve yurtseverlerin 23 Mayıs 1991 günü 12 gün süreli olarak başlatmış olduğumuz açlık grevimiz kısa sürede **İstanbul,** İzmir, **Ankara,** Adana, **Mersin,** Antep, **Bursa,** Aydın, **Urfa,** Adıyaman, **Malatya,** Batman, **Muş,** Siirt, **Diyarbakır,** Mardin, **Yalova, Nusaybin,** Derik, **Silvan,** Lice, **Sason,** Mazıdağı, **Bismil** ve Çınar'ın ***katılımıyla büyük bir coşkuyla devam etti.***

Ancak bunu hazmedemeyen TC'nin, 30.5.1991 günü Mardin ve Derik halkına saldırıda bulunması, sekiz yaşındaki kız çocuğu **Canan ÖNEN**'***in ölmesi, onbir yaşındaki*** **Mustafa Zeren**'***in saldırı sonucu şok geçirip şuurunu kaybetmesi, 6.6.1991 günü Ankara'da toplanan açlık grevi temsilcilerimizin meclise yürümeleri esnasında polisin saldırısı sonucu 112 ailenin gözaltına alınması bizi sindirmedi. Daha kararlı bir şekilde mücadeleye sarılmamıza neden oldu.***

Amacımız, tüm kitleleri Anti-Terör Yasası'na karşı duyarlı kılmaktı. Yürütülen eylemlerle Anti-Terör Yasası pratikte işlemez kılınarak halk nezdinde boşa çıkarılmıştır. Bundan dolayı, duyarlı hale gelmiş bulunan kitlelerle eylem boyutlanarak başka alanlara taşırılacaktır.

Eylemimiz tüm kitleler nezdinde yankı uyandırmış ve istenilen kazanımlar elde edilmiş olup, eylemimiz-açlık grevi olarak- 13.6.1991 tarihinden itibaren kazanımlarla sonuçlandırılmıştır."

ve kararlılıkla sürdü ve 13 Haziran günü sona erdi. Yüzlerce yurtseverin katıldığı açlık grevi direnişinin, halkı daha da politize ettiği ve adeta bir direniş merkezi haline geldiğini gören sömürgeciler, Farqîn'de eylemcilere doğrudan saldırmaya cesaret edemediler, ama dayanışmacıları ürkütmek için ellerinden geleni yaptılar. Halk arasında, açlık grevinin yapıldığı HEP binasına bomba atılacağı vb. tarzında dedikodular yayan sömürgeciler, bununla direnişçileri tecrit etmeyi, yeni katılımları ve dayanışmayı engellemeyi amaçlıyorlardı. Ancak artık düşmanı çok iyi tanıyan ve tavrı net olan kitleler, bu tür söylentilerin amaçlarını gayet iyi bildikleri için itibar etmeyerek eylemlerine ve dayanışmalarına devam ettiler.

Özellikle de Erxenî'de şehit düşen dört ARGK gerillasından Farqînli **Şinasi ŞANS (Serleşker)**'in cenaze töreninden sonra açlık grevine katılımlar ve dayanışma ziyaretleri daha da arttı. Şehit gerilla **Şinasi ŞANS**'ın cenaze törenini adeta düğüne çeviren ailesi ve yurtsever Farqîn halkının görkemli ayağa kalkışı ve ulusal kurtuluş mücadelesi etrafında kenetlenişi, sömürgeci terör yasasının da bir anlamda boşa çıkarılmasıdır. Bu amaçlı açlık grevi, son gününe kadar tam bir bayram havasında geçer.

Bismil'deki açlık grevi de bundan geri kalmaz. Yüzlerce yurtseverin uğrak yeri olur. Coşkulu türküler, marşlar söylenir, halaylar çekilir ve ne pahasına olursa olsun sömürgecilerin bu faşist yasasının boşa çıkarılması için elden gelen her şey yapılır.

Çinar: 3 Haziran günü HEP ilçe binasında 35 kişiyle başlayan açlık grevi 13 Haziran günü sona erdi. Çinar'daki yurtsever kitleler, aslında daha önceden açlık grevine katılmak istiyor ve bunun hazırlıklarını yapıyorlardı. Ancak açlık grevinin 12 gün süreli olduğunun belirtilmesi ve bu sürenin hemen hemen bitmek üzere olması nedeniyle biraz gecikerek başladılar. 1 Haziran'da açlık grevlerinin süresize çevrilmesi ardından pratik hazırlıklara yeniden giriştiler.

Çinar'da ilk kez böylesi bir kitlesel eylemlilik yaşanıyordu ve şimdiye kadar ulusal kurtuluş mücadelesinden etkilenme düzeyi de tam olarak bilinemiyordu. Ancak, bu açlık grevi eyleminde bile, halkın mücadeleye ne kadar duyarlı ve hazır olduğu açığa çıktı. Ayrıca bu eylem, Çinar halkının sömürgeciliği, bütün kurum, kuruluş ve yasalarıyla birlikte reddettiğini, tanımadığını ve bundan sonra asla tanımayacağını, siyasal eylemliliklerini daha da yoğunlaştırma isteğinde olduğunu ortaya koydu. Kitleler, kendi güçlerini, birlikte olunduğunda neler yapabileceklerini gördüler.

Çinar'da ilk kez böyle bir eylemle karşı karşıya kalan sömürgeciler, açlık grevini kırmak için ellerinden geleni yaptılar. Eylemcileri ve dayanışmacı yurtseverleri engellemeye çalıştılar. Ancak bunların hiçbirisi halkın bilinçli, kararlı ve örgütlü direnişi karşısında kar etmedi.

Sömürgeciler saldırdı, yurtseverler direndi

Mêrdîn: 31 Mayıs günü sömürgecilerin vahşi saldırılarına rağmen başlayan eylem 6 gün sürdü. Gazetemizin geçen sayısında, açlık grevinin ilk gününde yaşananlar aktarılmış ve direnişçilerin içinde bulunduğu HEP il binasının sömürgeci polis ve askerlerce abluka altına alındığı belirtilmişti.

Bu durumun çevre il ve ilçelerdeki yurtseverler tarafından da öğrenilmesi üzerine, Diyarbakır Bölge Barolar Birliği'ne bağlı bir grup avukat ve Amed'deki açlık grevcilerini ziyaret eden Sosyalistlerin Birlik Partisi Başkanı Kemal Anadol ile Hüsnü Okçuoğlu, yanlarında HEP yöneticilerinden bir grupla birlikte 1 Haziran günü önce sömürge valisiyle görüştüler. Sömürge valisine, bu tür tatsız olayların meydana gelmemesi gerektiği, insanların terör yasasına karşı açlık grevi yaparak protesto etmesinin yasal ve demokratik bir hak olduğu, eğer müdahale edilirse istenmeyen gelişmelerin ve huzursuzlukların yaşanacağı ve bunun sorumlusunun da kendileri olacağını söyleyen heyet, aynı gün Mêrdîn'e gitti. O ana kadar şehir giriş çıkışını da trafiğe kapatan sömürgeci güçler, heyetin gitmesi üzerine şehre giriş çıkıştaki kordonu kaldırdılar. Mêrdîn Valisiyle de görüşen heyet, açlık grevcilerine yönelik saldırıların durdurulması ve baskı yapılmaması talebinde bulunarak binadaki açlık grevcilerini ziyaret ettiler. Heyetin ziyareti üzerine, daha önce kapıyı kapatmış olan polis ve özel timler kimlik kontrolü ve üst araması yapılmak suretiyle ziyaretçilerin binaya girişine izin vermeye başladılar. Ancak bina kapısının birkaç metre uzağında polis kordonu devam etti.

Sömürgecilerin bu kadar yoğun saldırı ve baskılarına rağmen, Mêrdîn'deki açlık grevine katılım sürekli arttı. Kosar (Kızıltepe), Şemrex (Mazıdağı) ve Dêrika Çiyayê Mazî (Derik)'den yüzlerce yurtsever hem eyleme aktif olarak katıldı ve hem de dayanışmacı olarak eylemde bulunan yurtseverleri yalnız bırakmadı. İlk günkü saldırı sırasında gözaltına alınan 4 yurtseverin de serbest bırakılıp bırakılmadıkları öğrenilemedi. Tüm provokasyon ve saldırılara rağmen 6 gün devam eden eylem oldukça coşkulu geçti.

Mêrdîn şehir merkezinde ilk kez böylesine bir kitlesel eylemin düzenlenmesi bile, başlı başına çok önemli bir olaydı ve sömürgecileri en çok çıldırtan da bu oldu.

Dêrika Çiyayê Mazî: Aynen Mêrdîn'de olduğu gibi, burada da 31 Mayıs'ta açlık grevinin başlamasıyla birlikte sömürgeci özel tim ve çevik kuvvet birlikleri halka saldırmış, bunun üzerine kitlesel protestolar ve gösteriler başlamıştı.

Zafere kadar direniş...

Foto: Berxwedan

Polisin bu ilk günkü saldırıları sırasında geçen sayımızda haber verirken çok sayıda yaralı olduğunu, ancak bunları tespit edemediğimizi belirtmiştik. Bu ilk saldırıyla birlikte açlık grevcilerinin içinde bulunduğu HEP ilçe binasını kuşatarak giriş çıkışı yasaklayan sömürgeci güçlerin bu insanlık dışı uygulaması ikinci gün de devam edince, Dêrika Çiyayê Mazî halkı durumu protesto amacıyla HEP binası önünde oturma eylemine geçti. Başlangıçta 200 olan sayı çok kısa bir süre içinde 1000'e ulaştı. HEP binası içinde insanların en doğal ihtiyaçlarını bile karşılayabilecek olanakların olmaması (tuvalet, su vb.) halkın öfke ve nefretini daha da arttırdı. Sömürgeciler açlık grevinde bulunan yurtseverleri adeta ölüme terk etmişlerdi.

Bina önünde oturma eylemine geçen yurtseverlere, sömürgeci güçler yine pervasızca saldırdı. Yaklaşık 1 saat süren taşlı sopalı çatışma sırasında çok sayıda yurtsever kalas, cop vb. darbeleriyle yaralandı. Yarım saat süreyle de sömürgeci özel tim ve çevik kuvvetlerin "havaya" ateş açtıkları söylendi. İlk çatışma anında ölü ve yaralı sayısı hakkında hiç bilgi yoktu. Ancak ortalık biraz yatıştıktan sonra, sömürgecilerin vahşi saldırıları sonucu **Canan Önen** adlı 8 yaşındaki bir kız çocuğunun cesedi su deposunun yanında başı toprağa gömülü olarak bulundu. Başında bir kurşun izi saptanan Canan'ın el ve kollarının kırıldığı, kafasının da taşla ezildiği görüldü. Ayrıca aynı saldırı sırasında şok geçiren 11 yaşındaki **Mustafa Zeren** adlı çocuk da Amed'te hastaneye kaldırıldı. Sürekli olarak ***"Bijî Apo"***, ***"Bijî PKK"*** sloganları ile **"Komiser Ali"** sözlerini sayıklayan Mustafa'nın sağlık durumu hala ciddiyetini koruyor, girdiği şoktan çıkabilmiş değil.

Yaşanan bu gelişmeler üzerine halk HEP binası önündeki oturma eylemine devam ederken, sömürgeciler de giriş çıkışları tutarak şehri abluka altına aldılar. 300 dolayında yurtseverin gözaltına alındığı olaylar ardından sömürgeciler, tüm sokak başlarını tutarak özel tim ve çevik kuvvet birlikleriyle birlikte panzerlerini de her yere yerleştirdiler.

Dêrika Çiyayê Mazî'de açlık grevcilerine yönelik bu vahşi saldırıların öğrenilmesi, birçok yurtsever ve demokratı harekete geçirdi. Mêrdîn'deki açlık grevcileriyle görüştükten sonra Dêrika Çiyayê Mazî'ye hareket eden SBP, HEP, İHD ve Baro yetkililerinden oluşan heyet, şehir girişinde sömürgeciler tarafından engellendi. Mêrdîn'e geri dönmek zorunda kalan heyet, Mêrdîn Valisi ile görüşerek, saldırılara hemen son verilmesini istedi.

Ancak Dêrika Çiyayê Mazî'deki gelişmelerin aynen devam etmesi, şehre Mêrdîn'den de askeri birlik ve panzerlerin gönderilmesi, açlık grevinde bulunan yurtseverlere su bile verilmemesi ve azgın sömürgeci terör karşısında açlık grevi 4 gün sürebildi. Dört gün boyunca bir damla su bile içemeyen eylemciler, halk tarafından sonuna kadar desteklendi.

Sömürgecileri en çok çıldırtan gösteriler sırasında halkın ***"Bijî Serok Apo"***, ***"Bijî PKK"***, ***"Bijî serîhildana gelê me"*** sloganları ve kararlı, inançlı karşı koyuşları, direnişleriydi. Çevre ilçe ve köylerden de çok sayıda yurtsever, şehir girişinin tutulmuş olması nedeniyle çevre dağ yollarını kullanarak Dêrika Çiyayê Mazî'ye gelip dayanışmada bulundu. Muhabirimiz, insanların gözlerinde korkunun zerresine rastlayamadığını, korkunun artık tamamen aşıldığını ve her şeye rağmen moralin çok yüksek olduğunu söylüyordu bu saldırıların ardından.

Şemrex (Mazıdağı): Daha önce Mêrdîn'deki açlık grevcilerine destek veren kitleler, 3 Haziran günü bizzat Şemrex HEP ilçe merkezinde açlık grevine başladılar. Eylemi sonuna kadar sürdüren direnişçiler, terör yasası iptal edilinceye kadar eylemlerini sürdürmekte kararlı olduklarını belirtiyorlardı. Sömürgeciler de bu arada boş durmadı. Açlık grevinin yapılmakta olduğu HEP binası önüne karakol kuran polisler, binaya girip çıkanların kimliklerini kontrol ederek baskı altında tuttular. Ancak herşeye rağmen, eylem yüksek bir moral, bilinç ve kararlılıkla sonuna kadar götürüldü.

Bu, Şemrex'te yaşanan bu çapta ilk kitlesel eylemdi.

Nisêbîn: 28 Mayıs'ta 40 kişiyle başlayan açlık grevi direnişi 6 Haziran günü sona erdi. Bu süre içinde sömürgecilerin yoğun baskı ve tutuklama kampanyalarına rağmen, binlerce yurtseverin uğrak yeri olan açlık grevi eylemi, oldukça disiplinli ve örgütlüydü. Eyleme toplumun her kesiminden katılım vardı. Yaşlı kadınlardan çocuklara kadar sömürgeciliğe ve terör yasasına karşı açlığa yatan yurtseverler eylemin sonuna kadar aynı coşku ve kararlılığı sürdürdüler.

Êlih: 26 Mayıs'ta başlayıp 2 Haziran'da sona eren açlık grevi, Êlih'te bu düzeydeki ilk kitlesel eylemdi. Bu yüzden de yoğun bir ilgi ve dayanışma gördü. Eyleme katılan yurtseverler, binlerce ziyaretçinin akınına uğradı. Şehirde bulunan her düzeydeki okul öğrencilerinden demokratik kitle örgütleri yetkililerine ve çevre köylülere kadar herkes açlık direnişçileriyle dayanışmalarını ortaya koydular.

Eylemin yapıldığı binayı şehitlerin resimleriyle donatan direnişçiler, mücadele ruhu, bilinç ve kararlılığı dalga dalga tüm topluma yaydılar. 2 Haziran günü açlık grevinin sona erdiğini kamuoyuna duyurmak için yapılan açıklamada, *"Bu grevin bir ilk adım olduğu bilinmelidir. Gerekirse tekrar başlarız. Kendimize ve evlatlarımıza sahip çıkmak için değişik eylemlere de başvururuz"* denilerek, sömürgeci devlet terörüne karşı sessiz kalınmayacağı, açlık grevinin sadece mücadelenin bir yöntemi olduğu, gerektiğinde daha farklı eylem biçimlerinin geliştirilerek uygulanacağı vurgulandı.

Muş: 3 Haziran'da çoğunluğunu kadınların oluşturduğu toplam 60 yurtseverin katılımıyla başlayan açlık grevi üç gün sürdü. Muş'ta da ilk kez yapılan böylesi bir kitlesel eylem özelliği taşıyan açlık grevi, bir anda yoğun bir ilgi ve dayanışmayla karşılaştı. HEP il binasında sürdürülen açlık grevini ziyarete gelen tüm dayanışmacıların, ***"Serîhildana we pîroz be"*** sözleri, direnişçiler ta-

YXK'li gençlerden dayanışma

1 Haziran günü saat 13.00'de ERNK'nin gençlik örgütü YXK'li bir grup İstanbul Eminönü Meydanı'nda Anti-Terör Yasası'nı protesto etmek ve açlık grevindeki insanları desteklemek amacıyla eylem yaptı.

"Anti-Terör Yasası halklarımızın mücadelesini durduramaz" pankartını açarak yürüyüşe geçen gençler, meydanda duran sömürgecilere ait bir arabayı molotof kokteyliyle yaktılar. Grup, daha sonra Büyük Postane yönüne doğru yürüyüşe geçti ve orada bulunan bankaların camlarını kırarak içine molotof kokteyli attı. YXK'li gençler daha sonra dağıldılar. Son anda olaya müdahale eden polis olayla ilgisi olmayan üç kişiyi gözaltına aldı.

Gösteri sırasında "Bijî PKK", "Bijî Kûrdistan", "Kahrolsun Terör Yasası" sloganlarını attılar. Ayrıca Anti-Terör Yasası'nı ve Hasanpaşa'da iki devrimcinin öldürülmesi olayını protesto eden kuşlamalar atıldı. Yakılan araba kullanılmaz duruma gelirken arabanın yanında bulunan iki banka para taşıma aracı da hasar gördü.

rafından büyük bir coşkuyla karşılandığı gibi, aynı zamanda yılların öfke ve kininin direnişe dönüştürülmesi özlemini ve isteğini de ifade ediyordu.

Açlık grevinin yanısıra HEP İl Örgütü de terör yasasını protesto amacıyla imza kampanyası başlattı.

Bu kez daha güçlü

Sêrt: Açlık grevleri kervanına Sêrt de katıldı. 6 Haziran'da başlayıp 10 Haziran'da biten açlık grevine 30'un üstünde yurtsever katıldı. Bu, Sêrt'teki ikinci açlık direnişi. İlki, geçtiğimiz Mart ayında yoğun ve keyfi tutuklamalara karşı yapılmış ve sömürgeci güçlerin yoğun baskı ve saldırılarıyla karşılaşmış, ama bunlara rağmen sonuna kadar götürülmüştü. Bu kez bir hayli deneyimli olarak eyleme başlayan yurtseverler, çevre köylerden gelen ve orada bulunan yüzlerce yurtsever tarafından bir an olsun yalnız bırakılmadı. Böylesi bir dayanışma Sêrt merkezinde pek beklenmiyordu. Ama bu durum bile tek başına halkın direnişe, kurtuluşa susamışlığının ve sömürgeciliğe karşı öfke ve kininin bir göstergesi.

Ayrıca **Sason**'da 3 günlük bir açlık grevi yapılarak sömürgeci devlet terörü protesto edildi ve diğer alanlardaki açlık grevleriyle dayanışmada bulunuldu.

Açlık grevi şenlikle bitti

Riha: Wêrenşar, Pirsûs(Suruç), Bêrecûk(Birecik), Xelfetî(Halfeti) ve Cûrne Reş(Hilvan)'ten de tutuklu ve hükümlü aileleri ile yurtseverlerin görkemli katılımıyla 23 Mayıs günü başlayan açlık grevi direnişi, 3 Haziran'da yapılan bir basın açıklamasıyla sona erdi. Eyleme devam etmek isteyen yurtseverler Amed'e giderek oradaki açlık grevine katıldılar.

Ayrıca Riha HEP İl Örgütü bir şenlik düzenleyerek Anti-Terör Yasası'nı protesto eylemine bir yenisini ekledi. 2 Haziran günü gerçekleştirilen şenliğe en az 1.500'ü kadın toplam 4.000 dolayında yurtsever katıldı. Böylesi bir eylem Riha için bir devrim sayılır, çünkü 12 Eylül faşizminden bu yana geçen yıllar boyunca bu çapta bir kitlesel eylem yaşanmamıştı.

Şenlikte yaptığı konuşmada HEP Genel Sekreter Yardımcısı Feridun Yazar, *"Terör yasasına karşı toplumun gösterdiği tepkiyi destekliyoruz. Partimiz bu insanlık düşmanı, çifte standartlı yasaya karşı mücadeleyi her alanda yoğunlaştırarak sürdürecektir"* diyerek, bu konudaki parti politikalarını açıkladı.

Şenlikteki kültürel etkinlikler, kitlelerin yıllardır özlemini duyduğu bir havayı yaşattı. Kadınların hep bir ağızdan attıkları zılgıtlar eşliğinde halaylar çekildi. Oldukça coşkulu geçen şenlik sırasında terör yasasını protesto eden ve direnişi yücelten ***"Bijî PKK", "Bijî Apo", "Bijî Serok"*** sloganları atıldı.

Gece bitinceye kadar etrafı kuşatan sömürgeci güçler, daha sonra 6'sı PKK'yi övücü slogan lar atmak gerekçesiyle toplam 9 kişiyi gözaltına aldılar.

Pirrîn-Dilûk: Pirrîn(Adıyaman)'deki açlık grevi 30 Mayıs günü başlamıştı. Başlangıcını 14 yurtseverin yaptığı eyleme daha sonra çok sayıda yurtsever daha

Özgür yarınların sahibi küçük direnişçiler — *Foto: Berxwedan*

katıldı. Bunların büyük bölümü tutuklu ve hükümlü yakınlarıydı.

Dilûk(Antep)'ta da 21 Mayıs günü başlamıştı. Açlık direnişine katılan yurtseverlerin amacı bir yandan terör yasasını protesto etmek, diğer yandan da tutuklanan 6 HEP yöneticisinin serbest bırakılmasını sağlamaktı. Tutuklu bulunan 6 HEP yöneticisi, 4 Haziran günü çıkarıldıkları Malatya DGM'nce serbest bırakıldılar. Dilûk ve Pirrîn'deki açlık grevleri de 13 Haziran günü sona erdi. Özellikle Dilûk'tekine çok sayıda öğrencinin de katıldığı bildirildi. Her iki eylem de kitleler tarafından etkin biçimde desteklendi.

Meledî: 26 Mayıs günü 30 kişiyle başlayan açlık grevinin ardından Malatya Özel Tip Cezaevi'nde bulunan politik tutuklular da 31 Mayıs günü açlık grevine başladı. İçerde ve dışarda aynı anda birlikte sürdürülen direnişler, kamuoyunda büyük etki yarattı.

Kürdistanlı yurtseverler bulundukları her yeri bir direniş odağı haline getiriyor

Adana-Mersin-Tarsus: Adana'da 70, Mersin'de 50 kişiyle 20 Mayıs, Tarsus'ta 15 kişiyle 6 Haziran günü başlayan açlık grevleri 14 Haziran'da yapılan basın açıklamasıyla sona erdi.

Eylemlerde coşku, kararlılık ve kazanma inancı hiç eksik olmadı. Sayıları sürekli olarak arttı. Öyle ki, bir ara Mersin'deki direnişçilerin sayısı 150-200'e kadar ulaştı. Özellikle Adana'daki açlık grevcileri içinde çocuklar ve yaşlı kadınlar da vardı. Eylemler dönüşümlü olmasına rağmen, eyleme sonuna kadar devam ettiler. Bazılarının sağlık durumları iyice kötüleşti, doktor kontrolü ve tedavi önerildiğinde, hiç ikircіksiz bu öneriyi geri çevirdiler ve sonuna kadar eyleme devam etmekte kararlı olduklarını vurguladılar.

Diğer yurtseverler de dayanışmada kusur etmediler. Sürekli olarak ziyaretçiler gelip gitti. Moralleri hep yüksekti. Oysa eylemin başında 12 günlük bir plan vardı önlerinde. Daha sonraki gelişmeler nedeniyle süre 24 güne kadar çıktı. Ama onlar direnmek ve kazanmakta kararlıydılar.

26 Mayıs'ta Ceyhan'da başlayan, ancak daha sonra Ankara'ya gidecek heyette olmaları nedeniyle büyük çoğunluğu oradan ayrıldığı için eylemi Adana'da devam ettirmek durumunda kalan daha başka yurtseverler de vardı. Tarsus'takilerin de bir kısmı önce Mersin'deki açlık grevine katılmışlardı. Fakat gün geldi, bu yetmez oldu. O yüzden de 6 Haziran'da Tarsus'ta başladı açlık grevi. Başlangıçta 15 yurtsever katılmıştı, ama ziyaretçileri çoktu. Bir-iki gün içinde sayıları hızla çoğaldı. Ziyaretçilerin bir kısmı direnişçi eylemci olmuştu bile.

Adana ve Mersin'deki açlık grevcilerinin bir kısmının Ankara'da yasanın değiştirilmesi için yetkililerle görüşmeye gitmesi sırasında sayıları biraz azaldı. Ama Ankara'da açlık grevcilerine yönelik saldırının duyulmasıyla birlikte onların yeri hemen dolduruldu. Sömürgeciliğe karşı haklı öfke, kin ve nefreti direnişe dönüştürmekte gecikmediler.

Açlık grevlerine son verilmesi ve protesto eylemlerine başka yöntemlerle devam edilmesi kararı üzerine 14 Mayıs'ta yaptıkları bir basın toplantısıyla eyleme son verdiklerini ve mücadelelerini devam ettireceklerini açıkladılar.

Ankara: "Meclisin yolları coptan" diye başlık attı kimi gazeteler. 6 Haziran günü için TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Eyüp Aşık'la görüşmeye giden 150-200 dolayında açlık grevcisi politik tutuklu yakınının meclis önünde saldırıya uğraması, vahşice coplanarak gözaltına alınmaları üzerine atılmıştı böylesi başlıklar.

Amed, Dilûk, Riha, Farqîn, Licê, Dêrika Çiyayê Mazî, Nisêbîn, Pirrîn, Adana, Mersin, Ceyhan ve İstanbul'dan gelerek Ankara HEP il binasında açlık grevini sürdüren politik tutuklu ve hükümlü yakınları, sömürgeci parlamentonun sözde İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Eyüp Aşık'tan 6 Haziran günü randevu almışlardı. 6 Haziran günü öğle saatlerinde meclise doğru yürümeye başladı kitleler. Açlık grevcilerinin yanısıra çok sayıda yurtsever de dayanışma amacıyla katılmıştı. İçlerinde çocuklar, yaşlı kadınlar da vardı.

Ancak meclisin önüne geldiklerinde faşist polislerin coplarıyla karşılaştılar. Bir polis yetkilisi, *"Bu yürüyüş yasa dışıdır, dağılın"* diyerek saldırmaya başladı, onu başkaları izledi. Zaten bitkin ve savunmasız olan açlık grevcilerine vahşice saldırdılar. Olaya müdahale etmek isteyen HEP milletvekillerinden **Adnan Ekmen** ile **Mahmut Alınak** da nasibini aldı saldırı ve dayaklardan. Üstelik dokunulmazlığı olan Mahmut Alınak'ın ruhsatlı tabancasına da el konuldu, silah, bir yığın tartışmalardan sonra geri iade edildi.

Bu ortamda herşeye rağmen tek tek meclis binasına yurtseverlerin girdiğini gören faşist polis yetkilisi, *"Ne yapıyorsunuz, bunları bırakmayın. Toplayıp otobüslere bindirin"* diyerek, başta direnişçilerin geçmesine izin veren polisi tartaklayarak başladı işe. Ve ardından kadını, erkeği, çoluğu, çocuğu ile tüm açlık grevcisi yurtseverler yerlerde sürüklenerek tekmelenip atılarak otobüslere doldurulup emniyete götürüldü. Gözaltına alınan yurtseverlerin sayısı 112 idi.

Devlet terörü yasasını protesto eden, zindanlarda bulunan evlatlarına ve en temel haklarına sahip çıkan insanların böylesine bir barbarlıkla dövülüp gözaltına alındığını gören **Muhammed Vural** adlı bir genç, yakında bulunan bir yaya geçidinin üzerine çıkıp *"Polisin bu tavrını protesto ediyorum"* diyerek kendini aşağı attı. Bu genç daha sonra ağır yaralı olarak acilen hastaneye kaldırıldı. Durumunun iyiye gittiği öğrenildi.

6 Haziran günü yaşanan bu insanlık dışı olayların ardından 12 Haziran'a kadar gözaltında tutulan yurtseverler, açlık grevine burada da devam ettiler. Haziran'ın 12'sinde önce doktora, sonra da mahkemeye çıkarıldılar. Öğleden sonra yapılan mahkemede hepsi serbest bırakıldı.

Sömürgeci-faşist parlamentoda kurulan "İnsan Hakları Komisyonu"nun ne işe yaradığı, amacının ne olduğu da böylelikle bir kez daha açığa çıkmış oldu. Olay, Avrupa'da da tepkiyle karşılandı.

İstanbul: 23 Mayıs'ta 30 kişiyle başlayan eylem belli bir süre sonra süresiz eyleme dönüştürüldü. 12 gün sonra eylemin devam ettirilmesi konusunda alınan yeni kararı kamuoyuna duyurmak amacıyla bir açıklama yapan açlık grevcileri şunları söylediler: *"Dêrika Çiyayê Mazî ve Mêrdîn'de devletin terörü kendisini en üst biçimde ortaya koydu. Baskı ve şiddeti protesto eden halka karşı silah kullanıldı. Bir kişinin ağır yaralanmış olması, ilçeye giriş çıkışların yasaklanması, Dêrika Çiyayê Mazî'de telefon bağlantısının dahi olmaması, açlık grevi yapılan HEP binasının suyunun kesilmesi ve Mêrdîn'de açlık grevini ziyarete gidenlere psikolojik baskının en üst biçimde uygulanıyor olması devlet terörü yasasının ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Bu uygulamayı protesto ediyor ve diyoruz ki; devletin en üst biçimde örgütlediği ve ortaya koyduğu şiddet bizim özgürlük tutkumuzu engelleyemeyecektir."*

İstanbul'daki açlık grevcileri de eylemlerini Ankara'da gözaltına alınan direnişçilerin serbest bırakılması üzerine sona erdirdiler.

İzmir-Aydın: Çok sayıda yurtseverin katılımıyla İzmir'de 1 Haziran, Aydın'da da daha sonraki bir tarihte başlatılan ve sürdürülen açlık grevleri, Türkiye'de de terör yasasına karşı toplumsal muhalefetin ilgi odağı haline geldi. Çeşitli demokratik kurum, kuruluş ve kişilerden büyük dayanışma gören açlık grevleri Ankara'daki mahkeme sonrasında sona erdi.

Ayrıca **Bursa, Yalova, Kayseri** ve **Tekirdağ**'da da çok sayıda yurtsever ve demokratın katıldığı açlık grevleri yapıldı. Bursa'da 31 Mayıs günü 27 kişiyle başlayan açlık direnişi beklenenin üstünde bir ilgi ve destek gördü. Çok sayıda demokratik kitle örgütü dayanışma ziyaretinde bulundu.

Yalova'da 27 Mayıs'ta 9 kişiyle başlayan açlık grevine, 8 yaşında bir işçi çocuğunun da katılması oldukça anlamlıydı.

Yine Kayseri'deki açlık grevi 9 üniversite öğrencisi tarafından başlatıldı ve sonuna kadar götürüldü.

Tekirdağ'da devlet terörü yasasına karşı protesto amacıyla açlık grevinin başlatılması ise, tam bir sürpriz oldu.

Türkiye'de yapılan bu eylemlerde somutlaşan, Türk ve Kürt halklarının ortak mücadelesi ve demokrasi talebiydi.

Mersin'de açlık grevinde bulunan kitleler, 14 Haziran günü yaptıkları basın toplantısıyla açlık grevine son verdiklerini açıkladılar. Basın toplantısında açlık grevcilerinin yaptıkları açıklama şöyle:

Bildiğiniz gibi terörle mücadele ya da diğer adıyla Anti-Terör Yasası'nı insan haklarına aykırı bulduğumuzdan bir an önce kaldırılması için açlık grevine giderek hep birlikte buna hayır diyoruz. Çünkü, bu yasa ile kişi özgürlüğü ve güvenliği tehlikeye atılarak devlet terörü sistemleştirilmiştir. Cezanın şahsiliği ilkesi terk edilmiş, demokratik kuruluşlar potansiyel suçlu kabul edilmiştir. Ceza yasasındaki 141, 142 ve 163 maddeler görüntüde kaldırılmış, Kürtler'in ulusal-demokratik hakları ve emekçi sınıfların düşünce ve örgütlenme özgürlüğü daha ciddi bir biçimde tehdit altına girmiştir. Kişinin savunma hakkı kısıtlanmıştır. İşkence teşvik edilmiştir. Sorgusuz ve yargısız, yaşama hakkı tehdit altına alınmıştır. Şartlı salıvermedeki eşitsizlik nedeniyle Maraş'ta hamile kadınları ve kundaktaki bebeleri bile öldüren korkunç katliamların sorumluları olan sağ görüşlüler salıverilmiştir. Kürt ve Türk sol görüşlü siyasiler cezaevinde tutularak açıkça ayrım yapılmıştır.

Terörle Mücadele Yasası'nı içeren tüm bu maddeler Türk ve Kürt halkının demokrasi mücadelesi önüne konulan bir engeldir. Buna sessiz mi kalacağız? Elbette hayır!

Bugün 20'ye yakın il ve ilçe merkezinde sayıları onbinleri bulan açlık grevindeki duyarlı halkımız her günkünden daha güçlü ve daha kararlı bir şekilde haykırarak hayır diyor. Biz de onlarla birlikte hayır diyoruz.Bu yasayı bizlere kabul ettiremezsiniz diyoruz. Bu yasaya karşı başlatılan açlık grevinde siz dostlarımız bugüne kadar maddi—manevi destek ve yardımlarınızla bizleri yalnız bırakmadınız. Bu da gösteriyor ki, iktidarın kör, sağır ve dilsiz yapmak istediği Kürt ve Türk halkı el ele, omuz omuza mücadele ve direniş geleneğini yaşatarak heveslerini kursaklarında bırakıyor. Son olarak Ankara'ya giden arkadaşlarımızın coplanarak gözaltına alınmaları da bu yasanın vahşetini gözler önüne sermektedir. Copla, gözaltıyla, korkuyla bu yasayı kabul etmemizi istiyorlar. Korkmadığımızı ve kabullenmediğimizi haykırıyoruz ve haykıracağız.

Siz duyarlı halkımızı bu onurlu insanlık mücadelesine katılmaya ve desteklemeye çağırıyoruz.

Sıddık Bilgin davasında karar:

"N'olmuş yani, konuşturmak için işkence yapmışlar, ölmüş; kasten değil ki!"

Öğretmen Sıddık Bilgin'i işkenceyle katlettikten sonra kurşunlayarak "kaçarken vuruldu" süsü vermeye çalışan 4 sömürgeci subay ve 1 er hakkında açılan dava, son çıkarılan terör yasası gerekçe gösterilerek durduruldu. Bilgin'i işkenceyle katleden Yüzbaşı **Ali Şahin**, Astsubay **Mehmet Acar**, Astsubay **İbrahim Yıldız Görür**, Üsteğmen **Ümit Eriş** ve er **Suat Akova** hakkında ceza davası açılması kararı, Bingöl İl İdare Kurulu'na havale edildi.

30 Mayıs günü Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davada, Sıddık Bilgin'in avukatı **Orhan Gürhan**, sanıkların TCK'nın 450/9. maddesi gereğince idamla cezalandırılmalarını istedi. Olayın gelişimini bir kez daha somut kanıtlarıyla anlatan Gürhan, sanıkların Sıddık Bilgin'i işkenceyle öldürdüklerini, daha sonra işkence izlerini ortadan kaldırmak amacıyla cesedi yaylım ateşine tuttuklarını belirterek, *"Ceset bulunduğu yerden karakola getirilmiş, orada, zaman içerisinde darp izlerinin yok olması amacıyla ceset sahiplerine teslim edilmeyerek karakol bahçesine gömdürülmüştür"* dedi.

Bilgin'in avukatlarından **Müjgan Bilgin** de, sanık Yüzbaşı Ali Şahin'in işkencede katlettiği Sıddık Bilgin için bir senaryo hazırladığını vurgulayarak *"Senaryoya göre Sıddık Bilgin terörist olup, sığınakları göstermek için kaçarken vurulmuştur. Senaryoya uygun olarak otopsi zaptı hazırlatmış, tanıkları vatan hainliği suçlaması ile manevi baskı altına almış, kırılan kafatası kemiklerini yok etmiştir"* dedi.

Konuşmasında Sıddık Bilgin'in işkenceyle katledildiğine dair itiraz olmadığı anlaşılan savcı ise, esas hakkındaki mütalaasında, *"Sanıkların Sıddık Bilgin'e suçlarını söyletmek için işkence yaptıkları ve bu nedenle de Bilgin'in öldüğünün tespit edildiğini, sanıkların buradaki eyleminin kasten adam öldürmek suçu olmadığını"* söyledi ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası uyarınca, "terörle mücadele"de görevli amir ve memurların bu görevleri yapmalarından dolayı, Memurin Muhakematı Kanunu'na göre yargılanmalarına ilişkin kararın il idare kurulunun verebileceğini belirtti. Savcının da talebi olan dosyanın işlemden kaldırılması ve Bingöl İl İdare Kurulu'na devredilmesi, mahkeme tarafından da onaylanarak Sıddık Bilgin'in katilleri hakkındaki bu dava fiilen düşürülmüş oldu.

Bu davada karar düzeyine getirilen en önemli nokta ise, işkenceyle adam öldürmenin suç olmadığı, işkence yapmanın ve adam öldürmenin meşru bir fiil olduğu tarzındaki gerekçedir. Evet, sömürgeci-faşist rejime göre, işkenceyle adam öldürmek, yemek yemek, su içmek gibi son derece doğal ve vazgeçilmez bir uygulama. Devlet terörünün böylesine pervasız ve fütursuz bir şekilde savunulduğu, onaylandığı ve teşvik edildiği ne başka bir ülke bulunabilir ne de mahkeme heyeti.

Sıddık Bilgin olayı hala belleklerdedir. 1985 yılının Temmuz ayı sonlarında "PKK'ye yardım ve yataklık ettiği" gerekçesiyle gözaltına alınan Bilgin, Suveren Karakolu'nda sömürgeci-faşist Yüzbaşı Ali Şahin tarafından işkenceyle katledilmişti. Bilgin'in öldüğünün anlaşılması üzerine, onu ormanlık bir alana götüren sömürgeci katiller, burada cesedi kurşunlayarak "kaçarken vuruldu" görüntüsü yaratmaya çalışmış, dönemin TC İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut vd. artan kamuoyu baskısı karşısında bu düzmeceye dört elle sarılmışlardı. Hatta gerçeğin açığa çıkmasını engellemek için, ceset, sahiplerine bile teslim edilmemişti. Ancak kısa süre içinde somut kanıtlar ve görgü tanıklarının ifadeleriyle katliam açığa çıkarılarak dava açılmıştı.

Öğretmen Sıddık Bilgin'i katleden faşist Yüzbaşı Ali Şahin daha sonra görevlendirildiği Burdur'da ırza geçme ve işkence suçlarından dolayı tekrar basının gündemine gelmişti. Normal insanlık normlarına göre, her birisi çok ağır cezalar gerektiren bu suçlar, sömürgeçi-faşist rejim açısından ödüllendirilmesi gereken "başarılar" olduğu için Ali Şahin faşisti yüzbaşılıktan binbaşılığa terfi ettirildi.

En çarpıcı gerçeği bu davada da görüldüğü gibi, "Terörle Mücadele Yasası", sömürgeci-faşist rejimin kendi terörünü yasalaştırması, dolayısıyla işkencecilerin, katillerin yargılanacağı yerde ödüllendirilmesi, işkence, faşist devlet terörü ve katliamların teşvik edilmesi ve dört bir yandan halkın üzerine saldırılması demek.

Özel timler bir yurtsever genci daha katletti

Nisêbîn *(Berxwedan)*: 13'ü 14 Haziran'a bağlayan gece, Midyad şehir merkezinde **Ramazan ASLAN** adlı yurtsever özel timler tarafından evinin yakınında kurşunlanarak katledildi. Gece bazı ihtiyaçlarını karşılamak için dışarı çıkan Ramazan ASLAN, yoğun bir kurşun yağmuruna tutuldu. Daha sonra vücudunda 23 kurşun yarası bulundu.

Özel timler ve yerli işbirlikçilerinin ortak komplosu sonucu katledilen Ramazan ASLAN, birçok kez PKK'yi desteklediği gerekçesiyle gözaltına alınmış, en son 20 Temmuz 1990 tarihinde yine gözaltına alındıktan sonra da tutuklanarak Diyarbakır Cezaevi'ne konulmuştu. Diyarbakır'da 5 ay tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakılan Ramazan ASLAN'a yönelik baskı ve tehditlerin haddi hesabı yoktu.

Kitleler tarafından büyük tepkiyle karşılanan katliam sonrasında bir açıklama yapan Ramazan ASLAN'ın kendisi gibi yurtsever olan ve bu nedenle defalarca gözaltına alınan, 1 yıl süreyle tutuklu kalan babası **Şerif Aslan** şunları söyledi:

"Olay tamamıyla kontr-gerilla tarafından yapılmıştır. Kürt olmamız, devlet nezdinde yargılanmadan infaz edilmemize yeterli neden olmaktadır. Beni ve oğlumu birkaç sefer yargılamaları, onları tatmin etmemiş olacak ki, bu sefer devlet ve işbirlikçileri oğlumu yargılamadan idama mahkum edip, bunu da hemen infaz ettiler. Bu, devletin ve işbirlikçilerinin halkımızın haklı davası karşısındaki acizliğini göstermektedir. Devlet ve işbirlikçilerinin bu katliamının tüm dünya kamuoyunda teşhir edilmesi gerekmektedir. Kendilerine bu yaptıklarının, halkımızı haklı davasından alıkoyamayacağını, tam aksine davasına daha da sarılmasını beraberinde getireceğini belirtmekte yarar görüyorum."

Ramazan ASLAN, aslen Midyad'a bağlı Dubendê(İkizdere) köyündendi ve babası Şerif Aslan da bu köyün muhtarıydı.

Halk arasında, Ramazan ASLAN'ın katledilmesinde DYP Mardin milletvekili Süleyman Çelebi'nin babası Midyad Belediye Başkanı Şêxmus Çelebi ile yakın işbirlikçisi ve ajan Hawinê Dağ'ın da parmağı olduğu yolunda söylentiler yaygındır. Ancak bunun kesinlik derecesi bilinmiyor.

Sömürgeciler Ramazan ASLAN'ın cenaze töreninin büyük bir kitle gösterisine dönüşmesini engellemek için, günün ilk satlerinden itibaren şehri adeta yeniden işgal ettiler. Tüm mahalle ve sokak aralarına büyük bir askeri güç yığan cani sömürgeciler, halkın evinden dışarı çıkmasını bile önlediler.

Bir Kürt subay olursa neler yaşar?

Sêrt *(Berxwedan)*: **İlhan Bakır**, BêdlîsMotki doğumlu. Ege Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi mezunu. Yedek subay olarak Erzirom'a gönderilir. Körfez krizi döneminde Hezex(İdil)'te görevlendirilir. Oradan da Ağrı'ya sürülür.

İlhan Bakır'ın yaşadıkları bununla bitmez. Kendisi Hezex'te görevliyken iki asker ortadan yok olur. Bir iddiaya göre, bu erler kaçarak ARGK'ye katılırlar. Diğer iddiaya göre ise, aç kalan erler bir köye gidip yemek yerler. Dönüşte gerillalar tarafından yakalanır ve birlikte götürülürler. Bir süre gerillayla birlikte kaldıktan sonra askerler "kaçtıklarını" söylüyor; bir diğer iddiaya göre ise, gerillalar tarafından serbest bırakıldılar.

Bu askerlerden biri Bêdlîsli, diğeri Ağrılı. Ağrılı olanın ifadesinde şunlar yazılı; *"1988'den beri ben ve İlhan Bakır PKK'ye adam gönderiyoruz. Bizi de İlhan PKK'ye gönderdi"*. Tabii tesadüfün böylesi milyonda bir bulunur.

Gısayettin Akgün adlı asker ise, Geliye Şêx Cima baskını sonrasında kardeşi tarafından ihbar edilerek yakalattırılır. Askerin babası; *"Oğlum ve diğeri aç kalmışlar. Bir köyde yemek yiyip döndükten sonra yakalanıyorlar. Bir süre gerillaların yanlarında kalmışlar. Daha sonra onları gönderiyorlar. Ağrılı olana yol parası da vermişler. Benim oğlum, İlhan hakkında ifade vermemiş. Yakalandığında İlhan değil, bir başka subay ondan sorumluymuş.*

"Oğlumu yakaladılar, Diyarbakır'a götüreceklerini söylediler. Bêdlîs merkezde iki gün tutmuşlar. Şimdi nerede olduğunu bilmiyorum. Ekmek alacak param bile yok, onun için peşinde dolaşamıyorum. Nerede olduğunu bilemiyorum" diyor.

Yedek subay İlhan Bakır, 30 Mayıs günü Erzirom'da görevli albaydan, Şirnex'ten gelen bir yarbaya teslim edilerek Şirnex'e getiriliyor. Halen gözaltında ve tüberküloz hastası.

Kardeşi sürekli olarak kendisinden bilgi almaya çalışıyor. Kardeşi, *"İdil'deyken ziyaretine gittim. O bölüğün üsteğmeni,* **'İlhan senin yanına** korumа vermeye gerek yok. Sen rahatlıkla ilçeye çıkabilirsin. Birbirinizden anlıyorsunuz. Sen onların adamısın' *dedi. Ben kendim duydum bunları"* diyor. İlhan Bakır'ın kardeşi, Şirnex Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak, İlhan'ın nerede olduğunu sordu, ona gözaltında olduğu belirtildi.

Şimdi diğer iki asker de Şirnex'te gözaltında. Askerin biri Ağrılı, İlhan ise Ege'de. İkisinin birlikte daha yıllar öncesinden PKK'ye adam göndermeleri mümkün mü? Elbette değil. Ordu içinde bulunan Kürtler komplolarla karşı karşıya. Bu olay, en somut örneği.

VİLAYET YÜKSEK MAKAMINA / ŞIRNAK

ÖZÜ: Köye geri dönme isteğimizin kabulü hak.

Bölgemizin bilinen özelliğinden ötürü 1990 yılı yaz ayından bu yana köyümüzü terketmek mecburiyetinde kaldık. Şırnak il merkezi ve civar köylere sığıntı gibi yerleştik. Geçim şartları giderek zorlaştığından, çoluk çocuğumuzla birlikte el kapılarında sersefil olduk. Göçtüğümüz yerlerde bir karış toprağımız olmadığı gibi, çoğumuzun başını sokacak bir evi de yok.

Küçük ve büyük baş hayvanlarımızın tümünü düşük fiyatlarla satmak zorunda kaldık. Bugüne kadar elimize geçen bu paralarla idare etmeye çalışıyorduk. Malum olan bir hususa değinmek istiyoruz:

-Sanatımız, tahsilimiz yok.

-Sermaye ve becerimiz de yok. Bu nedenle, geçimimizi sağlayacak bir iş bulamadık. Kısaca, KÖYÜMÜZE DÖNMEK İSTİYORUZ. Bu konuda bizlere yardımcı olacağınız inancıyla, mazuratımızı sunuyoruz.

-Devletimiz güçlüdür. Şayet gitmemiz yetkililerce ARZULANMIYOR ise BİZE GEÇİMİMİZİ SAĞLAYACAK İŞ VEYA İMKAN VERİLSİN. Veya KÖYDEKİ malvarlığımız KAMULAŞTIRILSIN.

-Esasında yasalarımız da bunu öngörmektedir. Başka türlüsü, takdir buyurulur ki, haksızlık, keyfilik ve yasalara aykırılıktan öte anlam taşımaz. Bizler muhterem büyüklerimizin bu düşüncede olduklarına inanmıyoruz. Aksine, bizleri koruduklarına, bizim güven içinde yaşamımızı sürdürmemiz için çaba harcadıklarına yürekten güveniyor ve inanıyoruz.

Köye dönüşümüzün kabulü için gereğini yüksek emir ve müsaadelerinize saygıyla arz ve talep ederiz.

Ahmet Kabul / 17.5.1991

Not: Dönmek istenilen köy: Dereler(Avyan)

Siirt İnsan Hakları Derneği Şube Başkanlığı'na!

Bizler Siirt merkeze bağlı Meşelidere (Gavat) köy halkıyız. Geçen Kasım ayında köyü boşaltmak zorunda kaldık. Hepimiz Siirt merkeze geldik. Boşaltma nedenimiz belli. Önümüzde iki seçenek vardı. Ya korucu olacaktık ya da mülteci. Biz mülteci olmayı seçtik. Mülteci olmamızın nedeni merkezde görevli olan Jandarma Üsteğmen Halil Batur'dur. Bizler var olan erzağımızla şehire geldik. Var olan herşeyimizi tükettik. Şimdi açlıkla başbaşayız.

Bugün Siirt İl Jandarma Alay Komutanı'nın yanına gittik. Gitme nedenimiz belli. Köyümüze dönmek istiyoruz dedik. Bize *"Ya korucu olursunuz ya da dönemezsiniz, tercih sizin"* dedi. Biz kendisine, *"Bugüne kadar korucularınız kaç PKK'li öldürebildi, siz önümüze bu şartı getiriyorsunuz"* dediğimizde, *"Öldürmeseler de köye girişlerini önlüyorlar, yiyecek almalarını engelliyorlar, yeterli"* cevabını verdi. Biz kendisine, *"Korucular, ekmek almalarını engelleyemiyorlar"* dedik. Bunun üzerine, *"İşinize geliyor, onun için söylüyorsunuz"* dedi.

Bizlerin tek isteği köye dönüp, kendi olanaklarımızla yaşamaktır. Bizler dilenmek istemiyoruz. Adli ve askeri birimlerden para yönünden hiçbir talebimiz de yoktur. Var olan mal varlığımız geçimimiz için yeterlidir.

Bizler üç dört güne kadar köyümüze döneceğiz. Başımıza birşey gelirse bundan askeri birimler sorumludur. Bizlere gereken yardımın yapılması dileğiyle, saygılar.

Köy halkı adına:
Mehmet Şen, Süleyman Aslan (Muhtar), Şükrü Çekin (Aza)

Adres: **Gêvat(Meşelidere) köyü (27 Mayıs 1991 tarihinden sonra)**

Dağıtım: **Gereği için Helsinki İzleme Komitesi, Uluslararası Af Örgütü, Yabancı Elçilikler, Yerli ve yabancı basın, TBMM İnsan Hakları Kom.**

Sömürgeci-faşist TC, Süryaniler'i de rahat bırakmıyor

Hezex*(Berxwedan)*: Hezex-(İdil)'e bağlı bir Süryani köyü olan **Midih**(Öğündük) köyü halkı üzerinde tam bir sömürgeci devlet terörü estiriliyor. Sömürgeci askerler, köye sık sık baskın düzenleyerek halka baskı ve işkence uyguluyor, tehdit ediyor. Kadınlara sarkıntılık etmeye kalkışan sömürgeciler köy halkının dini, kültürel değerlerini aşağılıyorlar.

En son 6 Mayıs günü yine köye baskına gelen sömürgeciler, kilise içine dalarak ellerine gelen herşeyi yıkıp döktüler ve Süryani din adamını tartakladılar. Faşist subay, papaza, *"Siz gavursunuz, bölücülere destek veriyorsunuz. Niçin müslüman olmuyorsunuz? Kadınlarınızı niçin müslümanlarla evlendirmiyorsunuz?"* diyerek hem dini değerlerini horlamaya çalıştılar ve hem de tehdit ettiler.

Hıristiyan olan köy halkının dini, ahlaki ve toplumsal değerlerine böylesine fütursuzca saldıran sömürgeci güçlerin baskı ve tehditleri bununla da kalmadı. Aynı uygulama, daha da ağırlaştırılarak daha sonraki günlerde de devam etti.

Verilen haberlerde, köy halkının maddi varlıklarının ve ziynet eşyalarının da sömürgeciler tarafından talan edildiği, bu duruma karşı köy halkının da çeşitli mercilere şikayet dilekçeleri vermeye çalıştıkları bildiriliyor. Köy halkı, ayrıca sömürgecilerin bu baskı ve tehditlerine karşı yalnız bırakılmamaları ve desteklenmeleri çağrısında bulunuyor.

Süryanilere yönelik sömürgeci-faşist devlet terörünün de son bulmasının ve bu kesimin kendini özgürce geliştirebileceği, eşit ve özgür bir yaşama kavuşmasının tek koşulu Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin zaferidir. Aradaki her türlü ayrılığı bir tarafa bırakarak ve sömürgeciler ve işbirlikçileri karşısında açık ve net bir tavır alarak Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini desteklemeleri, bu mücadeleyi kendi mücadeleleri olarak görüp bunun etrafında kenetlenmeleri, Süryaniler'in sömürgeci egemenlik altında çektikleri acıların da son bulmasını getirecektir.

Gazeteciler nihayet serbest, Nisêbîn Gazetesi yeniden çıkabilecek

Nisêbîn*(Berxwedan)*: 4 Haziran günü Diyarbakır DGM'ne çıkarılan **Dr. Cemal Kahraman**, gazeteciler **Mehmet Baysal, Mecit Akgün** ve **Süleyman Balan** ile **Hasan Bozkurt**, Mehmet Yağız, **H. Mehmet Yağız** ve **Mehmet Aslan** tahliye oldular.

16 Mart günü, Nisêbîn ile Ömerli arasında bir grup ARGK gerillası ile sömürgeci ordu birlikleri arasında meydana gelen çarpışmada şehit düşen 5 ARGK gerillasının cenazelerini ailelerinin almak istemesi üzerine ortaya çıkan gelişmeleri yerinde izlemek üzere olay yerine giden Dr. Cemal Kahraman, Nisêbîn gazetesinden Mehmet Baysal, Mecit Akgün, Süleyman Balan ve diğerleri bu arada gözaltına alınmıştı.

Uzun süre gözaltında tutularak işkenceden geçirilen bu yurtseverler, Nisan ayı başlarında tutuklanarak Diyarbakır 1 No'lu Cezaevi'ne konulmuşlardı. Gazetecilerin ve İHD Nisêbîn temsilcisi Dr. Cemal Kahraman'ın tutuklanması büyük tepkilere yol açmıştı.

Bu nedenle de 5 Haziran günü yapılan duruşmayı Uluslararası Af Örgütü'nden bir yetkili ile çok sayıda basın mensubu da izledi.

Ayrıca Nisêbîn'in Girêmîran-(Girmeli) ile Tilhesen(Hasantepe) köyünden Mayıs ayı sonlarında gözaltına alınan 16 yurtseverden, içlerinde şehit **Metin DİNÇ**'in babası **M. Salih Dinç**'in de bulunduğu 5 yurtsever tutuklandı.

Saddam'dan kaçan askerlere esir muamelesi

Sêrt*(Berxwedan)*: Körfez krizi sırasında Irak ordusundan kaçarak TC'ye sığınan 750 asker, Sêrt'te bulunan Jandarma Tugayı'nda tutuluyor. Bunlara sabah saat 07.30 ve 15.30-16 arasında günde iki öğün yemek veriliyor. Askerler, aç kaldıklarını, büskivi ve pepsi ile karınlarını doyurmaya çalıştıklarını söylüyorlar.

Iraklı askerler aç kaldıkları gibi, yanlarında bulunan paraları da değerinin çok altında işlem görmekte. Örneğin, 300 bin TL değerinde olan riyali, 5 bin TL'den alıyorlar. Sabah saat 06.00'da kaldırılan Iraklılar, Türk askerlerin yapması gereken işleri ve temizliği de yapmak zorundalar. Tüm bunlara rağmen, sürekli dayak yediklerini, bütün hareketlerinin sınırlı olduğunu ve bir tabaktan sekiz kişi yemek yediklerini belirten askerler, kendilerinden bir Türk binbaşısının sorumlu olduğunu söylüyorlar. Ayrıca, 10-11.6.1991 günleri yedikleri yemekten zehirlendiklerini de ekliyor.

Saddam ordusundan kaçarak TC ordusunun eline düşen, bir anlamda yağmurdan kaçarken doluya tutulan Iraklı askerler, oradan kurtulabilmek için İstanbul'da bulunan bazı kiliselerin kendileriyle ilgilendiğini, yakında İstanbul'a gitmeyi umduklarını, orada kendilerine kimlik düzenleneceğini duyduklarını ve sonucu beklediklerini söyleyerek yardım çağrısında bulunuyorlar.

Dêrika Çiyayê Mazî davasında 8 tahliye

Dêrika Çiyayê Mazî*(Berxwedan)*: 2 Mart günü gözaltına alındıktan sonra yoğun işkenceler gören ve ardından da tutuklanarak Diyarbakır Cezaevi'ne gönderilen 13 yurtseverden 8'i 29 Mayıs günü çıkarıldıkları Diyarbakır DGM'de tahliye edilirken 5'inin de tutukluluk halininin devamına karar verildi. Tutuklulukları devam eden yurtseverler şunlar: **M. Ali Eser**, Sinan Çelik, **Vedat Aktaş**, Hüseyin Karakoç ve **Ali Erek**. "PKK'ye yardım ve yataklık ettikleri" gerekçesiyle TCK'nın 169. maddesi gereğince haklarında 3 ile 5 yıl ağır hapis cezası istenen yurtseverlerin duruşması 18 Haziran'a ertelendi.

Köylüler göçe zorlanıyor

Çolamerg*(Berxwedan)*: Son günlerde Çolamerg(Hakkari) ve çevresinde sömürgeci baskılar alabildiğine artmış durumda. Köyleri basan sömürgeciler yoğun bir şiddet eşliğinde, "ya köyü boşaltma ya da korucu olma" dayatmasında bulunuyorlar. Buna karşı direnen 6-7 köyün boşaltılması hazırlıklarına giriştiler bile. Boşaltılmaya çalışılan **Akêr** köyü halkının direnişi sürüyor. Durum gerginliğini koruyor. Halk sürgünü de, korucu olmayı da kabul etmiyor.

Gerillanın serbest bıraktığını düşman tutukluyor

Wan*(Berxwedan)*; Bêdlîs'in Norşîn(Güroymak) ilçesine Mayıs ayında gerillanın baskın yapmasından sonra sömürgeciler tarafından gözaltına alınan yurtseverlerden 3'ü dışında kalan hepsi serbest bırakıldı. Olayla bağlantılı oldukları gerekçesiyle 3 kişi tutuklandı. Oysa bu kişiler, baskın sırasında gerillalar tarafından birlikte götürülmüş, daha sonra salıverilmişlerdi. Düşman, bunların salıverilmesinin ardında kendine göre "çok özgün" nedenler aradığı için, söz konusu üç kişiyi tutukladı.

Açlık grevleri sonucu 2'si dışında tüm yurtseverler serbest

Wan*(Berxwedan)*: Mayıs ayı başlarında Wan Orduevi'ne yönelik gerilla eyleminin ardından başlatılan yoğun tutuklama kampanyasında gözaltına alınan 150-200 yurtseverin hemen hemen tamamı serbest bırakıldı. Bunda, dışarıda yurtsever kitlelerin yaptıkları açlık grevi önemli bir rol oynadı. Gözaltına alınanlardan **Ekrem Artaş** ile **Kadir Emek** ise tutuklanarak Diyarbakır Cezaevi'ne gönderildi.

Kerboran davasında tutuklu kalmadı

Nisêbîn*(Berxwedan)*: Kerboran'da Mart ayı başlarında yaşanan ve **Rukiye BOZKURT** adlı yurtseverin şehit düşmesiyle sonuçlanan ayaklanma sırasında gözaltına alınarak tutuklanan yurtseverler, 14 Haziran günü çıkarıldıkları Diyarbakır DGM'nce serbest bırakıldı.

14 Haziran günkü duruşma, tutuklular arasında bulunan 11 yaşındaki **Lokman Çetiner** ile 12 yaşındaki **Yılmaz Şahin**'in yaşlarının küçük olması gerekçe gösterilerek kamuoyuna kapalı yapıldı. İçerinde 4 de bayan bulunan yurtseverlerin adları şöyle: **Mevlüde İnan**, Hediye Çelebi, **Melek Çelebi**, Suriye Seylan, **Beşir Dolaşmaz**, M. Ali Aydoğan, **Mehmet Kılıç**, Mecit Çelebi, **M. Şirin Çelebi**, A. Kadir Akyüz, **Ekrem Alp**(sırtından aldığı kurşunla yaralıyken tutuklanmıştı. Sağlık durumu hala kötü), **Nezir Altun**, A. Nasır Akdoğan, **Osman Siyahkoç**, Halil Demirbağ(30 yaşında), **Hüseyin Gezici**, Mahsum Akbaba, **Resul Özkan**(Melle), A. Celil Akdoğan, **Mehmet Kaya**, A. Aziz Ağırman(Belediye başkanının makam şoförü), **Musa Şen**, Ercan Dilek, **Süleyman Seyhan**(60 yaşında), Sabri Akyüz, **M. Emin Acun**, M. Beşir Turan, **Abdullah Gezer**, Reşit Büyükkaya ve **Nevzat Büyükkaya.**

TC, kendi ihbarcılarını bile yaşatmıyor

Sêrt *(Berxwedan)*: Bêdlîs merkeze bağlı Şex Cima(Çeltikli) köyü imamı Hüsamettin'in oğlu, ihbarcı olduğu halde gözaltına alındı ve sonra da pencereden atılarak öldürüldü. Sömürgeciler, gözaltındaki ihbarcının kendisini pencereden attığını ve öldüğünü iddia ettiler. Şimdi kafalarda hemen, ihbarcı gözaltına alınır mı, alınırsa öldürülür mü(?) diye sorular şekilleniyordur mutlaka.

Anlatalım.

Berxwedan'ın 15 Mayıs 1991 tarihli 125. sayısında "Şex Cima köyü civarındaki gerilla saldırısında 60 kişilik bir sömürgeci birlik tümden safdışı bırakıldı" başlıklı bir yazı vardı. Bu gerilla pususu öncesinde Bêdlîs ve çevresinde büyük bir operasyon başlatılmıştı. Düşman, operasyonlara çıkarken, daha sonra pencereden atarak öldürdüğü ihbarcının verdiği "bilgiler"e dayanmış, ama sonuçta eli boş dönmüştü. Tam da operasyondan dönerken gerilla pususuna düşmüş ve 60 kişilik koca bir birliğini yitirmişti.

Daha sonra sömürgeciler, söz konusu ihbarcıyı hemen gözaltına alarak "ikili çalıştığı" suçlamasında bulundular. Düşmana göre, bu ihbarcı gerillaya da düşman birliklerinin nerelerden geçeceği haberini vermiş ve gerilla buna göre pusu kurmuştu. Oysa gerçek böyle değildi.

İşte, TC'nin kendisine yaltaklanan, ihbarcılık yapan, halkına ihanet eden insanlara güveni bile bu kadar. Bu ihbarcının öldürülme nedeni de, düşmanın kendisine güvenmemesi oldu. Ne de olsa Kürt'tü, güvenilmezdi.

Bu hazin son, tüm halk düşmanları, işbirlikçiler ve hainler açısından en kısa zamanda kendilerini halka affettirmeleri, artık daha fazla suça batmamaları için bir ibrettir.

Kimin ne zaman gözaltına alınacağı, akibetinin ne olacağı belli değil

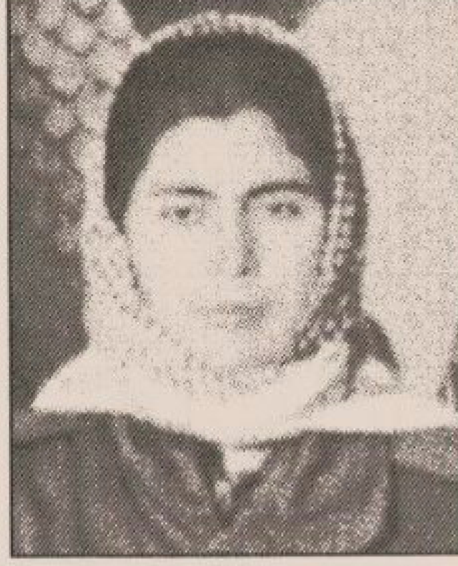
Sêrt*(Berxwedan)*: Sêrt ve çevresinde gözaltına alma ve tutuklamalar tüm şiddetiyle devam ediyor. Sêrt İl Jandarma Alay Komutanlığı'nda gözaltında bulundukları sırada çok yoğun işkencelerden geçirilen yurtseverlerin sayısı bile bilinmiyor. Son 15 gün içinde gözaltına alınan, daha sonra serbest bırakılan veya tutuklanan yurtseverlerin isim listesi uzadıkça uzuyor. Bizim elimize ulaşanlar şunlar.

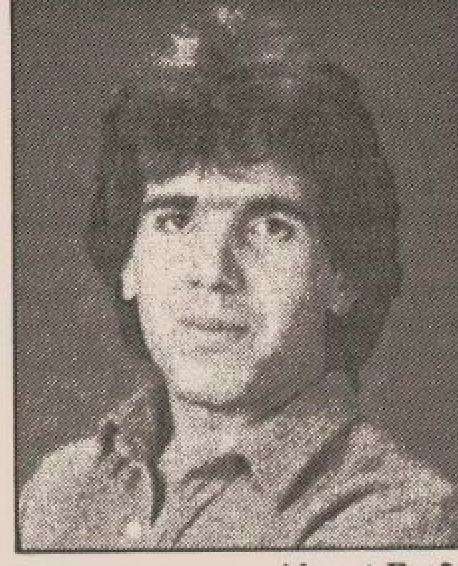
Sêrt merkezden **Musa Tan**(3.6.1991'de gözaltına alındı, hala gözaltında), **Kasım Ekinci**(12 Haziran'da tutuklandı, Diyarbakır 1 No'lu Cezaevi'nde); **Dih**(Eruh)'in **Lodê**(Ballıkavak) köyünden **İhsan Erdem**, M. Ahmet Erdem, **Hasan Ekin** ve 5 yurtsever (31 Mayıs'ta gözaltına alındılar); Dih'in **Nivîlan**(Çizmeli) köyünden **Halit Ekinci, Şarikan**(Çobankazan) köyünden **İbrahim Basut** ile **Sait Kaymaz** adlı çobanlar (28 Mayıs'ta gözaltına alındılar, 9 Haziran'da tutuklandılar); Dih'in **Kaûnimirî** köyünden **Süleyman Baba, Abdurrahman Sarıgül** (31 Mayıs'ta gözaltına alındılar, 12 Haziran günü serbest bırakıldılar), **Misriç**(Kurtalan)'ten **Edip Ayabe**, M. Emin Çelik, **Hakim Demir**, M. Mehdi Kaya(31 Mayıs'ta gözaltı, 12 Haziran'da salıverilme); Dih'e bağlı **Derawût** (Payamlı) köyünden **Habeş Özhan ile Hakim Özhan**(4.6.1991'de gözaltına alındılar, 12 Haziran'da tutuklandılar); yine aynı köyden **Beşir Yılmaz**(4 Haziran'da gözaltı, 12 Haziran'da salıverilme), **Abdulrezzak Sayın**(6 Haziran'da gözaltı, 11 Haziran'da serbest), **Guri Oğuz** (4 Haziran'da gözaltı, 12 Haziran'da serbest); Dih'in **Mêrgê** köyünden soyadını tespit edemediğimiz **Kadir** adlı yurtsever(6 Haziran'da gözaltı, 12 Haziran'da serbest); Dih'in **Zoravan**(Ekinciler) köyünden **Talat Oğuz** ile **Muhsin Sugun**(27 Mayıs'ta gözaltına alındılar, 10 Haziran'da tutuklandılar); Dih'e bağlı **Xalidiyê**(Kekliktepe) köyünden soyadını bilemediğimiz **Tevfik** adlı yurtsever (hala gözaltında); Dih'in **Kuşê**(Yerliçoban) köyünden **Ahmet Nas**(14 Haziran'da hala gözaltındaydı); **Üşî**(Kayalısu) köyünden **Emin İlten**; Dih'in **Kerxwar**(Demirboğaz) köyünden ismi saptanamayan **iki yurtsever**; **Hezo**(Kozluk)'ya bağlı **Şabo** (Aşî, Yenidoğan) köyünden **Abdullah Aydın**, Mazhar Kamaş, **Nesip ...**, Faris ..., **Zeki Çelik**(6 Haziran'da gözaltına alındılar) ve Misriç'in **Tillê**(Çaltepe) köyünden bir yurtsever daha bu süre içinde gözaltına alındı.

Direniş şehitleri anıldı

Berxwedan muhabirleri bildiriyor

Seyit Şenpınar

Bêrîvan

Ahmet Ergîn

Nürnberg: 19 Mayıs günü Almanya'nın Nürnberg kentinde mayıs şehitleri, bir geceyle anıldı. 600'ün üzerinde yurtseverin katıldığı anma gecesinde yapılan konuşmalarda, devrim şehitlerinin mücadeledeki yeri üzerinde duruldu, yaşamları anlatıldı. Kültür programında yer alan Nürnberg-Kürdistan Folklor Grubu, Stuttgart-Kürdistan Müzik Grubu ve yurtsever ozanlar çeşitli halk ezgileri, devrimci marşlar ve halk oyunları sundular. Son gelişmeleri konu alan bir tiyatro oyunu da, kültür programının son halkasını oluşturdu. Anma toplantısına katılan yurtseverler attıkları sloganlar eşliğinde salondan ayrıldılar.

Berlin: 25 Mayıs günü Almanya'nın Berlin kentinde YXK ve YKWK örgütleri, Mayıs ayı devrim şehitlerini ortaklaşa düzenledikleri bir geceyle andılar. 100 civarında Kürdistanlı yurtseverin katıldığı gecede, devrim şehitlerinin mücadelelerini anlatan Kürtçe ve Türkçe konuşmalardan sonra, kültür etkinlikleri sergilendi. Koma Botan Koro ve Folklor Grubu direniş türküleri okudu, folklor oyunları sundu. Güney Kürdistan'daki trajediyi ve sömürgeci-faşist TC'nin uygulamalarını konu alan skeçlerden sonra, gece, "APO hate Hîlwanê" halayı eşliğinde sonuçlandırıldı.

Odensee: Mayıs şehitlerini anma vesilesiyle 25 Mayıs'ta Danimarka'nın Odensee kentinde bir gece düzenlendi. 150 civarında Kürdistanlı yurtseverin katıldığı anma gecesinde, Koma Yaşar ve Koma Amed Folklor Grupları ile yurtsever ozanlar kültür programlarıyla yer aldılar. Kitleler "APO hate Hîlwanê" halayı ardından dağıldı. TDKP Odensee Taraftarları, TKP-ML ve Kurtuluş Hareketi Danimarka Taraftarları dayanışma mesajlarını sundular.

Kassel'de şehitleri anma gecesi - 1991 Foto: Berxwedan

Hannover: 1 Haziran günü Almanya'nın Kassel kentinde, Mayıs ayı devrim şehitlerinin ve Hannover çevresinden Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine katılarak ARGK saflarında sömürgeci düşmana karşı savaşımda şehit düşenlerin anısına bir gece düzenlendi. Geceye 700 civarında yurtsever katılım sağladı. Şehitlerin anısına yapılan konuşmalar ardından, şehit aile ve yakınları söz alarak şehitlere bağlılığın gereği olarak mücadeleye katılım çağrısında bulundular. Kültür programını ise HUNERKOM üyesi ozanlar, Bielefeld Kürdistan Müzik Grubu, Koma Amed müzik, Koma Cesur ile Koma Amed folklor grupları oluşturmuştu. Müzik ve folklor gösterilerine ek olarak bir tiyatro oyunu da sergilendi. PKK-Celle Davası tutukluları, YXK-Avrupa Merkezi, Berxwedan çalışanları, HEVKOM, YXK ve YJWK Hannover Örgütleri, YXK Bielefeld Örgütü ile TKP-ML dayanışmacı mesajlarını anma gecesine ilettiler.

PKK Celle Davası tutukluları geceye ilettikleri mesajlarında, "*...Hannover ve çevresinden ulusal direniş mücadelemize katılmış ve vatan topraklarını kanlarıyla kızıllaştıran şehitlerimize bağlılık, ancak vatana bağlılık ve özgürleştirmekle mümkün olacaktır. Şehitlerimizin anısı bunu emretmektedir. Onlar kaynağa dönüşün, vatandan uzak yaşayanları vatana çağrının, gerçek yaşamın, direnişin sembolü ve sahibidirler. Hepimizin yakından tanıdığı ve hepimize gerçek yaşam yolunu göstermede büyük katkıları olan, vatan toprakları üzerinde şahadete ulaşarak kanlarıyla topraklarımızı kızıla boyayan* **Hüseyin GÜNDAR (Hilmi), Ali AGAL, Bêrîvan, Ahmet ERGİN, Seyit ŞENPINAR**... *yoldaşlar, bunun en gerçek kanıtı ve canlı örnekleriydiler...*" dediler.

Nürnberg: 2 Haziran günü Almanya'nın Münih kentinde YXK-Münih taraftarlarının düzenlediği Mayıs şehitlerini anma gecesine 800 civarında Kürdistanlı yurtsever katıldı. Münih ve Stuttgart folklor ve müzik ekipleri ile yurtsever ozanlar ezgi ve marşlar okudu, folklor oyunları sergiledi. Davul-zurna eşliğinde çekilen halay ve okunan "APO hate Hîlwanê" türküsüyle geceye son verildi. YXK örgütü Münih alanında ilk defa böylesi bir etkinlik düzenliyordu. Bu da, YXK örgütlenmesinin bu alanda da hızlı gelişimine güzel bir kanıt oldu.

Paris: 2 Haziran günü Fransa'nın başkenti Paris'te Mayıs şehitlerini anma gecesi düzenlendi. Şehitlerin anısına saygı duruşuyla başlatılan geceye 2.000 civarında Kürdistanlı yurtsever katıldı. Şehitlerin anısına ve mücadelesine ilişkin Kürtçe, Fransızca ve Türkçe yapılan konuşmaların yanısıra HUNERKOM üyesi ve diğer yurtsever ozanlar, bir çocuk folklor ekibi ile Koma Serhedan folklor ekibi de kültür programında yer aldılar. Gecede bir tiyatro oyunu da sergilenirken, çeşitli aralıklarla serîhildan şiirleri okundu. Direniş ruhuyla dolan yurtseverler son ana kadar attıkları direniş sloganları ardından dağıldılar.

Wintertur: Şehit ve tutuklu aileleriyle dayanışma amacıyla 1 Haziran günü İsviçre'nin Wintertur kentinde yapılan geceye 500 dolayında Kürdistanlı yurtsever katıldı. Şehitlerin ve zindan direnişçilerinin ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişiminde oynadıkları role ve onlara sahip çıkmanın önemine değinilen konuşmanın yanısıra gecede, Zürih bayanlar ve karma folklor ekipleri Kürdistan halk oyunlarından örnekler sundular. Zürih ve Basel müzik grupları ile yurtsever ozanlar da devrimci-direnişçi türküler seslendirerek kitlelerin coşkusunu artırdılar.

Gecede en büyük ilgi ve beğeniyi, Dörtlerin kendilerini yakma eylemini konu alan "Dörtlerin Gecesi" adlı tiyatro oyunu topladı.

Saarbrücken; 1 Haziran günü Almanya'nın Saarbrücken kentinde gerçekleştirilen devrim şehitlerini anma gecesine 600'ün üzerinde Kürdistanlı yurtsever katıldı. Saygı duruşu ardından şehitlerin mücadelesini ve devrimdeki yerini anlatan bir konuşma yapıldı. Stuttgart tiyatro ve müzik ekibi, Frankfurt folklor ve müzik ekibi, Saarbrücken çocuk folklor ve müzik ekipleri ile yurtsever ozanlar oluşturdukları kültür gösterileriyle büyük beğeni topladılar. Ülkeden yeni gelmiş bir yurtsever de mücadele haberlerini ve izlenimlerini kitleye aktardı. Anma gecesi "APO hate Hîlwanê" halay ve türküsü eşliğinde sonuçlandırıldı.

Stuttgart: 25 Mayıs günü Almanya'nın Stuttgart kenti Messkirch alanında yapılan Mayıs şehitlerini anma gecesine 1.000'i aşkın Kürdistanlı yurtsever katıldı. Kültür programı bir çocuk korosu, yurtsever ozanlar, Koma Jiyan Folklor ve Müzik Ekibi oluşturdurlar. Okunan türküler, sunulan folklor oyunlarının yanısıra bir tiyatro oyunu ve bir video filmi de izletildi. Şiirlerin de okunduğu gecede yapılan konuşmalarda, şehitlerin anısına bağlılığın ancak mücadeleyi yükseltmekle mümkün olacağına değinildi. YXK, YJWK ve YKWK örgütleri, SP ve Wan(Van)-İHD'nin sundukları dayanışma mesajları da okundu. Gece, Koma Serkevtin'in okuduğu türküler eşliğinde, "APO hate Hîlwanê" halayıyla sonuçlandırıldı.

Kopenhaag: Danimarka'nın başkenti Kopenhaag'da 18 Mayıs günü Mayıs şehitlerini anma vesilesiyle bir kitle toplantısı düzenlendi. Çok sayıda yurtseverin katıldığı toplantıda şehitlerin yaşamı ve mücadelesi, devrimdeki yeri üzerine konuşmalar yapıldı. Yurtseverlerin bizzat konuşmalara katılarak şehitleri anlatması toplantıyı daha da güçlendirdi. Tüm yurtseverler şehitlere bağlılıklarını bu vesileyle bir kez daha dile getirmiş oldular.

Holstebro: Yine 18 Mayıs günü, Mayıs şehitleri anısına Danimarka'nın Holstebro kentinde başka bir toplantı gerçekleştirildi. Burada da toplantıya katılan yurtseverler şehitleri anarak, onlara bağlılıklarını dile getirdiler. Örnek alınması ve izinde yürünmesi gereken tek yaşamın, şehitlerin uğruna kanlarını döktükleri vatana tabi yaşam olduğunu vurguladılar.

Linz: Avusturya'nın Linz kentinde 26 Mayıs'ta Mayıs şehitlerini anma toplantısına 100 civarında Kürdistanlı yurtsever katıldı. Kürdistan devriminde Mayıs ayında şehit düşenlerin yaşam ve mücadelesinin anlatıldığı toplantıda, aynı zamanda Türkiye devriminde Mayıs ayında şehit düşen devrimciler de anıldı, anılarının yaşatılacağı vurgulandı. Toplantı, şehitlerin anısına bağlılık sözüyle sonuçlandırıldı.

İsviçre Serhedanspor - 1991 Foto: Berxwedan

Mayıs şehitlerini anma futbol turnuvası

Hannover *(Berxwedan)*: 18 Mayıs günü Almanya'nın Celle kentinde, daha önce tüm Almanya çapında yapılan **"Newroz Futbol Turnuvası"**nda birinci ve ikinci olan 7 takımın katılımıyla **"Mayıs Şehitlerini Anma Futbol Turnuvası"** düzenlendi.

Turnuva, şehitlerin anısına yapılan saygı duruşu ve konuşmalarla başladı. İki gruba ayrılan takımlar, önce eleme maçlarını oynadı. Birinci ve ikinci olan takımlar yarı finale yükselirken, üçüncü olan takımlar elendi. Elenen takımlar arasında kendi liginde (Alman liginde) birinci ve turnuvada favori gözüken Diclespor da vardı. İlk elemelerde en şanssız takım ise Welatspor oldu. Araradspor'la aynı puanı paylaşmasına ve berabere kalmalarına rağmen, Welatspor atılan gol farkıyla elendi.

Hanau kentinden gelen Serîhildanspor, canlı olmanın yanısıra tavırlarıyla beğeni kazandı. ERNK bayrağıyla sahaya inen ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine bağlılık andı içen Serîhildanspor oyuncuları, turnuva boyunca moral kaynağı oldular. Bagokspor ise şampiyonluğa layık bir oyun sergiledi ve şampiyon olmaya hak kazandı. Şampiyon takım oyuncuları olgun davranışlarıyla da izleyiciler içinde beğeni topladılar.

Turnuva sonucunda ilk üçe kupalar verilirken, diğer dört takıma da YXK başarı şiltleri verildi. Ayrıca turnuvaya katılmak için gelirken yolda trafik kazası geçiren, fakat buna rağmen maçlara katılan ve olumlu davranışlar sergileyen Botanspor'a centilmenlik şildi verildi. Turnuva sonuçları sırasıyla şöyle: **1- Bagokspor** (Stuttgart), **2- Botanspor** (Köln), **3- Serîhildanspor** (Hanau), **4- Araradspor** (Hagen), **5- Welatspor** (Hamburg) **6- Diclespor** (Celle) ve **7- Botanspor** (Berlin).

AÇLIK GREVLERİYLE DAYANIŞMA VE TERÖR YASASINI PROTESTO EYLEMLERİ

Berxwedan muhabirleri bildiriyor

Zürih: İsviçre'nin Zürih, Bern ve Cenevre kentlerinde bulunan Kürdistanlı yurtseverler, 11 Haziran günü Kürdistan ve Türkiye genelinde yapılan açlık grevleriyle dayanışma ve Anti-Terör Yasası'nı protesto amacıyla çeşitli eylemler yaptılar.

Bern'de 70 ERNK taraftarının katılımıyla Uluslararası Af Örgütü binası önünde yapılan gösteri olaylı sonuçlandı. ERNK taraftarlarından oluşan bir heyet Af Örgütü yetkilileriyle görüşerek, Anti-Terör Yasası'nın kaldırılması ve ülkedeki açlık grevcileriyle dayanışma geliştirilmesi biçimindeki taleplerini iletti. Talepleri kabul eden yetkililer, örgütün Londra'daki merkezine durumu hemen ilettiler. Ancak bina dışında beklemekte olan ERNK taraftarları, İsviçre polisinin saldırısına maruz kaldılar. Polisler, bir yurtseverin kimliğine ve kullanılmakta olan bir megafona, gösterinin izinsiz olduğu gerekçesiyle el koydular.

Eylem esnasında Almanca ve Fransızca olarak çok sayıda bildiri de dağıtıldı. Ayrıca İsviçre basınından bazı gazeteciler de eylemi görüntüledi.

Zürih kent merkezinde toplanan 60 civarında yurtsever de, aynı amaçla yarım saat süren bir oturma eylemi yaptı. Basın mensuplarının da izlediği oturma eyleminden sonra yürüyüşe geçen ERNK taraftarları, bu arada çok sayıda bildiri dağıtıp kamuoyunu da bilgilendirdiler.

Cenevre'de bir grup ERNK taraftarı bir gün boyunca oturma eylemi yaparak kamuoyunun dikkatini Kürdistan ve Türkiye genelinde son çıkarılan Anti-Terör Yasası'na karşı yükseltilen açlık grevlerine çekti. Bu amaçla bilgilendirme masası açıldı, çok sayıda bildiri dağıtıldı.

Kürdistanlı yurtseverlerin bu protesto eylemleri büyük ilgi uyandırdı. Yerel bir radyo muhabiri, eylemde bulunan yurtseverlerle röportaj yaptı.

Köln: 7 Haziran günü Almanya'nın Köln kentinde Kürdistan ve Türkiye'nin çeşitli kentlerinde yapılan açlık grevlerini desteklemek, Anti-Terör Yasası'nı ve Dêrika Çiyayê Mazî ile Mêrdîn'deki açlık grevcilerine özel timlerin saldırılarını protesto etmek amacıyla 40 dolayında ERNK taraftarı, ünlü "Dom Kilisesi"nin önünde bir oturma eylemi gerçekleştirdi. Sabah saat 10.00'dan akşam 17.00'ye kadar yağan şiddetli yağmur altında süren eylem boyunca, cephe bayrakları altında bilgilendirme masaları açıldı, bağışlar toplandı, çok sayıda bildiri ve yayın dağıtıldı. Yağan yağmura rağmen yurtseverler eylemlerini planladıkları gibi sonuna kadar sürdürdüler.

Bonn: Kürdistan ve Türkiye kentlerinde başlatılan açlık grevleriyle dayanışmada bulunmak için 7 Haziran günü Almanya'nın başkenti Bonn'da 50 kişilik bir ERNK taraftarı grup, sabah saat 10.00'dan akşam saat 17.00'ye kadar bir oturma grevi yaptı. Eylem süresi içinde 3.700 dolayında bildiri dağıtılarak Alman kamuoyu eylemin amaçları hakkında bilgilendirildi. Oturma eylemi başarıyla sonuçlandırıldı.

Viyana: 11 Haziran günü Avusturya'nın başkenti Viyana'da Anti-Terör Yasası'nı protesto ve açlık grevleriyle dayanışma amacıyla ERNK taraftarları bir işgal eylemi gerçekleştirdi. Eylemi, 40 civarında yurtsever, Avusturya Haber Ajansı ve Uluslararası Haber Ajansı binalarını işgal ederek gerçekleştirdi.

Bonn'da protesto gösterisi - 1991 Foto: Berxwedan

Anti-Terör Yasası'nın kamuoyuna anlatılması ve Avusturya hükümetinin bu yasa konusunda tavır belirleyerek Türk devletine protesto telgrafı göndermesi, eylemin temel amaçlarıydı. Ayrıca eylemcilerin istemi olan, eylemin televizyonlardan haber olarak verilmesi de kabul edilerek eylem televizyon programlarında gösterildi. Anti-Terör Yasası'na ilişkin bir bildiri ve bir suç dosyası uluslararası basın kuruluşlarına dağıtıldı. Eylemin amacına ulaştığına inandıktan sonra yurtseverler, herhangi bir olayın çıkmasına mahal vermeden kendileri eyleme son verdiler.

Paris: Anti-Terör Yasası olarak bilinen, sömürgeci Türk devletinin özel savaşının bir parçası olan devlet terörü yasasına karşı, 8 Haziran günü Fransa'nın başkenti Paris'te bir protesto yürüyüşü gerçekleştirildi. ERNK taraftarlarının yanısıra çok sayıda Fransız ve Türk ilerici-demokratlar da yapılan yürüyüşte yerlerini aldı. Çok sayıda örgüt ve kuruluş çeşitli biçimlerde destek sunarak dayanışma içinde olduklarını açıkladılar.

1000'in üzerinde kitlenin katıldığı yürüyüşte en etkili katılımı ERNK taraftarları sağladı. Pankart ve flamaları ardında dizilen yürüyüşçüler bir taraftan sloganlarıyla TC'yi protesto ederken, diğer yandan da megafonlardan yapılan açıklamalarla Anti-Terör Yasası'nın anlamı ve getirmek istedikleri sıralandı.

Türkiye sol hareketleri taraftarlarının genelde dayanışmacı olarak katıldıkları protesto yürüyüşü, güzergah boyunca kamuoyunun yoğun ilgisiyle karşılaştı. İzleyici Fransızlar ve diğer halklardan insanlar yer yer tutturdukları alkış tempolarıyla yürüyüşe destek verdiler. Çok sayıda Fransız basın mensubu yürüyüşü izledi. Daha sonra eylem haberleri fotoğraflarla basında çıktı.

Miting alanında yapılan konuşmalardan sonra eyleme son verildi. Eylem süresi içinde konuya ilişkin binlerce bildiri de dağıtıldı.

Frankfurt: 13 Haziran günü Almanya'nın Frankfurt kentinde ERNK taraftarları ve Türkiye sol hareketinden örgütlerin taraftarları birlikte Alman Sosyal-Demokrat Partisi-SPD'nin binasını ziyaret ettiler. İstanbul'da yapılmakta olan Sosyalist Enternasyonal'ın Kongresi'ne iletilmek üzere SPD yetkililerine bir talepler mektubu elden verildi. Mektubu kabul eden yetkililer, istenilen yere ileteceklerini belirttiler, ancak SPD Başkan'ı Willy Brand'ın parti merkezindeki adresine ilettiler. Mektupta şu talepler sıralanmıştı:

– Anti-Terör Yasası'nın kaldırılması,

– Hücre tipi cezaevi uygulamasına geçilmemesi,

– Siyasi tutukluların avukat ve aileleriyle görüşmelerine sınırlandırma getiren uygulamanın kaldırılması,

– Türkiye ve Kürdistan'da işkencecilerin aklanmaması, korunmaması, gizlenmemesi; teşhirlerinin yapılması ve suçlu olanlara ceza verilmesi,

– Kürdistan'da özel savaşa son verilmesi, TC ordusunun Kürdistan'dan çekilmesi,

– Körfez savaşı esnasında Kuzey Kürdistan halkına verilen maddi zararların telafi edilmesi,

– Kürdistan'dan koruculuk sisteminin kaldırılması,

– Tüm işgalci güçlerin Kürdistan'ın dört parçasından çekilmesi.

Mektubu ERNK taraftarları dışında, Toplumsal Kurtuluş, TKP-B, Dev-Sol, TSK, Kawa, TKP-ML Hareketi, Ekim, Kurtuluş Hareketi, THKP-C Acilciler taraftarları, "Türkiye'de siyasi tutuklular ve Kürdistan Halkıyla Dayanışma Komitesi" adıyla imzalamışlardı. Ziyareti toplam 15 kişilik bir grup gerçekleştirdi.

Ayrıca, Anti-Terör Yasası'nı protesto ve açlık grevleriyle dayanışma amacıyla daha birçok Avrupa kentinde çeşitli eylemlerin gerçekleştirildiği haberleri gazetemize ulaştı, ancak detayları hakkında bilgi ulaşmaması nedeniyle bu sayıda veremiyoruz.

Avrupa'da "Güney Kürdistan'la Dayanışma Kampanyası"nın sonuçları

Nisan ayı başlarından itibaren gündemleşen Güney Kürdistan'daki halkımızın dramı karşısında en başta ERNK, acılar içindeki halkımıza sahip çıkarak, hızla yardım girişimlerine koyuldu. PKK ve ERNK'nin en üst düzeyde yaptıkları çağrılar üzerine Kuzey-Batı Kürdistan'da ve yurt dışında bulunan tüm yurtseverlerin pratik çabalara katılımıyla **"Güney Kürdistan'la Dayanışma Kampanyası"** başlatıldı.

Çağrıların ardından tüm Avrupa genelinde de yardım ve dayanışma komiteleri oluşturuldu. Bir yandan komiteler, düzenledikleri yüzlerce siyasal eylemle emperyalizmi, sömürgeci-faşist Türk devletini ve sömürgeci-faşist Irak rejiminin insanlık dışı soykırımını protesto ve teşhir ederken, öte yandan da maddi ve manevi destek girişimlerinde bulunarak yardımlar toplama çalışmalarını başlattı.

İki ay gibi bir süre içinde Avrupa'nın birçok ülkesinde onlarca kentte binlerce Kürdistanlı yurtsever çok sayıda açlık grevi, yürüyüş, miting, toplantı, işgal vb. eylemleri gerçekleştirdi. Avrupalı ilerici ve demokrat parti, kurum ve tanınan şahsiyetlerle ortaklaşa gösteriler, toplantı ve geceler düzenlendi. Güneyli halkımızın içinde bulunduğu durumun yerinde incelenmesi amacıyla onlarca heyet oluşturularak, bunların sınır boylarına gönderilmesi ve orada halkımızla doğrudan temas kurmalarının gerçekleşmesi çalışmaları yürütüldü.

Esas olarak gelişmelerin siyasal boyutlarına dikkatleri çekerek Kürdistan'da ulusal kurtuluş için yükseltilen direnişin desteklenmesi başa alınırken, sürdürülen "Güney Kürdistan'la Dayanışma Kampanyası" sürecinde maddi yardım ve destek boyutlarına da önemli bir ağırlık verildi. Çeşitli Avrupa kentlerinde açılan hesap numaraları ve merkezi olarak basılıp dağıtılan bağış toplama makbuzlarıyla Avrupalı ve Kürdistanlı kitlelerden maddi yardımlar toplandı. Haziran ayı başlarına kadar elimize ulaşan toplam yardım miktarı **500.000** (beşyüz bin) Alman markıdır. Birçok alandan hala da bize ulaşan yardımlar olmaktadır. Ayrıca ERNK'nin girişimleriyle Avrupa'nın birçok ülkesinde bulunan değişik insan hakları ve yardım kuruluşlarının topladığı ama, sömürgeci Türk devletine, onun Kızılay'ına, Kızılhaç'a ve ilkel-milliyetçi Kürt örgütlerine teslim edilmesini istemedikleri **700.000** (yediyüz bin) Alman markını aşkın maddi yardım, ERNK'nin açtığı olanaklarla, bizzat bu kuruluşlar tarafından Kuzey-Batı Kürdistan'a götürülmüş ve orada ihtiyaç duyulan eşyalara dönüştürülerek, eşyalar halka elden dağıtılmıştır.

Para yardımları dışında büyük ölçüde giyecek eşyası, çadır, battaniye, uyku tulumu ve ilaç da toplandı. İki ay boyunca toplanan ve **200 ton**'un üzerinde olan eşyalar ve ilaçlar İran'daki bazı kamplara, Botan ve Zaxo'daki kamplara ulaştırıldı. Tüm eşyalar oluşturulan halk komiteleri tarafından mümkün olduğunca eşit düzeyde ve özellikle ihtiyaç duyan halk kesimlerine doğrudan dağıtıldı. Ayrıca onlarca yardım kuruluşu da, ERNK'nin girişimiyle tonlarca eşya ve ilacı kamplara halk komiteleri ile işbirliği halinde bizzat ulaştırdı.

Bunun karşısında sömürgeci-faşist Türk devleti de Mayıs ayı başlarından itibaren yardımları engellemek için yasaklar koymaya başladı. Giden eşyalara el koyma ve Kızılay'a devretme girişimlerinde bulunarak gerçek yüzünü bir kez daha sergiledi. Yardımları "PKK gönderiyor" bahanesiyle kamyon şoförleri, komite ve kuruluş temsilcileri, Edirne Gümrük Kapısı'nda günlerce gerekçesiz sorgulara alınarak bekletildi. Buradan kurtulanlar, bu sefer de başta Amed(Diyarbakır)'de olmak üzere çeşitli Kürdistan kentlerinde gözaltına alınarak kendilerine işkence yapıldı. Ancak tüm bunlara rağmen eşyaları yerine ulaştırmak görevini üstlenenler görevlerinin takipçisi olduklarını ortaya koyarak halk komitelerinin de destekleriyle eşyaları yerlerine ulaştırdılar.

Türk sömürgeci devletinin çapulcu bir kuruluşu olan Kızılay ve emperyalist devletlerin Kızılhaç gibi kuruluşları, gönderilen yardımları ya TC'ye teslim ederek Kızılay'ın depolarına istif ettiler ya da ilkel-milliyetçi aşiret ağalarının insafına teslim ettiler. TC, bu şekilde eşyaları gasp ederek Kızılay'ın depolarını doldurmak için örneğin Amed'den yardım eşyalarıyla doldurulan tren ve yük kamyonlarını Kürdistan'dan Türkiye'ye gönderirken, takipçisi olunduğu için ERNK'nin inisiyatifiyle gönderilen binlerce tonluk yardım eşyası doğrudan acılar içindeki halka dağıtıldı.

PKK ve ERNK'nin örgütlediği bu aktif yardım çalışmalarından da, halkımızın gerçek sahibinin kim olduğu bir kez daha açıkça görüldü. İlkel-milliyetçi ve reformist Kürt çevreler ise, kendi eserleri de olan bu trajedi karşısında bile çıkarcı mantığın sürdürücüleri oldular. Onlar bu tarzda çıkarcı yaklaşımı esas alırken, PKK ve ERNK Güney Kürdistan'daki halkımızın sorununa yaklaşımını salt maddi yardımlarla sınırlı tutmamış, direnişi destekleme kampanyası başlatarak, bizzat silahlı güçleriyle Güney Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine katılmış, alana aktardığı binlerce savaşçısı şahsında da doğru çözümü halkımıza götürmüştür.

5 Haziran 1991
Güney Kürdistan'la Dayanışma Kampanyası Komitesi

Kürdistanlı yurtseverlerin çeşitli etkinlikleri

Yurtseverler yeni bir derneğe kavuştu

Celle *(Berxwedan):* Daha önce sahip oldukları derneğin çeşitli nedenlerle kapanması, Almanya'nın bu kentinde yaşayan Kürdistanlı yurtseverlerin arasında derin üzüntü yaratmıştı. Ülke ve birarada olma özlemi içinde olan yurtseverler, yoğun çabalar ardından nihayet yeni bir derneğe kavuştular.

20 Mayıs günü 150'nin üzerinde yurtseverin biraraya gelmesiyle derneğin açılışı çoşkuyla kutlandı. Açılışın müzik programını Koma Amed hazırlamıştı. Sovyetler Birliği'nden gelen Keremê Anqosî adlı Kürt misafir, çeşitli konulara değindikten sonra, yurtseverlerin girişimini kutladı ve tüm yurtseverlere vatana sahip çıkması çağrısında bulundu. Kürdistanlı yurtseverlerin Avrupa'yı kurtuluş alanı görmemesi gerektiğini belirten yurtsever misafir, sömürgeci düşmanın alçakça oyunlarına da değindi, birlik ve beraberliğin korunmasının en büyük görevlerden olduğunu vurguladı. Konuşmasını, "Bijî ARGK" sözleriyle bitirdi.

Çeşitli siyasal konuşmaların da yapıldığı toplantıda, derneğin çalışmalarına ilişkin perspektifler üzerinde de duruldu. Toplantıya katılan yurtseverler derneğin çalışmalarına harcanması amacıyla 2.000 DM civarında bir bağışta da bulundular. Toplantı müzik eşliğinde çekilen halaylarla sonuçlandırıldı.

24 Mayıs günü de derneğin açılışı davetli Alman dostlarla birlikte ikinci kez kutlandı. Bir belediye temsilcisi başta olmak üzere, 25 civarında bürokrat da toplantıya katıldı. Koma Amed bir müzik sunarken, misafirlere Kürt yemekleri ikram edildi. Toplam 120 civarında dost Alman bu açılış toplantısına katılmıştı.

Alman davetlilere sunulmak üzere bir sosyal yaşam konulu fotoğraf sergisi de hazırlanmıştı. Sergi büyük ilgi topladı. Gazeteler açılışı haber olarak sayfalarında verdiler. Derneğin adı **"Amed-Kürdistan Kültür ve Dayanışma Merkezi"** olarak konuldu. Açılış toplantılarına PKK Celle Davası tutukluları bir kutlama mesajı iletti.

Foto: Berxwedan

Kürdistan Halkıyla Dayanışma Haftası

Paris *(Berxwedan):* Fransa'nın Achers kentinde 27 Mayıs-1 Haziran günleri arasında bir "Kürdistan Halkıyla Dayanışma Haftası" düzenlendi.

Yapılan dayanışma haftası boyunca sürekli Kürdistan halkının yaşamını konu alan video filmleri gösterildi. Başta kitap, dergi ve broşürler vasıtasıyla Kürdistan ve Kürdistan halkının mücadelesi tanıtıldı. Sömürgecilerin katliam ve işkencelerini belgeleyen fotoğraflar sergilendi. Halepçe katliamına ilişkin fotoğraflar, izleyicilerin sömürgecilere olan nefretin nedenini daha iyi kavramasına olanak sundu. 1989-90 yıllarında Kuzey-Batı Kürdistan halkının serihildanlarını içeren afiş ve resimler serginin daha da ilgi çekici olmasını sağladı.

"Kürdistan Halkıyla Dayanışma Haftası" Fransız Genç İşçiler ve Öğrenciler Birliği-JAL ile Yabancı İşçilerle Dayanışma Derneği-CNDTI'nin Kürdistan Komitesi'ne yaptıkları öneri üzerine gerçekleşti. Kürdistan Komitesi öneriyi pratikte gerçekleştirirken, adı geçen kuruluşlar da gerek Kürdistan halkını tanıma ve gerekse de tanıtmada büyük çabalar harcadılar.

Günü gününe dayanışma haftasının programı şöyle gerçekleşti:

27 Mayıs günü serginin ziyaretçilere açılmasıyla haftaya başlandı. Kürdistan Komitesi adına bir temsilci açılış konuşmasını yaptı. Ardından CNDTI adına İnsan Hakları Ligası-Poissy temsilcilerinden Rone Beancourt ile JAL yönetim kurulu üyesi Christoph adında bir temsilci birer konuşma yaptılar. Konuşmalar bitince, toplu halde gelen çok sayıda JAL üyesi gençlerin istemi üzerine Yılmaz Güney'in "Yol" filmi gösterildi.

28 Mayıs'ta "Devletsiz halk" konulu bir panel düzenlendi. Panel izleyicilerin tartışmalara katılmasıyla, daha da yararlı hale donüşerek orada bulunanların etraflıca bilgilenmesine yararlı bir zemin oldu. Konuşmak isteyen herkesin görüşlerini açıklaması ardından, Kürdistan tarihi ve bugünkü durumu üzerinde de uzun bir süre duruldu.

29 Mayıs'ta Halepçe katliamı üzerine bir video filmi gösterildi. Ardından Kürdistan Komitesi'nin hazırladığı Kürdistan tarihi üzerine bir belgesel film izletildi. Bilgilendirme masaları etrafında da ziyaretçilerin soruları cevaplandırıldı. Ziyaretçiler Kürdistan sorunu hakkında geniş bilgiler edindiler.

30 Mayıs günü ise Kürt kültürü, müzik ve sanatı tanıtıldı. Koma Serhedan Folklor Grubu çeşitli halk oyunları sergiledi. Ekip büyük alkışlar topladı. Folklor oyunları, orada bulunan tüm ziyaretçilerin katılımıyla, bir süre daha devam ettirildi. Ziyaretçiler akşama kadar halay çektiler.

31 Mayıs akşamı "Körfez savaşı sonrası" konulu bir film daha gösterildi. Ardından Yılmaz Güney'in "Duvar" filmi izlendi. Film gösterimi ardından ziyaretçilere bir konuşma yapıldı ve düzenlenen haftanın sonuç değerlendirmesine geçildi.

CNDTI ve JAL yöneticileri, bu tür etkinlikleri her zaman selamlayacaklarını, çünkü uluslar arasında olumlu adımların atılmasına bunların vesile olduğunu, bundan sonra Fransa halkını Kürdistan halkının verdiği onurlu mücadelesi üzerine daha fazla bilgilendirmeye çalışacaklarını, ERNK ile her türlü yardımlaşmaya hazır olduklarını ve yardımlaşma konusunda çaba harcayacaklarını belirttiler.

CNDTI yönetim kurulu üyelerinden Rone Beancourt, yardımlaşma amacıyla kendi çalışma bölgelerinden birinde bir dernek kuracaklarını, ERNK taraftarlarının da desteğini bekleyeceklerini söyledi. Ardından hafta, çalışmalarda yer alanların birbirini selamlamasıyla alkış temposu eşliğinde sonuçlandırıldı.

Kürt-Alman Dostluk Şenliği

Saarbrücken *(Berxwedan):* 9 Haziran günü Almanya'nın Hasborn kentinde bir "Kürt-Alman Dostluk Şenliği" düzenlendi. Çevrede yaşayan tüm Kürtler'in ve Kürt halkının dostları Almanlar'ın davetli olduğu şenlikte, Kürt ve Alman yiyecekleri ikram edildi, iki halktan insanlar arasında dostluklar kuruldu.

Şenliği, St. Wendel Anti-Faşistler Aksiyonu Kürdistanlı yurtseverlerle işbirliği halinde düzenledi. Kürdistan folklorundan çeşitli örneklerin sunulduğu, Kürdistan'a ilişkin bilgilerin verildiği şenlikte, Tholey yerleşim biriminde bulunan Kürt ailelerin sorunları üzerinde de duruldu. ERNK taraftarlarının 100 kişilik bir ekiple şenlikte görev üstlenmeleri, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini daha iyi tanıtılmasına olanak yarattı. Açılan enformasyon masaları ve sunulan Kürt ezgileri büyük ilgiyle karşılaştı.

Aynı gün ERNK taraftarlarının folklor ekibi, protestan kilisesinin düzenlediği başka bir şenliğe katılarak Kürdistan halk, oyunlarını Almanlar'a tanıttı. Folklor ekibi oyunlarını sergilemeden önce, Kürdistan'ı tanıtan bir konuşmayla Almanlar, Kürdistan halkıyla dayanışmaya çağrıldı.

Foto: Berxwedan

Kürtçe okul açıldı

Kiel *(Berxwedan):* 5 Mayıs günü Almanya'nın Schleswig-Holstein Eyaleti Rendsburg kentinde, Alman Milli Eğitim Bakanlığı'nın onayıyla, haftanın salı ve perşembe günlerinde, her gün toplam 4 saat olmak üzere Kürtçe eğitim ve öğretim yapabilmeleri amacıyla Kürt çocukları için bir okul açıldı.

ERNK taraftarı yurtseverlerin yoğun uğraşı sonucu açılan okula daha ilk günlerde 20 Kürt çocuğu kayıt yaptırdı. Çocuklar düzenli olarak okula gidiyorlar. Aynı şekilde yeni okulların açılması için yurtseverler, diğer yerleşim birimlerinde de çalışmalarını sürdürüyorlar.

Açılan okulda iki Kürt öğretmen ders veriyor. Öğretmenler, "Varolan eksikliklerimize rağmen, en iyisini yapmaya çalışıyoruz" açıklamasında bulundular.

ERNK taraftarları "3. Dünya Halklarıyla Dayanışma Şenliği"ne katıldı

Viyana *(Berxwedan):* 8 Haziran günü Avusturyalılar'ın Viyana'da düzenlediği "3. Dünya Halklarıyla Dayanışma Şenliği"ne Kürdistanlı yurtseverler de ERNK bayrağı altında katıldılar. Kürdistanlı yurtseverler kültür programında üstlendikleri etkin rolle şenlikte yer aldılar. Kürt müziğini Koma Bêrîvan tanıttı. Ekibin sergilediği folklor oyunları büyük beğeni topladı. Şenlikte Kürt yemekleri de ikram edildi ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine olan sempatinin daha da güçlendirilmesine önem verildi.

Sömürgeci Türk devletinin Cumhurbaşkanı T. Özal protesto edildi

Paris *(Berxwedan):* 5 Haziran günü Fransa'nın başkenti Paris'e bir toplantıya katılmak üzere gelen Turgut Özal Kürdistanlı ve Türkiyeli yurtseverlerin, devrimci-demokratların protestosuyla karşılaştı.

Bir mersedes arabayla Türk Büyükelçiliği'ne doğru giden Özal'ı gösterici kitleler tam bir ablukaya aldılar. Araba domates ve yumurta yağmuruna tutuldu. Siyah renkli olan araba, aniden başka renklere büründü. Müdahalede bulunan polisler, zor kullanarak kitleyi dağıtmaya çalıştılar. Polisler ile göstericiler arasında yer yer boğuşmalar oldu. Kargaşadan yararlanan Özal, kaçmayı başardı. Olayda 1 kişi ağır, çok sayıda yurtsever hafif yaralandı.

Fransız televizyonları ve basını izledikleri olayları haber olarak verdiler. Kürdistan'daki sömürgeci baskıları protesto amacıyla caddelerde büyük ateşler yakılarak gösteriler çeşitlendirilirken, bazı yurtseverlerin de kendini yakma girişimlerinde bulundukları görüldü. Ancak polisin müdahalesiyle bu girişimler önlendi.

Polisler 100 civarında göstericiyi gözaltına aldı. Gösterilerin sonuçlandırılması ardından tümü serbest bırakıldı. Protesto eylemine ERNK, TKP-ML Partizan, TDKP, TİKB, Ekim, Dev-Sol ve TKP-ML Hareketi taraftarları katıldı.

Turizmi boykot yürüyüşü

Frankfurt *(Berxwedan):* 8 Haziran günü Almanya'nın Wiesbaden kentinde Türkiye'ye yapılan turizmi boykot amacıyla 20 civarında ERNK taraftarı ile Alman dostlardan oluşan bir grup, şehir merkezinde bulunan turizm ajantalarının önünde bir miting yaptı. Mitingten önce yapılan yürüyüş esnasında kamuoyuna dağıtılan bildirilerle, Türkiye'ye turist olarak gidilmemesi istendi.

Tarihten bir Yaprak:

1930 BÜYÜK AĞRI İSYANI

Günümüzden tam 61 yıl önce, 1930 yılının Haziran ayında, Kürdistan direniş tarihinin önemli sayfalarından birini teşkil eden Büyük Agri(Ararat) İsyanı patlak verdi. Tarihçiler bunu II. Agri İsyanı olarak da adlandırırlar.

Agri ve yöresinde TC'nin kuruluşundan sonra ilk isyan I. Agri İsyanı adıyla 1927 yılı sonbaharında patlak vermişti. Şêx Seîd hareketi ile ardından meydana gelen yer yer küçük çaplı hareketlerin bastırılmasıyla birlikte TC için tehlikeli bir odak olarak Agri ve yöresi kalıyordu. (Dêrsim'e daha sonra çok daha kapsamlı planlar çerçevesinde el atılacaktı.) Bu amaçla 1927 yılı sonbaharının sonlarına doğru TC ordusu, 10 bin kişiyi aşkın bir kuvvetle Îdir(Iğdır) ve Bazîd(Doğubeyazıt) üzerinden Agri'ya karşı saldırıya geçti. Ve böylece I. Agri İsyanı başlamış oldu.

Bir ay kadar devam eden şiddetli çarpışmalar yaşandı. Ancak TC bu olayları hem kendi basınına yansıtmadı hem de dış dünyadan gizli tuttu. (Bugün Kürdistan'da uygulanmakta olan sansür vb. yasaların pek de yeni olmadığı görülüyor.) Sömürgeci TC ordusu bütün vahşetine rağmen hiç de beklemediği sertlikte bir direnişle karşılaştı; 2 bin ölü 400 kadar esir ve çok sayıda da yaralı verdi. Ayrıca direnişçilerin ellerine çok sayıda top, makinalı tüfek gibi dönemin önemli ağır silahları da dahil olmak üzere çok miktarda silah ve teçhizat geçti. Bu yenilgiden sonra TC ordusu ikinci bir saldırıya cesaret edemedi. Agri doruklarında elde edilen bu başarı, Şêx Seîd hareketinin yenilgisi ardından ezilen Kürdistan halkına büyük bir moral takviyesi oldu.

Halkın kendine güvenini de önemli oranda pekiştiren bu başarılı isyanın liderleri, 1927'den sonra belli hazırlıklar ve örgütlenme çalışmalarına giriştiler. Bunun bir sonucu olarak, Agri tepelerinde bir Kürt Milli Toplantısı gerçekleştirildi. Bir nevi parlamento niteliğinde süreklilik kazandırılmak istenen bu toplantıda, Agri Hareketi'nin siyasi liderliğine **İbrahim Huskê Têlli Paşa**, askeri genel komutanlığına ise **İhsan Nuri Paşa** seçildiler. Bundan birkaç ay sonra yurtdışında toplanan Birinci Kürt Kurultayı'nda Agri de temsil edilmiş ve İhsan Nuri tüm Kürdistan ordusunun genel kumandanı olarak atanmıştı. Kürdistan'da daha pek çok direniş ve isyan ocakları bulunduğunu ve buralardan güçlü direnişlerle karşılaşacağını anlayan TC, çok yönlü ve uzun vadeli hazırlıklara girişti. Şêx Seîd Hareketi ile birlikte sıkıyönetim ilan edilmesi, 4 Mart 1925 tarihinde Tahrir-i Sükûn Kanunu'nun çıkarılması, 31 Mart 1925 tarihli Divan-ı Harp adlı mahkemelerin kuruluşu -ki verdiği idam kararları derhal infaz edilen bu kurumlar Kürdistan'da 1940 yılına kadar işledi durdu- ardından 27 Haziran 1927'de de Genel Müfettişlikler kuruldu. Genel Müfettişliklerin kurulması -tıpkı 1987'de oluşturulan Genel Valilik gibi- tamamen Kürdistan'daki direnişleri boğmaya yöneliktir. *"Kürt ulusal varlığını yok etmek, Kürt kişiliğini ve Kürdistan kişiliğini ortadan kaldırmak için girişilecek ideolojik, politik ve askeri eylemleri koordine etmek için teşkil edilmiştir."* (İ. Beşikçi, Tunceli Kanunu, s.34)

Agri Dağı'nda Kürt askerleri - 1930

Genel Müfettişlik kapsamı içerisindeki iller Mazra(Elazığ), Riha(Urfa), Bêdlîs(Bitlis), Çolamerg(Hakkari), Amed(Diyarbakır), Sêrt(Siirt), Mêrdîn(Mardin), Wan(Van) ve Agri illeridir. Çewlik(Bingöl) ve Dêrsim'in o dönemde Mazra'ya, Müş'ün ise Bêdlîs'e bağlı olduğu hatırlanacak olursa, uygulama alanı bütünüyle Kürdistan'dır.

Bu tür kapsamlı planlarla direnişleri ezmeyi amaçlayan TC, bir yandan da af yasaları çıkararak aldatmaca yöntemlerinden de vazgeçmiyordu. Af aldatmacaları da imha planlarının bir parçası olarak getiriliyordu. TC'nin af yasaları Kürt aşiretlerini yanıltmayı amaçlayan aldatmacalardan öteye bir anlam taşımamaktaydı. Bazı aşiretler bu oyuna gelseler de, çoğunluk **"Bextê Romê tune ye!"** atasözünü anarak buna kanmadı. Fakat Türk hükümetinin af, çeşitli maddi vaatler, rüşvet vb. yollarla bazı aşiretleri satın alma veya Agri direnişçilerinin aralarını açma çabaları devam etti. Bu faaliyetleri bizzat Genel Müfettiş İbrahim Tali Öngören örgütlüyordu.

1928 yılı Mayıs ayında 12 TC milletvekili ile yöredeki bazı vali ve askeri komutanlardan oluşan bir Türk delegasyonu ile İhsan Nuri başkanlığındaki Kürt heyeti arasında Şeyhli Köprü mevkiinde bir görüşme oldu. Türk delegasyonu, şayet isyandan vazgeçilirse devletin af çıkaracağını ve İhsan Nuri Paşa'ya da yüksek bir görev verileceğini bildirdi. Bu teklif İhsan Nuri tarafından küçümsenerek reddedildi ve Türk ordularının Kürdistan'ı boşaltmaları istendi. Genel Müfettiş'in vaad ve satın alma çabaları böylece sonuçsuz kaldı.

Agri Kürt Ulusal Toplantısı, çevredeki bütün Kürt aşiretlerine de mektuplar göndererek, TC'nin bu aflarına kanmamaları istendi ve ulusal toplantıya katılıp bağlılık andı içenlerden aftan yararlanmak isteyenler çıkarsa hain kabul edileceğini duyurdu. Nitekim Agri Ulusal Toplantısı üyesi Bekirê Hacî, aftan yararlanmak istediği için, Agri direnişçi merkezinin kararıyla cezalandırıldı ve ihanet edenlerin tümünün aynı şekilde cezalandırılacakları ilan edildi.

Böylece 1928 ve 1929 yılları her iki tarafın da kendilerine göre yoğun hazırlıklarıyla geçti. TC'nin askeri zincirini gitgide daraltarak kendilerine nihai bir darbe indirmeye hazırlandığını gören Kürtler, büyük savaşa hazırlanmaya daha da hız verdiler.

Büyük İsyan patlak veriyor

Kürt hareketinin liderleri siyasi ve askeri hazırlıklarını hemen tamamlamış değildi. Ayrıca Agri ve çevresi, hatta Wan, Xinûs(Hınıs), Kop(Bulanık), Kagızman, Çolamerg gibi alanlar harekete katılmaya hazır olmakla beraber, diğer bölgeler, örneğin Dêrsim bu savaşa katılmamıştı. Buna rağmen, yani bütün Kürdistan'ı kapsamamış, büyük kitleleri harekete geçirememiş ve çağdaş devrimci bir öncüye sahip almamış da olsa Büyük Agri İsyanı; siyasal talepleri, örgütlülüğü, askeri disiplini ve direnişi ile Kürdistan'daki hareketlerin en önemli safhalarından biri olarak kabul edilmektedir.

Agri Ulusal Örgütü, kemalist TC'nin çok yönlü imha planlarının farkındaydı. Bu gerçeklik Agri Dağı'nın doruklarında yayınlanan Kürt hareketinin yayın organı "Agri"nin 1930 tarihli Ocak sayısında yer alan ve İhsan Nuri Paşa tarafından kaleme alınan başmakalede dile getirilmişti. Adı geçen makalede Türk ordusunun çok yakın bir tarihte saldırıya geçeceği vurgulanıyor ve Kürtler'in atılgan ve cesur bir ruhla birlikte silaha sarılma çağrısı yapılıyordu.

1930 yılı Haziran ayı başlarında TC ordusunun saldırıya geçmesiyle birlikte Büyük Agri İsyanı patlak verdi.

Sömürgeci TC'nin amacı, İdir ve Bazîd'e yığmış olduğu çok sayıdaki güçle isyancılara kesin bir darbe indirmek ve sorunu sessizce kapatmaktır. Ne var ki, Agri direnişçileri sömürgeci Türk ordusunun saldırılarına hazırdı ve TC ordusu ilk saldırıda kesin bir yenilgiye uğrayıp dağıldı. TC askeri yönetimi birbirine girdi, hükümetin prestiji iyice sarsıldı, basında endişeler açıktan açığa dile getirilmeye başlandı ve böylece savaş kemalistlerin umduklarının ve istediklerinin tersine gizli olmaktan, tecrit edilmiş kalmaktan çıktı. Durum uluslararası basının sayfalarına da genişçe yansıdı. Diğer yandan Wan, Milazgir(Malazgirt), Çolamerg alanlarında da Kürt güçleri harekete geçerek başarılı bazı girişimlerde bulundu. Birçok idari ve askeri hatlar Kürt kuvvetlerinin eline geçti. Şiddetli çarpışmalar sonunda Erdîş(Erciş) ve ardından da Zilan alındı ve Wan kenti işgal edildi. Fakat Kürt kuvvetleri şehri uzun süre elde tutamadı. Bu arada Çolamerg'in bir kesimi de harekete geçerek Çolamerg'i zaptettiler.

TC ordusu temel güçlerini Erdîş ve Zilan alanlarına yığdı. Günlerce bütün şiddetiyle süren çarpışmalarda Türk ordu birliklerine ağır kayıplar verdiren Kürt savaşçılar, cephane ve teçhizatlarını yenileme olanağından yoksun olduğundan Agri'ya çekilmek zorunda kaldılar. Silahlı güçlerin çekilmesini fırsat bilen TC ordusu, her zaman olduğu gibi barbarlığını yine sivil ve silahsız halk üzerinde gösterdi. 5 bin kadar kadın, çocuk ve yaşlı Kürt insanı katledildi. 200'ü aşkın köy tümden yakılarak talan edildi. Aynı barbarlık Wan bölgesinde de sürdürüldü ve yüzlerce sivil Kürt insanı Van gölüne dökülmek suretiyle katledildi.

Agri direnişinin en şiddetli biçimde sürdüğü günlerde, Eylül 1930'da, devrin TC Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt, yaptığı bir konuşmada şöyle diyordu: *"...Bu Türk ülkesinde Türk olmayanların bir tek hakları vardır. Türk milletine köle olma hakkı, aziz Türk milletine uşaklık etme hakkı."* (Milliyet, 19 Eylül 1930; nakleden İ. Beşikçi, a.g.y.)

Çarpışmalar devam ediyordu. Hükümet kısmi seferberlik ilan ederek savaşan güçlerinin sayısını 100 bine çıkardı. Ayrıca savaşlara 100 civarında da TC uçakları katılıyordu. Direnişçi Kürt güçlerinin sayıları ise 10 bin civarındaydı. Büyük bir savaş niteliği kazanan Kürt halkı ile sömürgeci TC arasındaki çarpışmalar Avrupa basınında geniş yer aldı ve dünya kamuoyu tarafından çok önemli bir siyasal olay olarak nitelendiriliyordu.

Temmuz ayında TC ordu birlikleri Agri'yi İdir, Bazîd ve İran sınırı istikametinde kuşatmaya çalışarak ikinci bir büyük taarruz başlattı. Ancak sömürgeci güçler yine ağır kayıplar vererek yenilgiye uğradılar. Ardından Kürt direniş kuvvetlerinin yer yer karşı saldırıları başladı. Bu kuvvetler zaman zaman İdir'e hakim olup TC güçlerini Sovyet Ermenistanı'na sığınmaya mecbur ettiler. Salih Paşa komutasındaki sömürgeci birlikler Bazîd yakınlarındaki bataklıklarda kıstırılarak önemli bir kesimi imha ve kalanları da esir edildi. Çok sayıda TC uçağı düşürüldü. Ayrıca Agri dışında Milazgir, Xinûs, Wan, Şax(Çatak) ve Çolamerg yörelerinde de daha küçük boyutlarda olsa çarpışmalar kesintisiz olarak devam etmektey-

AGIRÎ

Agrî, Agrî tu agir bû
Nav dinyayê ser bilind bû
Li Kurdistanê tu çira bû
Hilbe agrî, hilbe agrî
Ronahî direşand her deran
Agir dirijand ser seran
Erd dihejand car caran
Hilbe agrî, hilbe agrî
Ji hêrsa te lav revî bû
Her kevirê te çûn agir bû
Wê çaxê te dizanî bû
Turan neyarê arî bû
Hilbe agrî, hilbe agrî
Bê şik dîsa hêrsa te hat
Ew agiran bûne kelat
Kom bûn êdî ser te civat
Hilbe agrî, hilbe agrî
Şerq û xerb basik girtî ye
Ser sînga xwe lav girtî ye
Kurmancan re sitar bû ye
Hilbe agrî, hilbe agrî
Nevalên te tijî xwîn bûn
Xilxil tijî cendek bûn
Rast e berê agir tu bû
Îro agir lawê te bû
Hilbe agrî, hilbe agrî
Roja azadî ser te hilat
Rohnîka te da Besra Reşat
Nav milletan azadî çand
Hilbe agrî, hilbe agrî
Ser sînga te sih girtî ye
Ala Kurd pêl didî ye
Kurdan re tu kabe bû ye
Hilbe agrî, hilbe agrî
Hêlbe agrî, hilbe agrî
Ji sawa te Tirk digirî
Te dît çawa Rom revî
Hilbe agrî, hilbe agrî

di. Türk ordu birlikleri peşpeşe aldıkları yenilgiler sonucunda gitgide eriyor ve savaş moralini yitiriyordu.

Kemalist rejim sarsılıyor

Agri Kürt Hareketi kemalist rejimi içerde ve dışarda büyük zorluklar ve çıkmazlarla yüzyüze getirdi. Türkiye'de ekonomi zaten iflas noktasındaydı. Buna bir de Kürdistan'daki savaşın masrafları yüklendi. Ayrıca Kürt hareketinin başarılı grafiği ve Kürdistan'da savaşın uzaması, kapitalist dünyanın TC hükümetinin ısrarlı kredi taleplerini geri çevirmesine neden oluyordu. Çünkü TC, önemli bir sarsıntı geçirmekte ve bu durum finans çevrelerini kaygılandırmaktaydı.

Öte yandan içerde de rejimden hoşnutsuz olan seslerin giderek artması ve muhalefetin hızla büyümesi karşısında endişeye düşen kemalistler, muhalefeti kontrol altında tutabilmek amacıyla Fethi Okyar başkanlığında Serbest Fırka'yı kurma denemesine giriştiler. İnönü hükümetinden hoşnutsuz kitlelerin sesi, M. Kemal'in yakın arkadaşı Fethi Bey'i de aşarak Serbest Fırka'yı kontrol edilemez bir muhalif parti durumuna getirdi. Özellikle Serbest Fırka'nın İzmir mitingi, M. Kemal-İnönü ikilisine karşı, dolayısıyla rejime karşı halk kitlelerinin nefret ve muhalefetinin boyutlarını gözler önüne seren somut bir olay oldu. Bundan oldukça korkan M. Kemal, bu denemeden vazgeçmek zorunda kalarak Serbest Fırka'yı kısa süre sonra tekrar kapatacaktı.

Ankara'da meclisin 22 Eylül'de olağanüstü toplanması kararlaştırılmıştı. Aynı zamanda Eylül ayı başlarında da Agri'ya yönelik yeni bir saldırı planlanmaktaydı. M. Kemal meşhur tertip ve oyunlarından birini de bu sırada sahneledi. 22 Eylül'de açılacak mecliste M. Kemal-İnönü cephesinin muhalefet ve Fethi Okyar karşısında tutunabilmesi için İnönü hükümetine yine hayali zaferler bahşetmek gerekiyordu ve bu nedenle Agri çarpışmaları henüz bütün şiddetiyle devam ederken, 15 Eylül tarihinde Kürt hareketinin nihai olarak ezilmiş olduğu ilan edilerek İnönü hükümetinin ihtiyaç duyduğu hayali zafer bahşedilmiş oldu. Yani. M. Kemal kendi emriyle ve muhalefeti kontrol amacıyla danışıklı dövüş temelinde kurmuş olduğu Serbest Fırka'yı ancak bu tür tertip ve ayak oyunlarıyla sahneden çekebilmişti.

İsyanı bastırmak için TC-İran sınırları değişiyor

Türk ordu birliklerinin Haziran'daki ilk saldırısının ardından Temmuz'daki genel taaruzu da yenilgiyle sonuçlanmıştı ve Agri direnişçilerinin karşı saldırıları savaş cephesinin sabitleşmesi ve savaşın sürekli bir hal almasını sağladı. Dolayısıyla olay dışarda daha büyük bir ilgi ve merakla izlenir oldu. Fakat bu ilgi hiçbir zaman desteğe dönüşmedi; tam tersine hemen hemen herkes Kürt hareketine kuşku ile bakıyordu.

O dönemde kemalistler ile iyi ilişkiler sürdüren Sovyetler Birliği, olayın altında İngiliz parmağı bulunduğundan kuşkulanırken, İngilizler ve diğer batılılar da olayın bir Bolşevik kışkırtması olduğundan dem vurmaktaydı. Kısacası dostça bakan yoktu Agri direnişçilerine.

İşte TC-İran sınırlarında değişiklikler olması da bu sırada yaşandı. Agri direnişini boğmak için kuşatmanın tam olarak gerçekleştirilmesi ve İran sınırları dahilinde olan Küçük Agri dağına da güç konumlandırmak gerekiyordu. TC'nin, Küçük Agri'nin İran tarafından kendilerine terkedilmesi doğrultusundaki talepleri Sovyetler tarafından da desteklendi. İran bir süre bu tür taleplere ve baskılara karşı koydu. Türk-İran ilişkilerinde de bir gerginlik yaşandı, uluslararası alanda olası bir Türk-İran savaşından sözedilecek kadar gerginleşti ilişkiler.

Bir süre TC'nin taleplerine olumlu yanıt vermeyen İran, daha sonra tutum değiştirerek sınır değişikliğine razı oldu ve böylece Küçük Agri de TC'nin sınırları içinde kaldı. Şimdi artık Agri direnişçilerini çepeçevre kuşatmak mümkündü.

Küçük Agri'ya da ordu birlikleri kaydıran ve Agri çevresindeki birliklerini de yeni tümenlerle takviye eden TC, 2 Eylül'de yeni bir genel saldırıya geçti. Agri direnişçileri dört yandan sarılmış ve dünya ile irtibatları tümden kopmuş olmasına rağmen, 25 Eylül'e kadar kahramanca savaşarak Türk ordu birliklerine muazzam zayiatlar verdirdiler. Zaman zaman küçük bir tepeyi, bir kaya parçasını ele geçirebilmek için, birkaç TC taburunun Agri uçurumlarında yittiği oluyordu.

Hiçbir yerden yardım ve takviye almadan tam dört ay savaşan Agri direnişçileri için iki önemli sorun başgösterdi. En başta her türlü erzak ve yiyecek stokları hızla erimekteydi. Bastırmakta olan kış mevsimi de düşünüldüğünde bu sorun giderek daha hayati bir önem kazanıyordu. Zira askerlerden başka çok sayıda sivil halk da TC kuşatması altındaydı ve bunların da beslenmesi gerekiyordu. İkinci sorun ise cephane ve donanım darlığı idi. Savaşı sürdürebilmek için bu da zorunlu olarak karşılanması gereken bir ihtiyaçtı.

Agri direnişi artık ölüm-kalım noktasına gelip dayanmıştı. Birtakım gevşek unsurlar direnişten vazgeçilmesi doğrultusunda mırıltılara başlamışlardı bile. Direnişin liderleri ise, önce sivil halkı kurtarma ve daha sonra da güçlerini kuşatma dışı alanlara taşırıp direnişi oralarda sürdürmenin çarelerini arıyorlardı. İhsan Nuri Paşa ve diğer birtakım liderler bu plandan yanaydı, ancak hareketin siyasi lideri konumundaki Huskê Têlli Paşa buna karşı çıkıyordu. Sömürgeci Türk ordusunun barbarlıklarına karşı büyük bir kinle dolu ve sonuna kadar direnmekten yana bu Kürt kahramanı, bütün kadın, çocuk ve yaşlıları kılıçtan geçirerek arkalarındaki bütün köprüleri yakmayı öneriyor ve böylece gözleri arkada kalmayacak devrimci güçlerin sömürgecilere karşı son neferlerinin son nefesine kadar daha etkince direnip savaşacaklarını söylüyordu. Ve kendi önerisini de en önce hazin biçimde kendisi gerçekleştiriyordu. Bu manzarayı Ermeni asıllı tarihçi Garo Sasuni şu dokunaklı cümlelerle nakleder: *"Ve bir devrimci gaddarlığı içinde Huskê Têlli bu planı ilk önce kendi aile ve akrabalarına uygulayarak, Ararat tepelerinde bir trajedinin manzaralarını ortaya serdi. Bütün nüfuzlu liderler ve şeyhler yaşlı gözlerle Ararat Arslanından bu umutsuz kırıma son vermesini rica ediyorlardı. Huskê Têlli'yi yumuşatmaya muvaffak olduklarında zaten 10 kadar günahsız Kürt, bağımsızlık ocağının alevlerine kurban gitmişti."* (G. Sasuni, Kürt Ulusal Hareketleri ve Ermeni Kürt ilişkileri,s.206)

Kürt direnişçi güçlerinin askeri kumandanı İhsan Nuri, bazı askeri birlikler ve sivil halkla birlikte İran'a geçerek, İran yönetimine teslim oldular. Huskê Têlli Paşa, kalan diğer askeri birliklerle Zilan ve Kop(Bulanık) gibi alanlara geçip direnişlerini sürdürdüler. TC ordu güçleri Agri tepelerinde çok kısa bir süre kalabildiler ve sonra İdir, Bazîd gibi yerleşim yerlerine çekildiler. 1930'un Ekim ayı sonlarında Huskê Têlli silah arkadaşlarıyla birlikte yeniden dost Agri'nin doruklarına yerleşti ve dağın eteklerinde toparlanmış TC güçlerine yeniden darbeler vurmaya başladı.

Böylelikle Türk sömürgecilerine, Kürdistan'daki direniş odaklarını susturamayacağını göstermiş oldu. Tarih hiç kuşkusuz bunu somut biçimde doğruladı. Agri'de 1933'lere dek süren yeni direnişler ardından bu kez direniş alevleri Dêrsim'de parlamaya başladı. 1940'lara gelindiğinde bu alevleri söndürdüğü gafletine düşen Türk sömürgecileri, 15 Ağustos 1984 Atılımı karşısında nasıl feci yanıldığını bir kez daha gördü ve yaşadı. PKK-ERNK-ARGK önderiliğinde bu direniş alevleri bugün bir baştan bir başa tüm Kürdistanımızı sarmış bulunmaktadır. Hem de zaferin yakın olduğunu müjdeleyen bir parlaklıkla yanmaktadır.

ŞAİR AHMET ARİF ÖLDÜ

Kendi deyimiyle "kaburgası arasından yokladı ecel" ve aldı götürdü **Ahmed Arif**'i 2 Haziran sabahı. "Hasretinden prangalar eskittim" adlı ilk ve tek şiir kitabıyla tanınan Ahmet Arif, 2 Haziran sabahı geçirdiği kalp krizi sonucu öldü. Bir tek şiir kitabıyla sadece Kürdistan ve Türkiye genelinde değil, uluslararası bir üne de kavuşan şair Ahmed Arif'in bu zamansız ölümü büyük üzüntü yarattı.

Bir şair nasıl olurda bir tek şiir kitabıyla bu kadar geniş bir çevre tarafından tanınabilir sorusunun tek doğru karşılığı, onun Kürdistan'ı ve Kürt halk gerçeğini derinden yaşamasında yatmaktadır. Asıl olarak Kürdistanlı olmasına rağmen, yaşamının çok büyük bir kısmını Türkiye metropollerinde geçiren Ahmed Arif, vatan sevgisini, özlemini yaşamının son anına kadar aynı derinlikte yaşadı. Şiirlerine damgasını vuran ve bu kadar etkili ve unutulmaz olmasına yol açan temel etken, işte kendisinin de çok derinden yaşadığı, karşılaştığı sömürgeci devlet baskısı, çekilen acılar ve kurtuluşa duyulan özlemdi, inançtı. Şiirlerinde buram buram Kürdistan kokusu, sevgisi ve özlemi vardı. Anlatımı oldukça yalın, gösterişsiz ve bir o kadar da derindi. Ahmed Arif'i Ahmed Arif yapan Kürdistan ve Kürt halk gerçeğiydi ve o mümkün olduğu kadar bu gerçeğe bağlı kalmaya çalıştı.

Ahmed Arif'i özellikle de şiirlerinden tanıyanlar, orada o büyük başkaldırı, isyan, haksızlığa karşı önü alınmaz bir öfke, engin halk ve vatan sevgisini gördükten sonra, Ahmed Arif'in yaklaşık 20 yıllık suskunluğunu anlamakta müthiş zorlandılar ve bu durumu kabul etmediler. Belki de bu, onun gerçeğini çok aşan bir beklentiydi. Ama yine de aynı beklenti ölümüne kadar sürdü ve hep o sessizliği kırması, sömürge bir halkın şairi olarak daha yürekli, daha büyük bir çıkışı gerçekleştirmesi istendi. Ama olmadı.

Dağlarına bahar geldiğini gördü memleketinin...

Ahmed Arif'in şiirleri elden ele dolaştı, türküleştirildi, yeri geldi slogan oldu. Ahmed Arif bir Kürt olmasına rağmen, Türkçe yazdı şiirlerini. Varlığı bile inkar edilen, dili kelepçelere vurulan bir halkın ozanıydı. Ona, niye Kürtçe değil de Türkçe yazdı denilemeyeceği gibi, Türkçe yazdığı için bir Türk şairi olduğu da iddia edilemez. Ölümünden sonra, o güne kadar Ahmed Arif'i baskı altında tutan, işkenceler yaşatan ve en önemlisi de ülkesinde halkına karşı en vahşi bir özel savaşı yürütenler, onun "çok büyük bir Türk şairi" olduğundan dem vurdular, sahiplenmeye çalıştılar, şimdiye kadar çokça yaptıkları gibi Kürdistan'ın bu değerini de çalmaya çalıştılar. Belki de biraz bu yüzden Ahmed Arif, ölümünden sonra Kürdistan'a, Amed(Diyarbakır)'e gömülmeyi vasiyet ettiği halde, sömürgeciliğin merkezi Ankara'ya gömdüler onu. Kuşkusuz bu, onu, bilmesi halinde en çok üzecek bir durumdu ve adeta ikinci bir ölümdü.

Evet, Ahmed Arif yok artık, ama şiirleri var, bundan uzun yıllar sonra da geçerliliğini koruyacak olan şiirleri. Şiirleri de Ahmet Arif gibi, Kürdistan halk gerçeğinin ortaya çıkardığı büyük bir değer, dolayısıyla Ahmed Arif'in ait olduğu gerçek yer Kürdistan ve Kürt halkıdır. Bir anlamda onu Kürdistan'ın sessiz çığlığı olarak tanımlamak hiç de yanlış olmayacak. Kürdistan'ın güzelliklerini, acılarını, istemlerini haykıran, ama sessiz, ama derinden, ama yalın ve etkili bir çığlıktı Ahmed Arif.

Bu sessiz çığlık artık tamamen sustu, ama onu da kendine katan çok daha büyük bir başkaldırı, bir ulusal kurtuluş mücadelesi ve gerilla var artık Kürdistan'da. Yalnız Ahmed Arif'in değil, tüm Kürdistan halkının sadece çığlığı da değil gerilla, aynı zamanda kurtuluş umudu ve yaratıcısı. Ölmeden önce bunu görmüş olması, uzaktan uzağa hissetmesi Ahmed Arif'i rahatlatan ve huzura kavuşturan bir olgu olsa gerek.

Açıklama

İzmir'in Çay Karakoluna yönelik 21 Mart 1991 tarihinde gerçekleştirilen bir eyleme ilişkin gazetemizin 122. sayısında bir haber yer almıştı. İzmir muhabirimiz ARGK tarafından yapılan bu. eylemin aynı günlerde Kadifekale'de yine ARGK tarafından yapılan bir başka eylemle birlikte Dev-Sol tarafından üstlenildiğini bildirdi. Sözkonusu haberimizde böyle bir olayın devrimci sorumlulukla bağdaşmadığını yazdık.

Daha sonra Dev-Sol çevresinden, bu haberin doğru olmadığı ve düzeltilmesi gerektiği yolunda talepler geldi. Dev-Sol, Çay Karakolu baskınını kendilerinin yaptığını, Kadifekale'deki olayı ise üstlenmediğini söylüyordu. Bunun üzerine olayı tekrar araştırdık. Sadece muhabirimizden değil, bizzat ARGK kaynaklarından da yazılı bilgiler elimize ulaştı. Çay Karakolu eyleminin ARGK tarafından yapıldığı belirtilmektedir. Buna rağmen biz tekrar olayı bir polemik gerekçesi yapıp büyütmek istemediğimizden yeniden yazma gereği duymadık.

Eğer bir yanlışlıktan sözedilecekse, muhabirimizin dikkatsizliğinden kaynaklanan şu durum oldu; Kadifekale olayını Dev-Sol'un üstlenip üstlenmediğini iyice araştırmadan yazdık. Dev-Sol üstlenmediğini söylüyor, bunu içtenlikle düzeltiriz.

Herşeye rağmen bizce olay büyütülecek, sorun haline getirilecek bir olay değildi.. Ancak Dev-Sol'un bu konuda yayınladığı bildiriyi görünce, maalesef olayın gereksiz yere çok büyütüldüğünü gördük ve bundan devrimci sorumluluğumuz gereği üzüntü duyduk.

Gazetemizde yer alan bir haberin sorumluluğu tümüyle bize aittir. Bundan başkalarını sorumlu tutarak, bu haberin örgütler arası ilişkileri gerginleştirmenin aracı yapılması doğru olmayacaktır. Kaldı ki, Kürdistan'da sömürgeci-faşist TC ordu sürüleri ve binbir türlü özel savaş örgütleriyle kıyasıya bir savaşın içinde bulunan ve artık şehirleri kuşatma aşamasına doğru giden ARGK'nin de, bir karakol eylemi için polemiklere girebileceğini ve buna ihtiyacı olacağını da sanmıyoruz. Bu çok yararsız ve gereksiz bir tartışma olur.

Kanımızca gün, Kürdistan ve Türkiyeli devrimcilerin küçük sorunları büyütüp birbirleriyle didişmeleri değil, halklarımıza yönelik emperyalist tehditlere karşı dayanışma günüdür.

Berxwedan

Ortadoğu'daki son gelişmeler üzerine

Ortadoğu'da silah satışlarının sınırlandırılmasıyla ilgili ABD'nin yaptığı öneriye Çin'in olumlu cevap vermesi, aralarındaki ekonomik ilişkilerden dolayı hiç de sürpriz olmadı. Yapılan bu açıklamadan sonra BM Güvenlik Konseyi üyesi beş ülkenin de Ortadoğu'da silah satışlarının sınırlandırılması konusunda ortak düşüncelere sahip olması, İsrail'in bölgedeki askeri-politik gücünü geliştiren önemli bir olaydır. BM Güvenlik Konseyi'nin daimi 5 üyesinden 4'nün olumlu cevabına karşın SB'nin mevcut olumsuz tavrının önümüzdeki haftalarda beklenen Bush-Gobaçov görüşmesinden sonra değişeceği sanılıyor. Çin'in ekonomik durumunun tahminlerden çok daha iyi gelişme göstermesi Batılılar'ı korkutan önemli bir olay olarak değerlendiriliyor. Önümüzdeki on yılda ekonomik olarak gelişmiş üç ülke arasına girebilecek olması, ABD'yi Çin'le olan ekonomik ve politik ilişkilerinde daha dikkatli davranmaya zorluyor.

Pentagon'dan yapılan açıklamaya göre halen Suudi Arabistan ve Kuveyt'te 65.000, Türkiye ve Güney Kürdistan'da 10.000 asker bulunduran ABD'nin, 16.000 yeni askeri gücü Türkiye'ye ve Güney Kürdistan'a göndereceğini açıklaması da, kimse için sürpriz bir haber değildi. Her ne kadar geçtiğimiz aylarda ABD Güney Kürdistan'dan çekileceğini, bunun an meselesi olduğunu iddia etmiş olsa bile, aradan bu kadar zaman geçmesine rağmen hala asker göndermesinin çok yönlü amacı var. İngilizler'in, Fransızlar'ın ve ABD'nin Güney Kürdistan'da karargah kurmalarının nedeni, Kürt mülteciler değil, bölgedeki ekonomik çıkarlarıdır. Geçtiğimiz iki aydır Irak ve (BM aracılığıyla) ABD arasında yapılan görüşmelerin temel içeriği savaş masraflarının nasıl ve ne şekilde ödeneceğine dairdi. Bilindiği gibi ABD, Irak'ın toplam petrol gelirlerinin % 50'sinin İngiltere, Fransa ve ABD başta olmak üzere "savaştan zarar gören" ülkelere verilmesinde diretirken; Irak'ın ancak % 30 verebileceğini kabul etmesinin nedeninin kendilerine uygulanan ambargo olduğu söyleniyor.

Saddam rejimiyle, Güney Kürdistan'daki ilkel milliyetçi ve küçük burjuva Kürt hareketi arasındaki anlaşmazlığın temelini Kürdistan'daki petrol gelirlerinin belli bir bölümünün de kendilerine verilmesi, aksi taktirde görüşmeleri durdurup savaşa devam edeceklerini açıklamaları, uluslararası sermaye tarafından beklenen bir tepkiydi. Ne var ki Irak'ın ödemesi gereken savaş borçlarının tek olanaklı kaynağının petrol gelirleri olduğu da biliniyor. BM'in yakın gözlemini ve teminatını isteyen Talabani grubunun çıkarları, Saddam'ın bu konudaki politikasıyla çelişiyor. Bu yüzden emperyalistlerin askerlerini çekmek bir yana daha fazla asker göndermeleri zorunluluk haline geliyor. Çünkü Saddam, Kürdistan'daki petrol gelirlerinin belli bir bölümünü Kürtler'e vermeyi, sadece BM'in istediği % 50'lilik ulusal petrol gelirinin % 30'a düşürülmesiyle ve bunun BM'ce güvence altına alınması şartıyla kabul edecektir. Onun amacı içinde bulunduğu kısa vadeli ekonomik ve politik sorunlardan en süratli bir şekilde sıyrılabilmek, Kürdistan'dan yabancı askerlerin çıkmasını sağlamaktır.

Emperyalist güçlerin son iki aydır tekrarladıkları gibi oradaki askerlerini çekmeleri an meselesi, bu doğrudur, ama hangi şartlarda? Bu güçlerin Kürdistan'da bulunma nedeni mülteciler sorunu değildir, bölgedeki ekonomik ve politik çıkarlarıdır. ABD'nin politikasının süratle Vietnam tipi bir savaşa doğru yol aldığını iddia ederken, kastım, bölgedeki çıkarlarının bunu gerektirdiğidir. Sadece Irak burjuvazisiyle olan çelişkileri değil, Kuzey Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesinin askeri gücünün Güney Kürdistan'daki küçük burjuva ve feodal hareketlere karşı hem Kuzey Kürdistan'da hem de Güney Kürdistan'da mücadeleyi örgütleyebilecek gücü olmasa bile, ABD'ce kabul edilen bölgede politik etkinliği gelişecek tek güçtür. Irak ve Türk devletlerinin devlet borçlarını ödeyebilmeleri her iki parçada da Kürdistan'ın sömürge statüsünde tutulmasıyla olanaklıdır. Savaşın sadece askeri alanda olmadığını bu devletler çok iyi biliyor, üretim sadece Güney Kürdistan'da değil, Kuzey Kürdistan'da da önemli bir hasara uğramıştır. Ya Türkiye'nin de devlet borçlarının belli bir bölümünü iptal edecekler ya da Irak hükümetini TC'ye tazminat vermesi için zorlayacaklar. Irak rejiminin değil sadece savaştan kaynaklanan borçları ödemeye, savaşın kendi ekonomisine yaptığı zararı giderecek gücü bile yok. Ulusal gelirden Kürtler'in de pay istemesi, BM % 30'luk gelir hakkını kabul etse bile, Irak ekonomisinin çöküşü önümüzdeki üç yıl içinde yeni ayaklanma ve isyanlara neden olacaktır. Bu şartlarda ABD'nin ve öbür Batı Avrupalı devletlerin Kürdistan'dan çekilmeleri ya imkansızdır ya da geçici bir süre için olabilir. Ortadoğu ülkelerine yapılan silah satışlarının sınırlandırılmasından kimin çıkarı olabilir? Tabi ki bölgede statükoyu korumak isteyen ülkelerin.

Sorun Kürdistan'daki yabancı güçlerin çekilmeyi isteyip istemedikleri değil, çıkarlarının neyi gerektirdiğidir. Uluslararası sermaye idealizmi çoktan aşmıştır. İnsancıl duygular, geri kalmış halklara yardım sadece bu gelişmiş kapitalist uluslarca değil, bugünün gelişmiş sosyalist uluslarınca da çoktan terkedilmiştir, eğer onların politikalarına sosyalist diyebilirsek. Sorun dünya petrol üretiminin çoğunu elinde tutan Ortadoğu halklarının politik bilinçlenmesinin nasıl engelleneceği, var olan devletlerin sınırlarının nasıl korunacağı ve bu devlet sınırları içindeki sınıf mücadelelerinin nasıl bastırılacağıdır. Bundaki temel çıkarları dünya petrol piyasasını kontrol edebilmektir. Kapitalizmin ve var olan biçimsel sosyalist devletlerin sanayilerinin temel enerji kaynağı petroldür. Fiatların kontrolün dışına çıkması sadece onların sanayilerini yıkmakla kalmaz, düzenlerinin de yıkılmasını zorlar. İkinci önemli neden de yukarıda açıklandığı gibi savaşa katılan ve katılmadığı halde savaşın yan etkilerinden zarar gören devletlerin zarar ve karlarının karşılanmasıdır. Savaş her ne kadar Saddam rejimi ile emperyalistler arasında olmuş olsa bile, Güney Kürdistan halkı da bu devletin sınırları içindedir ve oradaki yeraltı ve yerüstü kaynakları da savaş masraflarının ödenmesi için kullanılmalıdır. Aynı şey Kuzey Kürdistan için de geçerli. Uluslararası yasalara göre TC devletinin devlet borçlarının büyük bir bölümünün Kürdistan'da yatırım olarak kullanıldığının iddia edilmesi emperyalistlerin Kürdistan'da yasal hak iddia etmeleri için önemli bir nedendir. Pentagon'un son açıklamasında Türkiye ve Kürdistan'a gönderileceği söylenen 16.000 askerin Kürt mültecilerin güvenliği için olduğuna inanmak çok saflık olur.

ABD'nin Türkiye ve Güney Kürdistan'dan çıkmasını olanaklı duruma getirecek iki şart vardır. İlki Irak hükümetinin BM ve ve Irak Kürt hareketiyle anlaşması; ikincisi Kuzey Kürdistan'daki ulusal kurtuluş hareketinin yok edilmesi. İlki önümüzdeki birkaç yıl içinde mümkün olabilir, fakat Kuzey Kürdistan'daki ulusal kurtuluş hareketini yok etmeleri imkansızdır.

Ali Doğan / Kanada

Kürdistan'a yapılan bir seyahatın ardından

1 Mayıs 1991 tarihinde 8 kişiden oluşan bir heyetle Kuzey Almanya'da toplanan bağış malzemelerini Kürdistan'a götürmek için yola çıktık. Hedefimiz, malzemeleri kendi ellerimizle insanlara ulaştırmaktı. Heyetimiz 2 parlamenter, 1 doktor, 1 belediye encümeni, 3 yardım kurumu üyesi ve Kurdistan Komitesi (Bielefeld) adına benden oluşmaktaydı.

Götürdüğümüz malzemeler 4 TIR dolusuydu (80 tonu aşkın). Hareket noktamız "Arbeiter Samaritar Bund-ASB" (Witten kenti şubesi), ilk hedef ise Amed(Diyarbakır) idi. 1 Mayıs günü yola koyularak Avusturya, Yugoslavya, Bulgaristan üzeri Kapıkule'ye 4 Mayıs akşamı vardık. Kapıkule'ye kadar herhangi bir engelle karşılaşmadık. Kapıkule'de 5 saatlik beklemeden sonra Türkiye'ye giriş yapabildik.

Türkiye'ye giriş yapar yapmaz, polis takibine alındık. Polislere niye takip edildiğimizi sorduğumuzda, verdikleri cevap, *"İçişleri Bakanlığından emir verildi, gelen tüm yardım araçlarının yerine ulaşabilmesi için bunu yapıyoruz"* biçiminde oldu. Tüm kontrol ve geçişlerde araba plakalarının alınması ve kamyonların denetlenmesi göze çarpıyordu.

Bundaki amaç;

1) Dış devletlere şirin görünme çabası,

2) Eşyaların sürekli kontrol altında tutulmasını sağlamak,

3)Kurum ve kuruluşlarla ilişkileri engellemekti.

6 Mayıs günü Almanya'nın Ankara Başkonsolosluğu ile görüştükten sonra 7 Mayıs günü Ankara'dan Amed'e hareket ettik ve 8 Mayıs akşamı Amed'e vardık. Ancak, malzemeler hem Amed'de gümrükten geçmeliydi hem de bir amacımız vardı; Amed'de bulunan İHD, HEP vb. gibi kurumlar ve halk komiteleri (halkımıza yardımları organize eden ve örgütleyen komiteler) temsilcileriyle konuşup bilgi almaktı amacımız. Yaptığımız görüşmelerde Türk devletinin yalancı yüzü bir kez daha sergileniyordu. Çünkü, dış ülkelerden yardımların gelmeye başladığı Nisan ortalarına kadar, tüm yardımlar Kuzey-Batı Kürdistan halkının yaptığı yardımlardır.

Türk basınının sayfalarına hergün işlediklerine ve yetkili ağızların dediklerine bakıldığında, Türk devletinin yaptığı bağışlar binlerce tonu geçmektedir. Ancak, yerinden aldığımız bilgilere göre, değil yardım yapmak (yapıldıysa da çok sınırlı ve sadece Türkmen kökenli göçmenlere yapılmıştır), yapılan yardımları engellemek için elden gelen yapılmıştır. TC yetkilileri ama, halkın ve bazı kurumların baskısı sonucu geri adım da atmışlar. İlk günlerde yapılan yardımların halka ulaşmaması, yalnız ve yalnız TC'nin engellemeleri sonucu olmuş ve bu binlerce insanın yaşamını yitirmesine de neden olmuştur.

Halkımızın yaptığı yardımları örneklerle belirtmek mümkündür: Midyad ilçesinden bir yurtsever 200 binin üzerindeki insanımızın bir günlük ekmek ihtiyacını tek başına karşılamıştır. Yine, yüzlerce esnaf dükkanlarını boşaltıp eşyaları halkımıza ulaştırmıştır. Köylü, işçi, esnaf, öğrenci; kısaca toplumun her kesiminden binlerce Kürdistanlı yurtsever adeta birbirleriyle yarışarak yardımda bulunmuştur. Tüm bunlar bölgede yaşanan ekonomik sıkıntılara rağmen yapılmıştır. Halbuki, Körfez savaşından sonra felce uğramış ekonomik durum dolayısıyla insanlar boş oturup duruyordu. Bu ekonomik krizde, Mêrdîn, tüm ilçeleri ve çevre alanlar başı çekmektedir. Buna rağmen yardımların çoğu Mêrdîn, Amed, Sêrt ve Êlih(Batman) gibi yerlerden çıkmıştır. Amed'de edindiğimiz bilgilerden malzemelerin iyilerinin Güneyli halkımıza hemen götürülmemesi durumunda Kızılay'ın bunlara el koyduğunu, hatta bunun resmen devlet tarafından da açıklandığını öğrendik.

10 Mayıs günü Amed gümrüğüne gittik. Orada, *"Ya bize bırakırsınız ya da Irak'a gidersiniz"* denildi. Amaç, bizi baştan savmaktı, tabi bunu biz sonra öğreniyoruz. Çünkü, Amed'de bize herhangi bir belge verilmemişti. Buna rağmen 11 Mayıs günü Xebûr (Habur)'e hareket ettik.

Amed eski canlılığını yitirmiş değil. Şehrin her tarafında Kürtçe kasetler yüksek sesle çalınıyor, dinleniyor. En çok dinlenen müzik kasetleri arasında Koma Berxwedan kasetleri var. Bunların kopyeleri her yerde satılıyor.

Şehirde resmi polis veya asker sayısı az gibi görünüyor. Ancak, alabildiğine çok sayıda özel timler dolaşmaktadır. Bunun nedeni "teröristler" ve kentteki gazeteciler gösteriliyor.

Amed'den önce Mêrdîn'e, sonra Nisêbîn, Cizîra Botan, Girgê Amo (Silopi) ve sonunda Xebûr sınır kapısına varıyoruz. Xebûr'e vardığımızda saat 5 sularındaydı. Burada tek tek kontrollerden geçiriliyoruz. 10'dan fazla kontrolden geçtik. Bunun dışında her köşede 3-4 asker de bulunmaktadır.

Her karış toprak işgal edilmiş durumda. Yoldan geçen TIR'lardan birinde, "Kürtler'e yardım götürülüyor" ibaresini gören insanlar selamlıyor, alkışlar ile karşılıyor. Önce Xebûr'de işlemlerimiz yapılmak istenmedi. Uzun tartışmalar sonucu aramızda milletvekillerinin ve Almanya Dışişleri Bakanlığı'nın elimizde bir yazısının da bulunduğunu açıklıyoruz. Ne yapacaklarını şaşırdılar. Yapmak istemedikleri işi bir saat içinde yaptılar ve ardından yola koyulduk. Aynı zamanda aşırı ilgi de göstermeye başlamışlardı. Örneğin; benim Güney Kürdistan'a girişim TC yasalarına göre yasak iken(!) gümrüğü geçmeme izin verildi. Akşama doğru Zaxo'ya vardık. Geceyi Kürdistanlılar'ın bulunduğu 20 bin kişilik bir kampta geçirdik. Bu arada açık havada bazı insanlarla görüşme fırsatını da bulduk. Fakat fazla Kürtçe bilmediğimden iyi anlaşamadık.

Halkı en çok etkileyen olayın Kuzey-Batı Kürdistan halkının kendilerine gösterdiği ilgi ve yaptığı yardım olduğunu tespit ettik. Bunun arkasında bir gücün olduğunu kendilerine hatırlattık. Özellikle genç kesimlerde bir canlanmanın giderek gelişmesine ve bağımsızlık düşüncesine eğilimin güçlendiğine şahit olduk.

Sabaha doğru Zaxo'ya on kilometre uzaklıkta olan Batufa'ya gittik. Burada ASB'nin kurduğu bir kamp ve hastane mevcuttu. Kuzeye geçenlerin güneye henüz dönmediklerinden ve dağlarda olduklarından eşyaları orada bırakarak akşam Türkiye'ye geri giriş yaptık. Eşyalar depolandı. Halen orada çoğunluğu doktor olan 10'dan fazla ASB üyesi bulunmaktadır.

Batufa'da pêşmergelere tahsis edilen bir bina vardı. İki kişiyle orayı ziyaret etmeye gittik. Zaman darlığından en çok 20 dakika oturabildik. 20 dakikada ancak kendilerinin sağlık durumu üzerine konuşabildik. Bazıları Avrupa'ya gelmek ve bunun için yardım edilmesini istiyorlardı. Gerekçe olarak da aldıkları bazı yaralar gösteriliyordu. Pêşmergeler, adeta hayatlarından bıkmış görünümündeydiler. Bunların KDP'li olduklarını öğrendik. Kendilerinin orada herhangi bir yetkileri de yoktu. Otorite tamamıyla Amerika ve Hollandalılar'ın elindeydi.

Akşama doğru TIR'lar boşaltıldıktan sonra vedalaştık ve araçlarımızla Almanya'ya dönüşe koyulduk.

Aziz
31 Mayıs 1991

Şarîzor(Süleymaniye) mektubu:

"Kamplar yaşanacak yerler değildi, kendi toprağımızın değerini o zaman farkettik"

Bu gözler, hesap soran gözler... Foto: Berxwedan

Kardeşim Ali ve gelinim Perî-xan, sizlere selam eder, iyi yaşam sürmenizi temenni ederim.

Bildiğiniz gibi Körfez savaşında yenildi. Kürtler, bu yenilgi iyi fırsattır diyerek güçlü bir şekilde ayaklandı. Yine bilindiği gibi 15 Ocak'ta zaten müttefik bombardımanı başlamıştı. Ondan önce de Irak üzerine ambargo kararı alınmış ve uygulanmaya başlanmıştı. Pahalılık tarif edilmez boyutlardaydı. Bir torba un 600 dinardı. Bir torba şeker 220 dinara yükselmişti. Daha önceleri 40 dinara alınan zahire 3000 dinara yükselmişti.

Benim ve kocamın maaşı, ancak günlük harcamaya yetiyordu. Diğer ihtiyaçlar için para bulmak imkansızdı. Sabun ve diğer ihtiyaç malzemeleri zaten karneyle satılıyordu. Bir haftalık ihtiyaç için her aile ancak iki kese kağıdı kadar yiyecek alabiliyordu. Bununla insan ancak ölümden kurtuluyordu.

Bildiğiniz gibi Baas hükümeti Kürdistan'da daha acımasızdır. Irak ordusunda asker olarak bulunan Kürtler, izne geldiklerinde evlerine yetişemeden yolda açlıktan ölüyordu. İnanır mısınız, bir Kürt kadını topladığı hurma çekirdeklerini ekmek yapmak için değirmene götürüp öğütmek istedi. Halk nohutu da öğüterek ekmek yaptı. Bunlar da yetmeyince evlerinin kıymetli eşyalarını satmaya başladı. Tabi eşyalarımızı ancak Baas Partisi yöneticileri ve üyeleri alabiliyordu. Çünkü onlar için açlık söz konusu değildi.

Bu ağır koşullarda Irak ile müttefikler arasında savaş sona erdi. 7 Mart 1991'de Süleymaniye halkı zulüm kalesine karşı ayaklandı. Ayaklanma sabah saat 6'da başladı. Silah sesleriyle birlikte halk da sokaklara doldu. Her taraf bir anda peşmergelerle doldu. Süleymaniye çok kısa bir sürede aynı sabah Irak askerlerinden temizlendi. Önemli devlet dairelerinde peşmergeler karargah kurdu. Sonradan duyduk ayaklanma K. Kürdistan sınırlarına kadar yayılmış, Kürdistan kurtulmuştu.

Fakat nedense koruyamadık. 2 Nisan'da saat 18.00'de hükümet güçlerinin tekrar Süleymaniye yakınlarına vardıklarını duyduk. Gece 02.00'de şehri terkettiler. Biz de 3 Nisan günü saat 11.30'da bulunduğumuz yeri terkettik. Irak uçakları her zaman tepemizdeydi. Kocam çocuklarımı alıp Eznur Dağı'na doğru yürümeye başladı. Ben ise ihtiyar annemle beraber kaldım.

Halk hem yürüyor hem de kıyamet koparırcasını bağırıp çağırıyordu. Yaşlı kadın ve erkekler de kaçmışlardı. İhtiyar anam da benden geride kalmış, koşuyordu. Ben aynı zamanda 7 aylık hamileydim. Bu halimle bile koşuyordum. Onbinlerce insan, dağlık-taşlık alanlarda koşuyordu. Kimisi Kuzey'e, kimisi Doğu'ya. Önümüze nelerin çıkacağından habersiz, sadece zulümden uzaklaşmak istiyorduk. Herkesin elinde buldukları hazır yiyeceklerden oluşan torbalar vardı. Kimse arkasında kalan malını mülkünü düşünmüyordu. Ezmurê Dağı'nın doruklarına yetişmeden, Irak uçakları bir grup insanı ve hayvanlarını bombaladı. Ölenlerin hesabı yoktu.

Bir bayan yolda doğum yaptı. Kadının kocasının yeni doğan çocuğunu çaya attığını kendi gözlerimle gördüm. Çünkü ne çocuk için süt, ne de annesi için yiyecek vardı. Birinci günün akşamı Qela Çuvalan kazasına yetiştik. İkinci gece Kenarvê'ye, üçüncü gece ise Ranî'ye yetiştik. 4. gece Basinê'ye, 5. gece Çemê Çoman'a yetiştik. Sadece geceleri kara ekmek yiyebiliyorduk. Yolda çok şiddetli yağmur yağıyordu, Ranîyê'nin kuzeyinde bir genç bağırıyordu, "Ben soğuktan öleceğim yardım edin" diyordu. Biz yetişene kadar genç öldü. Çocuk ve yaşlılar ağaç yaprakları gibi düşüyordu. Artık insanlarda acıma duygusu körelmişti. Ölüm insanları artık duygulandırmıyordu. İnsanların tümü artık sadece kendilerini düşünüyordu, bu bir yerde insanlıktan çıkmaydı. Peki neden göçtünüz o halde diyeceksiniz; çünkü Karahançer kazasında, 3500 çocuğun gözlerinin oyularak öldürülmesi ve genç-yaşlı tüm kadınlara tecavüz edilmesi bizim tümden göç etmemize neden oldu.

Süleymaniye Irak'ın eline geçmeden önce, Kerkük ve diğer ovalık kaza ve köylerden halk kaçmış ve Süleymaniye'ye gelip yerleşmişti. Bu büyük göçte onlar da bizimleydi. Bu hamile halimle 6 günde İran'a vardım. Yolda kaybettiğim annem ile İran'da görüştüm. Kocamı da İran girişinde gördüm.

İran kamplarında 15-20 gün kaldıktan sonra Süleymaniye'ye dönmeye karar verdik, kamp yaşamı çekilmiyordu, perişan olmuş ve göçmen olduğumuzu yeni farketmiştik. Kamplar yaşanacak yerler değildi, kendi toprağımızın değerini de yeni farkettik ve yarın geri dönüyoruz, ikircikli de olsa.

Kardeşiniz Maldar
25 Nisan 1991

BİR SAĞLIK EMEKÇİSİNİN İZLENİMLERİ

Tarih tekrar sayfalarını açmış Kürt halkının katliamını yazıyor. 1988 yılının dramatik yapısı 1991 yılında tekrar yaşanıyor.

Milyonlarca Kürt soykırımdan canını kurtarmak için İran-Türkiye sınırına dayanmış. Doğanın acımasız şartlarında insan sağlığının korumasız kaldığı bir bölgede halkımıza bir nebze olsun sağlık hizmeti vermek için yola çıkıyoruz. Çukurca ilçesi 49 nolu taşta bulunanlara bir an önce yetişme gayreti içindeyiz. Bebeler, çocuklar, gençler ve yaşlılara bir parça da olsa hizmet götürmek, acımasız doğada yaşatabilmektir tek amacımız.

Gördüğümüz manzaralar ve karşılaştığımız zorluklar bizleri sarsıyor. Çünkü o insanlara hizmet götürmememiz için her türlü çaba sarf ediliyor. 1 Mayıs'ta orada olmamız gerekirken engeller nedeniyle ancak 3 Mayıs'ta ulaşabiliyoruz.

Sağlık yönünden insanların çektikleri, hizmetsizlikten ölen insan manzaraları insanı insan olmaktan utandırıyor. Koşullar o kadar kötü ki anlatmak için kelime bulunamıyor. 150-175 bin arasında insanın yaşadığı bu kampta tek bir kaynaktan su verilmektedir. Kampın içine çekilen bu su borusunun altı delinerek, insanlar birbirlerini ezerek su alıyorlar. Bu suyun klorlanmaması hastalıklara bir kaynak teşkil etmektedir. Çöplerin imhası için hiç bir çaba sarf edilmemiş, çevre çöplerle dolup taşmıştır. Kurulan tuvaletler hastalıkları önlemek için değil, hastalık yaymak için kurulduğu izlenimini veriyor. Bir model ise bizleri donduruyor. Çünkü ilk defa çukuru olmayan bir tuvalete rastlıyoruz. Dışarıya sızdırma deliği olmayan bu kabinler, acaba bu kötü koşullarda halkın hastalanması için özel bir çabanın ürünü müdür? Foseptik çukurları olan kabinlerin de çukurları kapatılmamış, bu kabinler çevreye saçtıkları mikroplar ve pis kokularla insan sağlığını tehdit etmeye başlamışlardı bile. Ayrıca foseptik çukuru dolmuş bir kabine kaldırılmış, üstü kapatılmadan bırakılmış, çocukların oyun sahası haline dönüştürülmüştü. Bu olumsuzluklar için de, insanın direncinin bu kadar düştüğü bir ortamda bulaşıcı salgın hasta çıkmaması düşünülemez.

Yürütülen sağlık hizmetleri ise bizleri daha derin düşündürüyor. Sağlık Bakanlığı'nın çalışması kelimenin tam anlamıyla bir fiyasko. Çünkü hizmete hakim olan düşünce politik bir yaklaşımdır. Bu insanların Kürt olması her şeyi değiştiriyor. Bakanlıkça atanan sağlık personeli Hipokrat yeminini dünden unutmuştur. Hasta insana kimliğiyle bakılıyor. Acılar içinde kıvranan insanları görmemezlikten gelip geceler, eğlenceler düzenleyen ve insanlara hizmete sıra geldiğinde "Biz onları davet etmedik. Buldukları ile yetinirler" diyen mantığın verebileceği hizmetleri siz düşünün!

Bu mantığın verebileceği sağlık hizmetlerinin sonuçları kendisini kolera, tifo, dizanteri vb. gibi hastalıklar biçiminde göstermiştir. Bu hizmetlerin eksikliği kendisini tüm uluslararası kuruluşların hizmetlerinde göstermektedir. Bulaşıcı salgın hastalıkların iç ve dış kamuoyundan saklanması için her türlü çabalar sarf edilmektedir. İntaniye çadırlarında teşhis konulmuş hastalar hakkında uzman doktor belirlemeleri olduğu halde, konunun uzmanı olmayan bakanlık yetkilileri tarafından yalanlanmaktadır. Bu gizlemeler sonucu adı açıklanmayan hastalıklar Çukurca halkında da görülmeye başlıyor. Bunlar bilindiği halde hiç bir girişimin olmaması ve çalışmanın yürütülmemesi bu ilçeyi tümden riske sokmaktadır.

Bu halkın katliamlara tabi tutulup yığınlar halinde sınırlara dayanmasının nedenlerini öğrenmeye çalışıyoruz. Güney Kürdistan'daki gelişmeleri, bunları yaşayan halkın ağzından öğrenmeye çalışıyoruz. Halkın anlattıkları ile şoke oluyoruz. Çünkü kısa bir sürede başarıya ulaşan bir hareketin yine kısa bir sürede başarısızlıkla sonuçlanmasını şu nedenlerle özetliyorlar:

–Önderlik sorunu-örgütsüzlük,
–Emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin oyununa gelinmesi.
–Gıda yardımının alınamaması,
–Cephe gerisinde lojistik desteğin olmaması ve askeri malzemelerin tüketilmesi.

Körfez krizinden sonra emperyalist güçlere karşı güçsüz duruma düşen faşist Saddam rejimine karşı halkın kendiliğinden hareketinin gelişmesi, oluşturulan halk komiteleri ile şehirleri ellerine geçirmek için serîhildan başlatılıyor. Kısa sürede şehirleri ellerine geçiriyorlar. Daha önce Saddam yanlısı cahşlardan 200.000 silahlı kişi bu halk komitelerine katılıyor. Kerkük dışında ele geçirilen şehirler komite tarafından kurulan halk cephesi karargahlarından yönetilmeye başlar. Olaylardan üç gün sonra gelen peşmerge birlikleri cepheyi önemsemeyerek ayrı ayrı karargahlar kurmaya başlıyor. Siyasi otoritelerin ilkel milliyetçi tavır takınması ile, kurulan halk cephesini hiç biri sahiplenmiyor. Kerkük şehri hem Saddam için hem de Kürtler için büyük önem taşıdığından ağırlık bu şehir üzerine veriliyor. Peşmergeler bu şehre çıkartma yaparak 20-21 Mart tarihlerinde şehri teslim alıyorlar. Bu zafer sarhoşluğu ve düşmanı ciddiye almamaları nedeniyle ellerindeki kurşunların büyük bölümünü kutlamalarda tüketiyorlar. Bilinçsizlik ve halkın iyi organize edilmemesi kendini her yönüyle gösteriyor. Örneğin, Duhok kentinde serîhildanda 8 ölü, 46 yaralı verilirken, zafer kutlamalarında boşa harcanan kurşunlarla 3 ölü, 96 yaralı veriliyor.

Körfez krizinde elinde az miktarda gıda stoku kalan halk bu gıdaları da cepheye göndermeye başlıyor. Kısa bir süre sonra gıda yardımı alınmayınca, gıda sıkıntısı yaşanmaya başlıyor. Bu sıkıntılar ve verilen vaadlerin yerine getirilmemesi halkı psikolojik yönden çok olumsuz etkiliyor.

Kerkük, Güney Kürdistan'ın en stratejik öneme sahip şehir. Bunun farkında olan Saddam tüm gücünü buraya yığmaya başlıyor. Emperyalistler de, halk hareketinin çıkarlarına ters düşmesiyle Saddam'ın uçak ve helikopterlerini kullanmasına izin veriyor. Tüm barbar silahları ile üstüne gelen düşman gücüne karşı direnişçiler ellerinde az miktarda kalan cephane ile direngenlik göstermekten çekinerek geri çekilmeye başlıyor. Halkın üzerinde yaratılan bu psikoloji ve örgütsüzlük halka yeni bir dram yaşatıyor.

Geçmişten günümüze alınan yenilgileri halk sorgulamaya başlıyor. Kürt halkı kendi kurtuluşunu siyasi ve askeri yönde bilinçli bir harekete dayandırmak istiyor. Bunu her yerde belirtiyor. Konuşmalarda artık kurtulmanın tek umudunun gerilla (Kuzey Kürdistan) savaşında olduğunu savunuyor. Siyasi ve askeri yönden büyük gelişmeler kaydeden gerilla hareketi, Kuzey'de olduğu gibi Güney'deki Kürt halkının da tek kurtuluş yolu olduğunu kendi gerçeğinde somutlaştırıyor.

Yurtsever bir sağlık emekçisi
Emin / AMED

İHANETLERİN YARGILANDIĞI BİR ÜLKEDE SÖMÜRGECİLİK DAHA FAZLA YAŞAYAMAZ!

İnsanlığın en çok lanetlediği yüz kızartıcı suçlar ihbar, işbirlikçilik ve ihanet olguları olmuştur. Ama insanlık, yine en çok bu olgulara tanıklık etmiştir. Her sınıf, her ulus veya toplum mutlaka ihanetlerle tanışmıştır. Zira ihanet, özel mülkiyetin şekillenmesiyle hayat bulmuştur. Çıkar çelişkilerinin olduğu her yerde ihanet de var olmuştur. Yüzyılların birikimi olan insan olmanın erdemlerini yakalayan toplumlarda ihanet, her zaman dilediği gibi yaşam bulamaz. Lakin, bırakalım insanlık erdemlerini yakalamayı, insan olmanın asgari ölçülerinden uzak, kendi değerlerine yabancılaşmış sınıf veya halklarda ihanet, gereken tepkiyi görmez. Böyle olmasının tarihi nedenleri vardır. Meselenin ayrıntısına girmek bu yazının kapsamını aşacağından, sadece şu gerçeği belirleyerek konuya girmek istiyoruz: Emekçi sınıf ve tabakaların bu denli koyu sömürü altında olmaları ve ezilen halkların korkunç işkence, talan ve soykırımlara uğramalarında lanetli ihanetin rolü büyüktür. İşte en canlı örneği: Kürt halkını, orta çağın koyu karanlıklarının kuytuluklarında, uygarlıktan uzak, çağın gerisinde kölece yaşama mahkum eden sömürgeciliğin tescilli uşakları Kürt hakim sınıflarının pervarsızca işbirlikçilikleri ve ihanetleri...

Eğer, Kürt halkı, daha düne kadar üzerinde yaşadığı topraklara "benimdir" deme bilincinde ve cesaretinde değildiyse; kimliksiz, ufku karartılıp düşkün bir yaşama mahkum edildiyse; zulmün ve vahşetin cenderisinde soluksuz bırakıldıysa, can damarları tıkattırıldıysa, kendisi olmaktan çıkartılıp ne dolduğu belirsiz ucube bir hale getirildiyse; boyun eğici, korkak bir kişilikle sömürü ve sömürgeciliğin amansız talan ve zorbalığına karşı uysal, direngenlikten yoksunduysa, bunda ihanetçi feodal-komprador Kürt hakim sınıflarının çok büyük etkisi vardır.

Dünyada Kürt halkı kadar bünyesi ihanetlerle tahrip edilmiş başka bir halkın var olduğunu söylemek oldukça zordur. Yine bir halk düşünülmez ki, bünyesinde böylesinde soysuz ihanetleri barındırsın, kol gezen ihanetle birlikte yaşasın. Elbette Kürt halkı tarihe mal ettiği direnişlerin onur ve kıvancını da yaşamıştır. Ama bu kıvanç, ihanetlerin verdiği dinmez acıların yanında devede kulak kalır. Peki, Kürt halkını mecalsiz bırakan ihanetler, neden gelip hep Kürt halkını bulmuştur? Kürt toplumu bu kadar mı ihanetleri yeşerten bir üretkenliğe sahiptir? Bunun nedenlerini Kürt halkının doğasında aramak kadar saçma bir düşünce olamayacağına göre, yakın geçmişe kadar işbirlikçiliğin, ihanetin itibar görmesi nasıl açıklanacak? Elbette ki, sömürgeciliğin yarattığı toplumsal koşullar, ihanetin kolayca yaşam bulmasının yegane nedenidir. Eşine ender rastlanan bir babarlıkla, çılgınlık derecesine varan bir vahşetle soykırımdan geçirilen ve toplumsal yapısı en küçük atomlarına kadar dağıtılan Kürt halkının ihanetle yanyana yaşamasının, boyun eğmesinin, yok oluşa giden tarihte sessiz ve suskun kalmasının, tarihsel ve toplumsal birçok nedeni vardır.

Toplumsal yapısı dağıtılmış, her direnişi kanla bastırılarak, örgütsüz ve savunmasız bırakılmış, kültürüne, tarihine yabancılaştırılmış bir halkın ihanetlere karşı tavır alması düşünülemez. Kürt halkı da öyle bir konuma getirilmişti ki; kendine özgü, kendisinden yana ne kadar değer varsa bunlara sahip çıkma gücünden, bilincinden, cesaretinden yoksun bırakılmıştır. Böyle olunca, ihanet onur vesilesi olacak kadar itibar bulmuştur. Her soykırımın, ihanetin, her vahşetin karşılıksız bırakıldığı bir toplumda, ihanet ve işbirliçiliğin daha da hayasızlaşarak yaşam bulacağı açıktır.

İhanetin gırtlağa dayandığı ülkemizde, insanlar beyinsel olarak sömürgeleştirildiğinden; Kürt bireyi, kendisine özgü ne kadar değer varsa, ona yabancı, sömürgeci değerlere sevdalı bir konuma getirilmiştir. Daha küçük yaşta anasının kucağından alınıp, Türk eğitim kurumlarında sömürgeci kemalist kültürle başkalaşıma uğratılan ve düşkün bir kişilikle yoğrulan toplumsal bir yapılanma hiç kuşkusuz her çeşit işbirliçiliğe açık olacaktır.

Bazı dönüm noktalarını hesaba katmazsak tarihin her aşamasında işbirlikçiliği ve ihaneti bir kişilik, bir meslek haline getiren aşiret reisleri, şeyhler ve feodal guruh, sömürgecilikle bütünleşerek ahlaksızlıklarını toplumunun en can alıcı dinamiklerine kadar yerleştirmişlerdir. Böylelikle Kürt halkı düşürüldükçe düşürülmüş, kendisi için düşünemez duruma getirilmiştir. Kısacası, Kürt halkı, öz dinamikleriyle, beyniyle, tüm varlığıyla direngenlikten uzaklaştırılıp teslip alınmıştır.

Başka halklarda, ülkelerini sömürgeleştiren sefil bir yaşama iten, ulusal ve insani değerlerine kasteden yabancı güçlerle en ufak bir uzlaşma, işbirlikçilik affedilmez bir ihanet olarak görülür, cezalandırılırken, Kürt bireyi için işbirlikçilik bir övgü vesilesi olarak görülür. Öyle ki Kürt insanı, sömürgeci kültür kurumlarında okuyup, sömürgeci devlet mekanizmasının bir dişlisi olmak için didinir durur. Kendisini insanlıktan çıkaran, köleden de köle bir yaşamı reva gören sömürgeci devletin kapı kulu olmayı her değerin üstünde tutar duruma gelmiştir. sömürgeciliğe yaranmak için, başta aşiretçi feodal güçler olmak üzere Kürt gençliği, köylüsü, esnafı, küçük üreticisi bir yarışın içinde olmuşlardır. Ve hiç bir halkın kabul etmeyeceği, katlanmayacağı onursuz bir yaşamın tutsağı olmuşlardır.

Böyle bir halkın bağrına insan olmanın, kurtuluşun ve direngenliğin tohumlarını ekmek elbette kolay olmayacaktı. Kürt halkı mücadele içinde kimlik kazanmalıydı. Ama her şeyden önce mücadelede karar kılmalıydı. Öyle bir mücadele ki, toplumu en ufak hücresine kadar sarsmalı ve namlular öncelikle ihanet odaklarına yönelmeliydi. Bataklık kurutulup beyinler özgürleştikçe, Kürt halkı üzerine çöken sömürgeciliğin kara bulutları dağıtılacak; Kürdistan'ın ufku aydınlanacaktı. Bunun yolu da başta sömürgecilik olmak üzere her türden uşaklık ve ihanetin temsilcileri işbirlikçi feodal guruhun yargılanmasından geçiyordu. Bu uğurda ayağa kalkmak, o teslimiyetçi postundan sıyrılıp mücadelede karar kılma büyük bir cesareti gerektiriyordu. Bu çok büyük bir işti ama, olanaksız değildi.

Nitekim, Kürt halkı, kendi öncü gücüne ve irade birliğine kavuşarak ayağa kalktı. Zorlu bir mücadele yürüttü. Döktüğü kanıyla tutuşturup alevlendirdiği özgürlük ve bağımsızlık ateşiyle ihanet odaklarının üstüne yürüdü. O lanetli kişiliği yakıp kendi özüne döndü. Daha düne kadar korkunç ihanetlerin verdiği utançla, başı eğik kendinden utanır duruma getirilen Kürt halkı, bugün büyük direnişlerin sahibi olarak bağımsızlığa uzanan halk savaşının kıvancını yaşayacak kadar cesaret ve onur sahibi olmuştur. Bu ilk adımı atmak, Kürt halkı için devrim yapmak kadar önem arzeder. Bu başarılmıştır. Ve peşinden hem kendisiyle hem de sömürgecilikle güçlü bir hesaplaşmanın içine girmiştir. Curnê Reş (Hilvan)-Girê Sor (Siverek) mücadeleleri ve ardından Amed zindanlarında sergilenen direniş pratiği teslimiyet ve ihanetleri kalbinden hançerledi ve Kürt halkı ölümlerle direnişçi bir yaşam ve kimliğinin dokusunu ördü. Kürt insanı artık kendisi için ölüyor, kendisi için direniyor ve kendisi için savaşıyor.

1984 15 Ağustos Atılımı'yla yıllardır suskun ve sahipsiz kalan dağlar, yeni bir yaşamın, aydınlık, güzel ve özgür bir geleceğin coşku ve sevinciyle selamlandı. Dağların doruklarında inanç, cesaret ve umutla yakılan bağımsızlık ateşi, Kürt insanının yüreğinde sönmeyen bir sevdaya, özgürlük sevdasına dönüştü. Ülkenin dört bir yanında yayılan alevlerin alazlarında onur vardı, direngenlik vardı, insanlık vardı, umut vardı ve en önemlisi de kurtuluşun yürekleri ısıtan sıcaklığı ve kıvancı vardı. Gerilla ve dağlar Kürt halkının kabesiydi artık. Yeni bir halk, yeni bir ulus olabilmenin gür sesi olan gerillanın namlusunda yeşeriyor yaşam. Şehirler, ovalar, köyler bu yaşama ulaşabilmenin kavgasına katılmışlardı. Dün emekle mayalanan, bugün destanı kanla yazılan bir kavganın birer adsız kahramanı olabilmenin yarışındadır Kürt halkı...

Artık her şey gün gibi berrak ortadadır. Kürt halkı kölelik zincirini kırmıştır artık. Korku duvarını aşmış, ölü kefeni yırtmış, canlanan kalbi hayat damarlarına cesaret, onur pompalıyor. Kürt halkı, beynine ve bedenine akan bu değerlerle baş kaldırmış, kazandığı direnişçi kişilikle düşmanın üzerine yürüyor. Çocuk, genç, kadın ve her yaştan Kürt insanı serîhildanlarla baş olabilmenin tarihini yazıyorlar...

Yürütülen mücadele toplumumuzda çok kısa bir tarihte büyük alt-üst oluşlar yarattı. Muazzam bir politikleşme atmosferi oluştu. O, monoton, o alışılagelmiş sosyal yapıyı çözdü, ulusal bilinci toplumun her kesimine yaydı. Belirsiz, yanlış empoza edilen düşman kavramı belleklerde netleşti. Yeni insan tipinin yaratılmasıyla halkımız kendi varlık nedeninin direniş olduğunun bilincine vardı. Kurtuluşun örgütlülükten ve devrimci şiddetin uygulanmasından geçtiğini bilince çıkardı. İşbirlikçiliği ulusal inkarcılığı ve ihaneti lanetleyerek, yargılayacak güç ve politikliğe erişti...

Yapacağımız şu karşılaştırmayla Kürt halkında meydana gelen altüst oluşların boyutlarını daha iyi anlarız: Daha düne kadar, köylere birkaç jandarma ve bir subay geldiğinde, başta uşak ruhlu muhtarlar olmak üzere, Kürt köylüsü iki büklüm olur, yerlere kadar eğilir, el-pençe-divan dururdu. Bir tahsildarın ya da bir nüfus memurunun karşısında şapka çıkarır, yaranmak için olur olmaz dil döker, Kürt genci, Türk sömürgeci kurumların birinde yer edinmek için "olur efendimci" olup çıkmıştı. Genellikle Türk eğitim kurumlarından çok etkilenmeyen, sömürgeci çıkarlara cevap verir biçimde şekillenen pazarla içli dışlı olmayan Kürt kadını dışında, toplumun her kesimi büyük oranda başkalaşıma uğramış, kendisi olmaktan çıkmıştı...

Ama bugün Kürt halkı, bu olumsuzluğundan büyük oranda kurtulmuştur. Öyle ki, Kürt halkının yaşamını kontrol altında tutmak, mücadelesini boğmak, yeniden ölüm uykusuna yatırmak için TC, onbinlerce ordu gücünü ülkeye yığmıştır. Ama nafile; Kürt genci, köylüsü, esnafı, kadını ***"Gün kavga günüdür"*** diyerek intifadanın canlı ögesi olmuşlardır.

Eskiden övünç kaynağı olan işbirlikçilik ve ihanet, en lanetli sıfatlar durumuna gelmiştir. Kürt insanı vebadan kaçar gibi, bu olgulardan tiksinir olmuştur. Bunu herşeye rağmen yapmaktadır. Köyünün yıkılmasına, sürülerinin talan edilmesine, aylarca işkenceye maruz kalmasına rağmen, dayatılan her türlü işbirlikçiliği olumlamıyor. Dayatılan "ya işbirlikçilik ya da işkence ve göç" ikilemine ihaneti reddedip tasvip etmemesine rağmen göçü kabulleniyor. Ya da ölümüne direniyor. Dahası işbirlikçi aşiret reislerini, ihanet timsali feodalleri, halkın kabaran öfkesine hedef oluyorlar. TC ile en ufak bir ilişki ihanet vesilesi olabiliyor. İşbirlikçiler halk tarafından teşhir, tecrit ediliyor ya da cezalandırılıyor.

Bir örenkle konuyu daha da somutlaştıralım: Mêrdîn'in Mehsert (Ömerli) ilçesinin Cirata köyünde Türkan adında bir kız, işbirlikçi ve hain olan dayısı Bedirhan ve amcası Şevki tarafından, gerillayı ihbar etmesi için bilinçli olarak cepheye yollanıyor. Karşılığında devletten yüksek miktarda para alıyorlar. Türkan gidip ilişkiler içine giriyor. Daha sonra gerilla bu durumu açığa çıkarıyor. Yargılanıp tüm bağlantıları açığa çıkarıldıktan sonra kız, dayısı ve amcası ölümle cezalandırılıyor. Bunun üzerine, kızın ailesi bulunduğu köyde akrabalarıyla birlikte halk tarafından ihanetçi ilan edilip lanetleniyor. Öyle ki, o ailenin sürülerini kendi sürülerinden ayırıyorlar. Köyün ortak tandırından ekmek pişirmelerine, ortak çeşmeden su almalarına izin vermiyorlar. Erkekleri köy odasına alınmıyor, kadınlarıyla, çocuklarıyla konuşulmuyor ve tüm sosyal ilişkiler kesiliyor. Tecrit durumda ve ihanetçi bir sıfatla daha fazla köyde kalamaz duruma geldiklerinden Türkiye'nin bir kentine göçüyorlar. Ama alınlarında taşıdıkları ihanetin kara lekesi yüzünden burada da tecrit olmaktan kurtulamıyorlar. Öyle bir duruma geliyorlar ki, halka başvuruyorlar. "Gelin bizi yargılayın, gerçekten devletle ilişkimiz ortaya çıkarsa istediğiniz cezayı verin. Ama yeter ki, bizi bu ihanetçi konumdan kurtarın. Yarın bir trafik kazasında ya da herhangi bir kazayla ölürsek devrimciler öldürdü denilerek, öleceğiz. Çocuklarımız da bir ihanetçinin çocukları olarak damgalanacak. Böyle yaşamak ve ölmek istemiyoruz. Bizi bu lanetli yaşamdan kurtarın" diyorlar. Görüldüğü gibi geçmişte herhangi bir aileden bir kişi devletle içli dışlı olduğunda kendisiyle birlikte ailesi ve çevresi de şeref ve itibar sahibi olarak görülürdü. Ama bugün herhangi bir aileden bir birey devletle irtibat halinde oldu mu, yalnız kendisi değil, tüm ailesi ve çevresiyle birlikte lanetli bir duruma gelip halkın gazabına uğruyor.

Büyük ihanetlere maruz kalmış bir halk; daha büyük cesaretlerin ve direnişlerin sahibi olmadan ihanetleri yargılayamaz. İhanetlerin yargılandığı bir ülkede sömürgecilik daha fazla yaşayamaz. Kürt halkı bugün yargılayıcı güce ve bilince ulaşmıştır...

Süleyman Günyeli
Ceyhan Cezaevi

Savaşta sonun başlangıcı mı?

Dünden bugüne Eritre

Sahip olduğu coğrafik konum, yer altı ve yer üstü zenginlik kaynakları ve diğer nedenlerden dolayı tarih boyunca çok sayıda yabancı gücün işgal, istila ve talanına maruz kalmış Eritre, Araplar, Osmanlılar, Mısır, İtalya, İngiltere ve son olarak da Etyopya'ya karşı bağımsızlık mücadeleleri vermiş, direnmiştir.

Eritre, özellikle de 1869'da Süveyş kanalının açılarak Akdeniz ve Kızıldeniz'in birleşmesinden sonra yabancı egemenlerin iştahını daha çok kabartmaya başlamış ve İtalyanlar'ın ilk işgal girişimi de bu yıllarda olmuştur. Assab limanından yaptıkları çıkartmanın ardından Eritre'yi işgal eden İtalyanlar, burada kendi kolonilerini kurar. 1940'lara kadar devam eden İtalyan sömürgeciliğine karşı halkın kurtuluş mücadelesini kendi emperyalist çıkarları doğrultusunda kullanan İngilizler, Doğu Afrika'da İtalyan egemenliğine son vermek ve kendi egemenliklerini tesis etmek amacıyla saldırıya geçer. İtalyan sömürgeciliğinden kurtulabilmek için İngilizler'i bir "kurtarıcı" gibi gören dönemin mücadele önderliğinin, Eritre'nin İngiliz sömürgesi haline gelmesinde payı vardır. Tabii İngilizler, başlangıçta Eritre halkına bazı haklar tanıma vaadinde bulunmayı da unutmamış, ancak ülkeyi tamamen işgal ettikten sonra bunların hiçbirini yerine getirmemiştir.

2. Dünya Savaşı sonrasında İngiliz ve Fransız emperyalizminin eski sömürgelerinin birçoğunu yitirmeleri ve ABD emperyalizminin egemenlik alanlarının genişlemesi bu küçük ve mazlum Afrika ülkesinin geleceğini de etkilemiştir. ABD'nin dayatmaları sonucu BM'den çıkan bir karar gereğince 15 Eylül 1952'den itibaren Eritre'nin Etyopya ile ortak bir federasyon kurma durumu vardır. Dönemin ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dallas, bu kararı gerekçelendirirken şunları demektedir: *"En tam adalet açısından bakılırsa, Eritre halkının görüşü dikkate alınmalıdır(!). Bununla birlikte Kızıldeniz'deki stratejik çıkarlar, dünyanın güvenliği ve barışı için gerekli koşullar bu ülkenin, dostumuz Etyopya'ya bağlanmasını gerektirmektedir."* (Afrika Boynuzu'nda Ne Oldu, Ü. Kıvanç) Yapılan bu açıklama, ABD emperyalizminin çıkarları için Eritre halkının Etyopya'nın sömürgesi haline getirildiğini de ortaya koymaktadır.

Bundan bir süre sonra Etyopya'yla imzalanan anlaşmayla ABD, Etyopya toprakları üzerinde askeri üs kurma hakkını elde edecektir. Ama ABD, askeri üssünü Etyopya yerine Eritre'nin başkenti Asmara'da kurar. Bunu Etyopya ve Eritre genelinde daha başka ABD üsleri izler. ABD emperyalizminin desteğiyle ayakta duran Kral Haile Selasiye, artık federasyonu tanımaz ve Eritre halkının tüm haklarını gasbeder. 20 Mayıs 1960'da gerçekleştirilen bu operasyondan sonra Eritre, Etyopya'nın 14. eyaleti olarak ilan edilir. Bu, federasyon döneminde varolan durumun resmen ilan edilmesinden başka bir şey değildir.

Ortaya çıkan bu durum karşısında Eritre işçi sınıfı kitlesel protesto grevlerine gider. Ancak bunlar yüzlerce işçinin katledilmesiyle bastırılır. Eritreli öğretim üyeleri, öğrenciler vd. okullardan uzaklaştırılır, parlamentodaki üyeler atılır, dil yasaklanır, Eritre bayrağı yasaklanır.

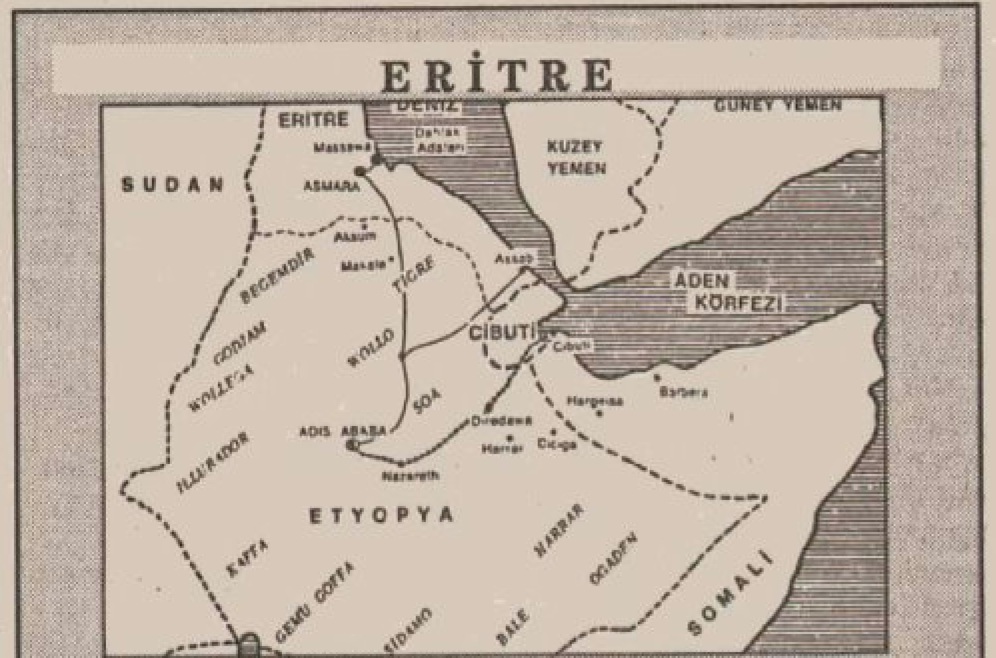
1959'da meydana gelen bu gelişmeler ardından yurtdışında bulunan Eritreli aydınlar, 1960 Eylül'ünde Eritre Kurtuluş Cephesi(ELF)'ni kurarak silahlı mücadeleyi başlatmak üzere ülkeye dönüş hareketini başlatır. 1961-69 yılları arasında kalan dönem Eritre Kurtuluş Cephesi'nin sömürgeci Etyopya rejimine karşı silahlı mücadeleyi yükselttiği, sorunun dünya kamuoyuna taşınılmasında etkili olabileceğini düşünerek uçak kaçırma vb. gibi birtakım eylemlere giriştiği, halkın örgütlenmesinde önemli mesafeler aldığı, gerek Arap ve gerekse de sosyalist ülkelerle ilişkilerin güçlendirildiği bir dönemdir.

Ancak 1970'te Eritre Kurtuluş Cephesi içinde görüş ayrılıkları doğdu ve bu bölünmeyle sonuçlandı. Bu bölünmede Arap gericiliği ve emperyalizmin dini çelişkileri körükleme politikasının belli bir rolü olsa da asıl neden sınıfsaldı. 1969-70'li yıllarda Eritre Kurtuluş Cephesi'nden ayrılan Eritre Halk Kurtuluş Cephesi(EPLF), proletarya ideolojisi doğrultusunda bağımsızlıkçı kurtuluş politikasına yöneldi. Fakat örgüt içinde yaşanan bu ayrışma, iki örgüt arasındaki çatışmaları da beraberinde getirdi ve bu 1973'lere kadar devam etti. 1974'ten itibaren sürekli körüklenen dini çelişkilerin ortadan kaldırılması, kurtarılmış alanlarda düzenin sağlanması, gerillanın ve cephe örgütlülüğünün büyütülmesi ve Etyopya'daki toplumsal muhalefetle ilişkilerin güçlendirilmesine, ittifak geliştirilmesine ağırlık verildi.

1974'te ulusal ve toplumsal muhalefet karşısında artık daha fazla iktidarda kalma olanağı kalmayan Kral Haile Selasiye bir darbeyle devrilerek yerine Teferi Bente geçti. 1960'lı yıllardan bu tarihe kadar İsrail, Eritre'de Etyopya özel timlerinin eğitimini üstlendi. İsrail siyonizmi tarafından eğitilen bu özel timler, Eritre halkına karşı sömürgeci özel savaşın yürütücüleri oldular.

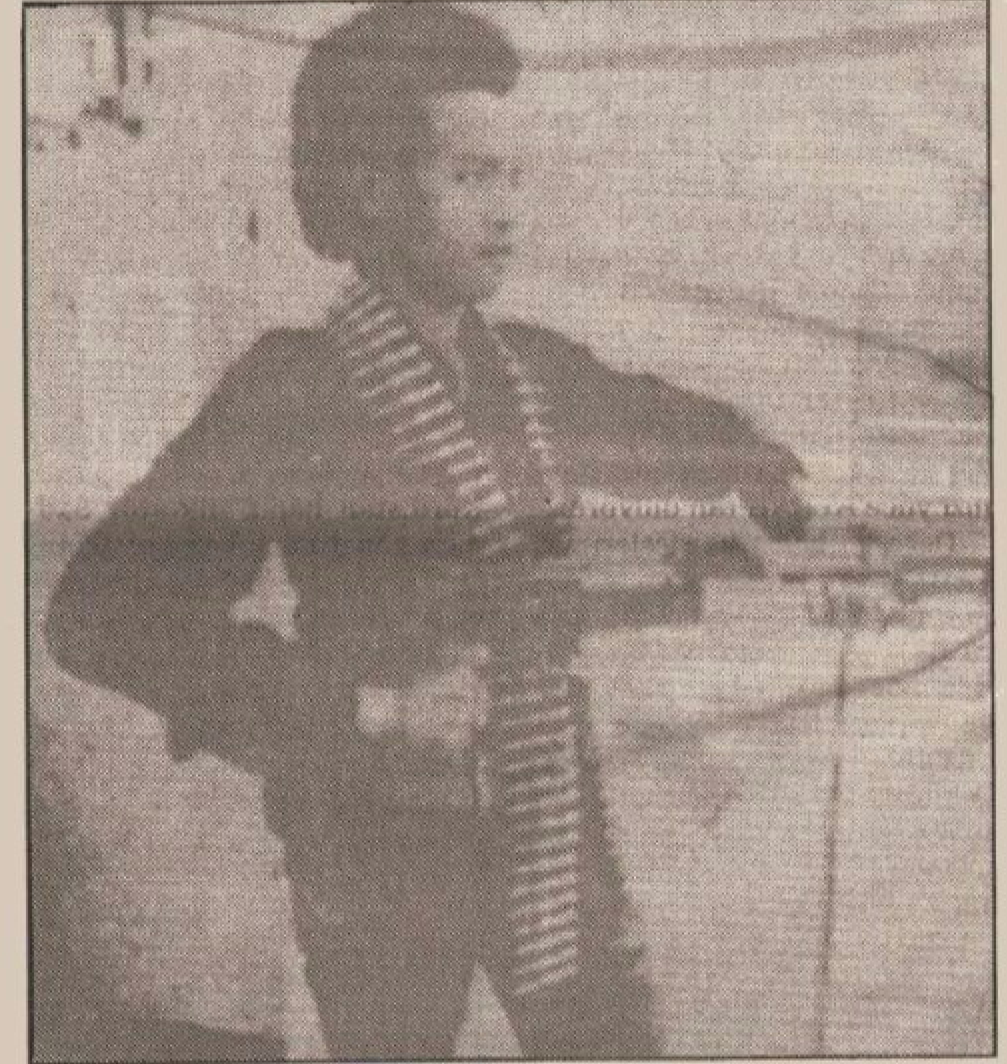
'74 darbesinden sonra da ABD askeri üsleri varlığını korudu ve Teferi Bente yönetimindeki yeni iktidar, 1977'deki devrime(!) kadar ABD'den askeri yardım almaya devam etti. Bente iktidarının Eritre üzerindeki sömürgeci politika ve uygulamaları aynen sürdürmesi, ulusal ve toplumsal muhalefeti ezmek için her türlü uygulamaya yönelmesi karşısında, devrimci hareketler ve genelde tüm muhalefet güçleri mücadeleyi daha da yükseltti.

1977'de ikinci bir askeri darbeyle kendini sosyalist olarak niteleyen ve dümeni Sovyetler Birliği'ne doğru çeviren Yarbay Mengistu Haile Mariam iktidara geçti. Sözde sosyalist geçinmesine rağmen, Mengistu'nun pratikte yaptığı, özellikle de Eritre halkına ve ulusal kurtuluş mücadelesine karşı izlediği politika ve uygulamalar, öncekilerden hiç de geri kalır değildi. Bu dönemde adeta tüm Eritre bir yangın yerine çevrilerek, toplu katliamlar yapıldı, Etyopya'daki muhalefet güçleri de ezilmeye çalışıldı. Bu arada komşu Somali'deki Siad Barre diktatörlüğü ABD tarafından destekleniyor ve yoğun olarak silahlandırıla-

Nüfus: 4.5-5 milyon.
Başkent: Asmara
Konuşulan diller: Tigre, Tigrinya, Arapça, Afar vd.
Halk ve etnik gruplar: Tigreler, Arap-zenci karışımı melezler.
Din: İslamiyet ve hıristiyanlık.
Önemli gelir kaynakları: Deniz ürünleri, deniz ticareti, demir, petrol vd.

Halkın %75-80'i köylerde, diğerleri şehirlerde yaşamaktadır. Eritre'nin Kızıldeniz'de 1000 km. kadar kıyısı vardır. En önemli liman kentleri Massawa ve Assab'dır.

Rajiv Gandi'nin ölümünden sonra

Hindistan'ı ne bekliyor?

Dünyanın ikinci kalabalık ülkesi ve yine dünyanın, çoklarının deyimiyle en büyük demokrasisinin bulunduğu Hindistan, tarihi bir krizin eşiğinde.

Nehru-Gandi ailesinin son ferdi Rajiv Gandi de seçim kampanyaları sırasında bir suikaste kurban gidince, Hindistan'ı İngiliz sömürgeciliğinden bağımsızlığa taşıyan Kongre Partisi ve Hindistan, seçimlerin eşiğinde başsız kaldı. 300'ü aşkın dil ve lehçe, onlarca din ve tarikatın oluşturduğu Hindistan'da, Gandiler, bu halklar mozaiğini birleştiren bir etken oldular.

Hindistan, politik olarak bloksuz ya da diğer bir deyimle bağlantısız ülkeler konferansının geliştirilmesine öncülük eden bir ülke. Silahsızlanma ve dünya barışının sağlanması konusunda Nehru'dan bu yana aktif bir çabanın da sahibi. Hindistan'ın izlediği bu politika, emperyalizmin bölge üzerindeki çıkarları önünde bir engel durumunda. Yoğun ekonomik, toplumsal, etnik ve dinsel sorunlarla karşı karşıya bulunan Hindistan'da, bu sorunlar, emperyalizm tarafından da kışkırtıldı.

Kongre Partisi, Hindistan'ın bağımsızlığına damgasını vurmasına rağmen, böylesine büyük ve çok kapsamlı iç sorunları çözmede başarısız kalması nedeniyle bir kez İndira Gandi, bir kez de oğlu Rajiv Gandi döneminde iktidarı yitirdi. İzlenen Hindu ağırlıklı politikalar Pencap, Keşmir ve Assam eyaletlerinin merkezi yönetimden kopma isteği ve mücadelesinin yoğunlaşmasına ve iç çatışmaların derinleşmesine yol açtı. İndira Gandi, Sihler'e karşı izlediği politikanın kurbanı olmuştu. Oğlu Raciv Gandi'nin ise annesinin desteklediği, fakat kendisinin Sri Lanka'ya birlikler göndererek ezmeye çalıştığı Tamiller'in saldırısına kurban gittiği tartışmaları yapılıyor. Ancak Rajiv Gandi'yi kimin, hangi amaçla öldürdüğü henüz kesinleşmiş olmamakla birlikte, dünyaya kendi çıkarları doğrultusunda yeniden düzen vermeye çalışan emperyalist güçlerin bunda büyük bir rol oynadığına hiç kuşku yok. Çünkü, Rajiv Gandi, ABD'nin rakipsiz kalmasının dünya açısından sakıncalı olacağını savunuyor, ABD ise bölgede kendi denetimi dışında istikrarlı ve güçlü bir Hindistan'ı hiçbir zaman istemiyordu. ABD'nin küçük parçalara bölünmüş, küçük devletçiklerden oluşan ve istediği gibi yönetebileceği bir Hint Yarımadası'nı tercih edeceği çok açık.

Suikastin ardından Kongre Partisi'nde belli bir istikrarsızlık yaşandı. Rajiv Gandi'nin eşi Sonia'nın başkanlık önerisini reddetmesiyle birlikte partinin başkanlığına kimin getirileceği uzun süre tartışıldı ve dünya kamuoyu tarafından da büyük bir merakla beklendi. Onlarca din ve tarikatın bulunduğu ülkede Gandiler, laiklik politikasıyla kısmen de olsa birliği dengeleyerek koruyabilmişlerdi. Oysa suikast sonrasında partiyi sürükleyecek karizmatik bir lider boşluğu doğmuştu. Buna biraz da Gandiler'in parti içi politikaların yol açtığı söyleniyor. Kongre Partisi'nin lider arayışı Rao'nun seçimi ile sona erdi. Ancak bunun ne derece başarılı olacağı, parti ve halk üzerinde eskisi gibi bir güç ve otorite sahibi olup olmayacağını söylemek için henüz çok erken. Başarısız olması halinde zaten pamuk ipliğine bağlı olan birlik, radikal dinci ve milliyetçi akımların ağırlık kazanmasına bağlı olarak çözülebilir ve ülke tam bir iç savaşın eşiğine gelebilir. Ama yine de Kongre Partisi, yeni seçilen Rao'nun önderliğinde yapılan genel seçimlerden birinci parti olarak çıktı. Oyların % 48'ini aldığı söylenen Kongre Partisi, parlamentoda çoğunluğu oluşturmasına rağmen, Hindistan yasalarına göre iktidara geçebilmek için yeterli oya sahip değil. Bu nedenle de küçük partilerden biriyle koalisyona gitmesi gerekiyor.

Hindistan nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan Hindulara daha çok imtiyaz isteyen ve diğer halkların haklarının sınırlandırılması doğrultusunda gerici milliyetçi bir politika izleyen sağcı Baratiya Janatra Partisi, Gandi'nin öldürülmesinden sonra kendisini seçimlerin galibi ilan ederek Hindu olmayan halklar için baskıcı bir dönemin ya da en azından huzursuzlukların giderek derinleşmesinin ilk işaretlerini veriyordu. Hindu-Müslüman çatışması zaten vardı. Seçimlerin sonucunda bu parti umduğunu bulamasa da oylarını arttırmayı başardı.

Ekonomik olarak derin bir bunalımda olan Hindistan'da kastlar ve çok sayıda etnik gruplar arası çatışmaların yoğunlaşması veya krizin atlatılması, tamamen olmasa bile önemli oranda Kongre Partisi'nin yeni lideri Rao'nun izleyeceği politikalara bağlı gibi görünüyor.

rak kışkırtılıyordu. İki ülke arasında savaşın patlak vermesi de bu dönemde gündeme geldi.

Ülke içinde üretimin son derece tahrip olması, ekonomik durumun giderek kötüleşmesi, uzun yıllar devam eden savaş ve uygulanan politikalar sonucu milyonlarca insan açlıkla yüzyüze kaldı, yüzbinlercesi öldü. Ve açlık hala Etyopya ve Eritre'de çözümlenmemiş bir sorun olarak duruyor ve tüm dünya insanlığını çok yakından ilgilendiriyor.

Mengistu döneminde izlenen politikalarda ve özellikle de Eritre'nin sömürge statüsünün devam ettirilmesinde Sovyetler Birliği'nin izlediği dış politikanın da önemli bir rolü bulunuyor. Kendi içinde de uluslar arasında eşit, özgür ve saygı temelinde ilişkiler kuramayan ve bunların sonuçlarını şimdi çok daha yakıcı biçimde hisseden SB'nin bu politikaları Eritre halkının bağımsızlığına kavuşmasını, savaşın uzayarak binlerce insanın yaşamını yitirmesini önemli oranda etkiledi. Kuşkusuz belirleyici değildi. Ancak ekonomik, askeri ve siyasi olarak önemli oranda Sovyetler Birliği ve reel sosyalizmin uygulamada olduğu diğer ülkelerden destek alan Mengistu yönetiminin, Eritre halkı ve Etyopya devrimci hareketlerine karşı bu kadar saldırgan ve bastırmacı bir politika izlemesi, elbette, söz konusu ülke yönetimleri -gerçi büyük bölümünde yönetimler değişti ve neden yine aynı politikalardı- açısından büyük insanlık davasına karşı işlenen çok ciddi bir hata, belki bunun da ötesinde bir suç niteliği taşıyor. Aynı politikayı Kürdistan'a yönelik olarak da görüyoruz. O yüzden bizim için çok daha ders çıkarılması gereken bir durum oluyor.

Savaş bitti mi, yeniden mi başlıyor?

25 Mayıs 1991 tarihi Etyopya ve Eritre halklarının kurtuluşunu mu müjdeliyordu, 30 yıl süren savaş zaferle mi sonuçlanıyordu, yoksa daha devam mı edecek? Bu tarihte Mengistu'nun ülkeden kaçması, Eritre, Tigre ve Etyopya gerillalarının başkent Adis Ababa'yı ele geçirmesi, 1989'da başlatılan barış görüşmelerine kesin anlaşmayla sonuçlanacağı gözüyle bakılması halkların geleceğinin bağımsız ve özgür olacağı anlamına mı geliyor, yoksa kapıda yeni tehlikeler mi bulunuyor? Tüm bu sorulara şu an için kesin yanıt verebilmek zor görünüyor. Çünkü, başta ABD emperyalizmi olmak üzere diğer tüm emperyalist güçlerin bu gelişmelerde belli oranda rol oynadıkları ortaya çıkıyor. Tüm basın-yayın organlarında şimdi iktidarı devralan güçlerin ABD'yle dirsek temasında olduğu işleniyor, örnekler veriliyor. Eritre'nin Akdeniz'le Kızıldeniz'i birbirine bağlayan Süveyş kanalı bölgesinde bulunması, bunun İsrail'in Hint Okyanusu'na açılmasında önemli bir rol oynaması ve Kızıldeniz'in denetim altında tutulması için vazgeçilmez bir öneme sahip olması karşısında ABD, daha işin başında "Birleşik Etyopya" fikrini ortaya atarak geçmişte olduğu gibi şimdi de Eritre'nin sömürge olarak kalması için her yolu deniyor. Ekonomik yardımı da bu koşula bağlıyor.

Diğer yandan da Etyopya Halk Devrimci Demokratik Cephesi(EPRDF) lideri Meles Zenawi, yaptığı ilk basın toplantısında, *"Ülkenin kuzeyindeki Eritre bölgesinde denetim kendi cephelerindedir. Onların isteği olan referandumu kabul ettik"* diyor. Eritre Halk Kurtuluş Cephesi lideri İssaias Afwerki de, *"BM gözetiminde yapılacak referandumu kabul ettik"* açıklamasında bulunuyor.

Ancak, reel sosyalizmin derinden sarsıldığı, ABD emperyalizminin ve diğer emperyalist güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda dünyaya "yeni düzen" vermeye çalıştıkları böyle bir dönemde devrimin tam anlamıyla başarılıp başarılamadığı, bundan sonra Eritre ve Etyopya halklarının kendi geleceklerine kendilerinin karar verip veremeyecekleri, özellikle de mazlum, cefakar Eritre halkının bağımsızlığına ve özgürlüğüne ulaşıp ulaşamayacağı -yakın dönemde- biraz tartışmalı ve henüz netleşmiş değil.

Bundan sonrasını Eritre halkının ve halk kurtuluş cephesinin kendi öz gücüne dayanarak bağımsızlık politikasında kararlı olması, hiç bir yanılgıya kapılmadan mücadelesini sonuca götürmesi belirleyecektir. Aynı durum Etyopya halkı ve diğer azınlıklar için de geçerlidir. Bağımsızlık ve özgürlük politika ve mücadelesinde ısrar ve elde edilecek zafer, tam da böyle bir dönemde tüm dünya halkları için son derece anlamlı ve görkemli olacaktır. Eğer bu gerçekleştirilebilirse, işte o zaman 30 yıllık savaş, acılı, işkenceli ve zorlu yaşam bitmiş demektir. Ancak bunu diyebilmek için henüz zaman çok erken ve önümüzdeki günlerin neler getireceği de belli değil.

Kürdistanlı yurtsever hacılarımıza!

Değerli hacı kardeşlerimiz, (1412-1991) yılı ALLAH'u taala c.c İslam dinimizde İslamın bir şartı olan Hac farzımızı üzerimizden kaldırmak amacıyla binlerce km. yol katedip gelmiş bulunuyorsunuz. Bizler de, S. Arabistan'da yurtsever Kürdistan halkından Eniya Rizgariya Netewa Kurdistan taraftarları adına haccınızın kabul olmasını, sıhhat ve sağlık içerisinde geçirmenizi yüce ALLAH'tan diliyoruz.

Değerli hacı kardeşlerimiz, İslamiyetin yayılışından günümüze kadar bu kutsal topraklara ALLAH'ın üzerimize farz kıldığı haccımızı eda etmek için geliyoruz. İslam ülkelerinden yüzbinleri aşan kitleler halinde gelmektedirler. Ve her bir İslam ülkesi kendi ulusal bayrakları altında görünmektedirler. Yalnız Kürdistan dört sömürgeci devlet tarafından parçalanmış ve her taraftan "müslüman kardeş" dediğimiz ülkeler tarafından sömürülmektedir. Ve sömürülmekten ziyade gördüğünüz gibi acımasızca katliamlardan geçirilmektedir. Müslüman Kürt halkı üzerine kimyasal silahlarla zehirli bombalar yağdırmaktadırlar. Bu olay söylenti değildir, bu bir gerçektir. 1988'de Halepçe'nin Hiroşima'ya çevrilmesine tüm dünya devletleri tanık oldu. En son da 1991'de, emperyalizmin eliyle Güney Kürdistan'da faşist Saddam rejimi, ayaklanan Kürdistan halkını bastırmak için başta fosfor olmak üzere çeşitli bombalarla çocuk, kadın, ihtiyar demeden katliamdan geçirdi. Halen yol boylarında mahsum insanların kokmuş cesetleri bulunmaktadır. Bunları görmemezlikten gelmemeliyiz.

Değerli yurtsever hacılarımız, insanların üzerine düşen görevleri tam olarak yerine getirmek gerekir. Bazen olayları gözardı etmemek lazım, demiyelim neyime lazım. Ortadoğu'da son dönemde emperyalizmin oynadığı oyunları araştırmalara girelim. Görüldüğü gibi 1990 Ağustos ayında emperyalistlerin eliyle faşist Irak yönetimi komşu müslüman Kuveyt devletini işgal etti. Ve bu işgal üzerine kafirlerin Ortadoğu müslüman ülkelerine askeri güçlerini yerleştirdiler. Bu girişim faşist Saddam'ın aracılığıyla oldu. Başta ABD olmak üzere tüm müşterek devletler, Körfez savaşında Saddam'a karşı olduklarını söylediler ve onu baştan çekeceklerdi. Hani ne oldu? Şimdi ise Saddam'ın destekçileri oldular; bir yandan ABD Kuveyt'e kolay yerleşmek için bu oyunu oynadı. Güney Kürdistan'a girmesi için ikinci planı uygulamaya koydu. Güney Kürdistan halkı, diktatör Saddam yönetimine karşı ayaklanma hareketine başladı. Bu ayaklanmayı bir fırsat bilerek başta Irak KDP lideri Mesud Barzani olmak üzere Irak'taki fırsatçı gruplar ABD ve müttefiklerini Kürdistan'a çağırdılar. Şu anda sözde barış gücü olarak bölgede bulunmaktadırlar. Gerçekte ise bağımsız Kürdistan için verilen ulusal kurtuluş mücadelesine karşı yenik düşen TC'yi kollamak için bölgeye girmiş bulunmaktadırlar. Şimdi ise savaşmak isteyen ve Güney Kürdistanı da faşist Saddam yönetiminden kurtarıp Kürdistan'ı tek parça haline getirmek isteyen ARGK gerillalarına karşı Saddam'ı kolluyorlar. Biz müslümanlar bir an önce emperyalizm ve işbirlikçilerine karşı kesin tavır takınmalıyız.

En azından tarihe bir göz atmalıyız. İslamiyetin tarihinde İslamiyetin doğuşu Köleci Roma İmparatorluğuna karşı ALLAH'u taala, Yüce Peygamberimiz Muhammed'i gönderdi, köleliğe karşı çıkması için. Kölelik döneminde insanlar üzerindeki zulüm ve baskı en azgın bir şekilde günbegün artmaktaydı. Örneğin: İnsanları diri diri toprağa gömüyorlardı. İnsanları hayvanlar gibi pazarda satıyorlardı ve her türlü pisliği yapıyorlardı. İşte bu kadar acımasız zulme karşı Yüce Peygamberimiz karşı çıkarak İslamiyeti yaymaya başladı. O tarihte zalimlere karşı açılmış olan savaşa her insanım diyen katılmayı bir borç bildi.

Günümüzde ise görüldüğü gibi Kürdistan halkı üzerinde uygulanan baskılar bir nevi kölelik dönemini andırıyor. Çeşitli örneklerle gözümüzün önündedir. Tarihte görüldüğü gibi Kürdistan Türk, Arap ve Farslar tarafından dört parçaya bölünmüş ve her parçasında insanlığa sığamayacak bir şekilde zulme maruz kalmıştır. Ve zalimin sopası kafasından inmemiştir. Görüldüğü gibi "müslüman kardeşimizdir" dediğimiz sömürgeci devlet Kürdistan'ın küçük bir parçasında köleci Roma İmparatorluğu gibi insanları diri diri gömerken, bu parçamızda da sayıları dörtyüzü aşan ilkokul çağındaki çocuklarımızı diri diri yaktılar. Kürdistan'ın büyük parçası, TC tarafından kaçıncı seferdir toplu imhalardan geçirilmektedir. En son Dersim'de köylerde toplanan çocuk, kadın ve ihtiyarlardan oluşan beşyüzü aşkın insan gruplar halinde kurşuna dizilmiştir. Ve dağlarda savaşan insanlarımızı kalabalık gruplar halinde mağaralara sıkıştırıp mağara kapılarını betonlayarak, insanlarımızı toplu halde imha etmeye çalışmışlardır. Bu kirli yüzlerini örtbas etmek için yüzüne bir poşet çekmekteler. Her yerde biz "Müslüman din kardeşiyiz" diyorlar. Bin türlü pisliklerini tek bu sözle kapatmaya çalışıyorlar. Gerçekleri görmek istiyorsak; TC'nin bazı polis karakollarında ve işkencehanelerde kapıların üzerinde şöyle bir yazı yazılmaktadır: (Haşa) "BURANIN ALLAH'I YOKTUR". Peki bunlara karşı gelmeyenin dininden şüphe edilmez mi?

Kürdistan'ın 2. büyük parçasında da tarihte kendini göstermiştir. Şah döneminde de Kürdistan köylerini uçaklarla bomba yağmuruna tuttular. Binlerce mahsum insanlarımızı katlettiler. İşte bu tür zulme karşı ALLAH'u taala otuzbeş milyon Kürt içerisinde bize bir lider yarattı, o da Abdullah ÖCALAN'dır. Bu lider Kürdistan üzerinde katliamcıl olayları göz önüne sererek günün şartlarına uygun Kürdistan tahlilini yaparak yol gösterici yöntemiyle İslam ve Kürdistan üzerinde oyun oynayan emperyalistlere karşı bir kurtuluş savaşı açmıştır. Bunun yanında "müslüman Kürdüm" diyen ve kafirleri temize çıkaran ikiyüzlü insanları teşhir etmektedir. Bizim görevimiz artık ne kafirlerin sözüne, ne de işbirlikçilerin ikiyüzlülüğüne inanmaktır. Bizler de yurtsever her Kürdistanlı gibi üzerimize düşen görevi seve seve Eniya Rizgariya Netewa Kurdistan içerisinde yürütmeliyiz. Bize Kürtlüğümüzü, insanlığımızı, kişiliğimizi tanıtan ve dünya kamuoyuna Kürdistan varlığını ve bütünlüğünü kabul ettiren güçlü önderimiz Abdullah ÖCALAN'a ALLAH'tan kuvvet ve amacına ulaşmasını diliyoruz.

Kürdistanlı yurtsever din alimleri

Sizler İslamiyetin doğuşundan (Kürdistan'a girişinden) günümüze kadar halkımızın kaderinde belirgin bir rol oynadınız. Tarihin belirli süreçlerinde önderlik sıfatıyla ortaya çıktınız. Dini önderlikte de halkımız büyük şahsiyetler yaratmıştır. Bu uğurda epey kanların döküldüğü de biliniyor. Kürdistan halkı her dönemde din adamlarına bel bağladı ve destek verdi, kurtuluşunu burada aradı. Lakin bu önderliklerin bir kısmı ulusal çıkarlarımızı sömürgecilere peşkeş çekerken, diğer bir kısmı da daha ilk başta yabancı egemen ideolojilere teslim olup halkımıza ihanet etti.

Eğer Kürdistan'da hakimiyeti bulunan din adamları kendi aralarında çıkar çatışmalarını ve feodal bölünmüşlüğü ortadan kaldırıp güçlü bir ulusal birlik oluşturmuş olsalardı, faşist-sömürgeci güçler halkımızla bu kadar oynayamazlardı. Tarihimiz bu denli baş aşağıya gitmeyecekti. Kürdistan halkının ezilmesinde, sömürülmesinde, horlanmasında ve çağdışına itilmesinde din adamlarının büyük sorumluluğu vardır. Hem önderlik adına yola çıktınız ve hem de halkımıza sahip çıkmadınız. Örgütlenmeyi ailesel ve aşiretsel çıkarlarınız için kullandınız. Halkımızın bundan büyük acılar duyduğu unutulmamalıdır. Kürt dili ve kültürü yerine Türk, Arap ve Fars dil ve kültürünü egemen kıldınız. Bu yönüyle sömürgecilerin asimilasyon ve inkarcı politikalarına bilerek ya da bilmeyerek hizmet ettiniz.

Tarihin bu olumsuzluklarına rağmen, PKK önderliğinde ve başkan APO'nun komutasında yükseltilen Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ile büyük bir fırsatı daha yakalamış bulunuyoruz. PKK, ölmüş diye bilinen ve mezara gömülmüş sanılan bir halkı yeniden tarih sahnesine çıkardı. Kürt insanını gerçek kimliğine kavuşturdu, halkımıza yeniden can ve kan verdi, en azından insanlığı ve insanca yaşamanın yolunu bizlere öğretti. Kürtlüğünden utanan insanlarımız, bugün dünya halkları arasında itibar gören bir halk durumuna geldi. Kürt sorunu bir baş sorun haline gelmiştir. Hiç bir şey bedelsiz olmadığı gibi, bunun da bedelinde kanlar verilmiştir. Daha da verilecektir. Kahraman Kürt evlatları Kürt namusuna sürülen lekeyi temizlemek için, insanlık onurumuzu korumak için ve de bağımsız, özgür bir Kürdistan'da korkusuzca yaşamak için cihad etmektedirler.

Geçmişte suçu ve günahı ne olursa olsun Kürdistan toprakları üzerinde yaşayan herkesin gücü ve yeteneği oranında Kürdistan bağımsızlık mücadelesine katılması gerekiyor. Mücadelemizin geldiği aşamada tüm halk kesimleri kendi öz örgütlerinde ERNK'de örgütlenip birliklerini sağlamış durumdadırlar. Siz din adamları da öz örgütünüzde örgütlenip Kürdistanlı Yurtsever Dindarlar Birliği'nde yerinizi almalısınız. Köle bir insan dinini de serbestçe koruyamaz. Kürdistanlı din adamları da faşist Türk devleti tarafından büyük baskılara maruz kalmaktadırlar. Ancak özgür ve demokratik bir Kürdistan'da dini görevlerinizi yerine getirebilirsiniz. Hiçbir şey yapamıyorsanız kalbinizi temiz tutun ve kahraman savaşçılarımıza duacı olun.

- Kahrolsun sömürgecilik, yaşasın bağımsızlık!
- Yaşasın Kürdistan serhildanı!
- Bijî PKK, ERNK, ARGK!
- Bijî Serok APO!

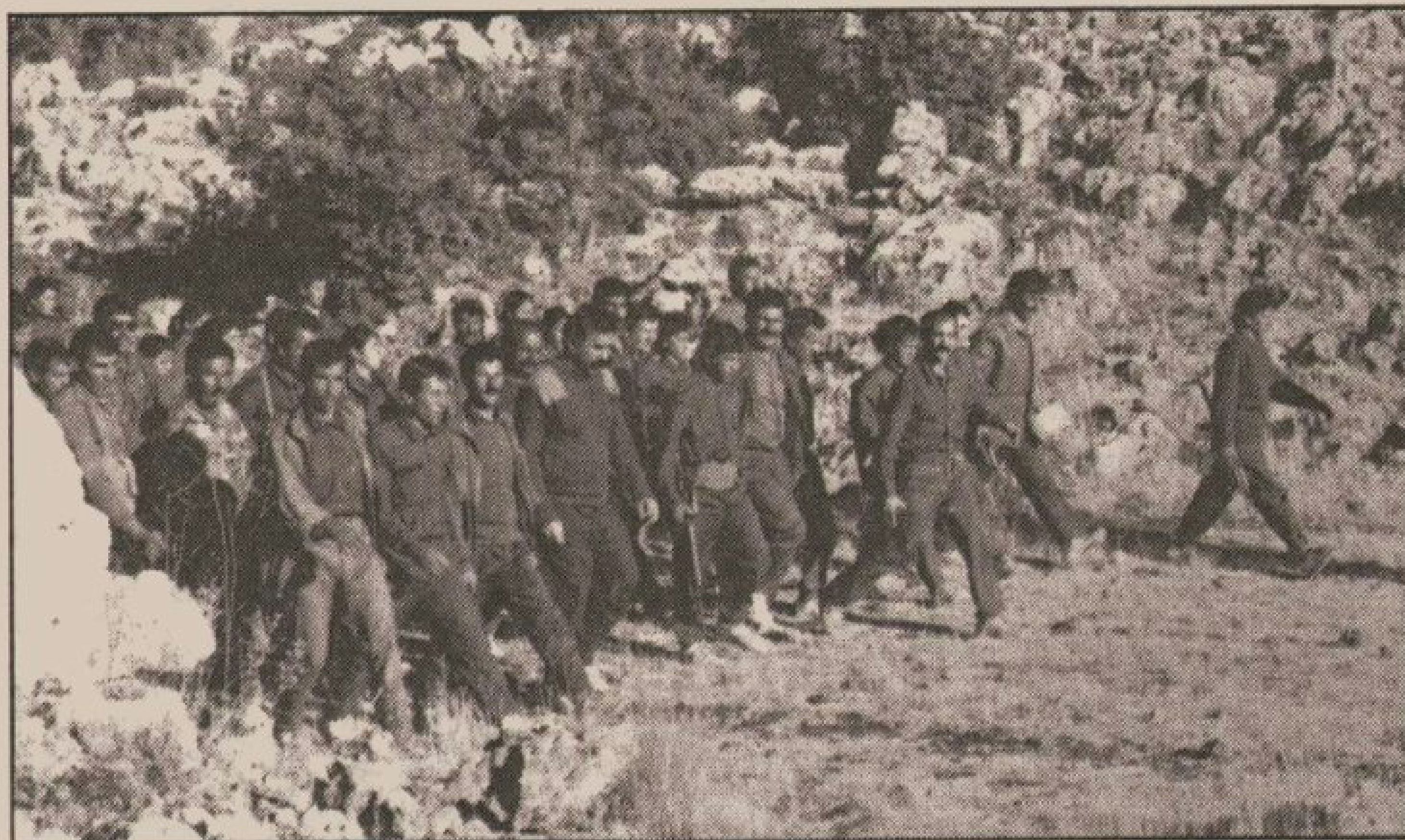
Yekîtiya Oldarên Welatparêzên Kürdistan
15 Haziran 1991

LIVBAZIYÊN ARGK ÊN TUND GIRSÊN GELÎ RAPERANDIN

Destpêk di rûpela dawiyê de

herdu navçeyan karwanên otomobîlan ên ji sedan birêketin. Kerwan berê xwe dan gundê Kortikan, ku li wir şer çêbibû. Gava welatparêz gihan cihê bûyerê, hovîtiyeke nuh a dagîrkerên Tirkên faşist derkete pêşiya wan. Şervanên ARGK, bi rengeki ne kûr û bi cilên şewitî yên li ser wan hatibûn binax kirin. Laşê wan bi tevayî şewitî bûn. Her kesê vê rewşê dîtî, dibêje, ku dijminî gazên kîmî yên sohtinê bikaraniye, bi çi rengeke din mirov nikare izaha wê şewitandinê bike. Dîmeneke hovîtiyê derketibû pêşiya çavên mirovan. Ev hovîtî bê guman ne tenê ji bo hovîtiya dijminî, ji bo tengasiya dijminî jî pîvanek e.

Girsên gelî cendekên şehîdan rakirin. Ji bo vegerin, berê xwe dan Farqîn û Licê. Gava vedigeriyan dirêjahiya kerwanê bûbû biqasî 5 kîlometreyan. Navgînên (erebe) tenê ji Farqînê birêketibûn, li ser 200 hebî bûn. Ji aliyê din, hemû navgîn, li ser kapasîteya xwe mirovan bar kiribûn.

Wêne: Berxwedan

Gava kerwan giha cihê ku riyên Farqîn û Licê ji hev vediqetin, girsên gelî li wir radiwestin. Pêşî ji bo bîranîna şehîdan, kêliyekê li ber rûmeta wan radiwestin silavê. Paşê xweşxaneyên şoreşgerî yên Kurdî hatin xwendin. Dîrûşmeyên rizgariya netewî hatin qîrandin. Paşê kerwan bi cendekên şehîdan **Şînasî ŞANS** û **Mehdî BULUT**, berê xwe dan Farqîn û Licê. Gelek otomobîlên ku ji navçeya Bismilê dihatin, tevlî kerwanê diçû Farqînê bûn.

Dayîkên şehîdên Kurdistanê lawên xwe bi şahî didin gorê

Şînasî ŞANS (Serleşker) berî niha bi 3-4 mehan ji Farqînê tevli rêzên şervanên ARGK bûbû. Kesekî sportîkî bû. Li Farqînê demekê mamhostayiya karate kiribû. Ji aliyê gel jî gelek dihat heskirin. Berî niha bi demeke kurt ji eskeriyê vegeriyabû. Hema gava nuh vegeriyabû, tevlî rêzên ARGk bû.

Di kerwanê ji Farqînê çûyî Erxenî de dayîka **Şînasi** ji hebû. Gava cendek ji axê hatin derêxistin, hovîtiya dagîrkeran bi çavên xwe dît. Lê dilê xwe bi biryarê tijî dike û berî kerwan bikeve ser rê, agahî dişeyine Farqînê. Dibêjê, *"Hinê û findên Şinasî amade bikin û vêxin, em hatin..."* Welatparêzên vê liva pîroz dijîn, ji kûriyên dilê xwe dikevin bin hikarî û posîdeyan. Bê guman, ev nişaneyeke serfîraziyê bi xwe ye. Dayîkên me êdî law û keçên xwe yên di riya Kurdistana serbixwe û aza de şehîd dikevin, bi şahiya dawetê didin goristanê. Ma çi îspateke din ji vê baştir heye, ku bi me bide zanîn riya rizgariyê kurt û nêzik e?

Dema kerwanê şînê ketî Farqînê, hate dîtin, ku li pêşiya mala şehîdî bi hezaran Farqînî xwe civandine. Ji bo şûştinê, cendekî derbasî hundurê xênî kirin. Li vir çêtir dihê dîtin, ku laşê şehîdî bi tevayî şewitî ye. Gava di hundurê xênî de cendek dihate şûştinê, bi hezaran mirovên li derveyî xênî li pêş derî xwe civandibûn bi berdewamî xweşxaneyan dixwendin, stranên şoreşgerî û berxwederê digotin; her weha dîrûşmeyên weke "Bijî PKK", "Bijî Serok APO", "Lêxe gêrîlla lêxe, Kurdistanê avake" û "Dayîka Şînasî dayîka me ye" diqîrandin. Ev rewş, bêhtirî du saetan doma.

Paşê cendekê şehîdî ji xênî derêxistin. Cendek bi ala ARGK pêçandibûn. Di wê keliyê de, bi hezaran mirov di destên wan de findên vêketî, bi dîrûşmeyan hema erd û asman hejandin. Ev qîrînên bi hêrs û kîn dilê dijminî di tirsê de xeniqandin. Ji tirsa xwe, nekarîn bela xwe li welatparêzan bidin. Nûçevanê me yê ku şahiya vê bûyerê di wê kêliyê de jiya, bi dengekî gerg, weha digot: *"Ji roja Farqîn bûye Farqîn, xwepêşdanek welê çênebûye. Keleha zembilfiroşê wê rojên weha jî bidîta..."*

Bi hezaran welatparêz, cendekê şehîdî hildan ser şax û destên xwe. Di ber de jî didan dîrûşmeyên rizgarîxwaziya netewî. Bi vî rengî çûn heya goristanê. Piştî ku şehîdê me dan axê, dîsa tev bi hev re vegeriyan nava bajêr. Welatparêzekî Farqîni digot, *"Heke dagîrker piçek jî bela xwe bidana me, me dê Farqînê birûxandana ser serê wan..."* Bi vî rengî hêrsa dilê xwe berziman dikir.

Her di vê rojê de, li navenda Licê û li gundê Cimînarê, ji şehîd **Mehdî BULUT** re xwepêşdanên mezin çêdibûn. Xwepêşdanên şînê yên herî mezin çêbûn. Bi hezaran mirov ji navçe û bajarên derdorê çûbûn Licê û Cimînarê. Hejimara xwepêşderên li Licê gihabû 10 hezar kesî. Ev xwepêşdan sê roj û şevan doma. Bi dirêjahiya sê rojan axiftin li ser bîranîna şehîdan û şoreşa Kurdistanê hatin pêşkêş kirin. Bi hezaran belavok hatin belav kirin. Di bin alên ERNK de xweşxane hatin xwendin. Mirov bê rawestan xwe dan stran û govendan. Girsên gel herweha çûn ser gora şehîd **Îrfan GENÇ (Harûn)** jî, ku berî çend rojan li Mûşê şehîd ketibû. Gora şehîd **Harûn** li gundê Banavê ye. Li gund, li ser gora şehîd **Harûn**, xwepêşdaneke şînê çêbû. Di dema xwepêşdanên li Banavê de, leşkerên dagîrkeran û endamên komên taybetî berikan barandin ser gelê me. Ji ber vê, hinde bûyerên nuh çêbûn. Hinek welatparêz hatin girtinê. Di domana bûyeran de, keçeke neh salî jî bi berikên hêzên dijminî birîndar bû.

Serîhildanên girseyî dizivirin rabûneke tevayî

Li Licê, gundên Licê û Farqînê bi vî awahî xwepêşdanên şînê yên bi girsên geli yên mezin çêbûn. Ev bûn sedem, ku teviya êrdimê ji bin ve bikele. Bi carekê liv û rabûneke mezin xwe serdestê êrdimê kir. Di navbera navçeyên Hezro, Bismil, Êlih, Licê, Farqin û Pasûrê kerwanên bi sedan otomobîlan çûn û hatin. Li ser riyan xwepêşdan û meşên cûrbecûr ên girseyî destpêkirin. Ji gundan bi hezaran mirov berê xwe dan navendên navçe û bajaran. Ev kela girseyî tirseke mezin berda dilê dijminî. Dagîrker destpêkirin ku bê rawestan yekeniyên leşkerî, komên komando yên taybeti, helîkopteran û

Wêne: NEA

kerwanên navgînên zirxî bikişînin êrdimê. Li navendên bajar û navçeyan bi hezaran leşker û çekên giran komî ser hev kirin. Hêzên dijminî serên riyan, piran, rêbazan û timikan (gir) girtin. Hemû xalên stratejîkî bi leşkeran tijî bûn. Dawiya leşkerên dihanîn êrdimê nedihat. Lê disa jî ev hemû xebatên dijminî, têrî rawestandina çalakî û livbaziyên girsên gelî nekirin.

Dora serîhildanê hate Hezro

Roja 8'ê Hezîranê 300 welatparêz ji Hezro dan ser rê. Berê xwe dan navçeya Farqînê. Armanca wan çûyina ser gora şehîd **Şînasi ŞANS** bû. Her weha dixwestin herin serdana malbata wî. Gava gihan nêzîkê gundê Hondrofê, ji aliyê hêzên dijminî hatin sekinandin. Cerdevanên Şimşimê gilî kiribûn. Leşker, komên taybetî û cerdevan dora Hezroyiyan pêçan, gotin wan ji bo çûyina Farqînê destûrê nadin. Gundî jî, bersiveke bi biryar dan wan. Gotin, *"Çi dibe bila bibe, em ê herin Farqînê."* Gava dijmin dest bi kotek û zorê kir, êdî ew jî rabûn berxwedanê. Hinde bûyerên nuh çêbûn. 5 welatparez li vir hatin girtin.

Piştî demekê nûçeyên vê bûyerê belavî derdorê bûn. Gelek gundên li dora Hezro bi carekê raperîn. Bi hezaran mirov rabûn ser xwe û dan ser riyan. Bi hezaran gundî berê xwe dan navçeya Hezro. Xwepêşdaneke bê nimûne destpêkir. Çendî mirov bêhtir nêzîkê Hezro dibûn, hindê jî hejimara xwepêşdêran mezin dibû. Gava gihan navçeyê, şêniyê navçeyê jî tevlî wan bû. Bi carekê hejimar giha ser deh hezar kesî. Girsên gelî berê xwe dan avahiya qeymeqamî. Ji dagîrkeran dixwestin, ku welatparêzên li gundê Hondrofê hatibûn girtin, werin berdan. Lê leşker, polîs û komên taybetî yên dijminî, hêrîş anîn ser welatparêzan. Bi carekê Hezro zivirî qadeke şer û pazberiyên mezin. Leşkerên dijminî berik dibarandin ser mirovan, gelê Hezro jî bi kûç, kevir û daran bersiva wan da. Di encama berik barandina leşkerên dijminî de keçeke neh salî, **Lînda Latîfecî** birîndar bû. Xortek jî birînen ji ber berikan girt, wî rakirin nexweşxaneyê.

Gava destkar vê hovîtiyê dîtin, dergehên dikanên xwe bi carekê anîn xwarê. Bi vî awahî livbaziya girseyî xwe gihand merheleyeke nuh. Şer û pozberî, her çû, bêhtir dijwar û berfireh bûn. Dagîrker jî, qedexe kirin, ku mirov ji malan derkevin şeqem û kolanan. Roja dûv re jî, ev qedexe û livbaziya girtina deriyên dikanan doma. Li navenda navçeyê tev bi hev re 5 hezar mirov dijîn. Lê hejimara leşker û komên taybetî yên li Hezro li ser 5 hezarî bû. Dîsa bê rawestan leşkerên nuh ji Amedê dihanîn Hezro.

Ji aliyê din, komek ji gundiyan ji gundê Helhelê jî dabû ser rê, da xwe bigihîne Hezro. Di nîvê rê dê rastî leşker û cerdevanan bûn. Şerekî dijwar bi kevir û daran derket. Hejimara gundiyan li dora 600 kesî bû. Di encamê de ji gundiyan gelek kes birîn girtin.

Gava ev rewşa tevlîhev li Hezro didoma, 200 otomobîl ji Farqînê derketin û dan ser riya Licê. Kerwan roja 9'ê Gulanê giha Licê. Koma mirovan çû ser gorên şehîdên ji Licê. Paşê ev kerwan, ku 2 hezar mirov têde bûn, vê carê berê xwe da navçeya Hezro.

2 hezar mirov li çiyê ji aliyê hêzên dijminî dihên pêçandin

Riya kerwana ji Licê vedigerî û dixwest here Hezro, li gundê Zoxbirînê ji aliyê komên taybetî û cerdevanan hate birrîn. Ji welatparêzan hate xwestin, ku vegerin. Lê girsên gelî vê nepejirandin. Ji bo bi pêş ve çûyinê berxwedanek destpêkir. Komên taybetî û cerdevan li vir jî berikan reşandin ser girsên gelî û navgînên di kerwanê de. Di encamê de 7 welatparêz birîndar bûn. Welatparêzek ji serê xwe birîn girtiye û dihê gotin, ku birîna wî xedar e.

Ji aliyê din, di domana van bûyeran de otomobîlek jî qulibî. 4 welatparez birîndar ketin. Lê bilî vê rewşê û hêrîşên dagîrkeran kerwan ji gundê Zoxbirînê derbas bû û kete ser riya Hezro. Gava kerwan qederekê ji gund dûr ket, dîsa rê hate birrîn. Dora 2 hezar welatparêzî ji aliyê leşkeran û navgînên zirxî hate girtin. Welatparêzên Farqînî li vir, biqasî 24 saetan têhn û birçî hatin hiştin. Roja dûv re bi kotekê wan vegerandin Farqîne.

Lê dawiya xwepêşdanan dîsa jî nehat. Di navanda Hezro de welatparêz greveke rûniştinê didomandin. Dergehên fîrotgehan hatibûn xwarê. Gel, bi biryardariyeke mezin li ber xwe dida û berdana 5 welatparêzan dihat xwestin. Heya nehatana berdan, dawî bi van xwepêşdanan jî wê nehatibana anîn. Di dawiyê de dagîrker neçare man, ku gavên paş ve bihavêjin. Roja 12'ê Hezîranê 5 welatparêzên girtibûn berdan. Bi vî awahî livbazî jî giha armanca xwe û dawî pê hat. Lê gergîniya rewşê li êrdimê hîna ji berdewam e.

"Ji şahiyê rondikên çavên min dibarîn"

Di kerwanê ji Farqînê diçû Licê de, nûçevanê Berxwedanê jî hebû. Tiştên jiyayî weha berziman dike:

Em bi kerwanekî ji 100 navgînan ji Farqînê derketin. Otobusek û kamyonek jî bi me re hebûn. Gava em gihan rêveqetîneka Licê, kerwanên ji Bismil û Amedê dihatin tevlî me bûn. Em çûn gundê Ciminarê, gundê şehîd **Mehdî BULUT** ku li Erxenî şehîd ketibû. Gava kerwan gihan ser gora şehîdî, hejimara me giha 10 hezar kesî. Li ser gorê em rabûn hirmeta ji bo şehîdan. Stranên şoreşgerî yên Kurdî me xwendin. Piştî xwendina xweşxaneyan, nivîseke partiyê hate xwendin. 10 hezar dil bûbûn yek beden, bi tevayî bi giyana serîhildanê tijî bûbûn.

Piştî xwendina nivîsê, li ser şehîdan hinde axiftinên din çêbûn. Axiftin gelek caran bi dirûşmeyên "Bijî PKK" û "Bijî Serok APO" dihatin birrîn. Li ser gora şehîdî ala ERNK di bəniyan de hate hejandin, ku bi darekî ve hatibû girêdan. Li ser gorê jî alake ARGK hatibû raxistin. Dimeneke gelekî bi şahî û dilxweş hebû. Giyanê berxwedanê ketibû dilê hemû welatparêzan.

Gava em ji riyê mezin vediqtîn, da em bigihin gundê Ciminarê, divîbû em ji 10-15 gundan derbas bûbûyan. Li hemû gundên em ji wan derbas dibûn, ji 7 salî heya 70 salî hemû şêniyên gundan derdiketin devê riyan. Bi dirûşmeyan me silav dikirin. Di teviya jiyana xwe de min teştekî vê çendê pîroz nedîtibû. Ji kêfa min êdî nekarî ez rondikên çavên xwe bigirim. Bi rastî ne tenê ez, gelek mirov rondikên çavên xwe dibarandin û ji şahiyê dilê wan tijî bûbû. Keçeke 5-6 salî li ber min sekinî, li min temaşe kir û qîrand; "Bijî ERNK!" Piştî ku min ev jî dît, êdî ez bi eşkeretî giriyam. Ji xwe rondikên çavên min weha zêde bûbûn, derfet jî nemabû ez wan veşêrim.

Piştî xwepêşdana şînê li Ciminarê, welatparêzên ji Licê, Hênê, Amed û Bismilê kerwanekî mezin çêkirin û berên xwe dan gunde şehîd **Îrfan GENÇ** ku li Mûşê şehîd ketibû. Em çûn ser gora Wî jî. Piştî xwepêşdana li vir me berê xwe da navçeya Hezro. Di rê de em agahdar bûn, ku rewşeke gergîn li Hezro heye û hinde bûyer çêdibin.

Gava em gihan nava Licê û Hezro, nêzîkê gundê Zoxbirînê ku girêdayê Hezro ye, leşker û cerdevan riya me birrîn. Berikan barandin ser me. Biqasî min dîtî, di wê kêliyê de 4-5 welatparêz birîndar ketin.

Armanca me çûyina Hezro bû. me jî dixwest, ku 5 welatparêzên hatibûn girtin, werin berdan. Her weha me dixwest em li Hezro jî xwepêşdanekê çêkin û paşê vegerin Farqînê. Gava em ji Licê derketin, helîkopterek jî ketibû ser şopa me. Dagîrker dixwestin provokasyonan bi rê bixin; me û gundiyên Zoxbirînê berdin hevûdu. Lê me gundiyan razî kir. Bilî hemû hêrîşan me li ber xwe da û em ji gund derbas bûn û gihan nevalekê, leşkerên dewleta Tirk, komando û komên taybetî ji çar aliyan dora me pêçan. Heya roja dûv re, me têhn û birçî hiştin. Nediwêrîn bikevin nava me, lê bi helîkopter û panzêran dora me baş girtin. Hejimara me 2 hezar kes bû. Heya roja 10'ê Hezîranê em li wir man. Di domana em li wir bûn de, bi berdewamî me kişandin kamerayê. Bi vê jî têr nebûn, gava em vedigeriyan, nasnameyên me jî kontrol kirin û yeko-yeko nivîsin.

Dema em vegeriyan Farqînê, em belav nebûn. Pêşî di nava bajêr de em carekê zivirîn û geriyan. Paşê em çûn mala şehîd **Şînasî ŞANS**, serdana malbata wî.

Her şehîdek dibe bingehê serîhildanên nuh

Êdî niha gava têkoşerek şehîd dikeve, dibe sedem ku navçeyek serî hilde. Ev jî baş şanî me dike, ku li cihê dewleta Tirk dibêje "ez bi ser ketime", li wir lêdanên mezintir digire.

Yek ji navçeyên ji ber şehîdketina gerîllayan serî hildayî, bû navçeya Şirmixê (Mazîdagi) êrdima Mêrdînê. Li derdorên Şirmixê şerek de navbera hêzên yekeniyên dagîrkeran û gerîllayên ARGK de derket. 3 gerîlla jî şehîd ketin. Yek ji wan **Gênco ATLI** bû. Roja 14'ê Hezîranê di navenda Şirmixê de bêhtirî hezar welatparêzî tevlî xwepêşdana şîna wî bûn. Destkar jî dergehên firotgehên xwe anîn xwarê, tev bi hev re tevlî xwepêşdanê bûn. Piştî şehîdî dan axê, ji goristanê heya navenda bajêr welatparêz meşiyan û dirûşme bangîn. Paşê, berî ku rûdanek biqewimê belav bûn.

Roja 12'ê Hezîranê li nêzîkê gundê Bîrkê navçeya Şirmixê şer çêbûbû û sê gerîlla şehîd ketibûn. Lê em hîna jî baş agahdar nebûne, ka ev şer çawa çêbûye û gerîlla çawa şehîd ketine. Rast e, ku sê kes şehîd ketine. Lê hîna ne diyar e, ka ev gerîlla ne yan ne. Ji ber ku şik jî hene, ku şerek çêbûye. Gundiyên Bîrkê dibêjin, çi şer çênebû ne. Guman heye, ku sê kesên bê çek hatine kuştinê.

Yek ji şehîdan **Gênco ATLI** ye. Bi xwe ji Şirmixê ye. Lê ji demeke dirêj bû li Nisêbînê rûdinişt. Di dibistanekê de dixebitî. Ev e 20 roj bûn, nedihat dîtin; hunda bûbû. Guman heye ku dixwest xwe bigihîne gerîllayên ARGKê. Her weha hevalên wî jî xwediyê vê daxwazê bûn.

Ew, berî ku xwe bigihînin gerîlla şehîd ketine. Lê rastî ev jî be, wê gelê me li ber rûmeta wan rabe silavê. Ji xwe xwepêşdana li Şirmixê jî, vê rastiyê îspat kiriye.

Gav bi gav bajar dikevin ber êrîşên gerîllayan

ÇENDÎ HÊRÎŞÊN ARGK DIÇIN SER BAJARAN HINDÊ JÎ DI BAREGEHÊN DIJMINÎ DE TIRS MEZIN DIBE

Di van demên dawiyê de hêrîşên gerîllayên ARGK ên diçin ser bajaran zêdetir dibin. Ji ber vê, yekniyên artêşa dagîrkeran êdî di baregehên xwe yên leşkerî de nema vedihesin û ji tirsan xew nakeve çavên dagîrkeran. Leşker ketine bin tirsa rihê xwe û ji aliyê moralî vî baş şikestine. Nimûneyên vê rastiyê her rojê li Kurdistanê dihên dîtinê. Li navçeyên ku êrîşên gerîlla zêde dibin, hêzên dijminî ji tirsa xwe her rojê bi hezaran berikan berdidin hewayê.

Di serê meha Hezîranê de li derdorên Çel û Elkê êrîşên gerîlla rind zêde bûn. Dagîrker ditirsiyan ku wê êrîşek were ser bajarê Çolamergê. Roja 6'ê Hezîranê li Çolamergê, li çiyayên derdorê navendê, leşkerên dijmin, bi hezaran ber berdan hewayê.

Bûyereke weha li navçeya Dara Hênê êrdima Çewlikê çêbû. Welê bi zêdeyî berik hatin berdan, ku her kesek digot gerîlla avêtine ser Dara Hênê. Lê paşê em agahdar bûn, ku rastî fîştekî din e. Navçeya Dara Hênê di qontarên Çiyayên Kurnêlê de ava bûye. Ev çiya gelekî bilind û asê ne. Dagîrker tirsiyane ku wê êrîşek were ser navçeyê, ji ber ku di wan rojan de li derdorên Dara Hênê gelek livbazî pêk hatibûn. Dijmin jî gelek leşker anîbû navçeyê. Welê ku, êdî leşker di hemû avahiyên fermî de hatine bi cih kirin, jî ber ku di baregehan de cih nema ye. Roja 6'ê Hezîranê leşker reşiya dewarekê dibînin, bi baweriya ku gerîlla hatine, hema bi çarekê dest bi reşandina berikan dikin. Gava dengê çekan dihê, bi tirsa ku gerîlla avêtine ser navçeyê, leşkerên di baregehên din de jî dest bi reşandina berikan dikin. Ev rewş heya serê beyanê didome. Gava vêca rastî hate fahmkkirin, gel dest pê dike, ku li halê dagîrkeran bikene. Mirov henekên xwe li leşkeran dikin.

Bê guman, ev nimûneyeke piçûk e, ji bo têgihiştina halê leşkerên dijminî. Ji aliyê din, yekeniyên ARGK hêrîşên xwe yên diçin ser bajar û navçeyan didomînin.

Di hefteya yekemîn a meha Hezîranê de êrîş çûn ser navçeyên Gihadîn, Xêlat û Hênê.

Wêne: Medico International

Di hemberê vê bîzava serkevtî ya gerîllayan, hêzên dagîrkeran nekarîn xwe bilivînin. Vê rastiyê gelê navçeyê bi çavên xwe dît. Gel ji malan, firotgeh û çayxaneyan derkete der û bi şahî da çepikan. Dirûşmeyên evîna rizgariya netewî hatin bangîn. Paşê şênî kom bi kom giha hevûdu, gerîlla hinde axiftin peşkêş kirin. Belavok hatin belav kirin.

Nîvê şevê yekeniyên ARGK, dîsa ji çend aliyan ji navçeyê derketin. Komek ji gerîllayan li derveyî navçeyê rastî panzêreke dijminî dibe. Her çendi gerîlla bi dijwarî reşandin ser panzêre jî, agirê çekên sivik nebû çare. Gerîllayek bi agirê ji panzêrê birîndar dibe, paşê panzêr ji ser derbas dibe û bi vî awahî şehîd dikeve. Dijminê hov, ku ji ber hêrîşa Gihadînê ketibû nava tengiyê, bi vê jî têr nebû. Paşê cendekê şehîdî li dûvt navgînan girê didin û di nava bajêr de digerînin. Ev, rûberê hêrs û kîna gelê me bû.

Hêzên dagîrker, ji bajar û navçeyên derdorê hêzên nuh anîn Gihadînê. Yekeniyên tankan ketin nava bajêr. Ji aliyê din, yekeniyên komando û komên taybetî dora zozanekê bi tevayî girtin. Hemû konên zivingeke gundê Hacî Xalid, demeke dirêj dan ber berikan. Dijmin vê, bi hinceta ku gerîlla li wir xwe vedişêrin dikir, lê di rastîniyê de tenê yek jî li wir nebû. Jineke bi navê Gulê Yildirim ku ji bo anîna zoro 8 mehî bû, ji serê xwe birîndar ket. Gava di nava livînên xwe de razayî bû, birîndar ketiye. Wê rakirin nexweşanê, lê roja dûv re jiyana xwe hunda kir.

Ji aliyê din, agahî digihin me ku di van rojên dawiyê de li derdorên Agirî, Gihadîn, Tûtax û Aladaxê gelek mirov dihên girtinê. Rojek piştî hêrîşa ARGK a çûyî ser Gihadînê, tenê li Gihadînê bêhtirî 200 welatparêz hatine girtin.

Gerîllayên ARGK li Gihadînê hemû avahiyên fermî yên dagîrkeran rûxandin

Gridax *(Berxwedan)*: Yekeniyên ARGK roja 1'ê Hezîranê hêrîş birin ser navçeya Gihadînê êrdima Agirî. Demeke dirêj navçe ket bin kontrola gerîllayan.

Weke agahiyên gihane me, gerîlla ji çend aliyan ketine nava navçeyê. Pêşî hêrîş birine ser xalên, ku çekên dijminî li wir hatine bi cih kirin. Diavêjin ser qereqola polîsan û avahiyên fermî. Avahiyan didin ber roketan û berikên çekên otamatîkî. Di demeke kin de avahiyan baş dirûxînin. Hêzên dijminî nikarin xwe rabigirin. Gelek dihên kuştin an jî birîndar dikevin. Dagîrker dan bihîstandin, ku tenê komîserek birîndar bûye. Lê gelê me dibêje, ku gelek birîndar yê dijminî hene.

Komeke gerîllayan jî êrîş biriye ser avahiyên dadgehê, midûriyeta polîsan, banka, partiya ANAPê û baytariyê. Van avahiyan dane ber roketan. Hinek ji wan, dan ber agirî.

Agirekî mezin kete avahiyan.

Di êrîşa çûyî sêr Xêlatê de, polîsek hate kuştin, yek jî birîndar bû

Bêdlîs *(Berxwedan)*: Şeva 3'ê Hezîranê bi 4'ê Hezîranê ve girê dide, êrîşeke gerîllayên ARGK çû ser navçeya Xêlatê êrdima Bêdlîsê. Weke agahiyên pêşemîn gihane me, polîsek hatiye kuştin, yek jî birîndar bûye.

Gava yekeniyên ARGK ketin Xêlatê, pêşî hêrîş birin ser avahiyên qeymeqamî, postexaneyê, qereqola polîsan, daîreya leşkeriyê û midûriyeta zîraetê rûxandin.

Gerîlla bi dirêjahiya çend saetan konrtola xwe danîn ser navçeyê. Axiftinên bangeşiyê ji gel re hatin pêşkêş kirin. Di wê navberê de ji navgîneka polîsan berik hatin reşandin. Gerîlla navgînê dan ber berikên xwe. Polîsek di cih de mir, yek jî xedar bi-

rîndar ket. Paşê agahî giha me ku ew jî di nexweşxaneyê de miriye.

Yekeniyên ARGK di derengê şevê de ji Xêlatê derketin. Piştî demekê rastî hêzên dijminî yên mezin bûn. Ev dihatin hewara Xêlatê. Hêzên dijminî xwestin dora gêrîllayan bipêçin, lê bi ser neketin. Gêrîlla keftûlafta dijminî şikênandin û xwe ji cihê bûyerê bi dûr ve xistin.

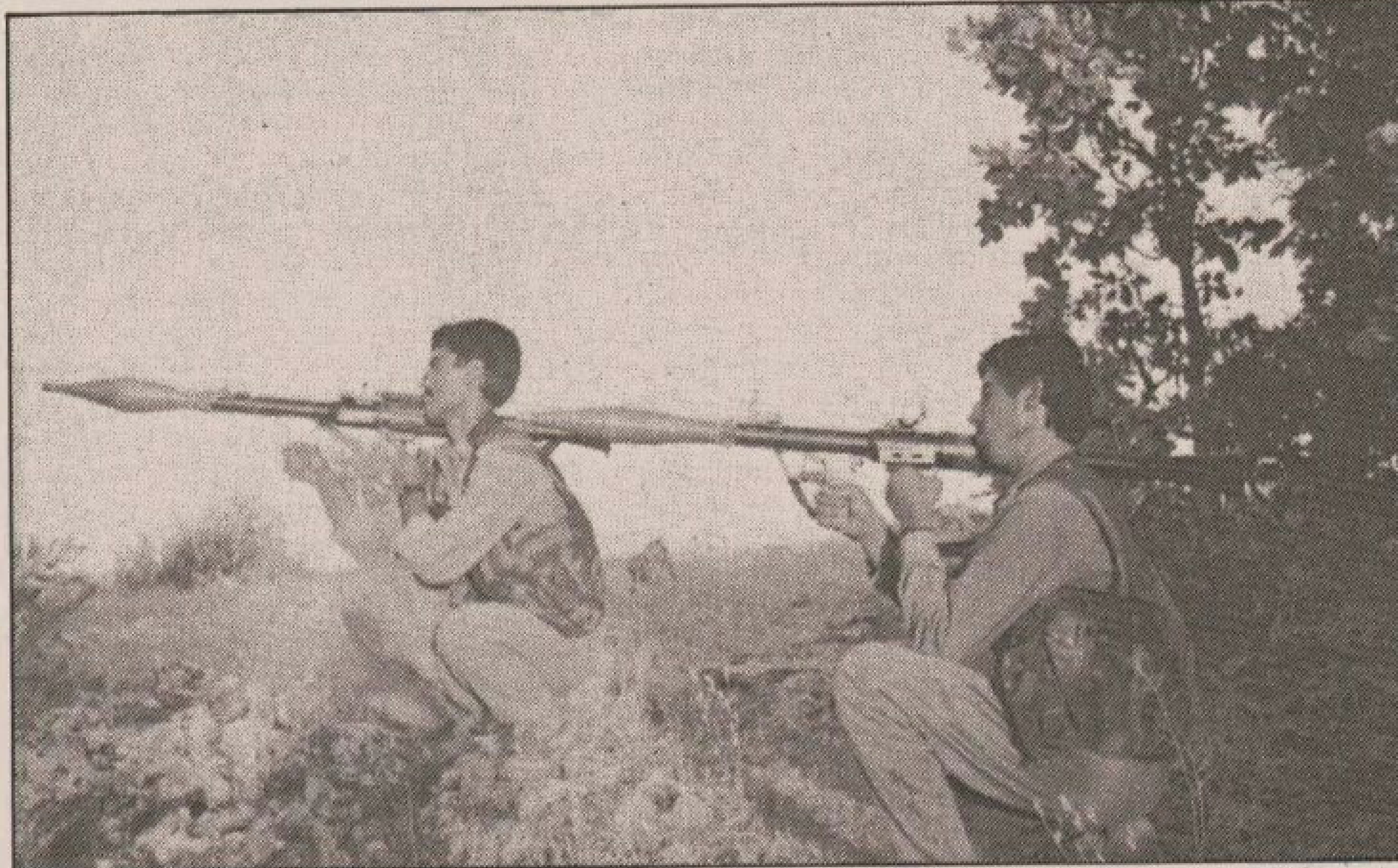
Her di vê şevê de gêrîlla avêtin ser gundekî li nêzîkê navçeya Motkî (Mîrtaxê) jî. Dozereke dagîrkeran dan ber agirî û şewitandin.

Di navenda Hênê de 2 serleşkêr û gelek leşker hatin kuştinê

Amed *(Berxwedan)*: Şeva ku 13'ê Hezîranê bi 14'ê Hezîranê ve girê dide, gêrîllayên ARGK avêtin ser navçeya Hênê Erdima Amedê. Ev hêrîş di demekê de çêbû, ku li derdorê serîhildanên mezin xwe gihandibûn koçberên bilind. Hênê dikeve nivê êrdima serîhildanan. Lewma ev hêrîş, şahiya welatparêzan û şênî gelekî bilind kir. Dagîrker bawer dikirin, ku hemû xalên stratejîkî baş girtine û gêrîlla nikarin çi hêrîşekê pêk bînin. Di rewşeke weha de gêrîlla hêrîş birin ser Hênê û lêdanên mezin li dijminî xistin. Bûyera avêtina ser Hênê weha çêbûye:

Bi şev dora saet 22.00'an gêrîllayên ARGK dora navçeyê digirin. Piştî ku gêrîlla riyên çûyin û hatina navçeyê xistin bin kontrola xwe, ji du aliyan berê xwe dan navenda navçeyê. Avahiyên yekeniya komando, midûriyeta polîsan û serleşkeriya yekeniya candirmeyan dan ber rokêtan. Bi carekê li hemû deveran bombe peqîn. Avahî hatin rûxandin. Weke nûçeyên gihane me 2 serleşker û gelek leşker di cih de mirine, gelek jî birîndar ketine. Piştî hêrîşê gêrîlla dîsa vegeriyan baregeha xwe.

Nûçeyên cengê ji êrdimên Kurdistanê yên cûrbecûr

Wêne: Berxwedan

NISÊBÎN

Di navbera gundên Habisê û Cinatê de dafa bi mayinan:
Du cemseyên dijminî hatin tune kirin

Nisêbîn *(Berxwedan)*: Di navbera gundên Habisê û Cinatê de, gêrîllayên ARGK mayin vedabûn. Du cemseyên dijminî ji ser mayinan derbas bûn. Di encama peqînê de herdu navgîn bi hewayê de firrîn. Li cihê bûyerê 21 leşkerên dijminî mirin, 18 leşker jî xedar birîndar ketin. Ev bûyer roja 2'ê Hezîranê çêbûye. Ji yên mirine 1 "ustegmen", 2 "assubay", 1 "astegmen", 1 çawîş, 1 "onbaşî" û 14 serbaz in.

Weke nûçeyên gihane me, hêzên dijmin diçûn gundê Habisê. Berî bigihin gund ji ser mayinan derbas dibin. Perçeyên cemseyan dipijiqin 400 metran dûr. Ji yên rakirine nexweşxaneyê jî guman heye, ku hinek bimirin.

Piştî bûyerê dijmin hêzên nuh şiyand cihê bûyerê. Lê rastî şopa gêrîllayên ARGK nebûne. Lewma bi hêrs hêrîşî gundiyan dikin. Bi rojan dever ji çûyin û hatinê re qedexe kirin. Ji gundên derdorê 50 kes hatin girtin. Operasyonên dijminî hîna jî didomin.

Sîxûr Salih Aydin bi mirinê hate ceza kirin

Sîxûrê bi navê Salîh Aydin ji demeke dirêj bû di navenda Nisêbînê de rûdinişt û ajanî ji dagîrkeran re dikir. Welatparêz tev dizanîn, ku pêwendiyên wî bi dijmin re hebûn. Roja 28'ê Gulanê li pêşiya mala wî bi berikan hate kuştin. Bi xwe ne sîxûrekî ji rêzê bû. Xebatên sîxûriyê rêkxistin dikir. Ji ber xizmetên xwe ji dagîrkeran re, sûdên maddî ji dagîrkeran digirt. Bûbû xwediyê desgehên otomobîlan.

Ev welatfiroş, gelek zilm û zorê dihanî ser gelê me. Lê niha tiştên kiribû, tev di qirrika wî de man. Gava gelê me agahdar bû, ku ev welatfiroş bi mirinê hatiye ceza kirin, kêf û şahî giha baniyan.

Ji aliyê din, li derdorên Nisêbînê di van rojên dawiyê de, dîsa gelek mirov dihên girtinê. Hêzên dijmin dihavêjin ser malan. Gelek dever bi hinceta operasyonan, hatine qedexe kirin. Mirovên dihên girtin, bi rojan nayin berdan. Roja 10'ê Hezîranê hinek gundî dixwazin herin gundê Geliyê Soran li çiyayê Bagokê. Berî ku bigihin gund, rastî hêzên dijminî dibin. Gundiyan vedigerînin. Gava gundî vedigerin, dibêjin ku li Geliyê Soran hinde bûyerên mezin çêdibin. Li vî gundî Kurdên Êzîdî dijîn. Heya 15'ê mehe jî, dijmin nedihişt, ku çi kesek nêzîkê gund bibe. Guman heye, ku li vî gundî tiştek çêdibe.

CIZÎRA BOTAN

Li Şaxa Botan dafa gêrîllayan: Ji endamên komên taybetî bi kêmasî 8 hatin kuştin

Cizîra Botan *(Berxwedan)*: Roja 3'ê Hezîranê li nêzîkê gundê Şaxê bajarê Cizîra Botan hêzên dijminî operasyonekê birêvedibirin. Yekeniyeke dagîrkeran kete dafeke gêrîllayên ARGK. Di bûyerê de bi kêmasî 8 endamên komên taybetî hatin kuştinê.

Wêne: Berxwedan

Hinek dibêjin, ku ji dijminî 10 leşker hatine kuştinê. Her weha çend cerdevan jî hatine kuştinê. Ev şer, di Nevala Qesriqê de çêbûye. Gerîlla derseke mezin dane leşkerên dijminî. Bê hundabûn, paşê xwe ji cihê bûyerê bi dûr ve xistine.

Piştî bûyerê hêzên dijminî dora Şaxa Botan zivirandin. Dest bi teror û hovîtiyê kirine. Keyê gund Muhteşem Aşan, gundiyên bi navên Beşîr Işin, Bakî Turul, Nurdîn Turul, Osman Geran û Abdurrahman Fîdan di roja pêşemîn de hatine girtinê. Hêzên dijmin, wan dane ber lêdan û şikenceyan.

Li ser banga Komîteya ERNK li Cizîra Botanê ambargoya li dijî cerdevanan destpêkir

Piştî Hezexê li Cizîra Botan jî ambargo li dijî parêzkarên gundan destpêkir. Gelê Hezexê dibêje, *"Bi ambargoyê me serfîraziyeke mezin bi destê xwe ve anî."* Posîdeyên vê serfîraziyê, niha xwe dagerandin deverên din jî. Roj bi roj gund û bajarên nuh tevlî vê ambargoyê dibin. Roja 10'ê Hezîranê Komîteya ERNK li Cizîra Botan belavokek da der û bang li gel kir, da ambargo li ser cerdevanan were danîn. Bi belavokê li vir jî ambargo destpêkir.

Li gora vê çi kesek wê bi cerdevanan re neaxife, çi kesek silavê nade wan, destûra hatine cerdevanan nava Cizîrê wê nebe, çi ajotkar wan negire navgîna xwe, çi destkarek tiştên xwarinê, cilan û hwd. nafiroşe wan. Kin were gotin, ambargoyeke civakî û tîcarî hatiye danîn.

Piştî ku ambargo destpêkirî, hinek cerdevan hatin navçeyê ji bo tiştan bikirin. Destkar tiştekê nefirotin wan. Gel wan ji navçeyê derêxist. Tevlî navgînan reviyan. Gava dagîrker dîtin rewş ne baş e, serekê cerdevanan Osman Demîr livandin. Ev û cerdevanên wî riya Şirnex û Cizîra Botan birrîn. Nehiştin çi kesekî ji Hezex, Nisêbîn û Cizîrê derbasî Şirnexê bibe. Bi vî awahî xebitîn ku ambargoyê bişikînin. Lê gelê me dibêje, ev jî ji wan re nabe çare, heya hemû cerdevan çekan daneynin, em dev ji livbaziya xwe bernadin.

ŞIRNEX

Daf, hêrîş û şer: Lêdanên mezin li dagîrkeran ketin

Şirnex *(Berxwedan)*: Şerê gêrîlla li Şirnexê bi dijwarî didome. Hêzên dijminî yên li Şirnexê, ji aliyê hejimarî ve, ji yê gel bêhtir e. Tev bi hev re 30 hezar kes li Şirnexê hene. 13 hezar sivîl û 17 hezar leşker.

Şênî, weke di zindanê de be, dije. Gava dibe êvar, kolan tijî leşker û polîs dibin. Ji aliyekê jî bê rawestan mirov dihên girtin, da gel were tirsandin. Lê dîsa jî şer, her diçê berfirehtir dibe.

Roja 6'ê Hezîranê gêrîllayên ARGK hêrîşekê birin ser yekeniyên dijminî yên li gundê Bişî Reş. Di şerê derketî de 6 leşker û 2 cerdevan hatin kuştin. Gerîlla bê hundabûn xwe ji cihê bûyerê bi dûr ve xistin.

Roja 8'ê Hezîranê li gundê Avka Masiyan li ser giliyekê hêzên dijminî xwe livandin. Şerekî mezin di navbera hêzên dijmin û yekeniyeke ARGK de çêbû. "Ustegmenek", "assubayek" û 3 leşker hatin kuştin, gelek jî birîndar ketin. Dagîrker dan zanîn, ku 3 gêrîlla jî şehîd ketine, lê ev nûçe hîn nehatiye teyid kirin.

Piştî rojekê kerwanekî dijminî ji Şirnexê diçû navçeya Dihê. Li nêzîkê Şirnexê gêrîlla bi rokêtan hêrîş anîn ser kerwanî. Navgînek rastî rokêtekê bû. "Tegmenek", "assubayek" û ajotkarê navgînê yê leşker hatin kuştinê. Ji dijminî hinek birîndar jî hene.

Di navbera Şirnex û Sêrtê jî, li devera Kehniya Reş, gêrîlla mayin vedabûn. Navgîneke dijmin ji ser derbas bû, lê çi kesek nehate kuştin.

ELK

Leşkerên artêşa dijminî ketin hevûdu

Sêrt *(Berxwedan)*: Ji ber hêrîşên gêrîllayan ên berdewamî, leşkerên dijminî baş ketine nava tirseke psîkolojîkî û moralî. Ji ber vê yekê jî dikevine hevûdu, guhdariya fermanên hevûdu nema dikin. Heya, êdî hevûdu dikujin jî. Ji aliyê din, leşkerên ku Kurd in, êdî nema debariya kirinên dagîrkeran dikin û roj bi roj bêhtir li dijî fermandarên xwe radibin. Carnan jî, ji artêşa dijminî direvin û xwe tevlî hêzên ARGK dikin.

Bûyereke weha roja 9'ê Hezîranê li navçeya Elkê qewimî. Leşkerekî Kurd ji bajarê Edenê, li hemberê serfermandarê xwe derdikeve û bi çeka di destê xwe de berikan dibarîne ser wî. Serleşker di cih de dimire, leşkerek jî birîndar dikeve. Paşê leşkerê Kurd xwe bi xwe dikuje. Lê guman heye ku ev serbazê Kurd hatiye kuştin, ne wî xwe kuştiye.

Şer li Keleha Sortê: 2 serleşker û 8 serbaz hatin kuştin

Li gelek deveran garanên artêşa dijminî derdikevin operasyonên berfireh. Gêrîlla jî, dafan li pêşiya wan vedidin. Bi vî awahî gelek ji hêzên dijminî dihên kuştinê.

Roja 6'ê Hezîranê li çiyayên li dora Elkê leşkerên dijminî dîsa di operasyonê de bûn. Li Keleha Sortê gêrîllayên ARGK hêrîşekê birin ser wan. Di şerê derketî de "tegmenek", "assubayekî başçawîş" û 8 serbaz hatin kuştin. Gelek serbaz jî birîndar ketin. Di êrîşa pêşemîn de gêrîlla lêdaneke mezin li hêzen dijminî dixin. Berî ku hêzen dijminî bikaribin werin ser xwe, xwe ji cihê bûyerê dikişînin.

Roja 29'ê Gulanê jî, li çiyayên derdorên Elkê, şerek di navbera yekeniyên ARGK û hêzên dijminî de derketibû. Hingê hatibû gotin ku 11 serbaz hunda bûne. Heya niha jî nehatine peyda kirin. Weke ku gundî dibêjin, ev serbaz

ji aliyê gerîlla hatine kuştin û ne tenê ev, hinek din jî hatine kuştin.

ÇEL

Dagîrker ji qêreqola Deştan revîn

Wan *(Berxwedan):* Roja 4'ê Hezîranê gerîllayên ARGK avêtin ser qereqola Deştan, ku dikeve nêzîkê navçeya Çelê. Gerîlla rokêtan bi kar anîn. Avahiya qereqolê rûxî. Çi leşkerek nemir, lê 4-5 leşker birîndar ketin.

Piştî bûyerê leşkerên dijminî dev ji qereqolê jî berdan û revîn. Qereqol niha vala ye.

Li Gêmanê kerwanekî dijminî hat tune kirin

Roja 6'ê Hezîranê di navbera Çolamerg û Çelê de, li devara bi navê Gêmanê gerîllayên ARGK dafekê vedan pêşiya hêzên dijminî. Kerwanekî dijminî kete dafê û hate tune kirin. Çend otobusên ku tijî leşker bûn û hinde navgînên leşkerî ketin dafê. Gerîlla bi rokêtan reşandin ser hêzên dijminî. 11 serbaz li cihê bûyerê mirin, 40 jî birîndar ketin. Wan rakirin nexweşxaneyan. Hinek jî di nexweşxaneyan de mirin. Gundî dibêjin, ku heya êvarî bi ambulans û helîkopteran, dijiminî mirî û birîndarên xwe kişandiye. Dagîrker di rojnameyên xwe de dan bihîstandin, ku panzêrek, 3 Landrover û 7 otobus ketine dafê û tenê 2 serbaz hatine kuştinê. Bi vî awahî xwestin bûyerê û encamên wê bi çewtî bi gel dibin zanîn.

Li Deştan lêdaneke duwemîn li dijminî ket: "Ustegmenek" û 3 serbaz hatine kuştin

Roja 6'ê Hezîranê li Deştan lêdaneke duwemîn li dijminî ket. Weke agahiyên gihane me di vî şerê li Çelê qewimî de ji dijmini "ustegmenek" û 3 sebaz hatine kuştinê. Gelek leşker jî birîndar ketine.

li vê derdorê hema her rojekê şerên nuh çêdibin, lê agahiyên berfireh hîna negihane me.

Wêne: Berxwedan

DÊRSIM

Havîn li Dêrsimê bi bîzav û şahî derbas dibe

Dêrsim *(Berxwedan):* Weke li hemû deverên Kurdistanê, li Dêrsimê jî di havîna vê salê de, hêrîşên gerîlla yên berfireh çêdibin. Pêşemîn di meha Hezîranê de livbaziyên rêz bi rêz li Dêrsimê jî çêbûn. Lêdanên mezin li dijminî dikevin. Dagîrker jî, ji ber tengasiya xwe bi firehî welatparêzan digirin. Nûçeyên ji Dêrsimê gihane me ev in:

Roja 11'ê Hezîranê gerîllayên ARGK avêtin ser qereqola gundê Ambarê bajarê Mamikan. Avahiya qereqolê bi rokêtan bi tevayî hatiye rûxandin. Pirraniya cendirmeyên di qereqolê de hatin kuştinê. Hinek jî dîlî ketine destê gerîllayan.

Her di vê rojê de li nêzîkê gundê Sîxenkê bajarê Mamikan şerek di navbera yekeniyên ARGK û hêzên dijmin de derket. Lêdanên mezin li dijminî ketin. Hîna diyar nebûye, ka ji dijminî çend hatine kuştinê. Dihê gotin ku gerîllayek jî şehîd bûye.

Roja 12'ê Hezîranê li devera Deştê navçeya Xozadê şerekî mezin çêbû. Gava rojnameya me ketî çapê, şer hîna jî dewam dikir. Di vî şerî de jî hejmara mirî û birîndarên dijmin tê zanîn. Di şerên din de 8 serbazên dijminî hatibûn kuştinê. Ji ber ku dijmin lêdanên mezin girtiye, ji tengezariya xwe destpêkiriye, ku agir berde daristanan. Daristan bi helîkopteran dihên şewitandin. Li hin deran daristan hîna jî dişewitin.

Ji aliyê din, hejimara welatparêzên xwe digihînin gerîlla jî, li êrdimê mezintir dibe. Ne tenê ji Dêrsimê, ji Mazra jî welatparêz xwe digihînin ARGKê. Di van rojên dawiyê de 15 xwendekar ji Mazra xwe gihandin gerîllayan.

Weke nûçeya di dawiyê de giha me, li derdorên navçeya Nazmiye jî şerên mezin di navbera hêzên ARGK û yên dijminî de çêbûne. Li vir jî 4 serbazên dijminî hatine kuştinê. Gerîllayek jî, bi qehremanî li ber xwe daye û şehîd ketiye.

KERBORAN

Şêniyê Kerboranê cerdevanan naxwaze

Nisêbîn *(Berxwedan):* Roja 10'ê Hezîranê ji gundê Kerbendê 16 cerdevan diçin navçeya Kerboranê, ji bo kirrîna tiştên xwarinê. Lê çi destkarek napejirîne, ku tiştan bifiroşe wan. Di dawiyê de ji navçeyê diqeştin. Paşê cerdevan diçin qereqola cendirmeyan û giliyê dikin. Cendirme destkarên bi navên Naîf Şahîn (50 salî), Mele Seîd Çelik (40 salî) û Mele Tahir (35 salî) digirin.

Şêniyê Kerboranê bi lez xwe dilivîne. Destkar ji bo protestoyê dergehên firotgehan dihênin xwarê. Şenî agahî dişînin berpirsiyarên dagîrkeran û dibêjin, heke welatparêz bi lez nayin berdan, dê serî bidin berxwedaneke girseyî. Ji aliyê din amadekariyên livbaziyan birêveketin. Dagîrkerên ku ji rewşê bizdiyan dora êvarî welatparêzan berdan.

Cerdevan, bê ku bikaribin tiştekê bikirin ji Kerboranê derketin û çûn. Baş serxwet bûn, ka gelê me, çiqasî nifrîna xwe li ser van dibarîna.

SERHEDAN Û ÇOLAMERG

Li derdorên Wanê û Çolamergê şerên dijwar, di navbera hêzên ARGK û yên dijminî de çedibin. Dijmin, bi hezaran leşker aniye van êrdiman. Pêşemîn li Çelê, piştî tunekirina kerwanekî leşkerî yê dijminî, şerên li dorhêlê dijwartir dibin.

Li Çiyayê Katoyê Xêrkan, ku dikeve navbera navçeyên Şaxê û Berwarî, helîkopterên dijminî bi berdewamî difirin. Guman heye, ku şerên mezin çêdibin an jî wê çêbibin.

Roja 11'ê Hezîranê gerîllayên ARGK avêtin ser gundê Guzikê navçeya Motkî. Serekê cerdevanan Kemal Taşkin bi mirinê hate ceza kirin. Gerîlla agir jî berdan mala wî. Demeke direj bû, ku gerîlla li wî dixwestin çekan ji destê xwe berde. Lê bersiva bangê nedida. Gerîlla, dest danîn ser çekên cerdevanên din jî, hemû cerdevanan bê çek kirin. Piştî bûyerê hêzên dagîrkeran dest bi operasyonan kirin, lê tiştek nekete destê wan.

Li gundê Arpalî bajarê Qersê êrdima Serhedan jî şeva 10'ê Hezîranê gerîlla êrişekê pêk anîn. Sîxurê welatfiroş Xalis Şaşkin bi mirinê hate ceza kirin.

Roja 5'ê Hezîranê li derdorên Xêrxware navçeya Berwarî, gerîlla kamyoneke dijminî dan ber agirî. Gerîlla ajotkar, ji bo pirsyariyê tevlî xwe birin.

Ji aliyê din roja 5'ê Hezîranê firokên dijminî di navbera Pasûr û Dara Hênêde, gundekî Mûşê bombe kirin, bi hinceta ku li gund gerîlla hene. Hîna agahiyên berfireh li ser vê bûyerê berdestê me nabûne.

Dawî bi grevên birçîbûnê yên girsên gelî hat

Li derveyî greva xwebirçîhiştinê ya girsên gelî li bajarê Wanê, hemû grevên li bajarên Kurdistane û Tirkiyê yên din, piştî roja 20'ê Gulanê destpêkiribûn. Armanc; protesto kirina zagona (qanûna) faşîst a bi navê "Zagona li Dijî Terorê" bû. Ev zagon ji aliyê rejîma dagîrker û faşîst ji roja 12'ê Nîsanê vir ve di karvaniye de dihê bikaranîn. Dewleta Tirk dixwaze bi vê zagonê terora dewletê dadî şanî bike. Girsên gelî jî dixwazin vê zagonê birawestînin û pêşî lê bigirin.

Heya roja ku grevên birçîbûnê destpênekiribûn, çi danûstandinên pêwîst li ser taybetiyên vê zagonê yên dij-demokratîkî û faşîst çênebûbûn. Tenê hinde danûstandinên seresere û sivik çêdibûn. Di hinde rojnameyan de li ser vê zagonê hinde tişt dihatin nevîsîn, lê çi çalakiyek an jî xebatek li hemberê vê zagonê birêvenediketin. Lê belê berxwedaneke, çalakiyeke berçavî gelekî pêwîst bû. Heke ev nebûbana, ew şerê taybetî yê li Kurdistanê, wê bikişandana Tirkiyê jî. Hemû azîneyên rejîma dagîrker yên ji bo perçiqadina opozisyona civakî û netewî wê bigihana encamekê. Ji ber vê yekê, berî her tiştî divîbû ev zagona şerê taybetî bihatana pîşange kirin, awira gelemperî li derbarê wê bihatana hişyar kirin û di dawiyê de bihatana rawestandin.

Armancên bingehîn ji bo grevên xwebirçîhiştinê, ku bi tevlîbûna hezaran mirovan destpêkiribûn, ev bûn. Heya rojên 13 û 14'ê Haziranê, li Kurdistanê û Tirkiyê, li gelek bajar û navçeyan, ji hemû birên civakê bi hezaran welatparêz, demokrat û şoreşger tevlî greva xwebirçîhiştinê bûn. Encam jî bûn, weke armancên li jorê me nimandine. Her kesek destpêkiriye ku li ser naveroka zagona li dijî terorê bide û bistîne. Her kesek xwe bêgav dibîne, ku li hemberê vê zagonê xwe bilivîne û tiştekê li dijî bike karê xwe. Em hemû qezencên din li aliyekê bihêlin, tenê ev qezenc tiştekî mezin e, gelekî pêwîst bû ku ev bihatana bi dest ve xistin. Ev berxwedana girsên welatparêz, ji tixûbên Kurdistanê û Tirkiyê jî xwe derbas kir û li welatên Ewrûpî jî bersiva xwe girt. Kin were gotin, heya pîvaneke pêwîst ev berxwedan, gihaye armancên xwe. Welatparêzên di greva xwebirçîhiştinê de, piştî dawî bi livbaziya xwe anîn, daxweyaniyên cûrbecûr çêkirin. Ji daxweyaniyên wan jî, mirov dikarê bi hesanî bibine, ku di armancên xwe de xweş biserketine.

Zagona li dijî terorê di bin navê xwedemokrat-kirinê de hatiye derêxistin. Lê di rastîneyê de dagîrker dixwazin bi vê zagonê opozîsyona demokratîkî ya gelên Kurd û Tirk biperçiqînin. Dixwazin civakeke serî-çemandî, hatî tirsandî û bê daxwazên mirovî û demokratîkî bi peş ve bibin. Dagîrker armanc dikin, ku bi zagonên dewletî bîr û baweriyan bi yekcarê bi rihê mîlîtarîst tijî bikin û mirovan jî bikin dîliyên (koleyen) van bîr û baweriyên dagîrkeriyê. Girêdayî bi armanca afirandina civakeke dîlî, dixwazin terora dewletê mafdar şanî bikin, welê ku çi mirovek nezanibe û nekaribe li dijî rabe. Ji ber vê yekê, malbat û nasên girtiyan, karker, gundî, xebatkar, demokrat û gelek mirovên din ên welatparêz dest bi grevên xwebirçîhiştinê kiribûn. Ev berxwedan di demeke kin de belavî gelek bajarên û navçeyên Kurdistanê û Tirkiyê bun. Li van bajarên Kurdistanê berxwedan çêbûn: **Wan**, Pirsûs, **Dilûk**, Ruha, **Pirrîn**, Meledî, **Êlih**, Muş, **Sêrt**, Amed, **Mêrdîn**, Nisêbîn, **Dêrika Çiyayê Mazî**, Farqîn, **Licê**, Sason(Qabilcewz), **Şemrex**, Bismil û **Çinarê**. Le Tirkiyê jî li van bajaran çêbû: **Stanbol**, İzmîr, **Ankara**, Edene, **Mersîn**, Bursa, **Aydin**, Yalova, **Ceyhan**, Kayserî û **Tekîrdag**.

Dagîrkerên ku hedara wan li hemberê vê serîhildanê nehat, roja 30'ê Gulanê li Mêrdînê û Dêrika Çiyayê Mazî êrîşî welatparêzan kirin. Zarokê 11 salî **Mustafa ZEREN** ji ber vê erîşê hişî xwe hunda kir. Zarokê 8 salî **Canan ONEN** (keç) bi hovîtî hate kuştin. Roja 6'ê Hazîranê jî li bajarê Ankara berpirsiyarên xwepêşdêran meşiyan ser meclîsê. Polîsên dijmin êrîşî wan kirin. 112 mirov hatin girtinê. Lê disa jî welatparêz netirsiyan û livbaziya xwe domandin. Bi biryariyeke mezintir li ber xwe dan. Welatparêzê bi navê **Muhammed Vural** ji dereke bilind xwe avête xwarê û êrîşê protesto kir, bir xedarî birîndar ket.

Armanc, weke ku me li jorê jî gotî, hişyar kirina teviya gel li hemberê zagona li dijî terorê bû. Bi livbaziyên greva xwebirçîhiştinê zagon di avê de hate birin û heya pîvanekê jî rawestandin. Girsên li ser vê bingehê hişyar bûne, wê livbaziyên xwe di qadên jiyane yên din de jî di pêşerojê de xurttir bikin.

Kin were gotin, gelê me li hemberê vê zagona derî-mirovahî baş hatiye agahdar kirin. Helbet qezenc ne tenê ev in, gelek qezencên din jî hene, lê di vir de em bi firehî nikarin rêz bikin, ji ber ku şiroveyeke dûr û dirêj ji van qezencan re pêwîst e. Ev serîhildanên gelî wê di dema pêşiya me de rê ji bo rabûnên mezintir vekin û wê bibin bingehê pêşveçûnên herî mezin li Kurdistanê.

RÛPELEKE JI DÎROKÊ

Serîhildana Grîdaxê (Agirî) - 1930

Rûpelên dîrokê yên berî niha bi 61 salî, serîhildana Agirî dihêne bîra mirovî. Di dîroka Kurdistanê ya berxwedanê de ev bûyer, di sala 1930'î meha Hezîranê de destpêkiriye û ji gelê Kurd re bûye serfirazî û serbilindiyeke pir mezin. Dîrokzan vê bûyerê bi navê **Serîhildana Agirî ya Duwemîn** bi nav dikin.

Lê berî vê, piştî ku komara Tirkiyê damezirî bû, li hawîrdorên Agirî serîhildaneke bi navê **Serîhildana Agirî ya Yekemîn** di sala 1927'an de çêbibû. Ev serîhildan jî, piştî ku Serîhildana Şêx Seîdê Piranî bi awayekî hov û dirinde ji hêla karbidestên Tirk ên xwînrêj hate perçiqandinê destpêkiribû. Piştî Serîhildana Şêx Seîd, êrdima ku komara Tirk jê bi tirs bû, Agirî bû. (Lê di plana komara Tirkiyê de perçiqandina êrdima Dêrsimê jî hebû.) Li ser vê bingehê, di dawiya payîza sala 1927'an de artêşa komara Tirkiyê, bi 10.000 leşkeran li ser riya Îdir (Igdir) û Bazîd (Dogubeyazît)'ê, êrîşeke hov bire ser êrdima Agirî. Bi vî awayî Serîhildana Agirî ya Yekemîn destpêkir.

Bi dirêjahiya mehekê şer, di navbera herdu hêzan de berdewam kir. Lê dewleta Tirk, evbûyer veşartî hişt û nûçeyên li ser qedexe kir. Rê neda ku tu kes bikaribe baş pê bihese û di nava netewan de bibe pirseke rojevî (aktuel). Di vî şerê dijwar de, dagîrkerên Tirk bi artêşa xwe ya serdest bi awayekî dirinde, êrîş birin ser gelê Kurd. Lê hisabê mal û sûkê (bazarê) li hev nehat! Weke hemû caran, dîsa gelê Kurd li ber xwe da û bi lehengiyeke dîrokî bersiva êrîşa dijmin da û daxwaza wî, di qirrikê de kire gilok. Ji artêşa dijmin 2.000 leşker hatin kuştinê, 400 kes bûne hêsîr (dîlî), bi hejmareke bilind leşker birîndar bûn û ji neçariyê (bêgavî), yên mabûn jî xwe bi paş ve kişandin. Di dema xwe paş ve kişandinê de, gelek çekên cûrbecûr li paş xwe hiştin. Gernasên Kurd dest danîn ser wan. Piştî serkevtina Kurdan êdî komara Tirkiyê nediwêrî bi rihetî careke din, êrîşên xwe bibe ser vê êrdimê. Piştî têkçûna Serîhildana Şêx Seîdê Piranî, ew serkevtina ku gelê Kurd li ser çiyayê Agirî bi dest xwe ve anî, bû kaniya (kehniya) jiyan û moraleke bilind, bû hêviya vejandina serkevtinekê.

Dema ku ev serkevtin li çiyayê Agirî pêkhatin, baweriya gel bi serokatiya serîhildanê xurttir bû. Kurd, bi dilsozî xwe li dora serokatiyê civandine ser hev û amadekariyên rêkxistinî dan ber xwe. Di encama van peşveçûnan de, civîneke netewî (millî) ya Kurdî di qontara çiyayê Agirî de bestî. Di civînê de çend xwestinên bingehîn hatin danîn. Ew jî ev in:

- Pêkanîna civînan bi awayekî sîstematîkî (sazendî),
- Gerandina civînan bi fermî (resmî) û mîna parlementoyekê.

Di civînê de Brahîm Huskê Têlî serokê rêkxistina Agirî, Îhsan Nûrî jî serleşkerê rêkxistinê hatin hilbijartinê. Piştî demeke kurt li derveyî welat konferanseke netewî çêbû. Nuwênerên (nûnerên) Agirî jî beşdar bûbûn. Di wê konferansê de Îhsan Nûrî ji Kurdistanê re serleşkerê gelemperî hate hilbijartinê.

Li hemberê van pêşketinan, doliwgeriya Tirk jî nedisekinî. Ji bo êrîşeke nuh xwe amade dikir. Doliwgeriya Tirk baş dizanî bû, gava êrîşa xwe bibe ser Kurdistanê, dê bersiveke pir hişk wergire (bistîne). Li ser vê bingehê ji xwe re hin plan û program danî û hinek ji wan li Kurdistanê êxiste jiyanê. Hîna di destpêkê de Zagona Girêdana Awerte (Qanûna Takrîr-î Sukûn, 4. Adarê 1925) derêxist, dadgehên taybetî (Mehkemeyên Dîvan-î Harp, 31. Adarê 1927-40) avakir û waliyekî gelemperî (27. Hazîranê 1927) anî ser kar. Gelekî balkêşe, ku erk û wezîfeyên (delametên) waliyê wê demê û yê niha (Hayrî Kozakçioglu) ji pir aliyan ve weke hevûdu ne.

Nimûne:

- Erkê perçiqandina hêzên rizgarîxwaz,
- Karê qirkirin û ji cihhilkirina (koçkirina) gelê Kurd.

Ji bo ku bikaribe van erkan bi cih bîne, ji aliyên ramyarî (siyasî), îdeolojî (bîrdozî) û leşkerî ve walî kiribûn xwediyê hêmeke pir mezin.

Di wê demê de Çewlik (Bingol) û Dêrsim) bi ser bajarê Mazra (Elezîz) bûn; Mûş jî bi ser bajarê Bedlîsê ve bûn. Bajarên xistibûn bin kontrola waliyê gelemperî, ev bûn: Mazra, Sêrt, Mêrdîn, Çolamerg (Hekkarî), Amed (Diyarbekr), Bêdlîs, Wan û Agirî. Plana wan wêrankirina Kurdistanê bû.

Planên rejîma Tirkiyê, yek li dûv yekê diketin jiyanê. Lêbihurîneke (efûyeke) gelemperî derêxistin. Bi diravan (peran) xwestin, ku gelek kesan ji xwe re bikirin û dubendiyê bixine nava eşîran. Bi van dek û rîpan dixwestin hêza Agirî ji hevûdu bixînin. Ev plan, ji aliyê Waliyê Gelemperî Ibrahîm Talî Ongoren ve dihate kontrol kirinê. Gelek caran jî, wî bi destê xwe planan di karvaniyê de pêk dihanî.

Li kêleka van hemû gelşan pêşveçûnene din peyda bû. Delegasyoneke ji walî û 12 parlementerên Tirk, xwest bi berpirsiyarên Kurdan re hevdîtineke çêbike. Li ser xwestina vê hevdîtinê, delegasyoneke Kurdan di bin serokatiya Îhsan Nûrî de çû cihê hevdîtinê. Ev hevdîtin, di Gulana 1928'an de li nêzîkê Pira Şêxanî pêk hat. Delegasyona Tirkan xwestinên xwe wilo anî ziman: *"Eger serîhildan bêne rawestandinê, em ê efûyeke gelemperî derênin û kareké taybetî yê bilind, bidine Îhsan Nûrî Paşa."* Îhsan Nûrî pêşniyara wan nepejirand û got: *"Divê Komara Tirkiyê, hemû hêzên xwe yên leşkerî ji Kurdistanê derxîne."* Plana wan vê carê jî negiha serî.

Piştî hevdîtinê, li ser navê Civîna Netewî ya Agirî, nameyek hate amadekirinê. Name di demeke kurt de, ji hemû eşîran re hate şiyandinê. Naveroka namê weha bû: *"Ji efûya Tirkiyê bawer nekin û xwe nespêrin wan. Divê em neyên xapandinê. Kesên ku di civîna netewî de peyman dane, gereke nekevin şaşiyeke weha. Li nik me xeletiyeke weha, îxanet dê were nirxandinê. Ji ber ku Romê reş xayine, bêxte Romê Reş tune ye."* Serkariya Serîhildana Agirî li ser vê bingehê paşê, kesekî bi navê Bekirê Hacî piştî vê nameyê bi mirinê ceza kir. Ev ceza di nava gel de bi firehî hate belavkirinê.

Îhsan Nûrî û hevala wî

Destpêkirina şer

Dîrokzan, salên 1928-29'an ji herdu aliyan re, weke salên xwe amadekirina şerî qebûl dikin. Ji şerekî weha giran re Kurd çiqasî amade bûn?

- Ji aliyê ramyarî û leşkerî ve amadekariyên xwe hîna nebiribûn serî. Ji bo raperîneka gelemperî gel ne amade bû.
- Gelşên rêkxistinî yên serîhildanê li gelek êrdiman baş çareser ne bûbûn. Li hinde deveran jî amadekarî qet tune bûn. Li derdorên Agirî, Wan, Xinûs, Kop (Bulanik), Qaqizman (Kagizman) û Çolamergê amadekarî hîna baş pêşveneçûbûn. Ji xwe êrdima Dêrsimê qet tevlî vî şerî nedibû. Belê, ev kêmasiyên berçav li holê hebûn. Lê divê mirov dîsa jî bipejirîne, ku her çendî serîhildana Agirî di dîroka Kurdistanê de ji aliyên ramyarî û rêkxistinî ve xwediyê hinde kêmasiyan jî bû, ev serîhildan li Kurdistanê, serîhildana baştirîn dihê pejirandinê.

Organa rêkxistina Agirî ya bi navê **"Agrî"**, di hejimara sersala 1930'î de, li ser amadekariyên rejîma Tirk, weha nivîsiye: *"Komara Tirkiye dê di demeke kurt de êrîşeke dirinde bîne ser gelê me. Li ber xwe bidin û lehengiya dîrokî bi çekên xwe deynin holê."* Ev nivîs ji hêla Îhsan Nûrî hatibû nivîsandin. Ji vê nivîsê baş diyar dibe, ka haya Kurdan çiqasî ji dijminî hebû.

Dîtinên Kurdan rast derketin. Di Hezîrana 1930'î de, Komara Tirkiyê bi artêşa xwe êrîş bire ser Kurdistanê. Komara Tirkiyê dixwest li gora plana xwe vê serîhildanê piperçiqîne, lê bûyerê jî ji cîhanê veşêre. Belê daxwaza dagîrkeran dîsa di qirrika wan de ma û Kurdan ew tarûmar kirin. Ev têkçûn li Tirkiyê bû bingeha nexweşiyeke mezin. Serleşkeran hevûdu gunehkar kirin. Rejîm hejiya û ji çavan ket. Weşanên Tirkiyê gilî û gazinên xwe bi şêweyekî vekirî dihanîne ziman. Daxwaza Kemalizmê ji aliyeke din ve jî têkçû; ji ber ku dixwestin bûyer veşartî bihêline. Lê ev bûyer li ser rûpelên rojnameyên cihanê, bi wêneyên ewrê yên şerî hatin weşandinê. Kurdan bersiveke mezin dabûn, gelek riyên pêwîst xistibûn bin kontrola xwe. Weke riya Malazgir (Malazgirt) û Çolemergê.

Komara Tirkiyê ji bo êrîşeke nuh, hêzên xwe li dora Erdîş û Zîlanê dabû ser hev. Êrîş ji du aliyan çêbû û şerekî pir giran destpêkiribû. Ji dijmin gelek hatin kuştinê, lê her ku dem derbas dibû, hêzên Kurdan jî, ji aliyê çek (sîlah) û beran ve jar û qels dibûn. Nebûna çekan rewşa hêzên Kurdî pir nexweş kir. Ji bo ku vê pêdiviyê çareser bikin, Kurd ber bi aliyê çiyayê Agirî ve bi paş ve vegeriyan. Ev xwepaşvekişandin valahiyên berçav bi rê xist û bû sedema ku dijmin bi hovîtî here ser gelê Kurdistanê. Di wê valahiyê de 5.000 hezar Kurd; jin, zarok û kal hatin qirkirin û nêzîkê 200 gund hatin hilweşandin (rûxandin). Qirkirin li Wanê jî çêbû. Wezîrê Dadmendiyê (Adaletê) Mahmut Esat Bozkurt, di wê demê de daxweyaniyekê dide rojnameya Milliyet (19. Îlonê 1930) û dibêje: *"Di welatê Tirkiyê de, kesên ku xwe Tirk nebînin tenê xwediyê yek mafî (heqî) ne. Ev jî ev e, ku bi hemû awayan mecbûr in, bibin koleyên milletê Tirk."* Ji van gotinan diyar dibe, ku dixwestin Kurdan bikin kole yan jî qir bikin.

Dagîrkerên Tirk bi fermaneke nuh gelek leşkerên din çekdar kirin. Hejimara leşkerên Tirkiyê giha 100.000 kesî. 100 balafirên cengê jî anîn Kurdistanê. Li hemberê vê hêza Kurdên çekdar, ji 10.000 kesî bû. Ev bûyer gelek bala cihanê dikişand ser xwe. Li cihanê gelek nirxandinên ramyarî li ser vê pirsê dibûn.

Dewleta Tirk, di meha Tîrmehê de, bi hêzên artêşê çû ser Kurdistanê. Plan ew bû, ku hêzên Agirî ji xebatê bixînin, divî bû dora Agirî bi leşkeran bipêçin. Hêzên xwe li dora Îdir, Bazîd û heya tixûbê Îranê bi cih kirin. Di vê êrîşê de jî hêzên Tirkiyê bersiveke hişk, sert û dijwar standin û şikestin. Îdir dîsa kete bin kontrola Kurdan. Salîh Paşa û leşkerên di bin fermana wî de bi paş ve xwe vekişandin. Ji Yekîtiya Sovyetî bext xwestin. Kurdan hinek balafir jî anîn xwarê. Şer li gelek êrdimên din jî belav bû, weke Malazgir, Xinûs, Wan û Şaxê (Çatak). Têkçûna Tirkiyê di şer de bû sedemeke ku ji aliyê psîkolojîkî jî têk here. Ji xwe di wê demê de aboriya (ekonomî) Tirkiyê jî ketibû nava tengasiyeke mezin. Gava mirov xerçkirinên ji bo şer jî di ser de bihejimêre, ji ber xwe diyar dibe, ku rewşa Tirkiyê pir ne baş bû. Dirêjbûna şer û rewşa aborî li nik welatên cihanê jî bûbû pirseke rojeve. Tirkiyê ji welatên cihanê kredî dixwest, lê çi dewlet nedidayê. Çînê serdest kete nava bizdaneke mezin û ji pêşeroja Tirkiyê ditirsiya. Gelê Tirk û hinek parlamenter destpêkirin, ku roj bi roj bêhtir li hemberê kemalîzmê rabiwestin û dengê xwe bilind bikin. Li hemberê vê opozîsyonê, kemalîzm kete nava tirseke pir mezin û berçavî. Dixwestin dengê bilind dibû, bibirrin. Piştî çend hevdîtinan, biryar derket ku partiyeke nuh ava bibe û bi riya vê partiyê, opozîsyona li hemberê xwe bînin bin kontrolê. Berpirsiyariya vî karî dane hevalbendê M. Kemal yê bi navê Fethî Okyar. Partiyeke bi navê "Serbest Firka" ava kirin. Lê gel xwe gihande serpilkeke weha, ku nema çi kesî di hûndirê vê partiyê de guhdariya gotinên Fethî Okyar bike. Bi taybetî xwepêşdana ku li bajarê Îzmîrê çêbû gelekî balkêşe, ji ber ku li wir gelek kesên beşdar, dengê xwe li hemberê kemalîzmê bi xurtî bilind kirine. Di pêşerojê de, diyar bû ku kemalîzm, dê wê partiya bi destê xwe ava kiribû, dîsa dê bi destê xwe belav jî bike.

Divîbû roja 22'ê Îlonê parlementoya Tirkiyê li gora biryara dabû, xwe bicivandana. Di rojeva parlementoyê de çareserkirina Serîhildana Agirî wê bihata munaqeşe kirinê. Berî ku civîna parlamentoyê destpêbike, divîbû M. Kemal jî xwe ji gunehên xwe paqij kiribana. Li ser vê bingehê mîna artîstekî (leyistokvanekî sînemayê) derkete pêş çavan û dest bi rolê kir. Ji bo ku dengê opozîsyonê bibirre, di roja 15'ê Îlonê de daxweyaniyek derêxist û da belavkirinê. Bi kinahî di naveroka daxweyaniyê de weha digot: *"Serîhildana Agirî ji hemû aliyan ve hatiye çareser kirin û niha Kurd, di bin kontrola hêzên me yên çekdarî de ne."* Ev derew M. Kemal û Înonu

hinekî xiste nava rihetiyê. Piştî vê daxweyaniyê bi demekê, xebatên partiya "Serbest Firka" hatin qedexe kirinê.

Guhartina tixûbên Îran û Tirkiyê

Şer, bi awayekî sîstematîkî li gelek deveran berdewam dikir. Weke ku berî niha jî hate diyar kirin, berdewamiya şer li derveyî welat pir balê dikişand. Lê ev xwe negihande wê serpilkê (merhelê) ku welatên biyan yarmetiyê (alîkariyê) bidine Kurdan. Mirov dikare bibêje, ku nerîna wan li ser Kurdan hinekî jî bi şik û gûman bû. Ji aliyekê dan û standinên di navbera Yekîtiya Sovyetî û Tirkan de baş bûn. Yekîtiya Sovyetî bi şik xwe nêzîkê Serîhildana Agirî dikir û digot: *"Tiliya Îngilistanê di vê bûyerê de heye."* Îngilistan û welatên Ewrûpî jî weke Yekîtiya Sovyetî li Serîhildana Agirî bi şik dinêrîn. Ev jî (bi taybetî Îngilistan) weha digotin: *"Tiliya Yekîtiya Sovyetî di vê bûyerê de heye."* Bi awayekî eşkere, çi welatekî bi germî xwe nêzîkê Kurdan ji bo alîkariyê nedikir.

Guhartina tixûbên Îran û Tirkiyê jî, di demeke weha de çêbû. Ji bo perçiqandina Serîhildana Agirî, divîbû hêzên Tirkiyê dora çiyayê Agirî bipêçandana. Pêwîstiya pêçandineke weha bi çiyayê Agirî yê piçûk jî hebû. Lê çiyayê Agirî yê piçûk di destê Îranê de bû. Dewleta Tirk daxwaza çiyayî ji Îranê kir. Piştî demekê û guftûgoyên xweş û nexweş, bi piştgiriya Yekîtiya Sovyetî ev çiya dan destê dewleta Tirk.

Dewleta Tirk artêşa xwe kişande derdorên çiyayê Agirî yê piçûk jî. Derdorên çiyê girt. Ev dorpêçandin bû sedem ku pêwendiyên (têkiliyên) Kurdan bi cihanê re qut bibin. Piştî vê Tirk bi awayekî dirinde çûn ser Kurdistanê. Kurdan demeke baş li ber xwe dan, lê ji ber ku pirsa xwe ya debarî û lojîstîkî çareser nekiribûn, ketin nava tengasiya nebûna çekan û xwarinê. Her çendî ev serîhildan di dîroka Kurdistanê de ji aliyên berxedêrî û leşkerî ve cihekî serbilind digire jî, ji aliyên ramyarî û şoreşgerî ve ne têr û tijî bû. Kurd ketin nava tengasiyeke mezin; xwarin kêm bû û pewîstiyeke mezin bi çekan çêbû. Di dema şer de hinek mirov sist jî bûn. Roj roja man û nemanê bû. Serokên serîhildanê ji ber van tengasiyan li hev runiştin. Îhsan Nûrî û çend endamên serîhildanê pêşniyarên xwe pêşkêş kirin: Divîbû peşî gelê sivîl ji êrîşên dijmin biparêzên û paşê hilkişin serê çiyan û li wir şerê xwe berdewan bikirana. Serokê ramyarî yê serîhildanê Brahîm Huskê Têlî, bi xurtî li dijî vê paşniyarê derket û got: *"Kesê ku bikaribe beşdarî serîhildanê bibe ji xwe dibe, kesên din jî ji dela ku dijmin wan qirbike, em vî karî bikin çêtir e. Tiştên ku dijmin bikaribe ji wan sûdan bigire, divê werin rûxandinê. Divê em bi teviya hêrs û kîna xwe, heya dawiyê li ber xwe bidin û şerê xwe bikin."*

Piştî herdu pêşniyarên ji hev cûda, Brahîm Huskê Têlî li ser riya pêşniyara xwe çû û pêşî dest bi kuştina mirovên ji malbata xwe û merivên xwe kir. Nivîsevanê Ermenî Garo Sasûnî di pirtûka xwe ya bi navê "Rêkxistînên Kurd ên Netewî û Pêwendiyên Navbera Ermenî û Kurdan" de, li ser vê bûyerê wilo dibêje: "*... û bi hişkiya şoreşgerî, B. Hûskê Têlî Paşa plana xwe êxiste karvaniyê. Pêşî vê planê li ser malbat û merivên xwe bi kar anî. Ew dîmen dişibiya (dijbeha) dîmeneka ji filmeke trajedî. Gelek endamên serîhildanê, tikayên (hêvî) xwe ji vî 'Şêrê Agirî' kirin ku dev ji vê hişkiya xwe berde. Heya wî sekinandin, deh kes yan mabûn an jî nemabûn. Ji xwe yên mabûn jî, gelek ji wan dûv re, dê şehîd bibûyan.*"

Îhsan Nûrî tevlî hin hêzên xwe yên çekdar, derbasî Îranê bû û B. Hûskê Têlî jî bi hinde hêzên xwe yên çekdar li derdorên Zîlan û Kopê şerê xwe berdewam kir. Hêzên Tirk demeke kin li ser çiyayê Agirî man û dûv re daketin bejiyê. Li bajarê Bazîd û Îdirê bi cih bûn. B. Huskê Têlî ji nuh ve hêzên xwe dane ser hev û hilkişiyan serê çiyayê Agirî, warê bav û kalan. Wî şer ranewestand û domand.

Li gora dijmin li ser çiyayê Agirî agirek hatibû hildan û paşê hatibû vemirandin, lê dijmin nedizanîbû ku ev agir, tu caran venamire. Dîrokê careke din nîşan da, ku heya daxwaza netewê Kurd ji bo rizgariyê hebe, tu kes nikare vî agirî vemirîne. Agirê ku li ser bandevê Agirî vêketibû heya sala 1933'an geş ma û dûv re tîrêj û çirûskên xwe gihande Dêrsimê. Heya sala 1940'î dengê gure-gura vî agirî bi ser cihanê dagerî. Dijmin bi hovîtiya xwe çû ser Dêrsimê jî, lê agir dîsa nevemirî. Îro ev agir xwe gihandiye hemû gund û bajaran; li çiyan û deştan digere. Di bin pêşengiya PKK, ERNK û ARGK'ê de gelê Kurdistanê rabûye ser lingan û serîhildanên Kurdistanê, mizgîniya welatekî serbixwe û aza dide hemû mirovên Kurd û mirovatiyê.

FERHENGOK

Bendî: Kole, dîlî, ebîd
Bendewar: Girtî, girêdayî
Bendik: Doxîn
Bengîn: Nuhciwan, Nûciwan
Bengî: Evîndar
Beraber: Beramber, li hember hev, li ber
Berayî: Destpêkê, bîdaî
Bere: Enî, cephe
Berate: Cendek, laş, 'cişet
Berbalafir: Dijbalafir
Berbext: Keça nuhciwan
Berbiçav: Celeng, berçav, şemal, şeng, delal
Berdêl: Beraber, berdêlî
Berge: Cild, qab
Bernav: Demîr, zamîr (di rêziman de)
Berkêlk: Kevirê ku li ser serê miriyan tê daçikandin
Bersî : Xelyal, sih, sî
Beş: Birr, qisim, şax
Beşkar: Kesê ku beş dike
Bexş: Sedeqe, fitre
Bextiyar: Dilşad, bi bext, xwedan şans
Bez: Dohn, reva bi lez
Bê ol: Bê dîn
Bêbintar: Nezewicî, eware, bê xêzan (bi Soranî)
Bêdad: Bê edalet, zilmkar
Bê hewes: Bê mereq
Bed: Pîs, nebaş (bi Soranî)
Bêr: Xêr
Berhem: Nîtac, întac, hilberîn, eser, ûrûn
Bêzirav: Tirsonek

Enîşka Rêzimanî

S. Biçûk

Xeleka -IV-

Babetên "Nêr" û "Mê"

Di zimanê Kurdî de 2 babet hene:
1- **Nêr**: Nêrza, zayend nêr
2- **Mê**: Mêza, zayend mê
Ev babet jî bi 2 beşan parve dibin:
A- Rasteza: Ev nav bi rastî yan nêrin û yan jî mê ne.
Nimûne:
- Navên bi rastînêr: Xort, mêr, ga, beran, nêrî.
- Navên bi rastî mê: Keç, jin, çêlek, mih, bizin.

B- Gumanza: Ev nav bi rastî ne nêr in û ne jî mê ne, lê di ziman de mîna raste zayan hinde mê û hinde nêr tên bikaranîn. Tu rêzan nîn in ku van navan ji hev bidine nasdan û cûda bikin, lê bi bihîstinê tên naskirin. Dema em bixwazin navekî ji van nasbikin ku nêr e yan mê ye, em ê hevokekê bi vî navî sazbikin. Gava paşdanka "ê" bistîne nêr e û gava paşdanka "a" bistîne mê ye.
Nimûne:
Dil: Dilê germ
Çiya: Çiyayê Cûdî
Çem: Çemê Dîcle pêlan dide xwe
Dil, çiya, çem... navên ne nêr û ne mê ne, lê di ziman de mîna navên nêr tên bikaranîn, ji ber ku paşdanka "ê" di forma hevbendîde distînin.
Av: Ava kaniya (kehniya) me zelal e
Şoreş: Şoreşa Kurdistanê pêşde diçe
Gul: Gula sor
Av, şoreş, gul... navên ne nêr û ne jî mê ne, lê di ziman de mîna navên mê tên bikaranîn û paşdanka "a" di forma hevbendîde distînin.

Navên Nêrza

Navên nêrza 2 beş in:
- Raste zayê nêr
- Guman zayê nêr
- Raste zayê nêr: Ev nav bi rastî zayend nêr in. Nêrza jî di zimanê Kurdî de ev in:

1- Navê mirovên nêr
Nimûne:
Mêr, law, kur, zilam, zava, bav, bira, xal, ap.
2- Navê mêran.
Nimûne:
Azad, Zerdeşt, Hogir, Reşo, Sebrî, Memo.
3- Nevên lawirên (heywan) nêr.
Nimûne:
Beran, nêrî, ga, dîk, beraz, gur.
- Guman zayê nêr: Ev nav bê babet in ango ne nêr in û ne mê ne. Lê di ziman de mîna navên nêr tên bikaranîn.
Nimûne:
Xanî, guh, çiya, çem, nan, dil, serî, kevir, dest, kon, kopal.
Navên nêr di zimanê Kurdî de her dem paşdanka "a" di forma hevbendîde distînin.
Nimûne:
Xortê şoreşger
Lawê Medya
Reşoyê şehîd
Hogirê leheng
Beranê tov
Gayê cot
Nanê sêlê
Çemê Feradê

Navên mêza

Ev nav jî 2 beş in:
- Raste zayê mê.
- Guman zayê mê.
- Rastezayê mê: Ev nav bi rastî zayend mê ne. Di zimanê Kurdî de rastezayê mê ev ên li jêr in:
1- Navê mirovên mê, nimûne:
Jin, keç, bûk, dê, xwûşk, met, xalet, jinmam, jinxal.
2- Navê jinan.
Nimûne:
Şêrîn, Narîn, Dîcle, Bêrîvan, Hacer, Rûken, Perwîn, Gulê.
3- Navê Lawirên "heywanên" mê.
Nimûne:
Mih, bizin, çêlek, mirîşk, masî, dêlegur.
- Gumanzayê mê: Ev nav bi rastî ne nêr in û ne mê ne. Lê di ziman de mîna navên mê tên bikaranîn û paşdanka hevbendî "a" distînin,
Nimûne:
Teşt, çal, dar, pênivîs, berf, av, şoreş, tirs, hêvî.
- Ji guman zayên mê re rêzanek heye ew jî ev e:
Ev beşên navên razberî herdem mê ne:
1- Navên ku bi "atî", "tî", "î" dawî dibin.
2- Navên makderî. Lê ji van û pê ve bi hevbendiya nav em nasdikin, ango dema "a" bistîne em dizanin mê ye.
A- Navên ku bi "atî", "tî", "î" dawî dibin: Ev navên razber her dem mê ne û paşdanka "a" distînin.
Nimûne:
Atî: Serokatî, koratî, mirovatî, reşatî.
Tî: Hevaltî, biratî, bijartî, zavatî.
Î: Erzanî, xweşî, hogirî, giranî.
B- Navên kirinê (makder, çavkanî): Ev navê razberî jî her dem mê ne.
Nimûne:
Kirin, çûn, hatin, hebûn, firîn, firotin, lerizandin, damezirandin.
Navên zayend mê di hevbendiyê de herdem paşdanka "a" distîne.
Nimûne:
Çala avê.
Berfa sipî.
Keça şervan.
Jina pêşverû.
Bizina kej.
Miha qer.
Şêrîna jîr.
Hacera şehîd.
Hevaltiya gelan.
Serokatiya hemdemî.
Xweşiya çiyan.
Hebûna ziman.
Çûna şoreşê.

Navê du zayend (nêrmê)

Ev nav li gor kesê mirov li ser diaxife, carnan nê û carnan mê tê, ango ji bo nêr jî û ji bo mê jî çêdibe.
Nimûne:
Heval, yar, dijmin, dost, karker, mamoste.
Em dibêjin: Hevala min (dema heval keçek be). Hevalê min (dema heval xortek be).
Yara şepal - Yarê delal.
Dosta dilsoz - Dostê çeleng.
Mamostaya dibistanê - Mamostayê dibistanê.

WERE CANÊ

Straneka folkloriyê

Wergerandin ji tîpên Erebî: **Mehabad Kurdî**

Strana Kurdî gelek kirasêt liberda her gavekê bi rengekî xwe dixemlînît. Li her bîrhatinekê û demekê ew ê kirasekê hey digel şivan û bêriya xwe. Li nav şahî û dîlana du çavêt xwe kilê sibhanê lê didet û kirasekê melesî li koçik û dîwexana şel û şepkêt mêraniyê li ber xwe diket û xencereka deban li ber sîngê xwe ra diket û siyarî hespekê kihêl dibît. Belê pa demê em berê xwe dideynê li nav beyna du evîndara te çi divêt ew biket. Car dê kirasekê reş li ber bejna xwe diket ji çavêt wê dê bê hîvî û ûmêd bîn belê strana Kurdî ya dewlemend e û hemî rengêt têda hey. Evîndar birîna dilê xwe derman diken û kula dilê xwe dirrêjin. Vêca em da berê xwe bideyne evan beyta:

Were canê... were canê... were canê...
Were canê... were canê... were canê...
Tu ne gulî, ne rîhanê... ê... y
Gurekê bê fesalê bê qamê... ê... y
Ji min heyin û mecalê tera... ax
De rabe kiçê dînê, sê tilya li ber kabanê, ê... y ax
Cana dibê: Lewê me lewê me...
Eza nexoşim
nexoşeka li ber rehm û keremêt xudê me...
Kuro kalê gundê me çen bê hey û bê hetkê ne...
Helbangê mexrebê heta bangê nîv şevê...
Digerên ser ciyê qîzê di xelkê ne...
Haşam tobedarîn ax rêvîngêt berê beytê ne...
canê... ax canê
Were canê... ezê çi bikem ji halê vê dinê ra...
Dê bila wezê hakimek bama...
Hakimekê adil bama... y...
Mabeyna Baswîk û Barzana
ser çiyakê Meqlîba Şêxa bama...
Ax da rojê sê telaqa... y minê jinê can...
Pîse mêrê gurî berda bana... ax...
Cana dibê... ê... ez ne gul im ne nêrgiz im...
Ez ne gul im ne nêrgiz...
wezê guleka gol baxe me...
Kîskekê sûr û zer
û qeytaneka durman dur û qenawz im...
Li ber piştа... li aqara li hafa govendê digerim
her dehelperim û her dileyzim
Belê wekû têtu baranêt van payizan...
Li rihêt dar û barêt detin têgda bete xwarê...
Çend dihelin çend dirizin...
Weku şev bara nîva şevê...
Pîse mêrê gurê tête velkoçkan û dîwexana...
Cûtê zer memkê min
hijmeta xuda têgda wa dihelin...
Ax de rabe babo di bo hijin...
Kiçê canêy... minê salekê... y...
Xulametiya babê te kir...
Êkê xulametiya diya te kir...
Û êkê xulametiya bejna te bi xwe kir...
Sala çarê wezî gehiştime te
minê silaveka li bejna te kir...
Ezê nizanim sebeb çiye
te silava xudê li min wernegirt...
Xuzî minê zanîba teş ker bê bo...
Anî teş kênê bo... anî teş arê bo... û...
Ya dîke ber ber guwîskê
minê diryayî bo canê... ê... y... ax...
Cana dibê: Kuro dîno xeşîmo nezano...
Minê ne li ker bê bo...
Neş kênê bo... neş arê bo...
Minê destê xwe havête ber gîzê te...
Ber gîzê te şixala dilê min
were xal merezê şaxê bo...
Dûr yara wê dûr yara xeyat û warmîsê Akrê bû
Belê çavê... y... fesad û nehes
û nemamê gundê melê bû
Dê tu rabe des pavê tiveng û rexta...
Bi heceta nêçîr û ravê...
Ezê des pavême cer û mesînê xwe...
Bi heceta kanîka dangî mala wavê...
Wila wezê bideme te
bîst û pênc ramûsana li ciyatî wê silavê...
Hey canê... y... ê... ax...
Kurkê dibê: Canê... y... mal xirabê dînê...
Sê kiçka li hêvarî pajve...
Li berê xêlîka mala babê min digo: Conî kuta...
Êkê li wa her sê kiçka digotê Eyşokê...
De bika kola
sêsed Helebê bikevît mala babê Eyşokê...
Ku memkêt Eyşokê nelqa sîngê zê ne...
De babo diruhîn dizanî li giwêzê mestirin...
Û ji sêvê surtirin... Û li berê desta reqtirin...
Û li penîrê Etruşiya tertirin
Cemedê zozana sartirin....
Sitêrêt asmanan geştirin...
Êkîş wa her sê kiçka ya min ba...
Paşî bila agir berba... xaniyê min...
Dilê mino... û... rebeno wa dihîne...
Jaro dilo wa dihîne...
Mala babê cana min bar kirîne...
Li warê zozana dana li warê fereşîne...
Ezê berê xwe didemê... yê... ê...
Hêvaryekî bireka zerî
û esmera gereka dîlanê kirîne...
Şemala xerbê hatu
li ber û paxlê cana min danîne...
Duqma sîng û ber û memkê cana min qetandîne
Minê nîşanê zer memkê cana xwe ji keyif
û halê xwe ra helendinê... canê...
Cana dibê: Kuro dîno bes e şîşa dilê min bişkîne
Kezeba dilê min bihelîne...
Mêlaka dilê min derbîne...
Bes e nav şirîk û hevala û hogirê bêje...
Nîşanê zermemkê cana xwe min ditîne...
Heke te nîşanê zermemekê min ditîne
Dê tu xal û xet û nîşanê zermemkê min bêje
kanê çine... û... ax...
Kurkê dibê canê... y...
Minê nîşanê zermemkê te ditîne...
Serê memkê te tîjin xencerîne...
Binê memkê te xirtin fincanîne...
Tofkê kolindîne... Mîne celîbê dimînê zîne...
Li etrafa xal û xet û nîşana reşandîne, canê, y...
Cana dibê: Kuro dîno mal xirabo...
Dê tu bêje manê te negotîne...
Dibê: Kiçê canê... ê... y...
Mal xirabê te pijve berdan çil û çar kezîne...
Serêt wa kezîyan... şîşekê serê wan şîşa...
Darçîn û zincefîl kir...
Heke bawer nekey parvî heyînî, li ber vê canê...
Minê leqeka li serê memkê te dabû...
Minê leqeka li serê memkê te dabû...
Hêşta birîne canê... ê... y... ax...
Cana dibê: Kuro dîno, mal xirabo dê tu rabe...
Heke te malekî giran heye min pê bîne...
Heke tu li eşîreteka giranî min birevîne...
Heke te çi niye li kilêsa babê xwe royne...
Dibê: Kiçê canê... ê... y...
Minê ne malekê giran heye te pê bînim...
Wezê ne li eşîreteka giran im te birevînim...
Minê heye serdarê dinyayê... rihkeka şirîn...
We, ide kiryê xudê û pêxembera bim...
Li ser can û cesedê te durînim, canê... ê... ax...
Belê kiçê canê... ê... y...
Tu bes bêjey weziya can im...
Heke tu gulî wez rîhan im...
Heke tu nêrgizî wez şalûl û bilbilê ser daran im...
Heke tu bac, tacirî wez bazirgan im...
Heke tu hekîmî wez Luqman im...
Heke tu birîndarî wez derman im...
Heke tu bîstanî wez percan im...
Heke tu bêrîkî wez şivan im...
Belê heke tu bi dilekî ya pêşîmanî...
Wezê bi heftê û heft dilay pêşîman im...
hey canê... ê... y
Ax decanê... de canê... ê... y... hey canê...
De rabe gewrê can belane lû... û... ax... lû...
Cana dibê: Kuro dîno, maqul weye... dê tu rabe
Ev şev were mala babê min bi mêvanî...
Ezê cê û balga ji te ra danim malîka jorî...
Mezela xanî...
Heke xelk û alema dinê gotî: Ev e çi bû, çi nebû?
Ez ê bêjim mirada xelik û alemê
dinyayê hema hasil bu...
Were li mabeyna min û lawikê min...
Rabûye veka firistanê...
Hey canê, ê... y... ax, de canê, hey canê... ê... y...
De rabe gewrê tu ya canî lû... û... lû...

Amadekirin: Qasim Silêman Hekîm.

Jêder: Ev strane ya folklorî ye me ya wergirtî ji zardevê "Mirarya Binavê" jiyê wê 65 sale, xelikê gundê Binaviyê ye ya welatê eşitreta Mizîrî jorî ser bi nahiya Şêrwan Mezin qeza Mêrgesorê li Hewlêra xoştivî. Nuke ya li komelgeha Goretuyê dijît. We herwesa hatiye belavkirin ji kasetekê bi dengê sitranbêj Ehmed Salih ya hatiye gotin sala 1983.

Çavkanî: Kovara Karwan, hejmar 76, Hizêran 1989, Hewlêr-Kurdistan, rûpel 111-113.

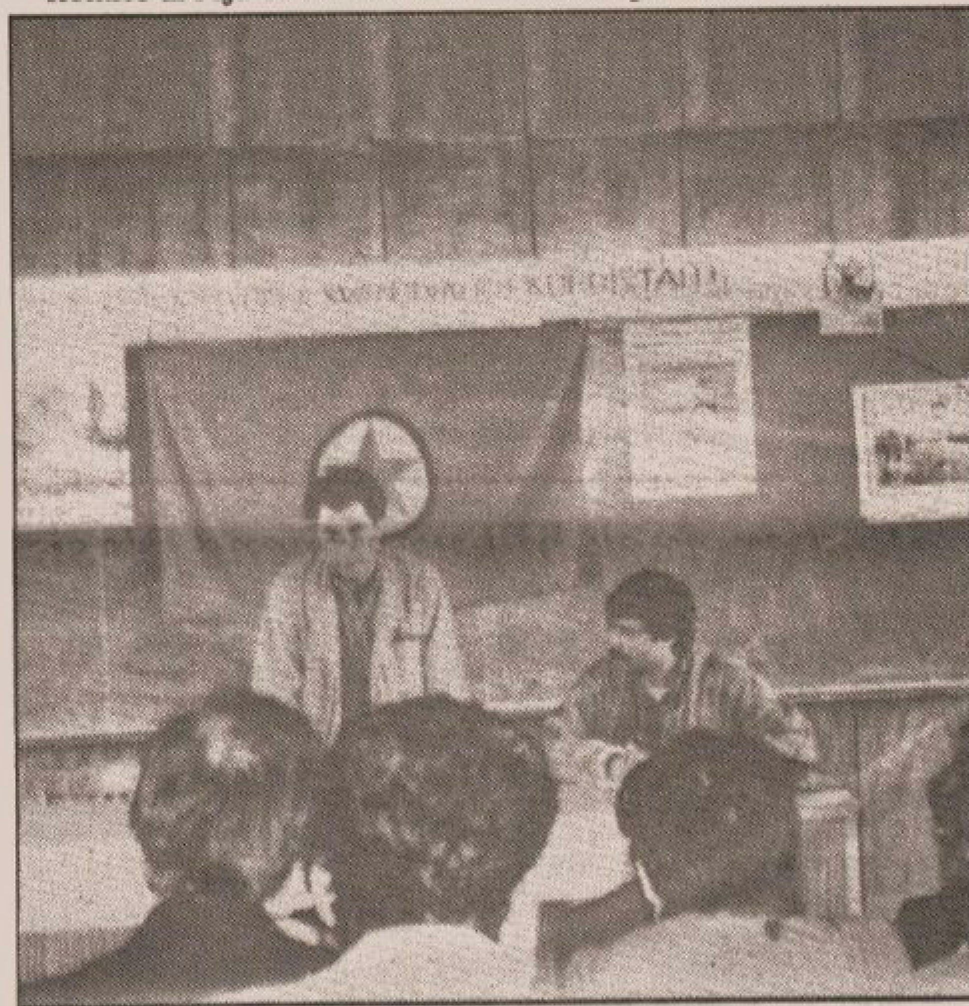
Komîteya "Dostaniya Gelên Bulgar û Kurd" dameziri

Sofya *(Berxwedan):* Di roja 21'ê meha Adarê 1991'î de Komîteya Dostaniya Gelê Bulgar û Kurd, li paytextê Bulgaristanê li bajarê Sofya hate damezirandinê. Komîte, ji dostên Bulgarî û xwendevanên Kurd li Bulgarîstanê pêk dihê. Li gorî ku komîte di destûra xwe de daye diyar kirin: dê piştgiriya gelê Kurd, serxwebûn û azadiya Kurdistanê bike. Li gorî programa komîteyê dê bi awayekî aktîv hewl bide xwe, ku dîroka Kurdistanê û şerê ji bo serxwebûna Kurdistanê, dê di nav gelê Bulgarî de bide nasandinê. Komîte di destûr û programa xwe de hinde tiştên din jî diyar kiriye û dibêje: *"Pirsa Kurdî ji sala 1918'an û vir de, li hêviya çareserkirina pirsa xwe ye. Lê belê, îro xebata ku di bin serokatiya ERNK de dibê, gihaye qonaxeke gelekî bilind û xebata gelê Kurd, roj bi roj bi pêş ve dikeve. Em ê jî tim û tim piştgirîya vê xebatê bikin..."*

Komîte di roja 3. 4. 1991'ê de belavokek deranî. Belavok bi zimanê Bulgarî bû û bi firehî hate belav kirin. Belavok, mîna bangekê ye û bang li hemû hêzên demokrat dike, ji bo ku piştgiriya xebat û serîhildanê gelê Kurd bikin.

Naveroka belavokê hinekî li ser dîroka Kurdistanê jî sekiniye û her weha dirindiya Saddamê faşîst û hovîtiya rejîma Tirkiyê jî tînê ziman.

Di dîrokê de Tirk nêzîkî 500 salî li ser dilê Bulgaristanê man û bi hovîtiya xwe çûn ser gelê Bulgarî û îro jî bi vê hovîtiya xwe Kurdistanê dagîr kirine û gelê Kurd diperçiqînin. Dostaniya gelê Kurd bi Bulgaran re dîrokî ye. Di dema xelasbûna Bulgaristanê de, hin êsîrên Bulgarî di zindana Amedê de bûn û Kurdan gelek alîkarî pêşkêşî wan kiribûn. Dawiya belavokê wilo xelas dibe: *"Gereke em bi hemû derfetên xwe alîkariya xwe pêşkêşî gelê Kurd û doza wî ya mafdar ji bo serxwebûn û azadiyê bikin."*

Wêne: Berxwedan

Kongreya YXWK-Şaxê Bulgaristanê ya Yekemîn çêbû

Sofya *(Berxwedan):* Di bin dirûşmeya, *"Ji bo yekbûna tevgera xwendevanên Kurdistanê"*, di roja 18.5.1991'ê de, Yekîtiya Xwendevanên Welatparêzên Kurdistanê-YXWK, li paytextê Bulgaristanê bajarê Sofya, kongreya xwe ya yekemîn çêkir.

Berî roja kongreyê bi hefteyekê, rapora kar û xebata sala derbasbûyî û rojeveya kongreyê, bi awayekî berfireh hate amadekirin û bi gelemperî jî li xwendevanên Kurd ên Bulgaristanê dimînin, hate belav kirinê. Her weha, ji xwendevanan hate tika kirin, ku li ser rapora kar û xebata sala derbasbûyî bisekinin û bîr û baweriyên xwe, di kongreyê de pêşkêş bikin.

Salona kongreyê, bi wêneyên şehîdên serxwebûn û azadiyê, bi dirûşmeyên neteweyî, şoreşgerî û bi ala ERNK, hatibû xemilandin.

Kongre, piştî rawestandina kêliyekê ji bo bîranîna şehîdên Kurdistanê, derbasî xalên rojeve bû.

Piştî xwendina rapora ramyarî û guftûgoya li ser raporê, komîteya kargêr, dest bi xwendina rapora kar û xebata sala buhurî kir. Kar û xebata salekê bi awayekî dorfireh hate nirxandin û li ser kêmasiyan rawestandin.

Piştî guftûgoyeke dûr û dirêj li ser rapora kar û xebatan û bersiv dayîna pirsên beşdaran, ev rapor hate pejirandin.

Bi xwendina mesajên, ku pêşkêşî kongreyê bûne, kongre derbasî xala xwe ya sêwemîn bû. Mesajên ku ji bo serkevtina kongreyê hatibûn pêşkêşî kirin ê van rêkxistinan bûn: YXWK-Beşê Yugoslaviya, Komîteya Dostaniya Gelê Bulgarî û Kurd, YXWK, Berxwedan, YRWK û Kovara Rewşen, Kovara Doza Karker-Lîbya, Hunerkom û Feyka Kurdistan.

Kongre, li ser destûra YXWK sekinî û destûr nehate guhartin, weke xwe hate pejirandin.

Kongre bi giyaneke hevaltî, hevalbendî û bi awayekî serketî tewaw bû.

Piştî hilbijartina nuwênerên nuh, hate daxuyanîkirin ku dê ev kongre, ji bo pêşvebirina xebata xwendevanên Kurd li Bulgaristanê û li darxistina kongreyeke gelemperî ya YXWK, dê gavên berçav di pêşerojê de bavêje.

*Hevpeyvînek bi hunermend **Ferîd Sirûr** re:*

"Bazdan, dîlan, govend û serhewayên Kurdî hemû ji xweberiyê hatine girtin"

■ Hevpeyvîn: **Dilsoz**

Bi felsefeyeke kûr û bi xwebêjên dûr, hunermendê zana; **Ferîd Sirûr** hate ber bersivdayîna pirsên li ser doza bazdan û dîlanên folklora Kurdî. Bi zanebûneke fireh li ser reng û babetên bazdanên govendan sekinî û daxuyakir, ku bi çi rengî gelê Kurd huner û folklora xwe parastiye. Di vê hevpeyvînê de, ya bi hunermendê me re hatî çêkirin, aliyek ji hunera Kurdî tê naskirin û karê folklorê li başûrê rojavayê Kurdistanê tê nasîn.

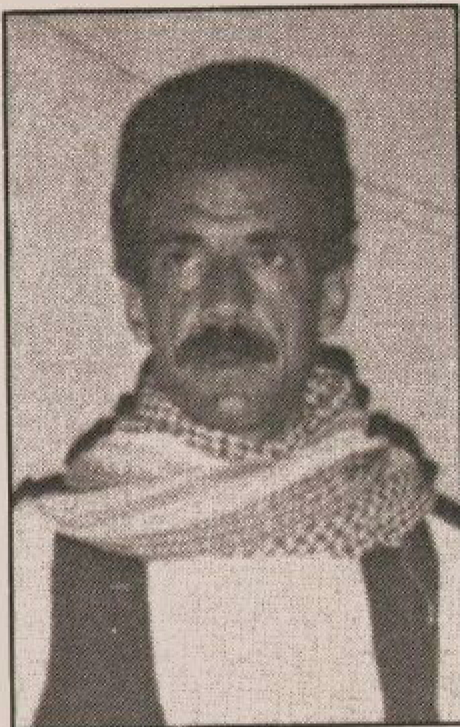
Ferîd Sirûr kiye? Çawa rabûye?

Ez di 1947'an de hatime hebûnê. Li gundê Qitmê, li herêma Efrînê. Li Kurdaxê mezim bûm. Bavê min cendirme bû, li bajaran digeriya. Lewre piştî şeş salan ji bûna min, mala me vegeriya gund, ji wê çaxê û şûn ve min gelê xwe, folklor û hunera Kurdî naskir. Min ji çûkiya xwe ve, razeke her kesî dikir. Çi liv dibû min wek wê livê dikir, min ji bazdanê, govend û şahiyan hez dikir. Pir caran min xwe ji mal didizî û berve dengê defê diçûm, min pir xwe nêzîkî gewendan dikir ta ez her awazê û her bazdanê fêr û ho bibim. Min xwe bi tevayî da bendê bazdanên Kurdî û min bi rengekî baş giş naskirin. Ew zanebûna, min bi tevayî kire bin destê damezirandina tîmên bazdanê û girûpên folklorî û ta niha ez vî karî dikim.

Teji bo folklora Kurdî çi kiriye?

Di sala 1970'ê de, min Koma Efrînê çêkir û ji wê demê de ta niha ez li heft mîhrecanan amade bûm. Bi navê Koma Efrînê, me di şeş mîhrecanan de degera yekemîn bir û di ya heftan de degera yekemîn me û tîmeke din bir. Hingê ez bûm serqorê operêtên komên bazdanê li Helebê. Min pir tîmên Erebî û Ermenî hokirin. Di 1975'an de min bazdanên El Semah ji girûpeke Ermenî re danîn û ew hunera ku min ew hokirinê kirine ya xwe û li pir dewletan gerîn, bi wan bazdanan. Min dora 24 bazdanan peyda kirin. Hin ji wan nuh bûn, gorey demê bûn. Hin jî ji wan klasîkî bûn. Ji 1970'ê ta niha min pir girûp çêkirin û bi sedan xort û keçên Kurdan hokirin û hemû rengên bazdanê raberê wan kir, ew ji wê şûn ve bûne serekên tîpan û serdarên tîman.

Em ji hunermendê hêja dixwazin ku ji xwendevanên berkeftî re li ser babetên bazdanên Kurdî, bi kurtî biaxife.

Bazdanên li başûrê rojavayê Kurdistanê ev in: **Hewşer, Awê Baliyan, Narê, Aşvanî, Genimê Toto, Qebe, Halay, Gelî şiyê, Hesen Oxlî, Demircî, Mirîşkê û Zikrê Matetan...** Bilî 24 bazdanên ku min çêkirine, bi dehan rengên bazdanan wekî din hene.

Tu çi dibêjî ji bazdanên gellên dewletên ku Kurdistan zeftkirî re. Tu nebêjî ku folklora me û wan nêzîkî hev in?

Bê guman, wan folklora me birin û kirin a xwe, bi rastî ez dikarim bibêjim ji me dizîn.

Ferîd Sirûr û hunera xwe ve, di dema îro de, dema şoreşa serxwebûna Kurdistanê xwe li kur dibîne?

Eger em xwe bi şehîdên welêt re, bi xort û keçên me yên hêja re, yên li serê çiyan, bi şêrên di zindan û bendexanan de re xwe bipîvin! Emê xwe nasbikin ku me ji şoreşê re tiştek nekiriye. Karê me pir hindik û bi çûk e, gereg e ji vê pirtir be. Çiqas em bêjin derfet û pêkanbûnên me hindikin, lê em girîng e ji vê bêhtir bixebitin û kar bikin. Ji ber ku Partî her tiştî kanê pêşkêş bike. Ew Partiya ku ji mirinê hebûn çêkir û Kurdistan ji mirinê rakir, gereg e ku em her tiştê xwe pêşkêşêkin û bê hedarî. Divê em her kesek bi giranî û germî karê xwe bikin û barê xwe rakin.

Tu çi gotinê ji Kurd ê li derveyî welêt re dibêjî. Ji wan kesên ku di folklorê de dixebitin?

Ez ji hemû Kurd ê ku bi folklorê zane re, li derî welêt û li hundirî welêt, dibêjim folklor mêjwê (dîrok e)! Para gel e, girîng e pê neyê lîstin. Kî bi folklora gelê xwe bilîze, ew bi dîroka xwe dilîze, ew dijminê dîroka gelî xwe ye. Bi bazdanan melîzin! Navên wan meguhêrin. Folklorê mekujin. Ji wê pirtir ez dixwazim her komeke folklorî, gava derkete pêş millet, berî dest bi bazdanê bike, divê gotinekê li ser navê wê bazdanê bikê; Bazdan navê xwe çiye! Çi xwebêjê didê, kengî hate dîtin çawa hat parastin û ta niha ma.

Hunervanê me Ferîd Sirûr, çi hêviyên te yên hunermendî hene?

Hêviya min a mezin ew e, ku em hemû hunermend têkiliyên xwe bi hev re bikin û dayîn û standin di navbera me de xurt be, ta em di nêzîk de yekîtiya hunermendên Kurd bibînin. Wê demê emê karibin folkloreke Kurdî, pak vejînin û pêşkêşî gelên cîhanê bikin. Bi navê folklora Kurdistanê.

Tu çi ji welatparêzên Kurd re dibêjî, li hundir û derveyî welêt?

Ez dibêjim, em çi bikin em nagihên rûmetiya xebata gel. Soza me ji we re, ku emê karê xwe bikin çek û di şerê gel de bi karbînin...

*Hevpeyvînek bi hunermend **Nasir Rezazî** re:*

"Çareserkirina pirsgirêkên mûzîka Kurdî, tenê di Kurdistaneke serbixwe û aza de gengaz e..."

■ Hevpeyvîn: **Gabar Çiyan**

Di roja 13 Gulana 1991'an de, li ser mûzîka Kurdî û çareserkirina pirsgirêkên mûzîka Kurdî û li ser Gala ya mûzîkê ku ji bo piştgiriya Kurdan li Îngilterê çêbû; me ji bo xwendevanên Berxwedanê, bi hunermendê Kurd, Nasir Rezazî re hevpeyvînek çêkir.

Tu bi xêr hatî kak Nasir.

Gelek sipasiya xwe pêşkeş dikim ji we re. Bi rastî hûn xizmeta edeb û çanda Kurdî dikin.

Tu dikarî Nasir Rezazî bi xwendevanên me bidî nasîn. Nasir Rezazî kiye?

Ez di sala 1955'an de, li Kurdistana jêr destî Îranê, ji dayîka xwe bûme.

Ev çend sal in ku tu bi mûzîkê re mijûl dibî?

Ev 23'ê sal in ku ez, li ser mûzîka Kurdî kar dikim. Di hundirê van salan de, nêzî 30 kasetên min derketine.

Tu dikarî li ser berhemên xwe yên derketî, bi awayekî firehtir qal bikê?

Belê, heger mirov nirxandinekê li ser wan berheman bike, nîvî jê li ser tebîet û evîndariyê ne (yên kevin). Nîvê din jî, li ser şoreşgerî û neteweyî ne.

Bi bîr û baweriyên te mirovê hunermend kîye?

Hunermend ew e ku gel ew afirandiye. Û dîsa gel dikare ji bo jîyandina wî biryar bide, (weke hozan bide). Hunermend ji bûyerên ku dibe, îlham digre û bi wî awayî berheman çêdike.

Rewşa Kurdistanê ya îro li ber çav e. Her roj, zilm û dirndî li ser gelê Kurd dibe û neyar hewl didin ku, têkoşîna rizgariya netewî bi hemî awayî bisekinînin an jî bifetisînin. Bi baweriya te, di demeke weha dîrokî de û li hember van bûyerên berçav, hunermendên Kurd bersivê didine dema xwe ya îroyîn?

Di roja îro de li ser serê me, wek netewe problemên mezin hene û berçav in. Hunermend gerek e xwedî helwest be. Bi baweriya min hunermend di kar û xebata xwe de, gerek e di bin tesîra xerab de nemîne û karibe ji xwe re bifikire û piştgiriya xwe bi wî awayî bike. Weke nimûne, di roja îro de, hin hêz fikra otonomî diparêzin. Lê ez li dijî vî tiştî me. Bi awayekî din, ez nikarim bi mêjiyê weha kevnar re kar bikim.

Baş e, emê a niha werin ser qala, Gala ya mûzîkê ya şeva din ku, li Ingilterê çebû û gelek hunermendên bi nav û deng, yên netewên din beşdarî vê Gala yê û piştgiriyê bûn. Helbet beşdariyeke weha û piştgiriyeke weha, ku ji terefa hunermendên ku destên Kurdan in, hatiye kirin, cîhê wê spasiyên germ in. Bi baweriya te, ji Gala yê, hunermendên Kurd dikarîbûn rolek çêtir bileyistana an na?

Belê, hunermendên Kurd, rola leyistine bi qasî ku xuyanî kir hindik bû. Lê ez dixwazim bi taybetî li ser Gala yê çend tiştên esasî bînime ziman. Ev tişt gelekî girîng e. Gava mirov li nav diyalektên Kurdî dinêre, her ne diyaletka Kurmancî heye, lê çend diyalektên din jî hene. Bi baweriya min gerek e di wê Gala yê de, çend hunermendên Kurd bi hevûdin re derketibana programê, dê çêtir biba û bi diyalektên din ên Kurdî, dê ev program dewlemendtir biba. Dabeşbûna Kurdistan gerek e nebûna sedemek weha ku, mirov diyalekt û stranbêj û hunermendan ji hev veqetîne. Hunermendên din jî dikarîbûn beşdar bibana û dê wê demê çêtir fêkî bihata standinê.

Ji bo tiştekî weha kolektîf, we hunermendan, çikas têkilî danî bû, bi wan kesan re ku Gala organîze dikirin.

Ez dixwazim hin tiştan li ser vê jî bînime ziman. Berî ku ew Gala çêbibe, ji min re telefon kirin, ji Londonê. Ew kesên ku organîze dikirin li min digeriyan û wan ji min tika kir, ji bo beşdariyê. Û belku wana, bi hindek hunermendên din jî alaqe danîbûn. Belam dûvre nizanim çawa çêbû û li nav hevûdin gelişî. Di van tevlîhevdinan de, tiliya hin Kurdan heye. Ji ber ku neqandinî çêbû. Mirovên xerîb, hunermend an jî dengbêjên me ji hev nasnakin. Bi awayekî vekirî, vê carê tu gunehê ew hunermendên xerîb tunebû û gunehkar û sextekar, ew kesê ku nexwest hemû hunermendên Kurd, werin nik hev.

Bi tevayî program çawa bû?

Bi rastî ku mirov bêje programek e baş bû. Her wekî we gotî, sipas ji bo piştgiriya wan hunermendên biyanî (xerîb) yên dost. Li wê programê kêmanî tune bû, ji aliyê xerîba. Bi rêk û pêk bû. Lê ez dixwazim bi taybetî bi riya rojnameya we tiştekî bêjim. Ji ber ku pêşiya şaşiya û bersiva nezanan eger ku nehête dan, kirina xeletiyan dê berdewam bin. Di şeva Galayê de, Kurdek di Tv ya Swêdê de, carna qise bi spîker re dikir û carna jî dîtinên xwe li ser tiştna, ku bi Kurd û Kurdistanê ve girêdayî digotin. Ewî hinde hunermend nîşan didan ku, weke ew yekemîn kes in, stiranên şoreşgerî û qehremanî li Kurdistanê gotine û ew bûne sembola gel.

Ez ji wî kesî re dibêjim ku, haya te qet jî dîrok û çanda Kurdî tune ye. Tu înkara gelek hunermendan dikî ku wan di dema xwe de pir sitranên şoreşgerî û qehremanî gotine. Weke Refîk Çalak, Tahir Tewfîq, Saleh Dîlan...û berhemên van kesena jî hatine heya roja îro.

Hunermendên ku wî qala wan dikir, tu carî nikarin bibin sembola gelê Kurdistanê (li gora rewşa wan a îro). Sembol ew kes in ku, di zindana Amedê (Diyarbekr) de li berxwe dan û şehîd bûn. Şehîdên welatê me sembola gelê me ne. Û gereke şehîd weke sembol bête nasandinê.

Tu dikarî li ser kêmasiyên mûzîka Kurdî û çareserbûna wan pirsgirêkan dîtina xwe bêjî?

Her çawa pirisgirêkên me, weke netewe, di aliyê ziman, kultur, polîtîk... û hwd hene. Di mûzîka Kurdî de jî, kêmasî hene. Kêmasiyên me bi gelemperî, bi pirsa Kurdî ve girêdayî ne.

Ji bo çareserkirina van pirsgirêkan mirov dikare kar bike û hewldanekê bide xwe, belam ev ji bo rabûna van pirsgirêkan nebes e û derman nake. Çareserbûna vê tenê di Kurdistaneke serbixwe û azad de gengaze (mûmkîne).

Tiştekî ku tu bi taybetî bînî ziman heye?

Gelek sipas ji bo vê hevpeyvînê. Hêviya min ew e, ku di kar û xebata xwe de serketî bin.

Em jî sipas dikin, ji bo vê hevpeyvînê.

LIVBAZIYÊN ARGK ÊN TUND GIRSÊN GELÎ RAPERANDIN

Farqîn, Licê, Hezro, Hênê û Bismil serî hildidin

Berxwedan

Sal 9
Hejmar 127
15 Heziran 1991
Buha 2.50 DM
Rojnameya 15 rojîn

HER TIŞT JI BO ENIYA RIZGARIYA NETEWA KURDISTAN

Germî û kela şoreşê li Kurdistanê, her rojekê bêhtir xwe digerîne. Di vê havîna 1991'ê de, serîhildanên li derdorên Amedê zivirîn hewaya raperîneke mezin. Ev serîhildan mizgînî didin me, ku rojên rizgariyê nêzîk bûne. Li ser van axên ku zivirîne ocaxên raperînê, ji heft salî heya heftê salî bi deh-hezaran mirovên Kurd xwe dilivînin. Di bin alên PKK, ERNK û ARGK de, ev e bi rojan e, berxwedaneke girseyî û serîhildanekê pêşvedibin. Salên '90'î ji bo gelê me dibin salên serxwebûn û azadiyê, ji bo dagîrkerên Tirk ên faşist jî, dibin salên rûxîn û hilweşînê. Pêşveçûnên vê dawiyê, vê rastiyê xweş berçavî dikin.

Ji dema Newroza vê salê heya niha li derdorên Amedê roj bi roj hêrîşên gêrîlla yên mezintir çêdibin. Ev hêrîş posîdeyên mezin li ser gel digerînin. Li ser vê bingehê di demeke kin de, li êrdimê serîhildanên berfireh çêdibin û êrdim ziviruye kozeke raperînê. Ji destpêka meha Hezîranê vir ve, livbaziyên girseyî bê rawestan didomin. Xwepêşdanên şînê yên mezin çêdibin. Şerên dijwar di navbera hêzên dijminî û girsên gelî de çêdibin. Destkar livbaziyên girtina dergehên firotgehên xwe pêk dihênin. Xwepêşdan û meş çêdibin. Ji bajaran mirov diçin serdanan li bajarên din. Ji van tevan dihê dîtin, ku li kêleka şerê gêrîlla li Kurdistanê serîhildan jî pêşveçûneke mezin, ji aliyê hejimarî ve jî şanî dikin.

Ji Amed, Farqîn û Licê nûçevanên Berxwedanê didin zanîn

Kerboran - Newroz 1991

Wêne: Berxwedan

Tîrêjên serîhildanê dîsa ji aliyê gêrîllayan hatin vêxistin

Serîhildanên li derdorên Amedê jî, weke yên berî niha, rastûrast girêdayî bi têkoşîna gêrîlla û bi cengê li Kurdistanê, derketin holê. Xwepêşdana yekemîn roja **5'ê Hezîranê li navçeya Licê** çêbû. Ev xwepêşdan, xwepêşdaneke şînê bû, bi sedema şehîdbûna gêrîllayekî.

Roja 26'ê Gulanê li qopaniya Dara Sorê (Kizilagax) êrdima Mûşê şerekî dijwar, di navbera gêrîllayên ARGK û hêzên dijmin de çêbû. 6 endamên hêzen taybetî yên dijminî hatin kuştinê. 2 gêrîlla jî şehîd ketibûn. Dagîrkerên Tirk vê bûyerê 4-5 rojan bi derengî di weşanên xwe de dan zanînê. Lê gava dan zanîn jî, bûyerê ne rast dan zanîn. Di vî şerî de yek ji gêrîllayên şehîd ketine, **Îrfan GENÇ** e. Bi xwe ji gundê Banavê navçeya Licê bû.

Piştî ku ev bûyer hate bihîstin, di serî de malbata şehîdê me, teviya gelê Licê bi lez xwe livand. Berê cendekê şehîdî li Mûşê dabûn axê, lê gelê Licê çû wir, cendek anî Licê, ku li vir hatibû cihanê. Ji bo vî şehîdê me roja 5'ê Hezîranê li Licê xwepêşdaneke şînê ya mezin hate dirust kirin. Nêzika 7-8 hezar mirovî tevlî xwepêşdanê bûn. Paşê ev xwepêşdêr, berê xwe dan gundê Banavê û li wir cendekê şehîdî dan gorê.

Gelê Kurdistanê êdî bi hemû hîma xwe bi vî rengî, xwedî li şehîdên xwe derdikeve. Lê ji aliyê din baş diyar e, ku wê ne bi dilê dagîrkeran bana, xwedî derketina li şehîdan bi vî rengî. Bê guman nedikarîn hedar bikin. Gava xwepêşdêr ji gundê Banavê vedigeriyan, hêzên dagîrkeran di rê de berikan barandin ser wan.

Dagîrker, ji bo belavkirina mirovan berikên xwe barandibûn, lê çi kesekî xwe neda aliyekê û mirov belav nebûn. Dagîrker lewma, çend mirovan girtin. Ev bûyer hêrsa welatparêzan mezintir kir. Gel ji dijminî xwest, ku welatparêzên hatine girtinê bi lez werin berdan. Gel bi dijminî da zanîn, heke yên hatine girtinê neyin berdanê, çi caran berxwedan jî wê neyê rawestandin. Gava dagîrker dîtin, ku rewş li dijî wan pêşvediçe, neçare man ku yên girtibûn dîsa berdin.

Ev bûyer, paşê bû bingeheke mezin ji bo berxwedanên girseyî yên berfireh, bû xeleka pêşemîn ji berxwedanên girseyî yên mezin re.

Şerê li Erxenî û xwepêşdanên girseyî

Roja 3'ê Hezîranê li nezîkê gundê Kortikan navçeya Erxenî êrdima Amedê, di beyaniyê de şerekî dijwar di navbera yekeniyên ARGK û hêzên dijminî de derket. Şer, li ser giliya cerdevanan derketibû. Heya dora esrê, şer doma. Bi sedan hêzên dijminî tevlî şerî bûn. Li hemberê koma piçûk ji gêrîllayên ARGK dîsa jî nekarîn biserkevin. Hejimara gêrîllayan 5 kes bû. Li pêşberê berxwedana bi lehengî ya 5 gêrîllayên ARGK, dijminî nekarî xwe bigihîne encamê. Hêzên dijminî ji êşa dilê xwe har bûn. Ji dijminî 4 hatin kuştinê, yek jî birindar bû. Hêzên dijminî bêgav man, ku alîkariyê ji Amedê bixwazin. Ji Amedê hinde helîkopterên "puma" rabûn. Ji van helîkopteran çekên kîmî hatin bikaranîn. Di encamê de 4 gêrîllayên ARGK jî şehîd bûn. Têkoşerek jî birîndar kete destê dijminî.

Dagîrkerên Tirk dîsa hirmeta xwe bi hoy û prensibên cenge nehanîn û çekên kîmî bikaranîn. Navên şehîdan ev in: **Şînasî ŞANS** (ji Farqînê), **Mehdî BULUT** (ji Licê), **Mehmet ÇÎÇEK** (ji Pîranê) û **Mehmet DEMÎR** (ji Pîranê). Guman heye ku têkoşerê birîndar ketiye destê dijminî, têkoşer **Mehmet YAŞAR** e. Ev têkoşer jî, ji navçeya Erxenî ye.

Şervanê birîndar ketî destê dijminî, piştî birîn girtinê, da nekeve destê dijminî, serî daye xwe kuştinê, lê biserneketiye, ji ber ku ji wî re deliv û firsend nemaye. Hêzên dijminî le ser wî hinde navan jî peyda kirine. Li gora navan ji navçeya Erxenî Alî Tekdal, ji gundê Şeqlatê navçeya Licê Wechî û Abdulselam, ji gundê Licokê navçeya Licê jî çend welatparêzên din paşê girtine.

Li Licê û Farqînê xwepêşdanên şînê yên mezin

Roja 7'ê Hezîranê ji bo anîna cendekên şehîdên ji Licê û Farqînê ku li Erxenî şehîd ketine, ji

Dûmahîk di rûpela 24'an de

Serokê ERNK Abdullah OCALAN dibêje:

Bi serokatiyê nayê leyistin

Niha li Kurdistanê şer bi qehramanî tê meşandin. Bi rastî şoreşgerên me qehreman in. Lê gereke neyê wê wateyê (maneyê) ku em xurtbûna dijminê xwe ji bîr bikin. Ev neyarê hov, her cureyên çekan, heya çekên kîmî jî li hemberê me bikartîne. Çi jê re baş be wê weha bike. Em tu carî nikarin ji dijminan gilî û gazinan bikin. Ji ber vê yekê, giringe mirovê me hay ji xwe hebin. Heke haya me ji rewşa me tune be, em tu carî nikarin şerê gêrîlla li Kurdistanê bimeşînin.

Di dema niha de raperîn heye. Gel ji bo serîhildanê xwe xurt amade dike. Lê pirsek li vir heye, kanî Serokatiya ku ji vî gelî re rêberiyê bike. Gel Serokatiyê dixwaze. Hinde kes ji me hene, bi navê şoreşgeriyê ziyan û zirarê digihînin gel. Di bin navê Serokatiya PKK de, lêdanan li gel û li xebatê bi xwe dixin. Dijmin jî, ji vê yekê sûdan (fêdeyan) digire û vê tîne ziman. Belê, dijmin ev xala qelsbûna (zeîfbûna) me dîtiye.

Bê guman dijmin gelekî ji Serokatiya PKK ditirse. Dibêje: *"Eman! Em nekevine daf û kemîna Serokatiya PKKê!"* Bi taybetî dibêje: *"Em nekevine dafa APO."*

Belê, gelekî ji me ditirse. Newêre xwe têxe dafa me, çi ku baş dizane dema têkeve dafê, wê biperçiqe. Lê hema bi gelemperî, mirovê me nizane dijmin têxe çembera xwe. Ji lew re tim di bin zorê de dinale û çareyekê ji rewşa xwe re nabîne.

Tu caran Serokatiya PKK bê çare namîne. Dikare ji tunebûnê ziyaneke mezin bigihîne dijminê hov. Her gav avêtineke me, lêdaneke mezin li dijmin dixe. Wek ku me berî niha jî anîbû ziman, her tişt bi Serokatiya rast ve girêdayî ye.

Nêrîneke şaş û çewt di nava hevalên me de heye. Xwe didine ber mirinê, eşkere li hember dijmin disekinin û ji me re dibêjin: *"Hûn ji vê bêhtir ji me çi dixwazin. Vaye me xwe daye ber mirinê."* Hinek jî hene ji bo rihetiya can û jiyana xwe her tiştî didine aliyekî. Ev kesbûna (şexsiyet) jî niha di nava me de dimeşe.

Bila mirov ji mirinê netirse, lê hema bi Serokatiyê jî neleyize. Ew kesê ku bi Serokatiyê bileyize, nikare xizmeta gel bike û xebatê pêş ve bibe. Vaye, em kar didin dest hevalan, lê hema piştî du-sê rojan agahî ji me re tê, ku wî hevalî bi kar leyistiye û ev xebat daye sekinandinê. Nikarin xwe nuh bikin û mîna şoreşgeran bimeşin. Di polîtîkayê de, kesê ku nekaribe xwe û gel biparêze û serkevtinan pêkbîne, ew bi xebatê û bi xwe bileyize, mafê wî nîn e bibêje ez şoreşger im. Şoreşger egîd in, tu caran bi xwe naleyizin, bi Serokatiya xwe jî naleyizin.

Îhsan Nûrî

Rûpeleke ji dîrokê

Serîhildana Grîdaxê - 1930

NIVÎS DI RÛPELA 28'AN DE